

RYCHNOV

První pamětní kniha Rychnovské fary, kterou založil v r. 1774
P. Johann Georg Lissner, IX. farář rychnovský

Pamětihodnosti začínají rokem 1611 (jakožto rokem, kam sahá zdejší nejstarší
matrika) a sahají až do roku 1851. Zahrnují tedy období 240. let.
Uzavřel roku 1856 P. Anton Johann Felger, XVIII. farář v Rychnově

Přeložil František Padrta © Jablonec nad Nisou 2002

*Více se neztratíte
Na věčnou paměť
Slovo napsané zůstane, pokud bude fakta pravdivě učit.
(Anagram: 1772)*

Následuje náskres obce, farních a kostelních pozemků a situační náčrt kostela a fary.

str. 1

Pochválen Pán Ježíš Kristus

Jelikož všechno na tomto pomíjivém světě spěje k zániku, a zároveň upadáva do propasti zapomnění, zbývá jen jediný prostředek, který může uchovat způsoby ideje, tedy věci světa našich otců, šířené stále hlodajícími starými časy, a to zachováním starých a nových příběhů.

Jelikož jsem při nastoupení do této rychnovské farnosti v roce 1772, dne 10. dubna, o tom všem nic nezaznamenal ani nic nebylo zachováno, a přece to vysoký rozkaz velectěné pražské arcibiskupské konsistoře vyžadoval, aby se takové pozoruhodnosti v každé faře zachovávaly, tedy poslušen vysokého a milostivého nařízení dal jsem si v r. 1774 tu práci a prohlédl jednak prastarou rychnovskou církevní matriku, jednak ony knihy, které zde v okolí mohly mít zprávy o takových pozoruhodnostech. Tak jsem narazil tu i onde na psané rukopisy a nařízení, které se zdály být hodny té námahy, aby byly v této knize zapsány.

Zároveň musím už předem přiznat, že jsem v tomto 163 letém sepsání, totiž od r. 1611 do r. 1774, ne vždy dospěl až k podstatě, a tak bude k plnému pochopení ledacos chybět, přece však skromný čtenář //v pochopení, že staré paměti a na papíře sepsané pozoruhodnosti zvláště v těchto místech a při tehdejší reformaci a po odstranění luterských kazatelů částečně byly odvezeny, částečně zničeny// to snadno omluví a spokojí se s tím, že tu a tam zachované zbytky rychnovských dějin jsem podle let snesl do této knihy, a co zde chybí, si každý (který tuto píli vezme na sebe) nahradí mnohými.

str. 2

Poznamenání jak tato ves Rychnov dostala své jméno a jak byla vystavěna.

Jelikož tato ves Rychnov od samého začátku neměla nic pozoruhodného, ale jako pramen vody, který se po širokém dlouhém toku stane řekou, také časem narostla a stala se vesnicí, tak také nelze o počátcích říci nic určitého, než že tato ves byla před léty velmi bohatá na dřevo, divokou zvěř, pstruhy a luční porost.

Odkud ale tato vesnice vlastně dostala své jméno Rychnov chci zodpovědět tuto otázku, přece ale své domněnky chci předložit úvaze a to:

Tato vesnice leží v předhoří k půlnoci v příjemné nivě mezi Libercem a městem Turnov nad Jizerou. Jelikož tato celá krajina byla v minulosti, jak už zmíněno u obou měst, velice bohatá, tak bylo toto místo pojmenováno nejinak než bohatá niva (Reiche Au), stejně jako dostal své jméno, Liberec (Reichenberg), bohatě majetkem požehnaný, který byl nejprve v této krajině založen a jenž se časem rozrostl. Viz Kronika frýdlantská, str. 34. A tak se také dřívější Reiche Au během času jmenovala Reichenau.

Pstruhový potok, protékající krajinou, byl pojmenován Mohelka a má toto své jméno až do Mnichova Hradiště, kde ústí do Jizery.

Časem, když dříví bylo čím dál víc káceno na prodej a přitom se tam nacházelo ohromné množství divoké zvěře všeho druhu, tehdy vrchnost, blahé paměti Jeho Excellence hrabě Šlik postavil v této krajině hájovnu s několika malými chalupami, aby skýtaly útulek v noci jakož i při často přicházející nepohodě, ty ale postupně byly prodávány jako dědičné a tak zde začali žít obyvatelé, takže v roce 1407 zde byl

vystavěn dřevěný kostel, a ten spolu se všemi věřícími patřil pod jurisdikci pana faráře ve Bzí až do Luterovy doby, kdy se obyvatelé tohoto místa odtrhli od římsko katolické církve a přijali vlastního luteránského pastora, jak je zřetelně vidět z následujícího.

NB oprava /farář Felger/

Podle Libri erectionum et confirmationum, založených prvním pražským arcibiskupem Arnoštem z Pardubic v letech 1344-1350 a jež se nacházejí v archivu pražské arcibisk. kapituly, existovala už v těch letech v Rychnově vlastní fara (plebánie) a patřila spolu s Jabloncem, Bzí, Hodkovicemi, Brodem, Jenišovicemi a dalšími 18. kostely (plebániemi) k děkanátu Turnov v archidiakonátu Boleslavském.

str.3

pag.3

První kostel, postavený úplně ze dřeva, stál tehdy na místě dnes tzv. starého hřbitova, a byly v něm slouženy mše svaté až do r. 1712. Časem, po vystavění nového kostela byl úplně zbořen a na památku byl třemi přifařenými obcemi, jimiž byly Rychnov, Rádlo a Pulečný, zřízen kříž v těch místech, kde kdysi stál oltář. Kdy ale ? a v kterém roce ? a kým byl tento shora jmenovaný kostel původně založen, není známo, neboť nikde jsem nenalezl o tom zakládací listinu.

Abych přešel nyní od toho starého kostela na duchovní pastýře, pak v r. 1611 podle výkazu v matrice oddací až do r. 1619 pečoval o duše M. Andreas Cröll, rodák z Mísně, syn měšťana a bednáře, jemuž při jeho pohřbu dne 21. listopadu 1619 byly drženy dvě pohřební řeči, jednu měl na farním dvoře M. Zacharias Petemorgin, tehdejší pastor v Dlouhých Mostech, druhou zase M. Nicolaus Sagittarius, tehdy pastor v Jablonci ve shora zmíněném kostele před oltářem, načež se konalo pohřbení.

Po tomto pomíjejícím odchodu ale hned na jeho místo nastoupil jiný, jehož jméno je zcela neznámé a oženil se v r.1622 s vdovou po Andreasi Cröllovi, jak to vlastnoručně zapsal do matriky oddací:

Roku 1622 uzavřel jsem manželství s počestnou vdovou Kateřinou, ctihodným a učeným mužem panem M. Andreasem Cröllem, kdysi pastorem v Rychnově blahé paměti zanechanou vdovou a byl jsem oddán ctihodným, učeným a důvěryhodným mužem panem M. Melchiorem Neumannem, děkanem v Liberci s podmínkou vynětí z Přísl.31 /komu je dopřána počestná žena/

Jak dlouho ale uvedený pastor byl duchovním správcem v Rychnově, jsem nikde s jistotou nemohl najít. Podle údajů této církevní matriky nedržel tento úřad víc než pět nebo nanejvýš 6 roků, a pokud nebyl donucen, opustil ho dobrovolně a jinde se opatřil.

NB oprava (farář Felger)

Nástupce M. Andream Krölla se jmenoval Justus Becker a do Rychnova přišel jako pastor pravděpodobně teprve začátkem roku 1621, když osiřelá fara v Rychnově byla od r. 1619 do 1621 administrována okolními pastory. Zápisy do matriky psal vlastnoručně většinou latinsky. 19. dubna 1622 zemřela jeho žena Eva. Šest týdnů poté, 28. června 1622 se oženil se zde žijící vdovou po pastoru Kröllovi, jménem Kateřina. První dítě z tohoto druhého manželství bylo podle zdejší nejstarší matriky

pokřtěno jménem Joachim na květnou neděli 1623 a rýnovickým pastorem Basiliem Sartoriem nesenou ke křtu Viz poznámku na zadní straně titulního listu nejstaršího opisu zdejší matriky.

str.4

pag. 4

První děkan ve Frýdlantu, Sebastianus Balthasarus de Waldhausen

V témže roce 1624, právě dva dny nato, po kázání k pokání, dne 12. května, kdy byla neděle, byl ve Frýdlantě katolický kněz uveden v úřad, který byl předtím farářem v Königshainu [Královka u Šluknova], Šebestián Baltazar von Waldhausen, jako děkan, který byl zároveň žitavským arciděkanem a kanovníkem v Budyšině, kostel byl vysvěcen v římsko-katolické ceremonii a spolu s děkanstvím tomuto pravému knězi nadání superindantury předáno, tady musel konečně M. Günther se všemi svými nesnesitelnými pastory na venkově opustit se ženou a malým dítětem Frýdlant a odcestovat do bídy. Odešel tedy řečeného roku 15. května a odebral se do Žitavy. Ostatní pastoři, kteří ho museli do bídy doprovodit, byli:

Andreas Hirsch, farář v Rychnově, který byl stár 83 let. 53 let tam byl kazatelem, se svým diakonem M. Melchiorem Neumannem.

G.Wandalus z Bulovky, Paul Breuer z Mníšku, Gabriel Biertiegel z Krásného Lesa, Daniel Binsche z Hejnice, Zacharias Andrae z Crotzdorfu(?), Max Consius z Ludvíkova, Jos. Riedel z Oldříše, David Senfleben z Kunratic, Friedr. Moritz z Raspenavy, Caspar Consius z Nového Města, M.Christ. Stracke z Arnoltic, Michael Hübner z Vítkova, Joh. Magus z Vísky, Amphorius Cristman z Rochlic a Basilius Sartorius z Rýnovic.

Dodatek k Liberci

Ačkoliv takto byli luterští kněží úplně odstraněni a naproti tomu pravé kněžstvo zavedeno, přece první páni faráři zvláště v Liberci po dlouhá léta nežili, částečně opustili jim svěřené beneficium kvůli pronásledování se strany luteránů, kteří tam ve velkém množství žili, částečně proto, že vražedným způsobem byli zabiti, jak se stalo druhému duchovnímu správci v Liberci: Poté co první tamní farář jménem Augustinus Stein v roce 1625 byl 1. května slavnostně uveden do libereckého kostela a za 2-3 měsíce zase dobrovolně odešel, přišel na jeho místo veledůstojný pan Andreas Stomaeus z Eichsfelden, jemuž se ale po třech letech přihodilo následující:

pag. 5

šel totiž jmenovaný farář navečer do Rochlic, kam ho kvůli bezpečnosti doprovázel myslivec Michael Hübner. Když nyní ohrožený farář šťastně došel do Rochlic a chtěl se odtud odebrat dál, radil mu tehdejší rychtář Hans Gärtner, aby zůstal přes noc. Ale k jeho velikému neštěstí zrovna tu noc měli někteří liberečtí obyvatelé, kteří byli oddáni luterství, ten zlý nápad, na faráři vyzvídat, obrat ho o peníze a zabít ho.

Tato nekřesťanská opovážlivost brzy dosáhla svého žádaného cíle, neboť když ho vrahové v Rochlicích zastihli, vedli ho zpátky do města do domu malíře Fritsche, kde měl svůj všechn majetek, tam ho o půlnoci asi o jedné hodině oloupili a po mnoha těžkých zraněních zabili a donesli na farní pozemek. Když ale na vyšší rozkaz byla mrtvola na faře v Liberci ohledána nalezly se na ní poškození a rány, totiž:

str.5

1. lebka vpředu a vzadu zcela rozbita, čelo bylo poraněno
2. měla ránu pod pravým okem asi 1 prst dlouhou až na kost
3. tržná rána vzadu za uchem dolů až na bradu pod vousem

4. velice nebezpečná rána nalezena pod levou paží proti srdci, dlouhá 1 prst a hluboká jako článek prstu
5. rána pod vousem až na zuby
6. lebka byla od krve modrá

Když taková děsivá vražda byla oznámena vévodovi frýdlantskému, byl pohnut tak, že Jeho knížecí jasnost bez odkladu poručila několika kompaniím Chorvatů a jiným vojákům, aby pro takový zločin zapálili Liberec a všechno rozbili. Byly už k tomu vykonány přípravy, jmenované mužstvo už stálo na náměstí v Jičíně a čekalo na povel k pochodu, kteréžto přípravy uviděl liberecký malíř Ambrosius Fritsch, který tehdy v Jičíně zkrášloval knížecí stavby malbami,

pag. 6

a ten dal svým libereckým spoluobčanům zprávu, takže kancléř Štěpán Ilgen von Ilgenau měl ještě dost času, aby informoval Jeho knížecí jasnost, že tento vražedný čin se neudál s vědomím obce, ale od soukromých osob, luteránů, tito kacíři ho vykonali v noční chvíli, a tak kníže upustil od svého úmyslu.

Poznámání ke Bzí

Přecházejíce z Liberce na Bzí, tu je o tomto místě třeba zmínit, že /při tehdejších velkých zmatcích a nepřátelstvích luteránských kazatelů/ vždy a stále při jediné spasitelné křesťansko-katolické víře vytrvale zůstala a nikterak se nedala nakazit svůdným Luterovým učením. Duchovní pastýř této shora zmíněné církevní obce, který s přispěním Boží milosti svou horlivostí zachoval jemu svěřené duchovní stádo neposkvrněné a čisté od luterství, se jmenoval N.N. Virello a žil ještě v roce 1619. Jak o tom dává vědět nejstarší rychnovská matrika. Jeho nástupcem byl Maximilianus Adrianus Gropp.

A právě ten mohl být příčinou, proč se tehdejší rychnovská církevní obec opuštěná svým pastýřem neobrátila do Bzí, ale na sousední pastory a od nich přijímala svaté svátosti, s výjimkou jen dvou: jeden byl z Dalešic, který se Virellem nechal pokřtít a druhý z Pulečného, který se týmž Virellem dal ve Bzí oddat. Všichni ostatní z tvrdohlavého odporu tohoto cti hodného kněze opustili.

str.6

Poznámání k Rychnovu

Když jsem se dotkl hraničících sousedů na půlnoční i jitní straně, vracím se nyní zase k Rychnovu, abychom se podívali, co se tady v dalších letech událo, ale bohužel! právě tady je nesnáz neboť jakási lehkovážná ruka vytrhla a zničila 15 listů z již několikrát zmiňované nejstarší matriky a to takovým způsobem, že od r. 1624 do r. 1643 nemůžeme uvést nic jistého.

pag. 7

Poznámání k Č.Dubu

Tolik je listé, že tato rychnovská farnost v uvedených letech byla většinou spravována českodubským pastorem, až konečně v roce 1650 i odtud byli luteránští kazatelé vyhnáni a uvedeno bylo pravé kněžstvo. Jejich prvním farářem byl Martinus Kukula, druhým byl pražský františkán od Marie Sněžné jménem Pater Vitalis a byl tam instalován 2. května 1657. Třetím byl františkán jménem Peter Schneider, po něm následoval světský kněz jménem Joannes Wenzeslaus Augustinus Rozvyedsky ze Smědavy, kterýž byl také Vysokou vrchností poctěn hodností děkana. Po něm

následoval Martinus Schiman, rodák z Lužice, z nich všichni měli duchovní péči v obvodu dnes rozděleném ve tři farnosti Č.Dub, Hodkovice a Rychnov. Konečně po skončení jejich pozemské pouti byla duchovní správa dána důst. Francisku Tischlerovi, který pak po 40 let stál, hoden slávy, v čele jemu svěřeného duchovního stáda.

Poznámání k Hodkovicím

Právě za něho došlo k rozdělení na tři fary, a tak byl r. 1682 v Hodkovicích ustaven a instalován první farář jménem Joannes Basilius Schmidt a pod jeho jurisdikci patřila také rychnovská fara, ale ne déle než nějaké čtyři roky.

Poznámání k Dalešicím a Klíčnovu

Protože nyní budou zprávy o rychnovské faře, chci ještě připojit obce, které podle výkazu v nejstarší rychnovské matrice patřily k Rychnovu, totiž Rychnov, Rádlo, Pulečný, Košovy, Svatý Kříž, Hannigen u Rádla, Groß-Busch, Dobrá Voda, Dalešice a Klíčnov. Proč ale v té době zároveň Klíčnov a Dalešice byly přiřazeny ke Bzí, se stalo z toho důvodu že obě tyto vsi, totiž Dalešice a Klíčnov, se dříve přihlásily ke katolickému víře než Rychnov a ostatní k farnosti patřící vsi, a

pag. 8

protože Bzí /jak bylo na pag. 6 [str.5] řečeno/ vždy s pomocí Boží milosti svým tehdejším farářem bylo jeho horlivostí udrženo římsko-katolicky, obrátili se tam a zůstali do dneška tam přiřazeni.

str. 7

První římsko-katolický farář v Rychnově Joann Fridrich Schoßig z Rumburka.

Teď, když se zase vracíme do Rychnova, abychom se podívali, jak a kdy bylo toto farní beneficium znovu zřízeno, je třeba říci, že poté co se Rychnovská farnost znovu obrátila ke křesťansko-katolické víře a tato křesťanská horlivost s pomocí boží milosti stále narůstala, ty tři farnosti po mnohé podřízenosti společně sami za zesnulého blahé paměti Karla Arnošta Jeho Excelence hraběte z Valdštejna a na Vartenberku přišli s prosbou o vlastního faráře, načež pomocí milostivé vrchnosti a církevních dětí z nejmilostivějším povolením pražské biskupské konsistoře v roce 1686 byl uveden a instalován světský kněz jako farář do Rychnova totiž Joan Fridrich Schohsig, rodák z Rumburka, který poté, co stál v čele svých farníků slavně po 24 let, dne 29. května 1710 zde v Pánu zesnul, jeho tělo ale bylo pohřbeno v Turnově u františkánů.

Soupis povinností církevních dětí (farníků) při zřízení fary

Při zřízení této nové rychnovské fary je zajímavé také toto připojení, a sice po důkladném rozpočtu o výnosech fary se shledalo, že požadovaný duchovní správce z toho nemůže vyjít, a proto k jeho slušnému živobytí se tři obce, Rychnov, Rádlo a Pulečný na věčné časy zavázaly k výpomoci:

pag.9

1. každý sedlák ročně vykoná půl dne roboty na farním pozemku. T.j. budou orat, hákovat, vláčet branami, dovážet hnůj tak, jak k tomu budou vyzváni.

2. Titíž sedláci střídavě, jednou z Rychnova, pak z Rádla a Pulečného budou přivážet faráři pivo ze Svijan a to hned, jakmile jim bude dodán prázdný sud z fary, ale jsou zajedno v tom, že nebudou povinni najednou vézt víc než půl sudu. Pokud ale ten nebo onen dobrovolně poveze celý sud, má se přistě, až na něj přijde řada, vynechat.
3. Všichni chalupníci a domkáři v těchto třech vsích se zavazují, faráři udělat ve farním lese (Pfarrbusch) potřebné dříví na topení a sice tak, jak jsou rozdělení ve svých rychtách, někteří musí ročně udělat $\frac{1}{4}$ sáhu, jiní $\frac{1}{2}$ sáhu. Ale protože časem mnozí byli nedbalí a byla z toho jen velká mrzutost, dohodly se ty tři vsi s tehdejší farářem, že chtějí být raději od takového porážení dříví osvobozeni a že chtějí takový závazek hradit penězi. Následkem toho mnohý platí 5 gr. 4 $\frac{1}{2}$ d. největší ale ne víc než 9 gr. 4 $\frac{1}{2}$ d., a toto je nazýváno peníze za dřevěné třísky (Holzspaltergeld).
4. Sedláci těch třech vsí se vícekrát zavázali, ročně faráři na svátek sv. Víta dát malou výpomoc v penězích, nazývanou sýrový peníz. Na tento sýrový peníz spolu s penězi za třísky dává ročně každý jak následuje:

str. 8

sedlák	2 $\frac{1}{2}$ krejcarů
domkář	5 kr. 4 $\frac{1}{2}$ denárů.
chalupník	9 kr. 4 $\frac{1}{2}$ d
mlynář	9 kr. 4 $\frac{1}{2}$ d

pag. 10

5. Všichni se dobrovolně dohodli o každých svátcích, totiž na velikonoce, letnice a vánoce, jakož i na zasvěcení kostela a koledu dát faráři něco málo k jeho potřebné obživě jak všechny tyto povinnosti ty tři obce podepsaly, jeho Excelencí Karlem Arnoštem hrabětem z Valdštejna a na Vartenberku milostivě přijato a v hraběcím svijanském úředním archivu uloženo.
6. Sedláci těch tří vsí faráři odvedou něco obilí jako desátek tak, jak je zapsáno v rejstříku desátků.
Vedle toho užívá farář malý selský stateček s loukou.

Poznámání ke stavbě nového kostela v r. 1704

Co se za působení shora zmíněného faráře Joana Fridricha Schohsiga /Schossiga/ během jeho působení v rychnovské farnosti stalo, zvláště o novostavbě kostela, tak jako je vybráno z knihy kostelních účtů a zde uvádím:

Poté co zdejší rychnovský, od nepaměti jen ze dřeva vystavěný kostelík sv. Václava, nyní byl zcela sešlý a zchátralý a pro zdejší lid pro bohoslužby příliš malý a těsný, takže mnozí během mše a kázání museli zůstat stát venku.

Tehdy tehdejší farář P. Joann Fridrich Schohsig se u blahé paměti Jeho hraběcí excelence poníženě zasadil o větší kostel. Nyní J. hraběcí Excel. blahé paměti ráčila to milostivě schváliti a při šťastné návštěvě r. 1704 z vysoce urozené přízně k počtě Boha a sv. Václava patrona rozhodla s přispěním církevních prostředků dát postavit z rentovních peněz nový kostel z kamene

pag. 11

a milostivě poručila takovou stavbu k povýšení důstojnosti Boží hned předsevzítí a pokračovat až k úplnému dokončení, což se díky poslušnosti i stalo. Tento nový kostel byl postaven vedle a nad farou, od základů z kamene 51 loktů dlouhý, 17 loktů široký a 22 loktů až do vrcholu klenby vysoký se zdmi silnými 2 lokty, klenutý

z cihel, s pěknými římsami, kostel byl i se sakristií vydlážděn, příslušně omítnut a vybělen. Tedy celkově, podle stanoveného nákresu, s vedle stojící zvonící se šnekovým schodištěm, pak s vyklenutou oratoří, pak byla na celou stavbu dána střecha (s výjimkou horní kupole na věži, a celá kostelní vížka byla klempířem pobita cínovým plechem) celá pokryta, půda pokryta prkny, pak celá stavba opatřena pracemi kovářskými, zámečnickými, truhlářskými, sklenářskými a jinými do r. 1712, přičemž

str. 9

stavební práce byly uhrazeny takto:

z panských rentovních peněz:	3123 kop	41 gr	3d
z církevních peněz	1738	10	3
celkové náklady činí	4861 kop	52 grošů	

Pokud by někdo chtěl vědět, jak zmíněných 4861 kop 52 grošů bylo vydáno, kolik dostali jednotliví řemeslníci, pak pro jeho uspokojení to připojujeme, jak je vidět:

pag. 12

Specifikace výdajů na stavbu nového kostela sv. Václava :

zedníci	1677 zl	13 kr.	
kameníci	336	52	
lamači kamene	58	45	
povozníci (???)	142		
cihláři	171	9	
tesaři	409	19	
truhláři a bednáři	367	27	3 den.
kováři	181	14	
zámečníci	130	5	
platnéři	109	50	
sklenáři	196	45	
sochaři	94	30	
malíři	94	15	
mědikovci	40	57	
za plech zaplaceno	368		
za železo	348	38	
za hřebíky	21	55	
různé společ. výdaje	113	3	3d
suma kostelních výdajů	4861 zl.	52 krejcarů	

Ostatně drží jmenovaný kostel kus pole o výměře 14 strychů výsevku, ale velice chudé půdy, vedle malého lesíka výměry 2, nanejvýš 3 strychy, z něhož se může brát dříví na drobné opravy kostela. Pole je vždy na 3 roky pachtováno církevním otcům (kostelníkům) za roční činži 13 zl. 21 kr. Ostatní jmění pozůstává z malého kapitálu, jak je vidět v knize kostelních účtů.

pag. 13

Druhý farář v Rychnově Johann Georg Hertelt (NB viz str. 15, pag. 25)

Když nyní velectěný Joann Fridrich Schossig poté, co slavně stál v čele rychnovské fary po 24 let, zesnul v Pánu, a to dřív, než byl nový kostel dostavěn, a kvůli němuž on podstoupil takovou námahu a starosti, byl po něm ustanoven jeho nástupcem

veledůstojný a v Bohu křesťanský Joann Georg Hartelt, který ale, poté co byl na faře od r. 1710 do 25. července 1712, byl nato ustaven na faru ve Vísce panství Frýdlant.

str. 10

Třetí farář v Rychnově Ferdinandus Fridericus Vitus Vetter (viz str. 16, pag. 22)
Toto opuštěné stádo k pasení bylo dále svěřeno v roce 1712, dne 1. srpna důstojnému a v Bohu křesťanskému Ferdinandovi Fridericovi Vitu Vetterovi, který byl už předtím farářem ve Vítkově, rovněž na frýdlantském panství, zároveň ale toto břímě rychnovského faráře nenesl dlouho, než od r. 1712 do 11. února 1716, kdy byl poslán do Všeně .

Čtvrtý farář v Rychnově Ignacius Franciscus Teichmann

Fridericem Vitem Vetterem opuštěná rychnovská duchovní obec na návrh vysoké vrchnosti byla po něm svěřena důstojnému v Bohu křesťanskému Ignatiovi Franciscovi Teichmannovi, který ale nežil zde ani celý rok, v Pánu zesnul a v nově vystavěném kostele pod kazatelnu byl uložen do země.

Co nyní se ale během doby působení těchto tří p. farářů zvláštního přihodilo, jsem nenašel nikde, i když jsem si dal dost práce a píle, abych nějaké zajímavosti našel, které by si zasloužily, aby zde byly uvedeny.

Poznámka faráře Ant. Felgera

Jak jsem se dozvěděl byl farář Johann Georg Hartelt protokaplanem v Rochlicích.

pag.14

Pátý farář v Rychnově, Joannes Josephus Michálek

Po časném skonu shora jmenovaného faráře Franciska Teichmanna byl počátkem roku 1717 nejmilostivěji do Rychnova jako farář ustanoven v Bohu křesťanský P. Joannes Josephus Michálek, rodák z Prahy, jenž, poté co slavně spravoval rychnovskou faru od r. 1717 do 29. března 1739, to je po 22 letech a 3 měsících, zde také zaměnil časné za věčné a v novém kostele před velkým oltářem na evangelijní straně do země byl spuštěn. Zemřel ve věku 49 let. O tomto jmenovaném a nyní v Bohu odpočívajícím P. Josefu Michálkovi je třeba uvést následující kus, a sice, že on sám, vedle neúnavné duchovní horlivosti, kterou se obracel na jemu svěřené stádo, byl také obzvláštním podporovatelem nového rychnovského božího stánku, jak je vidět z následujícího, totiž:

1) R. 1719 v předvečer svátku sv. Petra a Pavla na žádost P. Michálka byly vysvěceny tři zvony, z nich největší František Josef vážil ii medií, prostřední jménem Karel a nejmenší Václav. Vysvěceny byly důstojným a vznešeným pánem p. Aemilianem Koterovským, řádu sv. Benedikta u sv. Jana na ostrově a jeho skále opatem.

2) Za shora řečeného P. Michálka v r. 1722, 12. dubna Její vysoce hraběcí Excelenci (P.T.) Marii Magdalenou hraběnkou z Valdštejna uděleny faře v Loukově, Všení a Rychnově následující milosti a sice jak následující listina zní:

Panství Svijany bude 3 pánům farářům napříště od úřadu a ve svých účtech jako výdaj řádně doložený a to:

str. 11

pag. 15

Loukovskému a Všenskému, každému ročně pivo z milosti zdarma, bez příplatku a pivního tácu, který se nebude platit úřadu, šest sudů

tj.	6 sudů
a co navíc po zapravení tácu a nasypání sladu	6 sudů
čerstvé pivo z každé várky	1 vědro
velikonočního beránka každému	1 kus

Rychnovskému:

na penězích sto zlatých tj.	100 zl
pivo zdarma bez osypného a tácu	6 sudů
proti zapravení osypného a tácu	6 sudů
čerstvé pivo z každé várky	1 vědro
velikonoční beránek	1 kus
pšenice	1 strych 2 větele
žito	5 strychů
krupice	1 strych 2 větele
hrách	1 větel

Dáno na zámku v Mnichově Hradišti 12. dubna 1722

Maria Margaretha hraběnka z Valdštejna
rozená hraběnka Černínová z Chudenic
vdova a poručnice

NB: zároveň jsou tito tři páni faráři povinni jako díkůvzdání číst jeden každý 6 mší. Totiž tři v době sv. Kateřiny za mojí zesnulou tchyni doma ve svých kostelích, neboť dosud nákladné výročí v Turnově (které ubohé duši málo prospívalo) se tímto ruší a zastavuje, a pak další tři mše za mého manžela v době sv. Matěje
Tato zde uvedená kopie souhlasí slovo od slova s originálem.

Poznámka (od faráře Felgera)

K doplnění toho, co zde jako farní deputát p. farář Lißner zmiňuje, slouží jeden kus, který se mně (faráři Felgerovi) dostal do ruky r. 1857, a který v dodatku k této pamětní knize na str. 215 v opise připojuji. Vyplývá z něj, že farní deputát nebyl od hraběnky Marie Margarety, ale byl nadán od hraběte Karla Arnošta Valdštejna a že jmenovaná patronka stávající deputátní fundaci nezvěšila, ale změnila, resp. zkrátila.

str. 12

pag. 16

O postavení rádelské kaple

3) byla také prostřednictvím P. Josefa Michálka, jeho starostí a přičiněním od dobrodince v Rádle postavena kaple, jak zde v právním zápise fundátora slovo od slova chci uvést:

Roku 1724 jsem já, Eliáš Hübner z Rádla s povolením Jeho ctihodnosti pana faráře v Rychnově, jakož i vys. hraběcího úřadu nechal ze svých skrovných prostředků ulít a zavěsit zvon ke zvonění Ave Maria, aby v Rádle na věčnou paměť 3x denně zvonil. Protože ale se nenašlo příhodné místo, kam by se zvon pověsil, napadlo mě s vnuknutím božím postavit kapli.

Roku 1725, 16. června jsem díky své blahé vytrvalosti od veledůstojné pražské konsistoře, jakož i od ctihodného p. faráře Joana Josefa Michálka a milostivé vrchnosti dostal povolení, postavit kapli z kamene, k počtě Nejsvětější Trojice (včetně malé vížky s předepsaným zvonem, aby zvonil Ave Maria k povzbuzení

zbožných křesťanů) na našem pozemku v Rádle se svolením obce, a byl tedy usazen základní kámen jeho důstojností panem farářem z Rychnova, posvěcen a uložen, tím zároveň začala stavba a pokračovala až do zdárného ukončení, až

Roku 1726, 7. října, v tento právě jmenovaný den byla také tato novostavba Jeho důstojností p. vikářem Christoforem Weisem, tehdejším děkanem z Českého Dubu, za přítomnosti a účasti nejdůstojnějšího pana faráře Josefa Michálka, jakož i pánů farářů Johanna Jakoba Weiße z Hodkovic a veledúst. pátera Heinricha Procoby z Turnova, vysvěcena.

Roku 1730, 10. prosince je mně, Eliáši Hübnerovi z Rádla na mé opětovné pokorné prosby

pag. 17

Jeho hraběcí milostí Františkem Josefem (PBT) hrabětem z Valdštejna po vyžádání od veledúst. arcibiskupské konsistoře udělen milostivý souhlas, aby v mé nově vystavěné kapli k počtě Nejsvětější Trojice mohla být čtena mše svatá, kterážto licence dodnes je k vidění zasklená v kapli, jakož i řečeného dne byla první mše sv. čtena jeho důst. Josefem Michálkem, tehdejším farářem v Rychnově za účasti důst. pana pátera Wenzela Wittuma, tehdy faráře ve Bzí jakož i pátera Ferdinanda Knoblocha, faráře v Hodkovicích a pana pátera Josefa Willenbachera, tehdy rychnovského kaplana, a já jsem opatřil z vlastních prostředků vše, čeho je ke mši svaté třeba.

Konečně ale

Roku 1731 to celá rádelská obec znovu uvážila a k této kapli přistavěla malou sakristii s oratoří.

str. 13

Obligace o rádelské kapli

Věno ale, které shora řečený dobrodinec Elias Hübner této nové kapli vedle jiného dal, a jak bylo k užitku založeno a zajištěno, jakož i jaké povinnosti mají být plněny, je patrné z následující obligace:

Já, František Josef, sv. římské říše hrabě z Valdštejna (P.T.) zlistiňuji a vyznávám tímto před každým, zvláště kde bude třeba, že tímto dole psaného data z mě patřící k mému panství Svijany vsi Rádla od jistého Eliase Hübnera, obyvatele této vsi a mého poddaného, který v shora řečené vsi, s mým vrchnostenským povolením k větší cti a chvále na své vlastní útraty a náklady z gruntu zřídil kapli Nejsvětější Trojice, jménem fundace sto zlatých renty, pod ročním úrokem 5% do mého svijanského rentovního důchodu jsem přijal, jež hotově a správně zaplatil, a podle fundátorovy ponížené žádosti a přání, s ročními pěti zlatými, zvanými úroční peníze, opatřiti rychnovského pana faráře jakož i rádelskou obec.

pag. 18

Ročně mají být v této kapli slouženy dvě mše svaté, a sice první v neděli po Božím Těle, druhá v neděli po svátku sv. Havla, neboť na tento svátek se slaví obvykle posvícení, včetně od cesty 1 zl. 15 krejcarů, v jednom dva zl. a 30 kr. dále zvoníkovi, který ráno, v poledne a večer v určenou denní hodinu má zvonit, jeden zl. rádelskému kantorovi na posvícení 30 kr. a na světlo a na přilepšenou na potřeby pro kapli zbývající 1 zl., dohromady tedy shora řečených 5 zl. řádně vyúčtovat.

Stvrzuji také mocí tohoto zápisu, že takový fundační kapitál na řečený způsob držím a k pojištění řečeného kapitálu, zajišťuji a upisuji hypotéku na příjmy z mého panství Svijany, jakož i za sebe i své dědice a budoucí vlastníky, až do té doby než bude kapitál vrácen. Také že tato sv. nadace bez přestání a trvale, podle ustanovení fundátora k povznášení provedena bude, přísluší a náleží přísný dohled mému svijanskému hejtmanovi.

K větší jistotě a dodržení toho jsou sepsány 2 stejně znějící exempláře, z nichž jeden bude uložen v mém svijanském úřadě, a druhý má zůstat v rukou fundátora. Zlistiněním toho je mé zde dole učiněné hraběcí podepsání, jež se stalo v mém residenčním zámku v Duchcově, dne 1. ledna 1740

L.S. Josef, hrabě z Valdštejna

Tato zde opsaná kopie souhlasí slovo od slova s originálem.

str. 14

pag. 19

Ostatně dal tento řečený Eliáš Hübner nově vystavěné kapli ještě malé věno k udržování kaple jak následuje:

Když vysoce důstojná pražská arcibiskupská konsistoř na mé pokorné prosby milostivě povolila a také J. hraběcí Excelence (tit.) má dědičná vrchnost svým podpisem dala souhlas k tomu, abych já ke cti Boží a na všeobecnou spásu duší v naší obci na pozemku ve vsi Rádle vystavěl kapli z kamene, posadil na ní věžičku a zvonek k tomu předepsali a dali na vědomí, aby ráno, v poledne a večer k obvyklému Ave Maria dávali znamení k povzbuzení zbožných křesťanů

Zavazuji se 20 zl. ze svých vlastních prostředků k udržení a dokončení zmíněné kaple jako věčný kapitál složit, který také po obdržení arcibiskupské ratifikace ihned v hotovosti složím k tomu konci, aby zmíněných dvacet zl. ve správě našeho rychnovského p. faráře byly půjčovány na v zemi obvyklý úrok a při ročním církevním vyúčtování byly zúčtovány.

K potvrzení toho jsem se nejen vlastnoručně sám podepsal, ale pokorně požádal o totéž hraběcí úřad a poprosil o svědectví (tt.) p. vikáře a našeho p. faráře.

Dáno ve vsi Rádle v roce 1726, 12. září

Josef Michálek, farář

pag.20

Ratifikace shora psaných dvaceti zl. zní:

Vysoce urozený, sv. říše římské kníže pán, pan Ferdinand z Boží milosti arcibiskup pražský, legát římský (tit.) jako vikář in spiritualibus, generální a oficiální, a celá pražská arcibiskupská konsistoř

Shora zmíněný dar nejen přijímáme, k tomu patřící dotační listinu ratifikujeme, ale dali jsme jí zapsati slovo od slova do knihy fundací, kterou vedeme u naší arcibiskupské konsistoře. K většímu zlistinění toho jsem se vlastnoručně podepsal a nechal k tomu přitisknout obvyklou pečeť.

Stalo se v Praze v arcibiskupské kanceláři
dne 24. září roku 1726

(L.S.) Daniel Joseph Mayer

bisk. vikář generalis a officialis

Jan Irik, kancléř

**Svolení pro kapli rádelskou, že se v ní o svátečních dnech
může sloužit mše sv.**

Z moci arcibiskupského ordinariátu se dává tímto obsahem volnost a povolení, aby v kapli Nejsvětější Trojice, jež v provincii nejdůstojnějšího úřadu pražského arcibiskupa byla povolena, vystavěna a potom nadána, ve svátečních dnech totiž o sv. Trojici (bez jakékoli újmy pro sousední fary) svatá mše u oltáře směla být sloužena.

Kteréžto svolení veledůstojný pán, Václav Josef Nutter, vikář, administrátor a farář v Loukově provede.

V Praze, v arcibiskupské kanceláři 17. října 1730

L.S. Daniel Josephus Mayer, biskupský vikář generální a oficiální

Presentováno ve vikariátním úřadě v Loukově, dne 23. listopadu roku 1730

pag. 21

4) v téže faře za pátera Josefa Michálka r. 1734 na svátek sv. Tří králů vysvětil hřbitov u kostela důstojný pan Václav Josef Nutter, arcibiskupský vikář a farář tehdy v Loukově.

5) Zaslouží vzpomnutí, že již několikrát zmíněný otec Josef Michálek blahé paměti také jako zvláštní dobrodinec rychnovského stánku Páně zde budiž oslaven proto, že 1) nechal z vlastních prostředků vyhotovit kalich a monstranci a oba tyto kusy věnoval k větší slávě Boží rychnovskému kostelu, kterýžto kalich a monstrance do dnešních dnů existují a na každém z nich lze přečíst jeho jméno. 2) také jeho přičiněním a péčí a většinou na jeho vlastní náklady vystavěn horní kůr a na něm postaveny varhany. 3) kromě mnoha dalšího také většinou z vlastních prostředků nechal vyzdobit hlavní oltář.

První kaplan v Rychnově Josephus Willenberger

Po časném odchodu nyní v Pánu odpočívajícího otce Josefa Michálka je od 29. března 1739 do 8. května téhož roku toto beneficium administrováno od důst. p. protokaplanu Josefa Willenbergera, který se tak stal prvním rychnovským kaplanem, a který už dříve sloužil několik let pod d. p. Michálkem

Dodatek k roku 1712 o koupi kalicha

Tato jakož i následující poznámka měly být uvedeny už na pag. 13 (str.9), ale protože jsem to po vynaložené námaze nedostal do ruky dřív, tak doufám, že to laskavý čtenář lehce bude umět omluvit, že se to dozví jen o několik stránek později, totiž: Roku 1712 shromáždil p. farář otec Joannes Georgius Hertelt almužny a jako pomoc nějaký peníz z kostelních peněz, za což nechal v Praze udělat kalich ze stříbra včetně pateny a silně pozlacený. V horní části je ozdobné fastování, dokola osázené malými rubíny, dole ale na patě je šest českých diamantů velkých jako hrách. Zmíněný kalich byl koupen za 55 zl. 19 kr. a ještě v dnešních dnech se nalézá v rychnovském kostele.

Dodatek k roku 1714

Opatření malého mešního zvonku na kostel.

Roku 1714 dne 3. května za p. faráře Ferdinanda Friderika Vito Vettera byl Davidem Kraußem tehdy vrchním rychtářem v těch třech německých vsích a skutečným rychtářem v Rádle rychnovský kostel ke cti sv. Václava mučedníka, a patrona tohoto

slavného království českého dán mešní zvonek na věžičku, jež je uprostřed kostela pro takový zvonek postavena a plechem pokryta. Tento zmíněný zvonek váží téměř jeden centnýř a byl v Praze vysvěcen v kapli sv. Mauricia a druhů, mučedníků (Tit.) jeho vys. důstojností a milostí světicím biskupem Danielem Josefem Maierem z milosti Boží a apoštolského stolce biskupa z Tiberiady dne 8. dubna 1714 ke cti sv. Václava, mučedníka a patrona Čech, jak to Jeho veledůstojnost pan páter Andreas Bauernfeindt, ceremoniář Jeho bisk. milosti, písemně dal a potvrdil
Za tento zvonek dal shora řečený dobrodinec 50 zl., opatřil k němu řemínek, všechno sám zřídil, náklady činily 10 zl. Tímto zvonkem se má zvonit na ranní mši na Sanktus a proti bouře.

Já, nížeapsaný jsem svědek, že veledůstojný a vznešený pán pan Daniel Josef, z milosti Boží a apoštolského stolce biskup Tiberiadecký (P.T.) v kapli sv. Mauricia a druhů, mučedníků, vysvětil zvonek k počtě sv. Václava mučedníka.
Roku 1714, dne 8. dubna k uvěření jsem se vlastní rukou podepsal dne 8. dubna roku 1714

Andreas Bauernfeindt, důst. biskupa ceremoniář

Šestý farář v Rychnově, důst. p. Wenceslaus Kostial

Zde následuje pokračování událostí, jež se staly ve zdejších kostele a farnosti jako:
Poté, co na věčnost z časnosti odešel důst. P. Josef Michálek, jenž předtím ve své poslední vůli dal věčnou fundaci na čtení

pag. 23

12 mši sv. a tím chtěl uvolněné beneficium k bohu horlivým farářem opatřit, který by opuštěné rychnovské stádo nadále pásal, byl milostivou a vysokou vrchností jmenován otec Wenceslaus Kostial v roce 1739, 8. května ten ale nezůstal v Rychnově déle než jeden rok bez 4 dnů a pak byl povolán do Rovenska.

Kopie Michálkovské fundace v r.1739

Co se ale pozoruhodného stalo během krátkého působení P. Václava Kostiala, je zmíněná Michálkovská fundace, jak je z následujícího vidět:

Já, František Josef Jiří, sv. římské říše hrabě z Valdštejna, pán na Hrubé Skále, městě Turnově, Svijanech, Loukovicích, Duchcově, Horním Litvínově a Záluží u Mostu, řím. kat. Majest. skutečný tajný rada, komorník a plukovník, dědičný kráječ v království českém, jakož i rytíř král. polského řádu bílého orla:

Stvrzuji a přiznávám před každým, zejména před těmi, kde bude třeba jakým způsobem zbožná žena Anna Maria Michálková za svého syna, zesnulého pana pátera Josefa Michálka, bývalého faráře v Rychnově, prostřednictvím jeho, dne 18. ledna roku 1728 zřízeného a

str. 17

8. července 1739 po obvyklé publikaci konfirmovaného testamentu, § 6 za jeho duši v rychnovské farním kostele pomocí zbožné nadace 200 zl. na 12 čtených mši ročně a na základě mínění, sděleného před smrtí jejím křest. synem zřídila nově fundaci 500 zl. a to takovým způsobem, aby v rychnovském kostele zároveň za duši jejího zesnulého syna dále nyní i do budoucna za (Tit.) pány patrony rychnovského benefícia a jejich celé rodiny ročně bylo slouženo 14 mši,

pag. 24

pak za fundátorku a po její smrti za její duši a celé přátelstvo v kvaternových nedělích 1, čili ročně 4, což je dohromady s oněmi 12 ročně 30 mší sv., aby byly čteny rychnovským farářem. A k mým rukám nejen zřízení této zbožné fundace, ale i svrchu řečených 200 zl. jakož i její fundaci věnovaných 500 zl., spolu dohromady 700 zl. fundačního kapitálu do budoucna na 5 % úroku do opatrování se svolením veledůstojné pražské arcibiskupské konsistoře k mým rukám v hotovosti složila. K tomu nyní shora psané zbožné nadání ve svém kapitálu i jejich chod na budoucí věčné časy chceme zajistit..

Což činíme a mocí tohoto instrumentu nejen kvitujeme v právně odolné formě správný příjem řečených 700 zl., a zároveň tento kapitál pojišťujeme a zajišťujeme na mém v boleslavském kraji ležícím panství Svijany na věčné časy tím způsobem, že z něj vyplývající 5% úrok tedy 35 zl. dnešního i budoucím rychnovským farářům za čtení 30 mší sv. 25 zl., kostelníkům 2 zl., správci školy 1 zl. 30 kr., který při shora řečených kvatembrových mších bude zpívat píseň „Ó těžká ruka Páně“ s dětmi, mezi něž ročně 30 kr. a ministrantům 1 zl. se rozdělí, ze svijanského důchodu každoročně na věčné časy bude bez potíží uhrazeno a zapraveno a zavazuji se a slibuji za sebe i za všechny budoucí majitele Svijanského panství,

pag. 25

že v případě, že proti všemu očekávání předpokládané závazky jak náleží se rok od roku nedodrží nebo budou hrazeny liknavě, může a bude dána k rukám pražské arcibiskupské konsistoře v záležitosti několikrát zmíněné zbožné nadace možnost vést v zemi předepsanou exekuci.

K většímu stvrzení a dodržení toho všeho, jsem dva stejně znějící exempláře /:z nich jeden bude uchováván ve svijanském hospodářském úřadě:/ vyhotovené nadační resp. obligační listiny /:která po předchozím schválení a ratifikací veledúst. pražskou arcibisk. konsistoří a kterou se svolením radů a pánů Jeho cí. říms. majestátu v král. zemských deskách kdykoliv a bez mé přítomnosti, na mé vlastní náklady jsem nechal vtělit:/ jsem nejen vlastnoručně podepsal a nechal přitisknout mou obvyklou hraběcí pečeť, ale také dole podepsaní (tit.) páni svědkové, ovšem bez škody a újmy na nich a jejich blízkých nechal koroborovat [= spolustvrdit].

Tak se stalo na zámku v Duchcově, 1. srpna roku 1739

L.S.

Josef hrabě z Valdštejna

str, 18

Vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán pan Johann Moritz Gustav z Boží milosti arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit). vikář in spiritualibus generalis et officialis, a celá pražská konsistoř shora napsaná fundace se nám nejen líbí, ale také vlastní autoritou arcibiskupského ordinariátu jí ve všech bodech a klausulích tímto ratifikujeme a potvrzujeme. Chceme ale aby proti tomu nebylo nic uváděno, co v tom nebo onom by se popřítí chtělo.

pag. 26

Na důkaz toho jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a nechali k ní přitisknout naši obvyklou arcibiskupskou pečeť a tuto fundační listinu jsme nechali vtělit slovo od slova do k tomu určených konsistoriálních knih.

Tak se stalo v arcibiskupské kanceláři dne 5. listopadu 1739

L.S. Johann Manmartini,
gener. a oficiál. vikář

Zapsáno do knih fund., lit K, fol.91

Anton Wokaun, kancléř

Tato uznaná fundační a obligační listina je se svolením rady Jeho Majestátu římského císaře a krále a podle nařízení národní kanceláře královské podle v něm obsažené klausule do (?) 2. zlaté čtvrti ... (?) vkladů a fundací roku 1739 ve čtvrtek na svátek přenesení sv. Ludmily, tj. 10. listopadu Sub. Lit. G. 3 vložena a příslušné obci vyznačena.

Tato celá fundační a obligační listina o michalkovské zbožné nadaci souhlasí slovo od slova s originálem.

pag. 27

**7mý farář v Rychnově, D.P. Franciscus Roßmeisl
rodák z Kraslic 10. května 1740**

Protože nyní dalším ustanovením P. Václava Kostiala rychnovské stádo ztratilo zase svého pastýře, byl v roce 1740, 10. května do Rychnova k této hodnosti ustanoven Jeho excelencí Františkem Josefem (tit.) hrabětem z Valdštejna důstojný otec František Roßmeisl, rodák z král. horního města Kraslic, když předtím 4 roky byl v Duchcově jako kaplan. Doba, po kterou byl jmenovaný farář slavně rychnovským farářem, se vztahuje od r. 1740, 10. května do r. 1771, 10. září, tj. 30 let a 4 měsíce, načež v Pánu zemřel a byl pohřben v kostele pod kazatelnu. Ostatně byl po 3 roky vikářem.

str. 19

Co se ale během těchto 30 let a 4 měsíců, tak dlouho tady na faře slavně působil nyní v Pánu odpočívající páter František Roßmeisl, co zvláštního se událo, zde s veškerou pílí zaslouží být poznamenáno, jak následuje:

Č.1 Už v prvním roce přijal P. Roßmeisl k pilnějšímu obstarání jemu svěřeného stáda kaplana, jménem p. Josephus Schwartz, který byl rodákem z Českého Dubu a synem tehdejšího purkrabího tamtéž a který zde v Rychnově jako kaplan sloužil celých 15 let. Ale jelikož právě jmenovaný P. Josef Schwartz zažil zde smrt svých rodičů a protože zároveň byl velkým ctitelem Panny Marie, matky Boží, z dědického mu připadnuvšího dílu ve zdejším rychnovském kostele zřídil k počtě P. Marie oltář, který je dodnes k vidění. Konečně ale, protože on zde ukončil svůj život, daroval kostelu Pacifikál ve formě malé monstrance, která je vyzdobena komposičními kameny a jako částečka zesulé Marie o jejích svátcích byla podávána lidu k políbení.

pag. 28

Č.2 za shora jmenovaného faráře pana pátera Františka Roßmeisla roku 1750 byla zřízena nadace Mikuláše Hoffmanna jak je vidět z následujícího:

Já, František Roßmeisl, toho času farář ve vsi Rychnově na panství Svijany, boleslavský kraj, vyznávám tímto pro mě a moje nástupce, že poté, co se podle nejvyššího nařízení musely sepsat náležitě nadační listy těch nadací, o nichž dosud nebyly zřízeny nadační listiny, také tuto úřední nadační listinu musím vytvořit.

Já roku 1750 převzal nadaci 100 zl., slovy sto zlatých, od zesnulého Mikuláše Hofmanna k tomu konci, aby podle jeho ústně vyjádřené poslední vůle ročně bylo čteno za něj a jeho v Pánu odpočívající manželku Marii šest mší svatých.

A jelikož nyní zmíněný nadační kapitál sto zlatých k mým rukám byl správně předán, a byl spolu s jinými nadacemi zajištěn v pozemk. knihách u poddaných svijanského panství za i v zemi obvyklé úroky.

A z tohoto kapitálu ročně vycházející úroky toho času 4%, 4 zlaté vynášejí. Tak farář ročně za shora řečených šest sv. mší, počítaje každou 30 kr., z nich přijal 3 zl., kostelu za světlo a víno 30 kr. a kostelníkovi za přinesení úroků 15 kr. a ministrantům 15 kr.

Podle toho slibuji a zavazuji sebe a mé následovníky tím, že jmenovanou nadaci podle vůle zesnulého fundátora budeme neustále plnit a že k tomu účelu složený kapitál budeme zajišťovat.

pag. 29

K většímu důkazu toho pořídil jsem tři stejně znějící exempláře, z nich jeden jsem dodal delegovaným do dvorské nadační komise, druhý arcibiskupské konsistoři a třetí uložil ve farní pokladně na stálou paměť této nadace.

Potvrzením toho je můj dole stojící podpis.

Dáno na faře v Rychnově, den 10. ledna 1768.

(S.) Franciscus Roßmeisl

arcibisk. venkov. vikář a místní farář

str. 20

Veledůstojný a vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán, pan Anton Petr, z milosti Boží arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit.), vikář in spiritualibus generalis a officialis, a celá pražská arcibiskupská konsistoř

shora popsaná fundační listina se nám nejen líbila, ale my ji autoritou arcibiskupského ordinariátu ratifikujeme a konfirmujeme, chceme ale také (aby její obsah neporušen přetrval) vždy jí trvale držet. K většímu potvrzení jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a obvyklou pečeť biskupské konsistoře nechali přitisknout, rovněž jsme tuto nadační listinu nechali slovo od slova vtělit do k tomu účelu věnovaných konsistoriálních knih.

Stalo se v Praze, v arcibiskupské kanceláři dne 15. června roku 1768

(L.S.) Benedikt Stöber,

kancléř

Zapsáno v Knihách fund. písm. W.Vz 63

Uvedená kopie souhlasí slovo od slova s originálem.

pag. 30

Č.3 Byla také za již zmíněného faráře Roßmeisla v r. 1757 zřízena zbožná nadace Joanna Christofa Wentzla, jak dokládá následující.

Já, František Roßmeisl, toho času farář ve vsi Rychnově, na panství Svijany v boleslavském kraji vyznávám tímto pro mě a mé nástupce, že, podle Nejvyššího nařízení, dle něž nadace, pro něž nebyly napsány nadační listiny musí být opatřeny příslušnými nadačními listinami,

Já ještě roku 1757 jsem obdržel nadaci 100 zl., slovy sto zlatých, od Joanna Christofa Wentzla, tehdejšího vrchního rychtáře ve vsi Rádle, za tím účelem, abych podle jeho vyjádření vůle ročně četl šest mší sv. a to 1 za Joanna Christofa Wentzla, 1 za jeho

zesnulé rodiče, 1 za prarodiče, 1 za jeho ženu Veroniku, 1 za její rodiče, 1 za její prarodiče, dohromady tedy 6 mší. A jak řádně složil k mým rukám kapitál 100 zl., také já jsem tento kapitál pojistil prostřednictvím zápisů v pozemkových knihách u poddaných svijanského panství za běžné úroky.

A z této sumy ročně vycházející úroky tehdy 4 procenta, obnáší 4 zl., pak faráři ročně za čtení jmenovaných 6. sv. mší po 30 kr. počítáno připadá 3 zl., kostelu na svíce a víno 30 kr., kostelníkovi za přinesení úroků 15 kr., ministrantům 15 kr.

pag.31

Zavazuji se a slibuji jménem svým a mých následníků, že svěřenou nadací budu plnit na věčné časy podle vůle zesnulého fundátora, a že k tomu věnovaný nadační kapitál v každé době zajistíme.

str.21

Na větší důkaz toho jsem vyhotovil tři stejně znějící exempláře, jeden jsem poslal delegované dvorské nadační komisi, druhý arcibiskupské konsistoři a třetí uložil na věčnou paměť této nadace do farní pokladny. Na důkaz toho je můj dole připojený podpis.

Stalo se na faře v Rychnově, dne 11. ledna 1768

František Roßmeisl,
arcibisk. venkov. vikář a místní farář

Veledůstojný a vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán, pan Anton Petr, z milosti Boží arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit.), vikář in spiritualibus generalis a officialis, a celá pražská arcibiskupská konsistoř shora popsaná fundační listina se nám nejen líbila, ale my ji autoritou arcibiskupského ordinariátu ratifikujeme a confirmujeme, chceme ale také (aby její obsah neporušen přetrval) vždy jí trvale držet. K většímu potvrzení jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a obvyklou pečeť biskupské konsistoře nechali přitisknout, rovněž jsme tuto nadační listinu nechali slovo od slova vtělit do tomu účelu věnovaných konsistoriálních knih.

Stalo se v Praze, v arcibiskupské kanceláři dne 15. ledna roku 1768

(L.S.) Joann. And. Kayser
bisk. vikář gen a ofic.

Benedikt Stöber kancléř

Zaps. Libri Fund. Lit W. 1862

souhlasí slovo od slova s originálem

pag. 32

Č.4. právě za téhož mnohokrát jmenovaného faráře Františka Roßmeisla dva roky na to, totiž roku 1759 byla zřízena třetí fundační nadace od veledůstojného pátera Josefa Wentzla

Já František Roßmeisl, toho času farář ve vsi Rychnově, na panství Svijany v boleslavském kraji vyznávám tímto pro mě a mé nástupce, že, podle Nejvyššího nařízení, dle něž nadace, pro něž nebyly napsány nadační listiny, musí být opatřeny příslušnými nadačními listinami, já jsem roku 1759 obdržel nadaci 60zl., slovy šedesát zlatých, od kdysi zesnulého pana pátera Josefa Wentzla, bývalého kaplana v Bělé pod Bezdězem k tomu účelu, aby podle jeho před smrtí zřízeného a u (tit) veledúst. arcibiskupské pražské konsistoře r. 1758 publikované a následně confirmované závěti, ročně, a sice první dva týdny v měsíci lednu, bylo čteno pět

mší sv., jmenovitě 2 za jeho duši, 1 za jeho rodiče, 1 za jeho bratra a sestru a 1 za žijící i zemřelé přátele a dobrodince.

str. 22

A jak řádně složil k mým rukám kapitál 60 zl., také já jsem tento kapitál spolu s jinými nadacemi pojistil prostřednictvím zápisů v pozemkových knihách u poddaných svijanského panství za běžné úroky.

A ježto z tohoto kapitálu ročně připadají úroky tehdy 4 procenta, což obnáší 2 zlaté 24 kr., tak faráři za vykonaných 5 mší čítaje po 24 kr. bude počítáno 2 zl.15 kr., kostelu za světlo a víno 9 kr.

Zavazuji se a slibuji jménem svým a mých následníků, že svěřenou nadaci budu plnit na věčné časy podle vůle zesnulého fundátora, a že k tomu věnovaný nadační kapitál v každé době zajistíme.

pag.33

Na větší důkaz toho jsem vyhotovil tři stejně znějící exempláře, jeden jsem poslal delegované dvorské nadační komisi, druhý arcibiskupské konsistoři a třetí uložil na věčnou paměť této nadace do církevní pokladny. Na důkaz toho je můj dole připojený podpis.

Stalo se na faře v Rychnově, dne 11. ledna 1768

František Roßmeisl,
arcibisk. venkov. vikář a místní farář

Veledůstojný a vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán, pan Anton Petr, z milosti Boží arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit.), vikář in spiritualibus generalis a officialis, a celá pražská arcibiskupská konsistoř shora popsaná fundační listina se nám nejen líbila, ale my ji autoritou arcibiskupského ordinariátu ratifikujeme a konfirmujeme, chceme ale také (aby její obsah neporušen přetrval) vždy ji trvale držet. K většímu potvrzení jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a obvyklou pečeť biskupské konsistoře nechali přitisknout, rovněž jsme tuto nadační listinu nechali slovo od slova vtělit do tomu účelu věnovaných konsistoriálních knih.

Stalo se v Praze, v arcibiskupské kanceláři dne 15. ledna roku 1768

(L.S.) Joann. And. Kayser

bisk. vikář gen a ofic.

Benedikt Stöber, kancléř

Zaps. Libri Fund. Lit W. 28.61

souhlasí slovo od slova s originálem

pag.34

Č.5 Byla opět za veledůstojného faráře Františka Roßmeisla v roce 1763 zřízena zbožná nadace Joannem Christofem Hübnerem, tehdy mlynářem ze vsi Rychnov.

Poté co mně, dole podepsanému, můj v Bohu odpočívající tchán Johann Christof Hübner, mlynářský mistr v Rychnově panství Svijany na smrtelné posteli nařídil z jeho pozůstalosti rychnovskému kostelu sv. Václava, českého zemského ochránce a patrona, sedmset zlatých na věčnou nadaci čtyřiceti dvou mší sv. složit a odevzdat,

str. 23

neopomenul jsem nic, abych jeho pobožné ustanovení, jak jsem byl povinen, poslušně uskutečnil. K tomu účelu skládám dnes, dne 5. května běžícího tisícího

sedmistého a třiašedesátého roku hotově v běžné minci na jeho fundaci sedmset zlatých, to je 700 zl., se slušnou prosbou, aby jeho důstojnost, můj toho času v Rychnově ustanovený farář a duchovní správce František Roßmeisl ráčil těchto 700 zl. fundačního kapitálu za v zemi obvyklý úrok uložit a uspořádat mše tak, aby požadovaných čtyřicet dvě mše sv. od nynějška na věčné časy a sice rok od roku v shora zmíněném farním kostele sv. Václava byly nábožně zřízeny a čteny na následující úmysly:

Nejprve se má každoročně v měsíci únoru a to pokud možno okolo 12. nebo 14. dne tohoto měsíce, v kterýchžto dnech můj tchán zesnul a byl pohřben, po předchozím ohlášení konat anivesarium neboli zpívané rekviem za jeho duši. Ve zbývajících jedenácti měsících každý měsíc jednu tichou mši za něj a zároveň za jeho zesnulé rodiče Dominika Hübnera a Annu Doroteu.

2. Každý měsíc jednu, dohromady za rok dvanáct mší za jeho druhou ženu Martu Hübnerovou.

3. Dvanáct sv. mší ročně za jeho v Pánu odpočívající sestry Apolonii a Marii Elizabeth, zároveň za jeho první ženu Annu Barbaru a jeho bratrance Josefa.

Konečně ročně šest mší sv. za všechny potřebné duše v očistci.

pag.35

Z titulu stipendia se má zapravit rychnovskému panu faráři za aniversarium 1 zl. 40 kr., za ostatních 41 tichých mší každá včetně ohlášek po 36 kr., dohromady 25 zl. 46 kr., učitelé za zpívané rekviem 1 zl. 30 kr., ministrantům 45 kr., třem kostelníkům každému 30 kr., dohromady 1 zl. 30 kr., z každoročních 5% úroků, ostatních 5 zl. 29 kr. se dá kostelu na vosk, víno a použité náčiní.

Aby ale tato zbožná poslední vůle mého zemřelého tchána byla s jistotou splněna a řečená zbožná nadace mohla mít stálé trvání, tak dochází zároveň na (tit.) veledůstojnou pražskou arcibiskupskou konsistoř moje ponížená prosba, tuto fundační listinu (poté co jsem si vyžádal souhlas a radu mé milostivé gruntovní vrchnosti), aby jí nejen ráčila ratifikovat, ale aby i nad ní držela ruku a měla dozor, aby tato zbožná nadace ke cti Boží, k útěše a užitku všech, zejména ale zmíněných zesnulých napříště každý rok bez zanedbání byla plněna a naplněna, tak prosí a znamená se s poníženou pokorou.

David Preißler,

mlynářský mistr a toho času rychtář v Rychnově,
v pánu odpočívajícího fundátora zeť.

str 24

Veledůstojný a vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán, pan Anton Petr, z milosti Boží arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit.), vikář in spiritualibus generalis a officialis, a celá pražská arcibiskupská konsistoř shora popsaná fundační listina (jejíž kapitál je u slavných p. stavů král. českého umístěn) se nám nejen líbila,

pag.36

ale my ji autoritou arcibiskupského ordinariátu ratifikujeme a confirmujeme, chceme ale také (aby její obsah neporušen přetrval) vždy ji trvale držet. K většímu potvrzení jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a obvyklou pečeť biskupské konsistoře nechali přitisknout, rovněž jsme tuto nadační listinu nechali slovo od slova vtělit do tomu účelu věnovaných konsistoriálních knih.

Stalo se v Praze, v arcibiskupské kanceláři dne 9. listopadu roku 1763

(L.S.) Joann. And. Kayser
bisk. vikář gen a ofic. Benedikt Stöber, kancléř
Zaps. Libri Fund. Lit O , fol. 242
Tato kopie souhlasí slovo od slova s originálem.

Následuje nyní obligace zemských stavů na zmíněný fundační kapitál.

Č.3554

Kopie

My, dole podepsaní od slav. čtyř pánů stavů království českého deputovaní zemského sněmu potvrzujeme a vyznáváme tímto před každým, zvláště tam, kde to bude třeba, jakým způsobem se stalo a poté následkem cís. král. patentu z 1. května 1766 vedle na 4 procenta všeobecného snížení úročení kapitálu zároveň bylo nařízeno přepsání dřívějších c.k. komorních systemálních a jiných erárních obligací, napsaných na vyšší úrok.

pag. 37

Nejvýše zmíněný J. cís. král. apoštolský Majestát v jednom podle obsahu cís. král. dvor. dekretu z 20. června 1764 vlastní převzetí shora zmíněných dočasných dluhů svými dvěma poslušnými stavy království českého zamýšlet ráčil a tomuto nejvyššímu zámyslu slavní páni stavové všichni oddaně se připojili, tím méně že by vznášeli námitky, když nejvyšším jmenovaným cís. král. Majestátem k jistějšímu pokrytí a správnému vyplacení takových erárních dluhů jak na kapitálu, tak na úrocích těm pánům stavům a sice mocí zvláštního cís. král. recesu a vlastního cís. král. sepsání dluhů z 1. listopadu 1764 formálně byly postoupeny a předány nejen ze strany českého království ročně do erárního regálu získané komorní splátky v sumě per 767 588 zl. 33 ¼ kr., ale také základ všech zdejších dědičných daní a příslušného příspěvku na dědič. daně od duchovenstva.

str 25

A jelikož k těmto kdysi cís. král. erárním, nyní vlastním stavovským dluhům patřila i fundace Jana Kryštofa Hübnera z Rychnova, půjčkou sedmi set zlatých rýnských, také zmíněnou sumu 700 zl. necháme hotově složit a odvést v dobré, běžné a devalvací nepodléhající minci.

A my na konci podepsaní činíme podle císař. král. patentu z 1. května 1766 nařízeného přepsání obligací od slavných čtyř pánů stavů zmocnění deputovaní zemského výboru bez dalšího zmíněnou fundaci o správném složení nařízeného kapitálu s odvoláním na výjimky z nejmenovaných peněz tímto nejen sami v nejlepší právní formě kvitujeme, ale také jménem čtyř stavů království českého

pag. 38

tímto a mocí přítomného dlužního zápisu nejzavázanější ujištění udělujeme, že shora řečenou sumu 700 zl. kapitálu těmže, nebo každému jinému držiteli tohoto úpisu z J. M. cís. král. majestátu těch stavů na fond vyplacení a speciální hypotéku vše právem zadržetí ročně poukázané kamerální sumy 767 588 zl 33 ¾ kr., pak z fondu zemské dědičné daně a připadajícího ekvivalentního příspěvku duchovenstva po předběžné půlroční výpovědi najednou zase vyplatíme, mezitím ale roční čtyři procenta budeme pololetně ze stejných fondů, proti kvitanci správně a přesně úročit.

K tomu všemu pro větší ověření a platnost my přítomnou obligaci nejen sami podepisujeme, ale nechali jsme k ní i přitisknouti zemskou stavovskou menší pečeť.

Z deputace pánů stavů království českého v Praze, 1. května 1772

(L.S.) Kníže z Fürstenberka

Anton Johann Suchánek, generál ubytovatel [náč. gen. štábu]
Filip hrabě z Clary
D. Joseph z Mühlenbergu
Johann Karel Daantzer

Jan Sallaba
kreditní účetní

Dne 11. června 1772
J.P. Kutizko

Obligace na fundaci Jana Kryštofa Hübnera z Rychnova na 700 zl.
Tato kopie souhlasí se svým originálem slovo od slova.

pag. 39

Č.6 Abychom jednou v začaté řadě fundací zřízených za nyní v Pánu odpočívajícího pana faráře Františka Roßmeisla pokračovali, následuje zbožná nadace Karla Bittnera, jak byla zřízena v roce 1769.

str. 26

Já, František Roßmeisl, toho času farář ve vsi Rychnově, na panství Svijany v boleslavském kraji vyznávám tímto za sebe a mé nástupce, že, podle Nejvyššího nařízení, dle něž nadace, pro něž nebyly napsány nadační listiny, musí být opatřeny příslušnými nadačními listinami, já jsem roku 1769, nyní běžícího, obdržel nadaci šedesát zlatých rýnských, od Karla Bittnera ze vsi Rádlo svijanského panství za tím účelem, aby podle jeho vyjádření vůle ročně byly čteny tři mše sv. za něj a po jeho smrti za jeho duši.

A když zmíněný nadační kapitál byl k mým rukám řádně složen, byl podle obligace, vyhotovené v Rádle dne 9. prosince a uložené v rychnovské knihovní pokladně vložen na grunt počestného Tobiáše Schütze, papírenského mistra v dolním Rádle a knihovně pojištěn.

A z tohoto kapitálu ročně vyplývající 4 procentní úroky obnášejí 2 zl., tak faráři případně za ročně čtené tři mše sv. stipendium po 30 kr, to jest 1 zl. 30 kr, kostelu na světlo a víno 20 kr., zvoníkovi 7 kr. a ministrantovi 3 kr.

Slibuji a zavazuji se jménem svým a mých následovníků, že zamýšlenou nadaci podle vůle fundátora na věčné časy budeme plnit, a že k tomu určený nadační kapitál v každé době uchráníme.

K většímu stvrzení toho jsem nechal vyhotovit tři stejně znějící exempláře, z nich jeden poslán delegované nadační komisi, druhý pražské arcibisk. konsistoři

pag.40

a třetí uložil v kostelní pokladně. Na potvrzení toho stojí můj podpis.

Dáno na faře v Rychnově, 10. prosince roku 1769

(S.) František Roßmeisl
arcibisk. venk. vikář a farář v Rychnově

Že tento z 50 zl. sestávající fundační kapitál je zapsán na Tobiáši Schützovi patřící papírně a na jeho nezadluženém gruntu odhadnutém na 8578 kop v rychnovské gruntovní knize svijanského panství na fol. 415 a prioritně dostatečně je zajištěn, svým podpisem konstatuji.

Stalo se na zámku ve Svijanech, dne 11. prosince 1769

(S.) Matyáš Jos. Schindler
purkrabí

Veledůstojný a vysoce urozený sv. římské říše kníže a pán, pan Anton Petr,

z milosti Boží arcibiskup pražský, sv. apoštolského stolce legát (tit.) vikář in spiritualibus generalis a officialis, a celá pražská arcibiskupská konsistoř shora popsaná fundační listina se nám nejen líbila, ale my ji autoritou arcibiskupského ordinariátu ve všech bodech a klausulích ratifikujeme a

str. 27

konfirmujeme, chceme ale také, aby její obsah neporušen přetrval, chceme ji pevně držet. K většímu potvrzení jsme tuto naši ratifikaci vlastnoručně podepsali a obvyklou pečeť biskupské konsistoře nechali přitisknout, rovněž jsme tuto nadační listinu nechali slovo od slova vtělit do tomu účelu věnovaných konsistoriálních knih. Stalo se v Praze, v arcibiskupské kanceláři dne 9. listopadu roku 1763

(L.S.) Joann. And. Kayser

bisk. vikář gen a ofic.

Benedikt Stöber, kancléř

Zaps. Libri Fund. Lit B.B., fol.49

Tato uvedená kopie souhlasí slovo od slova s originálem.

pag.41

Kopie stavovské obligace na fundační kapitál Karla Hübnera

Č. 7 Zde následuje zbývající a nyní poslední fundace, která byla zřízena Karlem Hübnerem se 100 zl. v roce 1770 pod již zesnulým Františkem Roßmeislem.

Č. 10319

S. E. U. K. B.

My, dole podepsaní od slav. čtyř pánů stavů království českého deputovaní zemského sněmu potvrzujeme a vyznáváme tímto, před každým, zvláště tam, kde to bude třeba, jakým způsobem se stalo a poté následkem císař. král. apoštol. Majestátu těm slavným stavům mocí císař. král. dvorského dekretu z 17. března 1768 v poslední pruské válce od r. 1756 do 1763 narostlé zemské požadavky a rolové válečné pokuty paušální sumou nahradit a splatiti a k splacení milostivě povolila vystavit formálně stavovské 4 procenty úročené dlužní úpisy, pak k umoření tohoto kapitálu a k opravení oněch 4 % úroků jim slavným stavům zemskou novou dobytčí přírážku a (podíl) na stavovsko-městských platbách jakož příspěvek dobytčí přírážky z jiných císař. král. dědičných zemí do fondu placení na 37 2/3 roku dobrotivě ráčila přikázat.

A nyní farní kostel v Rychnově jménem Hübnerovské nadace pro takový obsah adjustovanou likvidaci v shora řečených pruských válkách přenesené požadavky resp. utrpěné válečné škody, na vyměřené paušální výplatě per jedno sto zlatých může oprávněně požadovat.

pag. 42

Nyní my, zplnomocnění deputovaní od slavných pánů stavů království českého beze všeho osvědčených 100 zl. jako pravý a reálný kapitálový požadavek tímto uznáváme a tím také nejzávažnější ujištění udělujeme, že tento kapitál per 100 zl. od dnešního data nejen vždy od poloviny do poloviny roku 4 procenty řádně

str. 28

úročíme, ale sám kapitál podle uvedených slosovacích modalit jistě a bez chyby v hotovosti vyplatíme.

Jak nyní chceme jeho dokonalou bezpečnost, majitel fundace nebo jakýkoli držitel tohoto dlužního úpisu, bude tímto v nejlepší právní formě a platnosti určen a

konstituován jako hypotéka generální a speciální, kterou je od J. císaře krále. Majestátu pánům stavům přenechaný fond dobytčí přírážky, poplatků a připadající přírážky ostatních zemí.

K tomu všemu pro větší ověření a platnost my přítomný dlužní úpis nejen sami vlastnoručně podepisujeme, ale nechali jsme k němu i přitisknouti zemskou stavovskou menší pečeť.

Z deputace pánů stavů království českého v Praze, 1. srpna 1772

(L.S.) Kníže z Fürstenberka
Anton Johann Suchánek, generalkvartýrmajstr
Filip hrabě z Clary
Donat Joseph z Mühlensdorfu
Johann Karl Daantzer

Jan Sallaba
kreditní účetní

Dne 11. listopadu 17712
J.P. Kuticzka

Obligace pro farní kostel v Rychnově na fundaci Hübnerovskou na 100 zl.
Tato uvedená kopie souhlasí se svým originálem slovo od slova.

pag.43

Poznamenání o novostavbě rychnovské školy v roce 1766

Č. 8 Abychom nyní přešli také na jiné věci, které se za zesnulého Františka Roßmeisla udály, a rovněž zaslouží, aby zde byly poznamenány, je to především stavba nové školy, jak je vidět následujícího.

Poté co prastará a už od nepaměti postavená školní budova úplně sešla, a nebylo už možno ji opravami dát do užitného stavu, bylo třeba postavit školu novou. Příčinou byl velký spor mezi rychnovským kostelem a třemi farními obcemi, kdo z obou jmenovaných je povinen postavit školu a na věčné časy ji udržovat.

Jelikož nyní tři farní obce ze svých pozemkových knih byly přesvědčeny, že ji od nepaměti udržovaly, a jinak nikdo, z církevní matriky a neméně ze svijanského archivu byl nalezen o tom protichůdný názor, jak bylo také tehdy od šlechtěného a urozeného pana direktora Joana Karla Pabstmanna rozhodnuto, že, jelikož je z gruntovních knih vidět, že ty tři farní obce vždy a v každé době tuto školu udržovaly, mají tím být i nadále zavázány, pečovat o stavbu školní potřeby.

str. 29

Následkem toho byla už r. 1766 školní budova od základů nově postavena. Tehdy byl farářem Frant. Roßmeisl, rychnovským rychtářem David Preyßler, rádelským vrchním rychtářem Josef Müller a pulečenským rychtářem Jan Kryštof Preyßler, kantorem Ignác Kraus. Ke stavbě byl určen Hans Jörg Maschke, obecní starší z Rychnova, jako stavbyvedoucí, a tato stavba vypadala takto:

pag.44

dvě obce, totiž Rychnov a Rádlo daly všechno stavební dříví, prkna, šindele, kámen, krátce všechny potřebné stavební materiály, jednak z obecního lesa, jiný stavební materiál koupili za hotové a dali potahy, jakož i opatřily veškerou stavební ruční výpomoc od chalupníků, domkářů a podruhů, jak takové stavební náklady ty dvě obce v tehdejších obecních účtech dokládají a osvědčují.

Na novou stavbu dal Pulečný příspěvek z jejich obecního lesa 14 kmenů stavebního dříví, včetně dovozu, a jelikož v jejich lesích nebylo žádné vhodné dříví na kůly a latě, bylo takové vzato ze školního lesa a sedláky přivezeno. Následkem toho jsou

uvedené obce nadále a na věčné časy zavázány, zařízení školy jakož i materiál a jiné peněžní náklady nést jakož i příslušné zařízení pro pohodlí školní mládeže, jako jsou stůl a tabule, lavice opatřiti.

Soupis příjmů rychnovského učitele

Nyní přicházejíce na příjmy zmíněného učitele, pak ten užívá přibližně 10 strychů pole, které ale pro nedostatek hnoje nemůže se osít víc než 5 strychy ozimého nebo jarního obilí. Vedle toho se nachází u tohoto gruntu kousek lesa, z něž učitel bere ročně různé stromy na otop pro vlastní potřebu.

Za třetí užívá u tohoto školního majetku kousek louky, z níž sklízí malý vůz sena, otavy půl vozu. O celé polní hospodářství, les a louku se starají co nejlépe oba majitelé sousedních pozemků, kteří to také mají za povinnost.

Za čtvrté má a musí se také stejnou měrou se sedláky a chalupníky podílet na losování obecní louky a sice: ze selských obecních luk bere sena a otavy jako každý jiný sedlák, a stejně i z chalupnických obecních luk obdrží tolik, jako každý souseď.

pag.45

Na ročním platu:

dává mu obec Rychnov:	na velikonoce	1 zl. 15 kr
	ne letnice	1 zl 15 kr
	na posvícení a svátek	
	sv. Václava	1 zl .10 kr
	na vánoce	1 zl .15 kr.
	pak celoročně	1 zl. 30 kr.
Rádlo	na velikonoce	1 zl. 10 kr
	na letnice	1 zl. 10 kr
	na posvícení	1 zl. 10 kr.
	na vánoce	1 zl. 10 kr
	celoročně	1 zl. 30 kr,
Pulečný	celoročně	1 zl. 57 kr.
	Celkem	14 zl. 32 kr.

str. 30

Také je každý sedlák, chalupník, domkář a podruh na Zelený čtvrtek, stejně jako o posvícení a také při vysvěcení oněch domů povinen dát učiteli:

sedlák	3 kr.
chalupník	2 kr.
domkář	1 kr. 3 d.
podruh	1 kr.

Za vyhotovení každoročního seznamu biřmovanců platí každý dům 4 ½ kr.

Vedle toho platí obec Rychnov muzikantům na kůru na svátek Božího Těla 1 zl. 15 kr.

Rádlo rovněž o Božím Těle 1 zl. 15 kr.

Pokud během roku potřebuje nosiče bubnů, zaplatí rovněž všechny obce dohromady. Ostatní nároky jsou pohyblivé, není třeba je zde uvádět.

pag.46

Č.9 Zde nyní pokračuje poznamenání ostatního, co se za zesnulého faráře Frant. Roßmeisla událo:

Požár stodoly a stáje r. 1767

V roce 1767 v předvečer sv. Šimona a Judy [27.10] musel zdejší pan farář v Rychnově snést neštěstí, když mu o půlnoci okolo 2 hodin stodola, naplněná obilím, senem a otavou a stáje z gruntu vyhořely.

Dvě malé korouhve do kostela

Rovněž rok nato, v roce 1768 částečně díky několika dobrodincům, částečně z k tomu získaných almužen pořízeny dvě korouhve žluté s vetkaným stříbrem, které jsou dodnes k vidění. Cena těchto dvou malých korouhví obnáší 26 zl.

Misijní kříž

Konečně to poslední, co ještě před svým koncem zařídil, je misijní kříž, stojící před kostelem, rovněž zřízený z almužen dobročinných farníků a s povolením pánů misionářů v roce 1770, 11. září jím, Františkem Roßmeislem slavnostně byl posvěcen.

Třetí kaplan Jan Roßmeisl, 8. farář Jan Roßmeisl

Poté co se konečně všemohoucím ráčilo dne 10. září 1771 svého služebníka Františka Roßmeisla, po jeho 30 leté práci na vinici Páně povolal k přijetí věčné odměny za to, byl na jeho místo jeho tělesný a duševní bratr (který rovněž již dříve po 15 let jako pomocník v duchovní péči u něj sloužil) Joannes Roßmeisl jeho excelencí (tit.) panem hrabětem Emanuelem z Valdštejna a Vartenberka za duchovního pastýře sem presentován. Ten ale tuto poctu nenesl déle než 6 měsíců a v roce 1772, 24. března změnil časné za věčné a vedle svého bratra byl pochován na levé straně země.

(pozn. faráře Felgera: pohřben důst. panem Mauritio Maxem z fary Libáňské a vikářem)

str. 31

pag.47

Čtvrtý pan kaplan Josef Münster

Po časném odchodu zesnulého Jana Roßmeisla bylo toto uprázdněné beneficium administrováno do 10. dubna zmíněného roku důst. panem páterem tehdejší kaplanem Josefem Münsterem, rodákem z Prahy.

Farář v Rychnově Georgius Lißner rodák z Mikulášovic, 1772, dne 10. dubna

Sem přišel 30. března, předtím konfirmován. Narozen 6. května 1736, ordinován 1761 biskupem Valdštejnem do Stvolínků. (pozn. faráře Felgera)

Aby toto osiřelé duchovní stádo opět bylo opatřeno pastýřem, byl jsem já, Joannes Georgius Lißner, rodák z Mikulášovic (jako nejmenší ze všech, přece doufejme na Boží nařízení) od Jeho Excelence pana hraběte Emanuela z Valdštejna a Vartenberka nejmilostivěji uvolněn do Rychnova poté, co jsem devět let v Horním Litvínově sloužil jako kaplan a pomocník v duchovní péči. Jak dlouho ale zde své roky života prožiju, je známo jedině Nejvyššímu.

Zvláštní poznámky, o oné skličené a žalostné době, když jsem do tohoto benefícia přišel

Co mimo jiného ochotnému čtenáři k zábavě a k zvláštní pozornosti slouží jsou ty nejspravedlivější tresty rozhněvaného Boha, které na začátku roku 1772 vzaly svůj

počátek a také skoro až do konce tohoto roku trvaly jak se o nich nyní chci zmínit, přičemž není možné takovou bídu dost vyličit.

1. Poté co dobrotivý Bůh už dlouhý čas a rok čekal na obrácení hříšníků a ti, místo aby byli zbožnější, byli čím dál horší a sice, že člověk by to řekl, že jako za časů Noa všechno maso vyděsil (??), aby ukázal těm zlým hříšníkům, na něž slovo Boží ani duchovní varování ani jiné božské příkazy už vůbec nepůsobily, že jim stále ještě vládne, že dobré odměňuje a zlé může potrestat a tak seslal od základu dobrý Bůh za prvé dva neúrodné roky za sebou, a to tak, že v roce 1772 po několik měsíců strych žita se neprodával za méně než 16 zl., a ještě bylo stěží k sehnání, zatím co všechno obilí z Uher, pro Rakousko, Moravu a Čechy se muselo vyvážet. A takové to bylo i s jinými druhy obilí, jako pšenicí, ječmenem, hrachem a ovsem.

pag.48

Z toho si lze snadno představit, co za velký hladomor musel být tak, že bylo za slitování, jak nouze a bída vyhnala chudé lidi podél cest, aby prosili polomrtvým hlasem ty, kdo ještě něco měli, o jediný kousek chleba. Co ale při tomto hladomoru bylo to nejhorší, byly ty malé a nevinné děti, které ačkoliv nepřetržitě plakaly na rodiče křičely o kousek chleba, a přece žádný nedostaly, které potom začátkem jara, když se louky zazelenaly, byly na ně svými rodiči posazeny, aby sytily své hladové žaludky trávou. Dospělí lidé, kteří ještě měli sílu

str.32

chodit žebrať dům od domu, se neostýchali tišit hlad takovou potravou, která se ani nehodila pro nerozumné zvíře. Ale při takovém oprávněném hněvu Boha nezbyvalo nic jiného, než jak následuje:

2. Také zrovna v této době řádila všeobecná nemoc a úmrtí, totiž: během jediné poloviny roku 1772 od 1. ledna do posledního června jen v Boleslavském kraji změnilo 25 743 lidí svůj časný život za život věčný. Tato právě označená nemoc spočívala v tom, totiž: lidé si začínali stěžovat na malátnost údů, takže si museli lehnout, za dva až tři dny začali fantazírovat a jinak ztráceli sluch a zrak. Ty se často vrátily a lidé se uzdravili. Naproti tomu ale ti nemocní, které člověk tu a tam našel v jejich příbytcích, kde klidně leželi, jak se jen na okamžik položili, ti všichni museli podlehnout zuřivé zubaté s kosou, jak jsem na mnoha stovkách zjistil, u nichž jsem v jejich nemoci byl.

Ale protože ty dva zmíněné tresty trvaly už takřka celý rok a všechno velké i malé volalo k Bohu o milosrdenství a odvrácení takových trestů, pak namísto milostivého vyslyšení poslal spravedlivý Bůh

pag 49

3. otrávený mor na dobytek, takže tisíce a tisíce kusů hovězího dobytka padly, a rovněž téměř tři čtvrtě roku trval. Konečně

4. jelikož nyní všichni s dychtivostí zelenání milých polních plodin očekávali a které Bůh podle okamžiku, zároveň pro útěchu, nechal požehnaně růst, náhle, a to krátce před sklizní, následovaly strašlivé povětrnostní škody, které množstvím krup vše vůkol zničily, a to nejen jednou, ale nejen na jednom místě, ale už denně jsme dostávali zprávy, že tu hned zde, hned tam, tu na téhle, tu na oné straně byly způsobeny takové škody, takže když už se myslelo, že povětrnost nevzbudí žádné zdražování, přece nečekané a kvůli obrovským poničením nemohl člověk očekávat nic jiného, než dále trvající drahotu.

Ale sám Bůh, nebot' zázračně svá stvoření uměl zachovat, stvořil na konci roku tolik potravin, že v krátké době strych žita se neprodával draž než za 3 zl. Jakmile ale dobrotivý Bůh vytvořil takovou zásobu obilí, aby se hladovějící opět mohli nasytit, pak Bůh zrušil i ostatní tresty, jako nemoci, úmrtí a pád dobytka.

Mohl bych zde ještě mnohé pro pozornost uvádět, zvláště co se mezi nemocnými, zemřelými a duchovními přihodilo, kteřížto posledně jmenovaní častokrát ty ubohé nemocné obsluhovali, mrtvé k hrobu nesli, a jiná opatření museli z křesťanské lásky podstoupit. Ale co pomůže, o této věci začít a neskončit, to nepobaví laskavého čtenáře, budu-li všechny minulé události zevrubně popisovat, v tom mi brání částečně jiná duchovní opatření, částečně i že bych to stěží pojal všechno do této knihy. Tak přenechávám dobrotivému čtenáři, aby si o tom sám více přemýšlel. Já sám za sebe děkuji Nejvyššímu za to, že mě, velikého hříšníka, nechal pocítit takové časné tresty.

str. 33

pag.50

Kontrakt se sousedními duchovními

Present. 13. dubna 1773

Na nejvyšší nařízení nejdůstojnějšího úřadu níže psaný obvyklým způsobem podle patentu z 24. dubna mě doručeného podle § čtvrtého sdělují, že všechna místa rozptýlená v celé mé farnosti nejsou vzdálena víc než půl hodiny, pročež z mé strany nic není, co by vyžadovalo dohodu se sousedy a že tomu není jinak, potvrzuji svým podpisem

Joannes Georgius Lišner
farář

Se strany nejdůstojnější arcibiskupské pražské konsistoře shora psaná úmluva až do dalšího uspořádání schválena

Praha, z arcibiskupské kanceláře dne 14. října 1773

Carolus Kříž
sekretář

Ciborium manteale, 1774

V tomto roce 1774 se zase nic zvláštního nestalo, než že Její knížecí milost Marie Anna rozená kněžna z Lichtenštejna, nyní ale provdaná za Jeho excelenci hraběte Emanuela z Valdštejna a Vartenberka, zdejšímu chrámu Páně nejmilostivěji darovala ciborium manteale [velum = příkrývka na ciborium = kalich na hostie] z červeného a bílého paličkovaného hedvábí. To mi bylo doručeno 30. října.

Zde následuje něco zvláštního o selském povstání, které vypuklo v roce 1775

O blaho svých poddaných vždy pečující vládkyně Její Majestát Marie Terezie nařídila v roce 1770, 1771 a v květnu 1774 nejvyššími patenty a nařízeními, že se české panstvo má se svými poddanými dohodnout o budoucích odváděných robotách a službách s výhradou, že pokud k tomu nedojde do 4 měsíců, bude nejvyššími úřady samotnými předepsána regulace. Jelikož tento termín v září uplynul bez toho, že by se panstvo s poddanými dohodlo, navrhla Vídeň plán, podle něž každý poddaný, podle velikosti své usedlosti by měl být zproštěn

třetiny nebo poloviny svých dosavadních povinností. S tímto plánem dorazil hrabě Leopold Colloredo 8. března 1775 do Prahy, aby ho jako král. komisař v zemi zavedl.

Mezitím se některým sedlákům v Hradeckém kraji zdála ta doba příliš dlouhá a udělali v zemi povyk. Příležitost k tomu dalo vylepšování velkého rybníka (na knížecím Picollominiovském panství u Náchoda), při němž muselo pracovat velké množství sedláků. První sročení se událo 8. března 1775. Zřídili mezi sebou Gubernium a poslouchali svého rebelského tak zvaného vrchního purkrabího a jiné na slovo. Jejich jména jsou: Baron Sabo, Červenka a Podiowin Sadlou. Pod jejich vedením se po několika dnech srotili v oddělených houfech a běhali od místa k místu, ovšem beze zbraně, jen s velkými klacky, a požadovali od hospodáře, že z každého domu s nimi musí jít jeden člověk. Tak jejich počet rostl a tak protáhli polovinou Čech.

str. 34

Ze začátku se sedláci chovali docela pokojně a ptali se svých vrchností a úředníků, proč nesplnili císař. patenty týkající se roboty. Od svých farářů ale chtěli vědět, proč nevybírali novou štolu.

Následky byly už jisté, že mezi takto narůstající tlupou byli i zloději, jejich počet se zvětšoval, když se k nim sami připojovali další. Nyní nastaly výtržnosti a plundrování, plenění a kruté střety s úředníky a faráři.

Když se to všechno císař. král. Gubernium v Praze dovědělo, podalo nejvyššímu císař. dvoru ve Vídni nejponížnější zprávu, načež zároveň nejmilostivější patent císařovny Marie Terezie z 24. března přišel do Prahy 28. března, který byl ihned v zemi prohlášen, a tak byl každý naveden ke klidu, narušitelům veřejné bezpečnosti bylo ale hrozeno tvrdými tresty. Ve stejné době dostalo také vojsko rozkaz, s veškerou chytrostí a silou sročené houfy od sebe oddělit a odbojníky arestovat.

Veleslavné c.k. české zemské Gubernium za předsednictví Nejjasnějšího prince Karla Egona z Fürstenberka vydalo 24. března rozkaz shodný se smýšlením své velké panovnice.

Ale bez ohledu na to přišlo 25. března 500 sedláků do vzdálenosti 1 hodiny od Prahy. Komando pražské posádky na ně vyrazilo, když se přiblížilo, sedláci se rozprchli, 150 z nich bylo zajato.

Brzy ale bylo slyšet o mnoha násilnostech a plundrování v jiných krajích, přičemž rebelujících sedláků mělo být přes 30 000, ti se rozdělili do různých houfů, které páchaly čím dál víc plenění a násilností.

Protože ale nyní začalo vojsko nastupovat proti těmto drzounům, nemohlo se stát nic jiného, než že všechna krajská a pražská vězení byla přeplněna, načež už denně byl jeden odsouzen k smrti, jak tyto tresty všude byly uplatněny, jako 28. března byl pověšen jeden z Prahy na cestě do Libně, 1. dubna jeden na cestě do Bubenče, 3. dubna byl jeden za Oujezdskou branou, 4. dubna jeden za Vyšehradskou branou, 6. dubna jeden za strahovskou branou a tak dále. Proti 4000 rebelů bylo uplatněno nejtvrďší vězení, byli spoutáni a těžce zatíženi, až konečně nejvyšší vrchnost jim dala všeobecný pardon.

Při polních taženích měli vojáci natolik štěstí, že získali dvě nepřátelská znamení, totiž slaměného panáka na tyči s nápisem „Hrůza nebo smrt“ a pak prapor na jehož jedné straně byl kříž, v jeho středu slova „Zlatý věk“.

pag. 53

Toto vyličené a sedláky podnícené povstání, které skončilo plundrováním a rabováním, způsobilo panstvím a duchovním neuvěřitelné škody, jak na několika příkladech ze sousedních panství ukážu, a sice:

str. 35

1. Dne 21. března začali rebelové už na všech panstvích týrat duchovní a úředníky, plundrovat jejich majetek, vše co našli zničili a nakonec si zchladili hněv na těchto osobách bitím a údery.

22. března musela hraběnka Brotšinská sama těmto barbarům posloužit za oběť jejich krutosti, totiž oni tuto dámu, která byla tři dny po porodu, vyhodili z postele na zem, hodili jí dítě k nohám a dívali se, jak obě od této nelidské krutosti zemřely.

Nato se odebralo na pět set takových rebelů do Semil, Jeseného a Navarova, všude rabováním, plundrováním a pleněním působili stejnou pohromu.

25. března na svátek Zvěstování p. Marie dopoledne kolem 9 hodiny dorazila raubiřská lůza do Železného Brodu, kde tamnímu p. faráři skoro všecko ukradli a všechn domovní mobiliář rozbili, pak táhli na Bzí, kam dorazili ke 2 hod. odpolední a způsobili stejné zpuštění, kromě toho ukradli svaté oleje a měli z toho bezbožný posměch. Když pak tamního p. faráře Karla Andrese srazili na zem mnoha smrtelnými údery, pak asi za dvě hodiny běželi s velikým křikem na Malou Skálu, vzali tamní zámek útokem, ukradli všechny cennosti, a co neodnesli, bylo rozmláceno na malé kousky,

pag. 54

také že zároveň na Malé Skále se nacházející pivo a kořalku vypili, pány úředníky uvrhli do největší úzkosti a chudoby, pak šli na Hrubý Rohozec, kam dorazili okolo 9 hod. večer a na zámku, stejně jako na Malé Skále, začali plenit a pana direktora by byli zardousili, kdyby byla nepřišla okamžitě pomoc.

Po 12 hod. v noci, to jest 26. března, spěchali s hořícími pochodněmi do Jenišovic na faru a odtud na Sychrov, k tamějšímu panu beneficiátovi, kde oba páni duchovní museli vytrpět smutný osud. Oba vyplundrovali a jejich osoby týrali, tak způsobili tyto krádeže. Při rozbřesku, tj. 26. března, kdy byla neděle, šli do Hodkovic, kam dorazili okolo 7. hodiny. Co ale tam dělali za zlobu a nenávist částečně na faře a částečně také na měšťanských domech se téměř nedá popsat. S pomlčením o všem ostatním chci nyní uvést jediné, že tam vedle ostatních hanebností také jednu počestnou paní docela svlékli a s ní veřejně prováděli nejstrašnější ohavnosti.

Že ale tito nelidé prováděli takové činy, se není co divit, protože všichni ztratili bázeň před Bohem, protože kdekoli i jen krucifix uviděli, bylo to to první, na čemž si zchladili žáhu, tloukli ho, rozbili ho, šlapali po něm. Rouhali se obrazům svatých, ničili svaté oltářní náčiní. Krátce: byla na nich vidět taková nenávist, že se nedalo soudit jinak, než že každý z nich musí v sobě mít aspoň deset ďáblů,

pag.55

když dohromady usilovali o takovou zuřivost, nenávist a nelidskost. Ti ale, kteří takové činy tu a tam dělali, nebyli žádní cizinci, ale naši sousedé z Navarova,

Zásady, Železného Brodu a ještě bližší okolo nás, kterým jsme říkali „Horáci“. Jelikož nyní

str. 36

2. těchto raubířů od Železného Brodu po Hodkovice bylo už půldruha tisíce, a tak se rozdělili na dvě skupiny, jedna šla do Hodkovic a odtud do Rychnova ke mně, bylo asi půl druhé odpoledne, to jest 26. března, s velkým řevem byla fara obklíčena a chtěli ji tak jako jinde vzít útokem.

Ale Bůh to zařídil jinak, totiž asi osm set mých věrných dětí se rovněž srotilo, napadli raubíře a přinutili je odtud odtáhnout a kdyby někteří moji farníci nepoprosili ostatní, aby raubíře nezabíjeli, pak je mimo pochyby, že téměř 30 osob by bylo našlo na mém dvoře svůj konec, neboť s velkou zuřivostí s cepy je bili po hlavách a tak je nanejvýš podivuhodné, že raubíři zůstali zdraví na živu. Takovým způsobem byla moje fara zachráněna a tito rebelové odtud odtáhli.

pag.56

3. Nicméně ale abych nezapomněl na druhou část, která se v Hodkovicích oddělila, tak ta spěchala k Českému Dubu, kde znovu rabovala zámek, děkanství a tamní měšťany a vše, co našli, ničili. Ale přišli tam ve stejné době tam poslaní c.k. husaři, kteří měli tyto raubíře zastavit. Přišli zrovna k tomu, když ti povalili na zem pana rentmistra, leželi na něm a kolem krku mu vázali smyčku, aby ho pověsili. Ale husaři některé z nich zabili a pana rentmistra osvobodili.

Ostatní se dali na útěk, a dospěli do Světlé, kde číhali na pana faráře, který tehdy odejel do Starého Dubu, a když ho jeho známý vzal i s věcmi domů a s pomocí kostelníka ukryl, tak bylo této lůze o to lehčí najít pana faráře i s majetkem, neboť ho zmíněný známý prozradil, přičemž panu faráři jeho vlastními farníky nic nebylo necháno.

Rovněž tohoto už mnohokrát zmiňovaného dne, 26. března došli ještě do Křižan večer okolo 8 hodin, vyplenili pana faráře až na košili, který se bez bázně z jejich mordýřské zloby vytrhl a utekl do jednoho domu. Tito raubíři byli ze Světlé a taky i Křižanští farníci, kteří také ani to nejmenší, co našli a nebylo možno ukrást, nenechali.

pag.57

Ještě téže noci došli do Žibřidic, kde se sice pan farář s kaplanem zachránili, ale nic nebylo šetřeno, ale vše co našli, zplundrovali, ukradli a zničili, dokonce i mnohé obilí bylo smícháno dohromady a učiněno neupotřebitelným. Třený i netřený len byl pomíchán jeden přes druhý a mezi to roztroušeno peří z postelí.

Odtud šli k samému ránu 27. března jeden zástup do Dubnice, kde už na ně čekali sedláci a společně vyplundrovali zámek ve Stráži p. Ralskem, pivovar a židovské domy. Vše vyrabované bylo naházeno na pole. Mezitím vyplenili palírnu žida s 32 vědry, a tak se opili, že zůstali ležet a mnozí z nich onemocněli, jiným ale krádeže svědčily. Tehdy 79 letý farář ve Stráži dal dobrovolně vše, co měl. Ušetřili ho, neboť byl starý.

str. 37

Zaplatil každému muži 20 kr. Křižanský kostelník se ale nechtěl spokojit se 17 kr., ale mínil, že by měl dát více a být spokojený, že se s ním hůře nezacházelo, jeho faráři v Křižanech se vedlo hůř.

Jelikož nyní tyto raubiřské houfy zesílily opět až na 3000 lidí, tak se opět rozdělily, jedna část táhla na Zákupy, kde se škody na zrušení počítaly na 25000 zl., přitom ale bylo z této skupiny 120 lidí zajato, dodáno krajskému úřadu v Mladé Boleslavi a ostatní byli nastupujícím vojskem rozprášeni.

pag, 58

Druhá rota šla ale na Lemberk, kde se zase tak surově chovala, a zbytek byl částečně pobit, částečně zajat a částečně rozprášen. Krátce: tito vzbouření sedláci během několika dnů vyplundrovali a zrušili 16 zámků a asi 40 far a to takovým způsobem, že škody se počítají na několik milionů.

Mezi nešťastníky byl také hrabě Harrach, který přece před dvěma lety za drahoty si dal velkou práci, aby své poddané učinil šťastnými, když svým hladovějícím sedlákům a poddaným daroval za 40 000 zl. obilí a jiné potraviny. Tak se správně říká: Nevděk světem vládne.

Poznámání k postavení oltáře P. Marie Pomocnice v rychnovském kostele v r. 1776

Už byla sice na pag. 27 [str. 18] zmínka o zdejší oltáři P. Marie Pomocnice, kdo ho původně zřídil, ale protože v té době sestával jen z tabernáku a baldachýnu, který mezitím vlhkostí v kostele se stal nevzhledným, a přitom památka na tuto pomocnou matku tím víc se měla podpořit a zvětšit, když byly mými farníky v roce 1776 sebrány na postavení nového oltáře almužny, které byly tak dobrovolně a bohatě dávány k počtě božské matky, že se může z gruntu postavit současný oltář, a sice jabloneckému truhláři včetně sochaře dáno 40 zl., libereckému ozdobovači ale, který opatřil k tomu všechny potřebné materiály, zapláceno 100 zl.

Poznámání o výstavbě dvou postranních kůrů v rychnovském kostele v r. 1778

Postupem času, jak byla rychnovská farnost čím dál víc zalidňována, takže lidé při účasti na obvyklých bohoslužbách v kostele se dostatečně nevešli pod střechem, ale mnozí museli zůstat stát před vraty kostela, proto jsem zřídil dva boční kůry v r. 1778. Celý obnos ale, který u zmíněných dvou kůrů byl značně veliký, se rozrostl na 164 zl. Sedadla ale, která zde byla vybudována, nebyla dědičná (jako dole v lavicích), ale prodávána jen do konce života, a sice s podmínkou, že po úmrtí dosavadního držitele jeho syn, bratr nebo nejbližší přítel bude mít přednostní právo jako první kupec, když složí totéž množství, jak vykazuje řádně rejstřík míst.

str. 38

pag. 59

Oprava věže v roce 1778

Poté co od r. 1712 (viz pag. 10, str. 6) nebyla na postavené věži do r. 1778 provedena žádná oprava a během té doby značně zchátrala, byla příčinou toho, že bylo třeba podniknout nějaké vylepšení. K tomu cíli dostal jsem na mé ponížené prosby od Její vysoce knížecí milosti, vysoce urozené paní Marie Anny, sv. římské říše kněžny z Lichtenštejna a provdané hraběnky z Valdštejn - Vartenberka a tehdy nad celým panstvím ustanovené poručnice, jako pomoc z panských lesů 20 kmenů dřeva na šindele, prkna a trámy. Suma ale všech výdajů na tuto opravu činila 310 zl. 23 kr. 3 d., jak je patrné z následující specifikace:

za 30 tisíc šindelových hřebíků po 1 zl.	30	zl.	
za porážení a zpracování dříví	12		
za 165 šindelů, šindel po 15 kr.	41	15	kr.
za 119 šindelů, dělníkovi po 5 kr.	9	55	
230 žejdl. lněného oleje po 8kr. 3 d	32	35	
provazy k tomu potřebné	55		
olej na natírání hřebíků		21	
cihly včetně dovozu	1	30	
zedníkovi	14		
kováři za kramle a hřebíky	4	20	
12 kop hřebíků z Jablonce po 14 kr	2	48	
60 liber barvy na věž po 4 kr.	4		
8 liber (Mindium) po 12 kr.	1	36	
5 liber (Tepperglate) po 12 kr.	1		
1 libra (Ackstein)	1	41	
4 libry běloba olověná po 14 kr.	56		
mzda za řezání prken	6	30	3 d.
tři tesaři denně po 24 kr jeden	120		
18 kmenů dřeva, které k opravě byly navíc zakoupeny z panského lesa	25		
Dohromady	310	zl. 23 kr.	3 d.

Zasazení nového okna 1779

Poté, co okna v kostele byla od vody a prachu od r. 1713 do 1778 tak velmi zatemněná, že v kostele už bylo málo světla, bylo nad novým oltářem P. Marie Pomocnice v r. 1778 zasazeno nové a stálo 16 zl. 42 kr. všeho dohromady.

pag.60

Vybudování plotu 1779

Protože se musel rok od roku stále opravovat od nepaměti existující plot kvůli přílišné vlhkosti, která zbortila dřevěné sloupky, a tak každoročně kostel musel vydávat mnoho nákladů, proto jsem nechal v r. 1779 udělat sloupy z kamene, které jistě nikdy nespadnou, neboť jeden každý kámen zvlášť k tomu byl našťipán jeden loket dlouhý a půl lokte široký. Náklady s tím spojené

str.39

sice vystoupily na 50 zl., ty se ale zaplatí během deseti let uvážíme-li, že se dříve každý rok muselo vynakládat deset až 11 zl. na opravy

Zřízení nového misijního kříže 1779

Jelikož misijní kříž, postavený v r. 1770 byl průběhem let a vlivem počasí dole při zemi zcela uhnulý, byl v r. 1779 znovu u kostela postaven a starý obraz s krucifixem, poté co byl barvami poněkud oživen znovu na kříž přibit.

1780

Ve stáji bylo položeno 8 kamenných žlabů, náklady včetně kamene a práce 16 zl.

1781 – zasazení dvou nových oken

Ze stejného důvodu, totiž úbytku světla v kostele, byla r. 1781, 18. dubna osazena dvě boční okna u hlavního oltáře, obě stála dohromady 35 zl. 10 kr.

1782 - zřízení Křížové cesty

V roce 1782, 9. neděli po letnicích, 21. června ve zdejším rychnovském kostele vysvětil turnovský františkán quardián Donatus Datl Křížovou cestu. Dobrodinci ale, kteří nejvíce přispěli ke zhotovení obrazů byli Josef Maschke, který zaplatil 61zl. 20 kr. a Anton Schöffel, tehdejší vrchní kostelník, který k tomu přidal 46 zl. Zbytek dodali jiní dobrodinci. Jednotlivě stál každý obraz včetně rámu, ozdob a kříže 7 zl. 40 kr., železné háky s drátem 1 zl. 39 kr., odměna poslovi za přinesení obrazů od malíře 51 kr., p. páterovi quardiánovi za vysvěcení 4 zl. 18 kr., páteru kazatelovi 2 zl. 20 kr., dohromady 116 zl. 28 kr., bez dvojí cesty do Turnova, k přivezení a znovu odvezení p. quardiána a kazatele a také bez čtyř pohoštění.

pag. 61

1782 - postavení velkého oltáře

Když v r. 1713 do tehdy nově postaveného rychnovského kostela byl koupen starý hlavní oltář z Prahy a zde postaven, tak během doby zašel a zchátral, takže kněz během bohoslužby si nebyl jist životem, aby jím nebyl zabit. Následkem toho se někteří moji farníci ukázali jako dobrodinci a to tak, že nechali obnovit oltářní obraz, rovněž listí okolo rámu nechali zhotovit na český způsob a sice v roce 1782, 24. července a stálo to: malíři 10 zl., sochaři za listí 40 zl., kovář, truhlář a ostatní 8 zl. 23 kr., dohromady 58 zl. 23 kr.

Kdy ale bude možno dolní část oltáře nově zhotovit, mi není známo.

str. 40

1782 - zrušení řádu kartuziánů

V roce 1782, 29. ledna J. Majestát římský císař Josef druhý zrušil kartuziány v Jičíně jakož i v ostatních dědičných zemích.

1782 - dopis Jeho papežské svatosti, který byl z Vídně napsán brněnskému biskupovi.

*

List nejvyššího Pontifika
důstojnému bratru Matyáši Františkovi, biskupu brněnskému
Pius VI.

Důstojný bratře, pozdrav a apoštolské požehnání.

Z Tvých listů, které jsi nám poslal o šestých nonách březnových [2.3.] a znovu o třetích nonách v dubnu [3.4.] přijímáme těžkou mravní záležitost. Je bolestivé, že mnoho regulérních řádů je vyhnáno, i nábožní muži a panny jsou vyhnáni z klášterů. Ale odsuzujeme tě z příliš spěšného rozhodnutí, které mnichy kartouzské ve tvé diecési ihned z vlastních řádů a statutů svobodné a volné ohlašuje, aby podmínkami a stavem se mohli stát světskými knězi; generální totiž deklarace, neboť neznalost prospěchu apoštolského stolce ti důstojný bratře je třeba více vidět, nám se jeví jako nevhodná a plná nebezpečí. Zvláště je třeba pečovat, aby všichni zůstali ve svém poslání, v témže nebo jiném, ve vlastním nebo jiném vysvěceném institutu kláštera dostali místo, kde slavnostní slib, s nímž zaslíbili život Bohu, mohou plnit i podle ritu a práva. Nejde o lidských věcí rozum, o kterém ty ve věci mnichů píšeš, že máš na očích, ale je třeba mít péči o svědomí a spásu duše.

Tato naše slova jsou řečena těm, kteří zůstávají, a upevňuje ty, kteří mají úmysl se odchýliti, může tak dlouho ve stavu světského kněze setrvati, pokud to žádá pouhá nezbytnost, ale pokud někdo se chce obrátiti ve světské, pamětliv svého poslání a slavnostních slibů, které stále platí a vždy nepohnutě platit budou, jim pevně slouží a ochraňuje. Svatokrádeží ale je, jestliže kdokoli byť v nejčistší bezúhonnosti se povinnostem odtahuje. Snaze o Chudobu, pokud v novém způsobu života je oprávněná, všichni jsou oddáni, aby ke klamavému pozemskému světu žádostí byli imunní a čistou duši si nesli. Poslušnost též ať dávají biskupovi a pod šatem nosí nějaké znamení řádu, aby zdůraznili, že byli mocí vypuzeni z řádu a klášterů, a ne sami od sebe chtěli z kláštera odejít. Máš také náš výrok, k němuž se můžeš obrátit. Odtud snadno poznáš ty, kteří požadují dispens od slibů jen proto, aby mohli uzavřít tělesné sňatky, nebo chtějí sepsat testamenty. Střež se také, aby se dispens jakýmkoli způsobem spojoval s kostelem, ani jim nesmíš dovolit právo ordinace, jak správně uvažuješ, neboť právo a moc delegujeme. Rovněž budiž pamětliv své svatosti a smrtelnosti duše, abys vždy k Bohu vysílal platné modlitby.

Tobě, důstojný bratře, a všem víře tvé svěřeným apoštolské požehnání přátelsky udělujeme.

Pius VI

Dáno ve Vídni, den před Idami dubnovými, 1782, pontifikátu našeho roku 8.

1787 - přifaření Jestřabí a Mohelky

V době, kdy Dlouhé Mosty a Jeřmanice byly odděleny od fary v Hodkovicích a získaly vlastního duchovního správce, stala se i u Jestřabí a Mohelky, patřících dosud Hodkovicím, změna. Byly totiž v roce 1787 přifařeny do Rychnova.

str. 41

pag. 63

1782 - postavení nové fary

Poté co stará, z gruntu ze dřeva postavená fara stála už přes dvě stě let a časem tak zchátrala, že už byla neobyvatelná, když jsem dostal z obou stran - světské i duchovní-svolení postavit novou z kamene a k tomu v roce 1782 17. června byl položen základní kámen a do konce července byly postaveny ostatní zdi. V roce 1783 se zase začalo 28. dubna a celá stavba až na dolní dvě místnosti, dláždění předsíně, kuchyň a sklep postavena, takže jsem se se svými lidmi do této nové fary 17. listopadu 1783 nastěhoval. V roce 1784 byly dohotoveny i ty dvě zmíněné místnosti, předsíň kuchyně a sklep vydlážděny. Celá suma za stavbu kromě dovozu a jednání stála 1823 zl., kteréžto peníze byly vzaty z kostelů ve Všeni a Přepěřích a něco z rádelské kaple. Pokud by někdo chtěl vědět, kolik stál ten který řemeslník a kolik materiálu se potřebovalo, najde to v kostelních účtech za r. 1783, kde najde zúčtování.

1784 - výzdoba dvou postranních oltářů

Hned po ukončení stavby fary v r. 1784 byly vyzdobeny dva postranní oltáře, jeden sv. Jana Nepomuckého, druhý sv. Jana Křtitele, náklady nesli někteří dobrodinci. Včetně stravy se vydalo ještě 34 zl., ty 34 zl. byly dány ozdobovačovi z Dubu.

1784 - stavba nové rychnovské školy

Jak byl za slavného panování císařovny Marie Terezie krok za krokem zaváděn nový způsob vyučování, najde se v mnoha vydaných dvorních dekretch. Byla vytvořena vlastní školní komise - z mužů, kteří se vyučování zvláště věnovali, mezi nimi pan

Kindermann, světský kněz, který se stal hlavní osobou, který pro svou patriotickou snahu a nadšení pro školní vyučování byl poctěn panovnicí diplomem jako pán ze Schulsteinu a brzy nato byl za své služby odměněn za osvědčenou snahu jako probošt kapituly Všech Svatých v Praze. Dobrý průběh tohoto nového způsobu výuky podnítil muže úsudku a pravých znalostí k tomu, že byla složena značná suma peněz, která vyrostla v kapitál, který byl nazván Školní fond, z něhož byli odměňováni chudí, ale pilní žáci, ale také snaživí učitelé

pag. 64

a tu a tam někteří učitelé dostali roční přídavek, mezi nimi kokonínský učitel Gottfried Kraus, rodák z Rychnova, který ročně dostával přídavek 10 zl. ze školního fondu.

Následující sepsání je od zemř. faráře Josefa Münstera vlastnoručně zaznamenáno:

1784

V roce 1784 byl dán průchod zbožnému přání jeho c.k. Majestátu Josefa druhého a s povolením Jeho svatosti papeže Pia VI a tehdejšího P.T. arcibiskupa a metropolitu pražského Antonína Peterse, svaté římské říše knížete, hraběte z Příchovic z pánů z Příchovic, byla arcidiecése rozdělena a to tak, že Žatecký a Boleslavský kraj (které dosud patřily k arcidiecézi) připadly tehdejšímu litoměřickému biskupovi Tit. Emanuelovi Arnoštovi, římské říše hraběti z Valdštejna.

str.42

1790

Po provedeném rozdělení 7. prosince 1789 litoměřické biskupství, sestávající ze tří krajů: Litoměřického, Žateckého a Boleslavského, bylo z milosti Boží a apoštolského stolce předáno dnešnímu veledůstojnému pánu, panu Ferdinandovi rytíři ze Schulsteinu, jeho císař. apoštol. majestátu tajnému radovi, prastarého kolegiálního kostela na Vyšehradě proboštovi, království českého a uherského infulovanému prelátovi a opatovi z Peturie, generálnímu visitorovi nového c.k. školního institutu v království českém, pánu panství Stvolínky, Třebanice, Židovice (Schüttowitz). Týž byl jmenován biskupem jeho c.k. Majestátem Josefem II, římským císařem, jeho svatostí papežem Piem šestým potvrzen 1. dubna 1790, dne 4. července vysvěcen a 10. října r. 1790 v katedrálním kostele sv. Štěpána, arcimučedníka v Litoměřicích slavnostně inaugurován.

1791

V roce 1791 zmíněná biskupská milost objížděla žatecký kraj, aby se co nejlépe mohla postarat o svěřené duchovní stádo,

1792

letos ale, v roce 1792 se jeho péče více věnovala boleslavskému kraji a sice bylo přijetí v turnovském vikariátě a v Jenišovicích

pag. 65

ve farním chrámu sv. Jiří (kde P.T. důst. pán p. Jan Kryštof Chaloupka farář jenišovický zastupoval turnovský vikariát) 10. a pak 17. května, kdy na svátek Nanebevstoupení Ježíše Krista mnoho tisíc lidí (mezi nimi hodně z našeho rychnovského farního obvodu) bylo biřmováno.

10. farář rychnovský Josef Münster

Po smrti p. faráře Jana Jiřího Lišnera, který zemřel v roce 1785, 7. června (pozn. faráře Felgera: Chyba! Farář Lišner zemřel 21. května 1785 podle matriky) byl na rychnovské beneficium Její P.T. vysoce knížecí milostí Marií Annou, roz. Lichtenštejnovou, jako tehdejší administrátorkou Valdštejnských panství jako farář presentován Josef Münster a nato litoměřickou konsistoří 2. července téhož roku potvrzen. Zůstal v Rychnově jako farář do r. 1792, kdy byl dosazen na faru do Všeně.

11. farář Anton Erdmann

Po jeho odvolání administroval tuto faru rychnovský kaplan důst. pán Josef Peukert, od ledna do 26. července, neboť tehdejší vládnoucí hrabě Josef Valdštejn se zdržoval v cizích zemích a nedosadil nového faráře. Hned jak prošel c.k. dvorem předepsaný termín na presentaci, ujala se litoměřická konsistoř svého práva a jmenovala jako příštího faráře mě, Antonína Erdmanna, neboť jsem předtím na Valdštejnských panstvích v Horním Jiřetíně jako kaplan pracoval 25 let. Moje jmenování konsistoří se událo 24. července 1792 a potvrzení jsem obdržel 26. července téhož roku.

Při nástupu na faru seznal jsem, že kostel má nedostatek příjmů na udržování věčného světla, načež jsem se staral dát to s pomocí dobrodinců do pořádku, dokud nebude kostel s to udržovat světlo věčné v lampách ze svých vlastních příjmů.

str. 43

1793

Také v tomto roce 1792 strhl v prosinci vítr z otevřené věže všechn plech, protože věž, postavená od spodu až nahoru ze dřeva byla tak chatrná před velkým větrem, že žádný hřebík v ní nedržel, a bylo veliké nebezpečí, že by se věž mohla zřítit, pročež jsem ke zpevnění požádal vrchnostenskou komisi, která následovala r. 1793, a ta jí prohlédla odshora dolů a uznala potřebnost opravy a stanovila přibližný rozpočet na 537 zl.

V roce 1793 byla místnost, která je pod p. kaplanem, sklenuta. Přívařek 6 sudů mi byl pivovarem ve Svijanech škrtnut, ale po ukázání prastaré zde se nacházející fundační listiny byl znovu uznán.

Rok 1794

V roce 1794 jsem se poradil se stavitelem věží z Willichu a nechal jsem věž až na první patro odstranit a znova postavit, tak jak je to dnes, za náklady 300 zl., přičemž v bání byl nalezen zápis, že věž byla r. 1707 nově zhotovena, kvůli průhledu ale zde v horách při větrném a bouřném počasí a mokru brzy zchátrala. Proto i vyhlídka byla opatřena plechem a třikrát jsem nechal dvířka natřít silnou fermežovou barvou [Riester-Fürnisfarbe], pročež nyní ani deštivé počasí, ani sněhové vánice nemohou proniknout dovnitř.

Makovici věže včetně železné šindele (?) nechala obec na své náklady pozlatit.

(pozn. faráře Felgera: v seznamu biřmovaných z r. 1786 jmenuje farář Josef Münster mezi kmotry jistou Agatu Hauserovou z Vratislavic; bývalou jeptišku toho času na stravu u faráře [kuchařku?])

1795

Poté co hlavní oltář byl velmi špatný a byl jen sestaven z různých stěn, nabídl se r. 1795 zdejší rychnovský farník jménem Ignác Maschke, tehdy obchodník přízi a máslem, ke cti Boží nechat na své vlastní náklady postavit nový oltář. Dal mi k tomu 130 zl., za něž jsem současný oltář nechal u mnichovohradištského sochaře, Hájka jménem, ze dřeva udělat, týž jsem příštího roku za 250 zl. u dobrovického okrašlovače (štafira) nechal okrášlit a celkově zařídit, kteréžto peníze byly od farníků a dobrodinců.

1796

V roce 1796 byly některé štuky v kostele zhotoveny a všechny ostatní opraveny, na což bylo vydáno nějakých 70 zl., které dali farníci. V tomto roce byl také čeledník zklenut a farářova místnost přestavěna, neboť příčka do druhé místnosti stála na trámu, a tak při každém pohybu dveří se otřásala celá budova a navíc byly zbylé tři místnosti také tak vlhké, že se zdi stále stékala voda.

Toho roku také byl záchod, který dosud byl v poslední místnosti, a sice pomocí hadice zabudované do hlavní zdi, odstraněn a umístěn na dnešní místo. V následujícím roce, totiž

str. 44

Rok 1797

V roce 1797 byla střecha na kostele směrem k faře nějakými třiceti kopami šindele pokryta. V témže roce kvůli vzrůstajícímu počtu farníků a špatným příjmům této fary jsem u Gubernia požádal o plat pro nutného druhého kaplana 200 zl z náboženského fondu. Nejdřív jsem dostal velice podrobnou vyšetřovací komisi z boleslavského krajského úřadu s jenišovickým p. vikářem Janem Nep. Chaloupkou a svijanským správcem Janem Václavem Maršálkem. Poté co při tomto vyšetřování byly všechny mé údaje v žádosti shledány správnými, byl protokol odeslán k vídeňskému dvoru, od nějž přišly nějaké námitky a litoměřická konsistoř vypracovala dobrozdání. Jelikož i konsistoř uznala nezbytnost druhého kaplana, dostal jsem konečně druhého roku od c.k. Dvorního místa v lednu dekret, podle nějž se mělo ročně rychnovskému faráři dát 200 zl na plat druhého kaplana z náboženského fondu, jak je tento dekret k nalezení v archivu. Ale zrovna v tom roce byl v diecési tak velký nedostatek duchovních, že jsem ani nemohl sehnat jednoho kaplana, místo schválených dvou, a tak jsem faru musel obstarávat po 5 měsíců sám a tak jsem nedostal od náboženského fondu nic, ale musel jsem vymáhání nechat mému nástupci.

Rok 1798

Jelikož jsem v r. 1798 na radu duchcovského pana děkana získal od PT. vysoce hraběcí milosti Josefa z Valdštejna a na Vartenberku jako tehdy vládnoucího pána presentaci na faru v Duchcově, kamž jsem se v srpnu odebral, poté co jsem v tomto roce kostel nechal vydláždit místo cihel, k čemuž kámen stál 33 zl. 36 kr.

Poznámka faráře Felgera: P. Erdmann sloužil v Duchcově na děkanství od r. 1798 do r. 1811, kdy resignoval, aby svůj čas dožil v klidu jako špitální duchovní v Duchcově. Tam také zemřel. Jeho bezprostředním nástupcem na děkanství v Duchcově byl zase rychnovský farář, totiž P. Josef Stowasser, který děkanský úřad spravoval 18 let a jako emeritní vikář a děkan zemřel v Duchcově 11. června 1829. Farář Stowasser byl kmotrem faráře Neubera.

Roku 1792, 21. června

Nejdůstojnější a nevjznešenější Pán pan

Ferdinand rytíř ze Schulsteina P.T. a z milosti apoštolského stolce biskup litoměřický a náš ordinář nejmilostivější

vizitoval farní kostel rychnovský a školu jakož i shromáždění všech farníků.

Což zde budiž na věčnou paměť poznamenáno.

Josephus Peukert - p.t. administrator
uprázdněného benefícia rychnovského

str. 45

Povolán k této biskupské kanonické visitaci, která se udála v době uprázdněného farního benefícia a vyslechnuvše obecní radní a starší inkorporovaných obcí, neshledali jsme nic proti administraci péče o duše, bylo připomenuto, že to, co se týče péče o duše je v pořádku.

Rychnov, 21. června 1792

Václav Heller,
kanon.asisten konsistoře

Viděl jsem: Ferdinand, biskup

Poznamenání (faráře Felgera): Shora zmíněný P. Josef Peukert, narozený v č. 50 v Rychnově byl zde 18 let kaplanem (pod farářem Lißnerem, Münsterem a Erdmannem) a sic od září 1780 do 1798, v kterémžto roce se stal dvorním kaplanem ve Svijanech, kde také zemřel.

Jeho bývalý spolukaplan a pozdější rychnovský farář P. Josef Münster zemřel jako farář ve Všeni 6. července 1813 ve věku 73 let, poté co 21 let tam sloužil. Jeho nástupcem ve Všeni byl rychnovský farář P. Josef Neuber.

Rok 1798

12. farář Josef Wunner

Poté co můj předchůdce pan Anton Erdmann byl odsud z Rychnova presentován na faru v Duchcově, stal jsem se já, Josef Wunner, kaplan v Duchcově, (kde jsem byl kaplanem 13 let), když jsem byl předtím ve Flájích, rovněž panství Duchcov, rovněž kaplanem, celkem jsem tedy 23 let pracoval jako pomocník v duchovní správě.

Jeho říšskou hraběcí milostí Karlem Josefem z Valdštejna a Vartenberka jsem byl sem do Rychnova presentován, kteroužto faru jsem také 13. října 1798 převzal a nastoupil sem. Jelikož ale benefícium bylo 6 týdnů uprázdněné, tak byl mezitím p. Josef Walter, kaplan v Osečné ustanoven, aby tuto faru administroval.

1799

Dekret o placení kongruy per 33 zl. 35 kr. ročně.

Litoměřická konsistoř
(15 kr. kolek)

Č. 25954

Ve vyřízení zprávy z 18. min. měsíce se říká, že za tehdejšího rychnovského faráře v boleslavském kraji, P. Josefa Wunnera ode dne jeho nástupu, totiž 14. 8. min. roku počínaje od státní účtárny vykázány obnos 33 zl 35 kr. z náboženského fondu - 50 zl. ale z pokladny farní jsou k vyplacení u boleslavské filiálky král. komorního platebního úřadu, o čemž biskupská konsistoř příjemce má vyrozumět.

Praha, 3. srpna 1799

/nečit./Stompach
Josef von Rosenthal

str. 46

Skutečný dekret od shora řečeného

(3 kr.)

Č. 5199

Rychnovskému p. faráři

Podle nejvyššího dekretu z 25.8. je u boleslavské krajské filiální pokladny splatná kongrua p. faráři v sumě třiatřicet zlatých 35 kr. z náboženského fondu a sice k

pag. 69

datu uplynulého dvorního dekretu, pod zapsáním v kamerálním účetním ústavu. Následkem toho tedy p. farář podle vysokého nařízení z 13. listopadu buď vyrozuměn, a je třeba zapraviti 12 kr. jako kolek.

Krajský úřad Boleslav, 21. listopadu 1788 Stranský, kraj...

Rok 1798

Dekret v souvislosti s 2. kaplanem pro 200 zl.

Kopie

Pres. Svijany, 26. února 1798, č. 1058

(kolek 3 kr.)

Svijanský hospodářský úřad

Obsahem nejvyššího dekretu z 24. ledna t.r. po prokázané nutnosti rychnovskému faráři při jeho malých příjmech při 4227 duších, o které má pečovat, je přesvědčení o potřebě přidání druhého kaplana, a pro tohoto druhého duchovního se tímto povoluje roční pravidelná dotace dvě stě zlatých.

O tomto nejmilostivějším povolení byl úřad vyrozuměn slavným Guberniálním přípisem z 10. t.m. s dalším úkolem, rychnovskému faráři Antonu Erdmannovi, aby, jakmile mu bude přidělen druhý výpomocný kněz, prostřednictvím ordinariátu požádal o nejmilostivěji povolený příjem pro spolukněze.

Kolek 3 kr. jest sem zapraviti.

Král. krajský úřad Mladá Boleslav, 23. února 1798.

Stránský

Z originalu.

1799

V tomto roce nastoupili dva p. kaplani, prvním byl důst. p. Josef Walter, z nábož. fondu s 200 zl. Druhý d.p. Kajetán Basler z Liberce, ale s 50 zl. z náboženského fondu, neboť množství duší už obnáší 4264.

pag. 70
28676

(15 kr.)

Litoměřická biskupská konsistoř

Jelikož bývalý kaplan v Osečné P. Josef Walter, nyní od 1. července t.r. nastoupil na místo kooperátora v Rychnově, je kooperátorský plat ročně 200 zl. u kamerálního zúčtovacího místa k vyplacení u boleslavské filiální pokladny od 1. července t.r. poukázán a tak se o tom dává vědomost bisk. konsistoři na její přípis z 19. srpna t.r., aby o tom zpravila příjemce.

Praha, 24. srpna 1799

Hgef. Stombach

Hg.cp Lazinský

str. 47

Veledůstojný nám milý!

Slavné král gubernium pres. 25. února č. 31359 poslalo bisk. konsistoři list vydaný pro kooperaturu rychnovskou, obsahem je že důst. p. Walter, rychnovský kooperátor, se zavazuje sloužit na úmysly náboženského fondu ročně 110 mší, počínaje 1. červencem t.r.

K tomu důstojný milý Jan Nep. Chaloupka, arciděkan a bisk. vikář a farář v Jenišovicích je pověřen, aby odsouhlasil odsloužení oněch 110 mší shora řečeným rychnovským kooperátorem podle donačního listu pro rychnovskou faru.

Litoměřice, biskup. úřad, 26. července 1799

Franc. Ritter, kanon. předseda konsist.
Venceslaus Heller, kan. asistent konsist.

Litoměř. diecése Č. 527 Boleslavský kraj *pag. 71*
Výkaz dotací a přidělených mší

označení příjmu	obnos	s ohledem na příjmy má se číst nadačních mší	počet mší
z nábož. fondu	200 zl.	na úmysly nábož. fondu	110

L.S.

C.k. Státní účtárna Praha. 1. července 1799

Karl Anton Kutschera
Venzel Suchánek, účetní oficiál

Fundace v roce 1797

Výtah

z testamentu Antona Vogta ze vsi Rychnov, totiž:

mají se po mé smrti 50 zl. slovy padesát zlatých hotově dát rychnovskému kostelu a z nich přicházejících úroků ročních 2 zl. takto se má použít:

v adventním čase jednu mši sv. za 30 kr., ve čtyřicetidenním postě jednu mši sv. rovněž 30 kr., druhý zlatý dát rychnovskému kostelu na zvonění, světlo a víno *pag. 72*

str. 48

zmíněné dvě mše sv. se mají věnovat mě jako otci jakož i zesnulé ženě a dětem a mají být stále čteny tak, aby ten kapitál 50 zl. zůstal na věčné časy a úroky byly použity na shora řečený způsob.

Stalo se v Rychnově, 23. října 1797.

+++ Anton Vogt, otec
Josef Hofrichter, konšel
Franz Schöffel, obecní starší
Jan Václav Maršálek

Oznámeno: 4. listopadu 1797

Praha, 4. listopadu 1797

Č. 528

1801

V měsíci dubnu t.r. [daroval] Josef Maschke tehdejší rychtář v Rychnově, 2 nové dalmatiky, ušil je krejčí Leopold Hofrichter, a byly posvěceny ve zdejší kostele. Jsou po stranách černé barvy, střední kus je bílý a jsou použitelné pro duchovní úřad.

1801, 22. května zesnula v Pánu Jeho litoměřická biskupská milost Ferdinand ze Schulsteinu, biskup litoměřický, za jeho duši bylo v každém kostele zpíváno requiem a zvoněno.

pag.73

Rok 1802

Úmrtí p. faráře Josefa Wunnera

Předchozí p. rychnovský farář zastával svůj úřad ne déle než 3 ½ roku, totiž od 13. října 1798 do 11. května 1802, kdy po krátké nemoci zemřel. Přišel totiž 7. května z Rádla, kde četl mši svatou, dostal prudký, smrtelný zápal plic a protože použil účinné prostředky pozdě, nebylo mu už pomoci, ale zemřel 5. den své nemoci, totiž 11. května, zaopatřen v Pánu a byl 14. téhož měsíce panem Tit. jenišovickým vikářem Janem Max. Chaloupkou slavnostně pohřben a sice právě u vchodu do sakristie našeho kostela na levé ruce, v 53 roce svého stáří. Bůh ho utěš.

Měl takovou dobrou poddajnou povahu a právě proto, že lehkou uměl použít dostatečnou vážnost, trpěl mnohými domácími a cizími chorobami.

Po jeho odchodu byl d.p. Josef Walter, tehdejší kaplan neboli z náboženského fondu placený administrátor ustanoven jako prozatímní administrátor.

str. 49

Nástup faráře Josefa Stowassera jako 13. faráře

Během té doby se ucházeli mnozí knížecí Valdštejnští klienti o to, dosíci uprázdněnou farní prebendu, až konečně, po 3 měsících a 16 dnech uprázdnění jsem já, Josef Stowasser, dostal hraběcí presentaci 17. srpna 1802 od PT. hraběcí milosti Karla Josefa z Valdštejna a Vartenberku.

Dříve ale, než budu pokračovat ve svém vyprávění, považuji za povinnost povědět mým p. nástupcům něco o svém původu a předchozím životě, ne snad z ješitnosti, ale pouze z bratrské upřímnosti.

Původ a života běh

Já, Josef Bernard Stowasser jsem se narodil v královském městě Karlovy Vary z měšťanských rodičů v roce 1751, 3. února. Můj otec byl pekařem bílého pečiva, jmenoval se Johann Wenzel Stowasser, moje matka Anna Sophie, rozená Heidlein. Můj rodný dům je v Kostelní ulici zvaný U tří zvonů. V klášteře Teplá jsem studoval jako diskantista první dvě školy. Zbývající 4 humanistické třídy jsem absolvoval v Ostrově u K. Varů (Schlackenwerth) u P. P. piaristů. V roce 1769 přišel jsem potom do Prahy na vyšší školy. Po skončení „filosofie“ jsem v r. 1772 šel do arcibisk. semináře v tehdejší králově dvoře [Králov Dvůr u Berouna?] přijat do fundace,

pag. 74

kterou založil r. 1716 můj vzdálený příbuzný Ignac Stowasser von Treuenfels, doktor medicíny. Po dokončení studia a dosažení kněžské hodnosti v r. 1775 jsem šel do Horního Jiřetína [u Litvínova] a tam jsem zůstal 24let a 6 měsíců, konečně v r. 1800 přešel jsem jako kaplan do Duchcova a odtud jsem byl jako lokalista 25. září téhož roku povýšen do Českého Jablonce [Böhmisch Gablonetz u Mimoně] a vydržel jsem tam plně dva roky, až jsem konečně po brzkém odchodu zdejšího faráře P. Wunnera byl presentován sem do Rychnova. 27. srpna nato jsem cestoval do Litoměřic k vys. biskup. konsistoři a tam jsem 2. září obdržel svou konfirmaci.

Po mém návratu do Jablonce musel jsem ještě několik dní posečkat, částečně kvůli tamnímu posvícení o Narození P. Marie, částečně proto, abych svůj majetek zabalil a

dal všechno do pořádku. Konečně 14. září přijelo z Rychnova 6 for a koleska, aby mě a můj majetek přestěhovaly, a tak jsem odtud 15. září ráno odcestoval a večer jsem přijel do Rychnova.

Bůh mi dej nyní svou milost, abych zdejší křesťanské duše k jeho cti a ke zdaru mě svěřené stádo pilně a prospěšně mohl spravovat!

9. listopadu se stal shora řečený důst. pán Josef Walter po obdržení hraběcí presentace mým nástupcem a lokalistou v Jablonci a 12. téhož měsíce tam odejel.

Velká nejednotnost mezi lidem a duchovními

Při svém nástupu jsem našel celý zdejší farní obvod už ode tří let ve velice špatném stavu. Panovala totiž nejstrašnější nejednotnost, rozpolcenost a stranictví mezi lidem, které nemohou skončit, dokud tehdy zde přítomný podněcovatel a výstřední kaplan P. Georg Grundl, pasovský rodák, za strašných těžkostí, kdy ho jeho zlomyslná strana podporovala a mě a jiným dobře smýšlejícím farníkům způsobila běžná příkoří, v následujícím roce 1803 po konané biskup. a úřední komisi byl odtud odstraněn, takže se nejednotnost potom pomalu uklidnila a zavládl, bohudík, žádaný klid.

str. 50

Vylepšení zdejšího farního archivu

Zdejší farní archiv byl bědný chaos, ve kterém byly spisy smíchány bez jakéhokoli pořádku a ležely jeden přes druhý. Moje první starost několika týdnů, dát vše do pořádku, když jsem spisy roztřídil podle důležitosti, vyřadil nepotřebné, udělal nové regály, označil je cedulkami a každému druhu spisů vyčlenil náležité místo.

pag. 75

Postavení nových varhan v kostele

Poté co se prastaré varhany, nahrazené P. Michálkem (viz str. 15, pag. 21) jinými, které P. farář a vikář Frant. Roßmeisel nechal postavit, byly špatné, a tyto poslední, protože byly špatně postavené, byly nedostatečné, podnikl můj zesnulý předchůdce, Josef Wunner přípravy k tomu, postavit ve zdejším kostele zcela nové a velké varhany. V tomto zámyslu udělal mezi farníky sbírky, sebrala se značná suma 361 zl. 14 kr. V naději, že sežene ještě více peněz z dobrovolných příspěvků od farníků, povolal litoměřického stavitele varhan Antona Rusche, uzavřel s ním smlouvu na 600 zl. na nové varhany, bez sochařské práce, za přítomnosti a souhlasu rychtářů z Rychnova, Rádla a Pulečného, jak dokazuje příslušná smlouva slovo od slova:

Kontrakt

o nových varhanách patřících do rychnovského kostela.

Dnes, dole psaného roku a dne je se strany p. faráře Josefa Wunnera, pánů rychtářů Josefa Maschke z Rychnova, Dominika Demutha z Rádla a Franze Maye z Pulečného, pak p. Antona Rusche, stavitele varhan z král. krajského města Litoměřic, uzavřen následující kontrakt na stavbu nových varhan totiž: přejímá zmíněný p. Rusch, stavitel varhan z Litoměřic postavit varhany s následujícími mutacemi, jak následuje:

V manuálu:

Principal	4 stopy	z cínu
oktáv	2 „	„
mixtur	3	„
fugara	4	„
portun	8	ze dřeva
flauta	4	„

V positivu:

principal	2	z cínu
kopula maior	4	je dřeva
kopula minor	2	„

V pedálu:

suppass	16	ze dřeva
oktavpass	8	„
super oktáva	4	z cínu

pag. 76

Tyto varhany budou mít tři díly: positiv v parapetu s novým stolkem a 2 klaviaturami ze švestkového dřeva, ke koplím zařízené, pak potřebnou sochařskou práci nad píšťalami, které sestávají z 9 kusů a vším, co je k vlastní stavbě varhan potřebné, kteréžto věci týž jako mistr zručně, trvanlivě a dobře slíbil dokončit

str. 51

a sestavit v srpnu 1803. Proti tomuto teprve zhotovovanému dílu bylo se strany představených přislíbeno vedle vydání starých varhan nechat zhotovit horní podlahu a podstavec na měchy zde truhlářem. Bylo mu přislíbeno 600 zl., slovy šestset zlatých, které budou zaplaceny takto: Při podepsání kontraktu 200 zl., po postavení díla 350 zl., a pak pro roce a dni 50 zl., dohromady 600 zl.

Potom byl tento kontrakt vyhotoven ve dvou exemplářích a každou ze smluvních stran vlastnoručně podepsán k jeho jistotě a dodržení, vedle připojené pečeti.

To se má tak a nejinak dodržet.

Stalo se v Rychnově, 29. května 1801

Anton Rusch, stavitel varhan
z Litoměřic

Josef Wunner, farář v Rychnově
Josef Maschke, rychtář v Rychnově
Dominik Demuth, rychtář v Rádle
Franz May, rychtář v Pulečném

Po podepsání smlouvy zhotovil p. varhanář Anton Rusch své varhany. Jen ze starosti, že budou pro zdejší kostel slabé požadoval p. farář Wunner, že musí být o jednu mutaci za řečenou sumu zesíleny. Dopisem p. faráře, který mi p. Rusch ukázal, bylo dohodnuto, že v mixtuře místo 3násobku se má udělat 4násobek, za což ale navíc se zaplatí 20 zl. vedle stravy jemu a jeho pomocníkovi, až zde budou varhany stavět, což p. Wunner podle dopisu přislíbil. Celková suma by tak vystoupila na 620 zl. vedle stravy. Ale bohužel P. Wunner zemřel 11. května 1802. Nyní byl p. Rusch v nesnázích kvůli dodržení smlouvy. Nehledě na to dokončil své dílo v dohodnutém čase.

Velké nesnáze kvůli varhanám

Dva dny před mým příjezdem byl zde p. Rusch, rozebral staré varhany a nechal je odvést 3 fůrami, na nichž se měly přivést nové varhany z Litoměřic. Když jsem sem 15. září přijel, ptal se mě p. Rusch, zda jsem toho smýšlení, provést uzavřenou smlouvu nebo ne. V prvním případě bych musel ručit za 620 zl., vedle jídla pro tovaryše. V opačném případě podrží, vedle 200 zl. staré jemu přislíbené varhany a žádné nové nepostaví. To byl pro mě tvrdý oříšek.

pag.77

Jak to bylo ale tvrdé, musel jsem se v tísní rozhodnout a překousnout to. Abych tedy milou farnost z této nesnáze vytrhl a u farníků si jako nově ustanovený farář získal oblibu, podvolil jsem se ustanovení smlouvy. Musel jsem tedy řečenému p. Ruschovi s jedním tovaryšem po víc než 5týdnů, aniž bych v Rychnově viděl kousek chleba a jediný krejcar, dát místo u mého stolu, následující týdny s kantorem Ignácem Krausem sbírat v celé farnosti dům od domu almužny. Chudí lidé byli dost štedří a já jsem získal důvěru, že chybějící peníze úplně vyžebřám, kdyby byli někteří neklidní farníci na štvání shora řečeného výstředního kaplana P. Georga Grundla i nepracovali proti mým záměrům. Tento podněcovatel, ačkoliv nevěděl nic o hudbě, tím méně o stavbě varhan, byl tak drzý, že všude haněl nové varhany i mistra a přemlouval lidi, aby na to nepřispívali.

str. 52

S velikou námahou, vedle mnoha pustých řečí od jím oblouzené strany, sehnal jsem dohromady jen 94 zl. 37 kr. Odkud tedy vzít zbývající? To byla povážlivá otázka. Patronát k tomu nic nepřispěl a vysoce důst. konsistoř nechtěla bez povolení vrchnosti dát svolení, aby se smělo vzít něco z církevních peněz. Můj předchůdce Wunner, který u obou vysokých míst se o to prosebným listem ucházel, byl odmítnut, jak dokazují kopie listů, nacházejících se v archivu.

K tomu přicházejí ještě další vydání a značné náklady, totiž za fůry do Litoměřic, za truhlářskou práci na podlaze, varhanách, za prkna, hřebíky, kovářskou práci atd., což vše se muselo mimo smlouvu zaplatit. Fůry byly zaplacený 3 obcemi, ostatní výdaje se páčily na 60-70 zl.

K uhrazení všech těchto výdajů nechal jsem udělat několik nových lavic, a to dvě u hlavního oltáře na pravém a levém rohu, jakož i jednu na pilíři proti kazatelně, místo dosud tam stojící zpovědní židle, kterou jsem kvůli pohodlí nechal přemístit za hlavní oltář, stejně jako dvě nové zpovědnice z horního kůru za nové varhany. Všechna tato místa rozdělil jsem na dobu do konce života několika farníkům, přičemž každý dal kostelu bohatou almužnu. Tyto almužny po odečtení truhlářských prací, obnášející 36 zl., dal jsem na nové varhany. Mnozí další dobrodinci přidávali několik grošů k tomu a celkem to dělalo 13 zl.

Nadto jsem udělal nějaké dobré přípravy, které zde kvůli krátkosti nemohu zmínit (přičemž mnohé shora zmíněným podněcovatelem byly opět zlovolně zpochybněny), pouze v úmyslu, abych prospěl sebranými almužnami milému kostelu, farnosti a částečně také mě pomohly z nesnází a pana varhanáře úplně uspokojily. Po dlouhých a úžasných těžkostech a mrzutostech jsem konečně sehnal peníze dohromady, až na 52 zl. Teď jsem poprosil zdejšího nového rychtáře Josefa Hofmanna, aby shromážděnou obec přemluvil pádnými důvody, aby se tyto spory úplně zahladily. Návrh se zdařil a rychtář byl po prodeji kousků obecních luk v stavu, dát mi 47 zl.³⁴

kr. Zbývajících 5 zl. jsem dal ze svého, a tak jsem konečně varhanáři zaplatil úplně. Bůh mě a mé nástupce ochraňuj před takovými dalšími nesnázemi!

pag. 78

Nyní byly sice varhany samy o sobě zaplacené, ale jak se to mělo s odměnou sochaři? – nová těžkost. Jelikož jsem na počátku počítal s bohatšími příspěvky farníků na tento zbožný úmysl, a já jsem si neuměl představit rozumně všechny tyto nesnáze, které jsem pro svou velkou lásku musel trpět, uzavřel jsem se sochařem v Kosmonosích, p. Martinem Jelínkem, smlouvu na celou výzdobu varhan, dne 20. května 1803 na 80 zl. a dal jsem mu 15 zl., které jsem získal od štedré mládeže, kterou jsem při kázání k tomu vyzval.

Sám, neboť během doby mi bylo kladeno do cesty tolik překážek, jak jsem se zmínil, měl jsem a mám ještě jednu těžkost, jak a odkud vzít tuto sumu. Stále ještě jsem si myslel, že najdu pramen, abych mohl dodržet uzavřenou smlouvu, ale dodnes nevím, jak mi Bůh, k jeho cti, z toho může pomoci.

str. 53

Přestavba schodů na kůr

Když jsem hned po příchodu obhlížel způsoblost kostela, nabyl jsem přesvědčení, že dolní část schodů na evangelijní straně je všeobecně nebezpečná a blízká pádu. Abych zabránil neštěstí, nechal jsem celé schodiště místním truhlářem rozebrat a zcela nově a trvale přestavět, jak je nyní vidět. Prosil jsem farníky, zvláště ty, kteří pomocí schodů musí chodit na kůr a předkostelí, o dobrovolnou daň, nedostal jsem ale víc než 2 zl. 16 kr. Zbytek zaplatil jsem sám z přebývajících kostelních peněz. Výdaje obnášely přibližně 18 zl.

Dva velké relikviáře kostelu darovány - 1802

K ozdobení hlavního oltáře nechal jsem na své vlastní náklady vyhotovit dva pěkné velké relikviáře od čisté panenské klášterní práce v Mostě s voskovými obrazy sv. Josefa a Jana Nepomuckého. Zafastované relikvie jsou autentické, dostal jsem je v Římě z rukou tehdejšího sekretáře Roty. Sochařskou práci jsem vlastnoručně udělal sám. Ozdobení, totiž dobré zlato a zelená lasura, bylo uděláno v Mimoni. Celkové náklady na to obnášely 15 zl. 35 kr. K tomu jsem nechal od zdejšího truhláře vyrobit dva podstavce neboli postamenty, které jsem sám ozdobil a do prostředních otvorů vložil tytéž autentické relikvie. Vše toto jsem daroval kostelu zdarma.

Nový biskup v Litoměřicích Václav Leopold Chlumčanský

Jeho generální vizitace v Hodkovicích.

Po odchodu dřívějšího P.T. pána, p. biskupa Ferdinanda ze Schulsteina (viz str. 48, pag. 72) byl v r. 1802 bývalý světící biskup z Prahy, p. Leopoldus Wenceslaus Chlumčanský, rytíř z Chlumčan a Přestavlky, P.T. jeho nástupcem ve vysoké biskupské hodnosti jmenován, uznán a vysvěcen. V následujícím r. 1803 ráčil týž počátek své kanonické vizitace dělat a objížděl nejprv boleslavský kraj. V Liberci vzal počátek, jeli pak přes Rochlice, Vratislavice, Semily, Jablonec, Jeníšovice, a přišli pak 11. června do Hodkovic, kam byla povolána rychnovská a jeřmanická farnost. Po předem ohlášení této vizitace udělil jsem svým dosud nebiřmovaným farníkům několika slovy příslušné poučení k svátosti biřmování.

pag. 79

Stanoveného dne přišel jsem s nimi časně v dobře uspořádaném procesí do Hodkovic, kde (podle biřmovací matriky ve zdejším archivu) 1140 bylo biřmováno. Odtud odjela Jeho bisk. Milost ještě téhož dne do Českého Dubu.

Nové zábradlí u schodiště

V roce 1802 jsem nechal na vlastní náklady udělat dřevěnou mříž u dolního schodiště. Truhlář si počítal 6 zl., zámečnický 5 zl. 30 kr.

Obnovení kanálu ve sklepech

Jelikož podzemní odpad neboli kanál ze sklepa byl propadlý a voda se tam hromadila, a tak jsem nemohl ani pivo, ani jiné beze škody skladovati, byl jsem přinucen, v r. 1803 s velkou námahou a náklady zvenku a až k propadlému kanálu se prohrabat a založiti zcela nový. Tato práce trvala 12 dní a stála včetně potřebného kamene a dopravy 30 zl., které jsem odepsal z přebývajících příjmů kostela.

str. 54

Nové vyobrazení sv. Jana Nepom. z kamene na mostě v Pulečném

V témže roce nechala obec Pulečný na nově postaveném mostě zhotovit turnovským sochařem vyobrazení sv. Jana Nepomuckého. S povolením tit. p. vikáře Jenišovického Jana Nep. Chaloupky vysvětil jsem tuto sochu slavnostně odpoledne na první den Nanebevzetí P. Marie, přičemž se mnou přišlo velké procesí.

Nový Boží hrob

R. 1804 jsem nechal zcela nově zhotovit nový prospěšný Boží hrob, a mnohé z toho jsem udělal vlastnoručně. Truhlářská práce stála 6 zl., které se zaplatily z almužen o postním týdnu.

Ukládací skříňka za velkým oltářem

Rovněž v tomto roce jsem nechal udělat 6 nových váz na květiny s krásnými zimními květinami na vlastní náklady. Dále jsem nechal 1804 k lepšímu uchování oltářní výzdoby udělat na mé vlastní náklady za velkým oltářem depositní skříňku, truhlářská práce stála spolu se zámečnickou 6 zl. 20 kr.

Nová skříň na ornáty na oratoriu

Jelikož jsem viděl, že mešní roucha a ornáty jsou poházeny v sakristii a oratoři jako hadry, zcela zanedbané a tak od myší a plísňě tráveny, a nenalezl jsem nikde vhodnou skříň, nechal jsem rovněž v témže roce na vlastní náklady udělat skříň na ornáty v oratoři a nařídil jsem důrazně kostelníkům, aby napříště všechny potřeby ukládali v příslušných zásuvkách. Tato skříň na ornáty včetně nástavců mě stála, bez kování, 9 zl.

Nové zvony ve vsi Pulečný

Jelikož si obec Pulečný již dlouho přála mít zvon k příslušnému zvonění, ale pro chudobu a vůbec množství výdajů nebyla s to si ho opatřit, nechal jsem u vdovy zvonaře Anny Kühnerin z Prahy ulít zcela nový zvon pro ves Pulečný s nápisem:

Josef Stowasser , farář rychnovský, pro obec Pulečný
mě daroval r. 1804

Tento nový zvon vážil pouze v kovu 60 ½ libry, s veškerým příslušenstvím okolo centu. Byl vysvěcen v Praze na hradě, nevím kým, jménem mého a země patrona sv. Václava, jak dosvědčuje atest, který jsem na věčnou památku předal obci Pulečný. Na přední straně jsem nechal vylít obraz sv. Josefa, na protější straně ale sv. matky Anny.

Celý zvon včetně madla a srdce stál mě 77 zl. 4 ½ kr.

Jakmile jsem věnoval tento zvon obci Pulečný, nechala na návrh svého rychtáře Franze Maye rovněž zhotovit od tesařů novou zvonici a postavit jí na domě Christofa Walbrzicha, kam byl zvon 2. srpna pověšen a poprvé se rozezněl.

str. 55

Zřízení nového železného kříže na starém hřbitově r. 1804

Na starém hřbitově byl v místech, kde stál kdysi ve starém dřevěném kostele hlavní oltář, třemi zdejšími farními obcemi zřízen dřevěný kříž, jak je na pag.1 [správně3] (str. 3) vidět. Protože ale tento trámový kříž pro stáří a zetlelost byl už vichřicí před mnoha lety skácen, poprosili mě někteří dobročinní farníci, zvláště p. Anton Preißler, mistr krejčovský a obchodník přízí v Rychnově, který na to dal 50 zl., abych opatřil nový trvalý kříž. Oznámil jsem tento zbožný úmysl z kazatelny a poprosil mohovitě farníky o malé příspěvky. Po zdoluhavém sbírání jsem byl konečně s to nechat udělat železný kříž na kamenném podstavci se dvěma řadami kamenných stupňů, jak je tam teď vidět. Tady příkládám pro potomstvo seznam, co jedno a druhé stálo:

kříž ze železa s ozdobami, jabloneckému zámečníkovi dáno:	25 zl.
zdejšímu zámečníkovi Florianu Seidlovi za dokončení	6 zl.
povozníkovi za dopravu kříže z Jablonce	- 14 kr.
hodkovickému hodináři za ulití Krista z jemného cínu a vybroušení	14 zl
jabloneckému ozdobníkovi, který kříž vyzdobil a pozlatil	11 zl
kameníkovi za kamenný podstavec a jednu řadu schodů podle smlouvy	20 zl
zvlášt' za druhou řadu stupňů ze starého náhrobku	4 zl
příspěvek na tmel a usazení	2 zl
tři fůry kamene po 30 kr.	1 zl 30 kr
doprava po 30 kr.	1 zl 30 kr
zedníkovi za základ kříže	45 kr
vápno	1 zl
nádeníkům	45kr
kováři za výkovky (pozn.silné čepy dal zdarma)	4zl
Celkem	91zl 44kr

Když byl vyzděn základ, kameník na něj položil podstavec, na něj postavil kříž a všechno dobře zatmelil.

Zřízení nového železného kříže a vysvěcení nových křížů

Jelikož mezitím také zdejší hostinský Johann Ullrich na své vlastní náklady postavil v rohu své zahrady, naproti tzv. Minxmühle [Minxův mlýn] na místě starého tam stojícího dřevěného polámaného kříže nový železný kříž, tak jsem slavnostně vysvětil tento i ten na starém hřbitově nově postavený kříž dne 25. září, 18. neděli po letnicích odpoledne za doprovodu velice početného procesí ve společnosti s mým kaplanem P. Adalbertem Fischerem.

Zřízení nového předního kůru mezi předkostelím

Už jsem se zmínil na pag. 78 (str. 52), že jsem se vždy staral, abych našel prostředky a mohl zaplatit nasmlouvané ozdobení varhan. Nakonec jsem přišel na myšlenku postavit nový kůr před předním kůrem a tak získat něco peněz jako almužny za nová sedadla nebo místa od

str.56

farníků a zároveň získat více místa pro masově narůstající počet farníků a tak zmírnit velký nával.

V tomto ohledu jsem tedy nechal už v předjaří porazit a otesat 7 kmenů ve farním lese. Když otesané dřevo proschlo, zhotovil zdejší truhlářský a tesařský mistr Josef Zappe se 4 pomocníky tento nový kůr včetně 3 řad lavic během 8 dnů na smlouvu za 30 zl. vedle obědů, což jsem jim dal.

Nová sedadla na tomto kůru rozdělil jsem, ale jen do konce života, těm dobrodincům, kteří darovali kostelu bohatší almužny. Všechno jsou to 42 pohodlná sedadla. Každý v první lavici zaplatil dobrovolně 7 – 10 zl., ve druhé řadě 5 – 7 zl., ve třetí 4 – 6 zl. Někteří chudší zaplatili sice méně a některým, jejichž sedadla [na Paarkirche] musela být zrušena kvůli novému kůru, jsem na tomto novém kůru vykázal jiná místa a ti zaplatili libovolně od 1 do 2 zl.

Takovým způsobem jsem sehnal dohromady 200 zl., z nichž jsem nejen zaplatil dole napsané stavební náklady, ale i vyzdobení nových varhan podle smlouvy na pag.78 (str. 52). Navíc jsem z těchto sebraných peněz velice sešlé lavice v kostele nechal vylepšit a zpevnit železnými pásy, jakož i ty poněkud nízké lavice na nízkém kůru a dát do trvalého stavu. Dále jsem nechal vestavěný příčný trám z kostela [Paarkirche] v dolní hale na rohu, který byl zpuchřelý, s velkou námahou vyjmout a nahradit novým.

Vedle toho rovněž z těch peněz jsem nechal u kosmonoského sochaře zhotovit malé ozdobené vyobrazení Zmrtvýchvstání Krista na procesí v prosebné dni, jiné vyobrazení mrtvého těla Páně v Božím hrobu a ještě jedno malé vyobrazení sv. strážných andělů v kapli u farních polí. Zbývající sebrané peníze budou použity na jiné potřebné věci do kostela.

pag. 82

Výdaje na nový přední kůr	
7 kmenů ve far. lese porazit, rozřezat	3 zl 30 kr.
přivezení- 1 ½ dne	4 30
tesařům za otesání	6 30
truhlář Josef.Zappe a 4 tovaryši, zhotovení celého kůru podle smlouvy	30
za 51 polovičních začepovaných prken po 28 kr,	
9 kusů truhl.prken po 23 kr.,	
10 kusů spoj. prken po 78 kr	30 15
celé a poloviční hřebíky	4 48
kovářská práce: skoby, pásy, hřeby, žel.tyče	<u>14 30</u>
Celkem	94 zl 12 kr

str. 57

Z těchto nashromážděných almužen nechal jsem do kostela udělat následující věci:

Mimořádná vydání		
tesaři za nový trám v paarkirche	1 zl	
zedníkovi za zazdění trámu		18 kr.
sochaři za výzdobu varhan chybějící	30 zl	
témuž za dokončení zaplacených 50 zl dle smlouvy, mezitím mnou zálohováno, nyní opět mně	9	
doprava, ozdobené varhany z Kosmonos sem	8	
Poslice, která donesla zbýv. kusy z Kosmonos	1	
za nového Krista v Božím hrobu témuž sochaři	15	
nový obraz Zmrtvýchvstání Krista na procesí vyzdob.	4	
malý obraz sv. anděla strážce do kaple u far. Polí	2	
zhotov. Sv. Trojice na hl. oltář sochaři	5	
zvýšení lavic na předním kůru a vyspravení a upevnění lavice u obrazu ženy [Weibsbilderbänke] v kostele, truhlářům	3	24
zcela nový černý pluviál ke shora zmíněným (pag.72.str.48) 2 dalmatikám: zhotovení, náklady přísluš., vyjma platu za udělání, neboť je udělal p. Leopold Hofrichter, krejčí a obch. přízí zdarma,	<u>28</u>	<u>30</u>
Dohromady	<u>107</u>	<u>12</u>
Suma celkem	201zl	24kr

pag. 83

Jak jsem zbývající peníze z almužen použil na nový kůr budu dále níže specifikovat.

Na počátku adventu došel Nejvyšší rozkaz do všech rakouských států, aby 9. prosince nebo druhou adventní neděli ve všech kostelích naší monarchie byl čten c.k. patent o dědičném, nyní nejslavněji vládnoucím císaři a králi Františku druhém, který přijal nejvyšší čestný titul dědičného rakouského císaře pro sebe a své nástupce, bylo co nejslavnostněji z kazetelny přečteno, kázání tomu přizpůsobeno a podle vys. úřadu zpíváno Te deum laudamus, což také zde, v rychnovském kostele stejně jako v celé zemi, slavnostně se stalo. Toho se týkající patent je uschován ve zdejší farním archivu.

V roce 1805, 29. března se udála zde v Rychnově nikdy neslýchaná tragická věc: žena zdejšího krejčovského mistra Franze Klingera z č.p. 265, jménem Maria Anna šla večer kolem 7 hod. s 50 zl. vypůjčenými od zdejšího podkováře Franze Ebela,

str. 58

do domu, ležícího za tzv. Plane. Syn tohoto kovářského mistra Anton Ebel, 17 let starý jediný kromě otce věděl, že u sebe měla 50 zl., připlížil se k ní, doprovodil jí se zdáním přátelskosti skrze porost a zavraždil úkladně tuto dobrou ženu nedaleko tzv. Brechweg, téměř na konci porostu asi 300 kroků od tam stojících domů, bídně 4 smrtelnými ranami do hlavy, ukradl jí peníze, které měla zavinuty v šátku v pytlí, nechal bezvědomou bědně chroptící v kaluži krve ležet a utekl odtud. Brzy nato byla kolemjdoucím mužem, Ferdinandem Hübnerem z Košov, v tomto bědném stavu nalezena a odnesena do domu svého otce, kde jsem já, protože pro rozbitou lebku o sobě nedávala vědět, ji zaopatřil sv. oleji a generální absolucí [rozhřešením]. Snaha

nešťastníci zachrániti a všechna pomoc byly marné. Zemřela za hrozného chroptění a křečí téže noci okolo 3. hod., 30. března.

Téhož dne jsem já a zdejší rychta podali zprávu o strašné události svijanskému justičnímu úřadu, kde 1. dubna sem poslanou komisí vše důkladně prozkoumali a sepsaný protokol včetně přehledného náčrtu odeslali p. Hubatiovi, justiciárovi do Turnova. Pro provedeném vyšetřování byl udělen souhlas pohřbit tělo zavražděné, což se stalo 9. dubna za udivujícího sběhu lidí z celého okolí. Pohřební průvod šel okolo místa vraždy, kde jsem měl řeč k lidu, mezi nimiž byl i tehdy ne úplně poznáný vrah, blízký pokrevní příbuzný, přítomen a byl podezřelý tím, že buď byl pohnut řečí, nebo byl svým špatným svědomím zahanben, běžel přímo domů a nešel do kostela nehledě na to, že ho jeho dobrý otec, který byl také nemocen, důrazně napomínal, aby byl na pohřbu jako jeden z blízkých příbuzných.

Následujícího dne ráno utekl do blízkého Jablonce. Zdejší rychtář a jiní lidé za ním šli a přivedli ho spoutaného zpět. Dalšího rána byl zavřen do Turnova, a odtud dodán do Svijan, kde seděl několik dnů ve vězení a když byl vydán kriminálnímu soudu v Boleslavi, kde doteď sedí ve vězení a tvrdošijně zapírá. Co dále se s tímto zlosynem ještě bude dít, záleží na čase a okolnostech.

pag. 84

Hrozná neslýchaná drahota v zemi – 1805

Jelikož v předchozím roce 1804 byla velice špatná sklizeň doma i v cizině, přibývalo drahoty koncem roku stále více, až konečně následujícího roku 1805 ceny všech potravin a všech životních potřeb byly mimořádně přemrštěné. V měsíci květnu stál strych žita 27 zl., pšenice přes 30, v následujících měsících stoupala drahota stále výš a výš až konečně na začátku července strych žita stál 50-52 zl., pšenice 55-58, ječmene 35 zl., ovesa 18-19 zl., proso 56 zl., hrách byl stejně drahý, brambory už v měsíci květnu 9-10 zl., libra hovězího 12-13 i 14 kr., telecí libra 10-11 kr i 12 kr., vepřové 10-20 i 21 kr, máz [1,5 l] piva 10-11 kr., a někde i 12 kr.

Kvůli strašlivé drahotě, v Čechách nikdy neslýchané, musel zcela přirozeně vypuknout hladomor, v zemi ještě větší než v cizině. Je nepopsatelné, jaký nářek a bédování panovaly mezi chudým lidem, zvláště v horách. Denně celé houfy žebráků táhly dům od domu a nouze vystoupila už natolik, že už člověk druhému nemohl pomoci. Mnozí zemřeli hladem a ve vysokých horách opouštěly mnohé rodiny své příbytky a odcestovaly do cizích zemí. Mnozí, aby utišili hlad,

str.59

se živili otrubami, nejchudší moučným prachem, a dokonce masem chcíplých koní a dobytka, mnozí vařeným senem a trávou, které míchali s otrubami, a polévali vroucí vodou. Bochník chleba za 1 zlatý vážil 2 libry 8 lotů, houska pletená za 1 krejcar je tak velká, jak je zde nakreslena [8 cm x 3 cm] a v původním stavu je uchovávána v archivu na věčnou smutnou vzpomínku.

Přípravy na zamezení hladomoru

Na konci měsíce května přijel císař z Vídně spěšně do Prahy, aby sám seznal žalostný hladomor a pobouření lidu, konal zemský sněm a už 5. června byl publikován c.k. patent, který měl hladomoru poněkud odpomoci, jak je uložen v archivu. Byly totiž stanoveny ceny obilí a tresty pro ty nelidy, kteří své obilí zatajovali na lichvu. Všechna tato nařízení mnoho nepomohla, nehledě na ně stouply ceny tak vysoko, jak jsem nahoře zmínil. Lepší bylo, že Jeho c.k. Majestát nechal mnoho tisíc centů obilí ze skladů prodávat pouze chudině za nižší ceny proti

hotovému placení. Také sem do Rychnova přišlo několik sudů takové mouky, libra pro chudé byla za 11 ½ kr. a musela být hned na místě zaplácena

Zázračné obilí, které padalo z nebes 1805, 16. července

Zatímco hladomor byl tak mimořádně veliký, poslal Bůh zázračnou pomoc našim chudým v horách, přinejmenším na několik dní, neboť 16. července nastal ráno velký vítr, kolem poledne hustě přšelo, smíšeno s malými kroupami. Ale v Pelíkovcích a dále směrem k horám, rovněž u Železného Brodu a Liberce a d. padala místo krup malá zrna obilí velká jako vička a malý hrách v takovém množství, že lidé v prohlubních a okapních žlabech nasbíraly celé rance.

pag. 85

Nikdo takové zrní neznal, ale bylo velikostí a tvarem různé, také některé více nebo méně podlouhlé, jak jsem je v archivu dal do malé dřevěné nádoby na památku. Lidé, překvapeni takovým zázračným úkazem, dělali pokusy s těmito zrnky, vařili je v malých nádobách. Ale zrnka tak nabobtnala, že byla velká jako vařený hrách. Jiní je vařili v mléku, dělali z nich kaši, a ujišťovali, že pokrm byl velice chutný a velmi výživný. Na 89 žejdlíků mléka stačilo ½ žejdlíka zrněk a nasýtilo se 10 lidí. Původně jsem této fámě nechtěl věřit, dokud mi lidé nepřinesli pár zrněk jako raritu, a které jsem rovněž uchoval. Ó kéž by Bůh pro každou chudou rodinu nechal napršet několik strychů takových zrněk.

Abych nyní vyzkoumal, jaké složení má tento zázračný pokrm, několik zrněk jsem zasel do dobré země a jsem nyní zvědavý, co z toho vyroste.

str. 60

Přestavba a připojení dvou hal ke kostelu u sakristie - 1805

Během této strašlivé drahoty byl jsem donucen podniknout nákladnou stavbu na kostele, totiž dvě dosud oddělené haly, jedna u sakristie a druhá u vchodu do kostela, kde nyní obraz sv. matky Anny je uctíván, obecně nazývaná malá hala. Ta u sakristie byla celá chatrná a blížká zhroucení, druhá měla sice ozdobnou střechu v tvaru kopule, byla ale také, protože byla pokryta jen pološtípaným šindelem, zcela zetlelá, protože odtékající voda a tající sníh z kostelní střechy mohly všude vniknout a tak nejen vnitřní rozpěry a trámy shnily, ale pronikaly i skrze kostelní zeď na trámy, na nichž spočívala Paarkirche, takže jeden už byl zcela shnilý a já jsem ho musel minulý rok vyjmout a vložit za něj jiný, jak jsem na pag. 81 (str.56) poznamenal.

Bylo třeba se starat, zda nebude třeba v několika letech také ostatní trámy (Paarkirche) obnovit, neboť se shora řečených příčin již začínaly hnít. Abych tedy zabránil jakémukoli neštěstí, musel jsem ty dvě haly jinak přestavět.

Poradil jsem se s lidmi, kteří rozuměli stavbám a bylo usneseno strhnout beztoho shnilou střechu malé haly, a pak obě haly spojit, neboť mezi horní a dolní halou byl ještě meziprostor asi 3 lokte, který obecně byl velice špinavým svinčikem.

2. dubna 1805 se začalo se stavbou a poté, co staré, shnilé dřevo se odstranilo, byla postavena nová stavba, jak je to teď nahoře vidět, a horní hala u sakristie byla s dolní nižší halou spojena a zastřešena. Náklady byly následující:

potřebné stavební dříví z farního lesa		
dřevorubcům	4	zl 30 kr
nařezání prken - mzda na pile pilaři	5	45
zedníkovi za základy 1 den po 1 zl.	1	
30 kop šindelů po 45 kr.	22	30
dvěma tesařům za 13 ½ dne práce		
denně 1 zl	27	
za 2000 šindel.hřebíků	8	
za celé a poloviční hřebíky do prken	6	
zámečnickovi za zámky	3	15
dohromady	77	zl. –

pag. 86

Nové okenice na faře - 1805

Jelikož za dnešní převelké drahoty se páchalo mnoho krádeží, částečně hladovými lidmi, většinou ale nezřízeně žijící chudinou nebo, lépe řečeno, línými povaleči, kteří nechtěli pracovat, ale přece chtěli žít, tak jsem musel svou faru zajistit před takovým vloupáním zlodějů. Musel jsem, protože celé přízemí, kde nikde nebyly mříže, zvenčí opatřit okenicemi a ty zajistit závorami.

Tyto okenice za truhlářskou a zámečnickou práci stály přibližně 20 zl., které jsem uhradil částečně ze svého, částečně z přebývajících kostelních vedlejších příjmů.

str. 61

Sochy sv. Trojice na hlavním oltáři – 1805

Protože hlavní oltář, který po přípravách p. faráře Antona Erdmanna v r. 1795, jak je vidět na pag. 66 (str.43) byl dobrodinci zhotoven, ale nahoře nebyl řádně ukončen, jinak nic než pozlacené poprsí, nechal jsem p. Martinem Gelinkem, sochařem v Kosmonosích zhotovit podoby svaté Trojice s několika dětmi, kosmonoským ozdobníkem p. Wáclavem Gelinkem čistě bíle se zlatem zarovnat a 16. září 1805 postavit nad hlavní oltář. Náklady na to uhradili někteří zámožní farníci, které jsem o to zdvořile požádal, a jsou tyto:

p. sochaři za práci	35	zl
p. ozdobníkovi dle smlouvy	50	
tesaři za podstavec na umístění soch		
včetně podstavce	4	30 kr.
hřebíky, žel. pásy,prkna atd.	4	
strava ozdobníkovi: s tovaryšem		
za 16 dní jsem dal zdarma		
Celkem	93	zl. 30 kr.

Nový misál pobitý postříbřenou mědí - 1806

Dosud byl jen jeden řádný misál, vedle dvou jiných, jeden starého vydání a ještě jeden vydaný v cizině, v nichž nebyly všechny mše, které za rok přicházejí. Onen řádný byl už značně opotřeбенý, proto jsem ho nechal v Liberci nově převázat na náklady kostela. K velkým slavnostem jsem nechal jedním známým z Prahy předepsat ještě jeden misál, tam ho svázat a zde v Rychnově zdejší zlatotepcem Georgem Schmiedem měděným, stříbrně zdobeným kováním ozdobit. Náklady přesáhly 20 zl., jak jsem sám na tom misále str. 1 poznamenal a specifikoval. Peníze na to jsem sebral částečně od dobrodinců, část jsem dal ze svého ke cti Boží.

Nový železný kříž na dolním farním poli na kopci – 1806

Protože při procesích na 5. postní den a při prosebných procesích se obvykle chodí do farních polí, a na 2. zastavení nad dolním farním polem na návrší nebyl žádný kříž, kde se čítávalo druhé evangelium, nechal jsem železný, čistě ozdobený kříž k tomuto účelu na tomto

pag. 87

pahorku postavit. Náklady na to, které obnášely přes 16 zl., jsem dal ze svého. K povzbuzení památky kolemjdoucích zhotovil jsem následující německé, ačkoliv špatné verše:

Vrhám se k Tvým nohám,
Ježíši na svou tvář
bych pykal za své hříchy
ach, mými stony nezhrdej

Z plna srdce lituji
břemene svých hříchů
zaviňují tvou bolest
jíž jsi musel snášet

str.62

I nadále Tě miluji
co nemáš rád, to zanechám,
já chci ve vší ctnosti
tobě dobře sloužit

Posilni mě Ježíši!
Tvé utrpení mé hříchy smyje
Nech mě po smrti v Tvé říši
účastnit se radovánek

Amen r. 1806

Pokud po letech vlivem povětrnosti by písmo vybledlo, prosím mé nástupce, aby ho nechali obnovit.

1806

Nový kříž byl zřízen v Plane, kde byla zavražděna Marie Anna Klingerová Brzy nato nechal počestný vdovec Franz Klinger a jeho tchán a tchyně Kašpar a Gertruda Scheffelovi postavit železný kříž se kamenným podstavcem na místě, kde v roce 1805, 29. března jeho manželka Marie Anna Klingerová byla zavražděna (viz pag. 83, str. 58) k čemuž já jsem na jejich zdvořilé přání sepsal německé verše na památku tohoto zločinu, a na plechovou tabulku napsal jak následuje:

Na památku
Ty, jenž kráčíš okolo,
dobře si všimni místa
tam, kde ty právě stojíš
tam prolila krev mučednice
Navečer na sklonku března
Marii Kligerin zde našli
sraženou v smrtelných křečích
ležela v krvi, chroptíc bolestí

Vraždící Kain jí zasadil
smrtné čtyři rány
hlavu jí poranil těžce
peníze ukradl, prchl
Jí našli, zpola už mrtvou
vnesli jí k rodičům domů
a duše její za pár chvil
už byla v božích rukou

Bůh utěš zbožnou duši
a dej, ať její krev
vrahovo srdce mučí
dokud nebude pykat
Ty ale poutníče pomysli
na oba a rci z trpící duše:
ach Otče jemu dej milost
a jí království nebeské.
Amen

str. 63

Stalo se v roce 1805, 29. března
Zřízen jejím manželem Franzem Klingerem, mistrem krejčovským v Rychnově a
jejími rodiči Kašparem a Gertaut Scheffl, obchodníkem přízí v Rychnově, staré
čp.134, v roce 1806

Poznámka (faráře Felgera)

*V roce 1806 byla stará domovní čísla v Rychnově zrušena a předsevzato nové
číslování domů, rovněž tak i v Rádle.*

pag. 88

1806

Slavnostní vysvěcení těchto nových dvou křížů

Tato boží muka (smírčí kříž) na Plane a také onen na farním poli, jsem vysvětil
slavnostně 17. neděli po letnicích 21. září odpoledne v doprovodu dvou křesťanských
asistentů, p. magistra Franze Langa z Rychnova a p. magistra Ignáce Massopusta
z Pulečného za udivující účasti lidí, kteří mě v procesí k oběma křížům doprovázeli.
Pokud by písmo na Klingerovském kříži časem vybledlo, zdvořile prosím já i
fundátoři mé nástupce, aby na věčnou památku této strašlivé vraždy nechali je
obnovit.

1806

Nový krucifix v sakristii k procesím

Dále nechal jsem udělat na mé vlastní náklady kosmonoským sochařem Martinem Gelinkem dřevěný, ozdobený krucifix v sakristii, k potřebě procesí. Stál včetně ozdobení 5 zl. Poslovi, který ho přinesl z Kosmonos, zaplatil jsem poselné 1 zl.

1806

Nový kamenný most na cestě mezi farními loukami

V témže roce nechala zdejší obec z podnětu tehdejšího rychtáře a hostinského Johanna Ulricha a přísežných, jimiž byli Josef Lindner, Ignaz Zappe, Augustin Peukert, Josef Hofrichter a Ignác Maschke, udělat nový kamenný most na polní cestě mezi farními loukami, na místo starého, špatného mostu, který byl úplně zborcený.

1806

Nová brána a plot u horního vjezdu do fary

Protože se při shora zmíněné drahotě zlí lidé dvakrát v noční době odvážili vloupati do fary a vyrabovali kuchyňský sklad, protože okno bylo zcela přístupné, bylo třeba učinit opatření, lépe zabezpečit tento sklad proti lupičům. A protože navíc dva zděné sloupy, kde jinak stála horní brána vedle kůlny na slámu, bránily pohodlnému vjezdu, už několikrát byly mými předchůdci, ale špatně, ačkoli vždy s velkými náklady kostela, postaveny, a letos dokonce se zhroutily, bylo nutné znovu je postavit a sice natrvalo. Aby se ale, jak zmíněno, zlepšil vjezd a výjezd ze dvora, a aby se trochu zvětšil dvůr, nechal jsem místo těch dvou zřícených pilířů, silně a trvale od základu vystavět zcela novou bránu s malou brankou proti hřbitovu, jak dosud stojí, a od horního farního honu až dolů ke kůlnám jsem nechal udělat dřevěný plot s vrátky proti louce. Tím bylo okno do skladu zabezpečeno a před zloději lépe zajištěno, dvůr byl ale prostornější a vjezd

str. 64

pohodlnější. Náklady, při nynější stálé drahotě jsou značné a byly vypočteny na 40 zl. a ještě víc. Abych mohl tyto stavební náklady zaplatit bez ohrožení kostelních peněz, nechal jsem přidělat nová sedadla u lavic v přízemí, a věnoval jsem je na tuto potřebnou stavbu. Velký díl, jakož i stravu pro zedníka, tesaře a nádeníky, jsem dal ze svého.

1806

Nová stavba v kostele u velkého krucifixu

Tato nově zhotovená místa k sezení v kostele byla umístěna naproti kazatelně u velkého krucifixu, kde jsem vedle minulého roku 1803 tamtéž umístěné lavice přidělal ještě jednu přední řadu se 7 místy, a ty jsem dědičně prodal ženám, každé po zaplacení 14 zl., jak ukazuje rejstřík lavic, kde jsou poznamenány. Z toho vznikla suma 98 zl. dohromady. Náklady na jejich postavení byly tyto:

půl fošny	1 zl.	
4 poloviční prkna po 30 kr.	2 zl	
2 prkna po 20 kr.		40 kr
kopa celých hřebíků po 25 kr		25 kr.
kováři za spojovací železo		27 kr.
tesařům za 2 dny	1 zl	6 kr.
Dohromady	6 zl.	8 kr.

Náklady na stravu pro tesaře jsem dal bezplatně.

Z těchto peněz za lavice 98 zl. odebral jsem na zaplacení farní brány 30 zl. Zbytek jsem si ponechal. Kostelu zůstalo po odečtení staveb. výloh 6 zl. 8 kr. k dobru ještě 61 zl. 32 kr., které rovněž budou použity k velenutným opravám, jak níže poukážu. Co zůstalo ze shora uvedených prken, použil jsem na nové sedadlo v malé hale sv. Anny, které jsem v dřívější době od těchže tesařů se započítáním předchozích nákladů nechal postavit. Tato místa nejsou ještě rozdělena.

pag.89

1806

Pohřby na starém hřbitově

Ježto hřbitov u kostela byl pro tak velký a lidnatý farní obvod příliš malý a letos ale v důsledku hladomoru více lidí než jindy v dřívějších letech zemřelo, takže už nezbývala žádná hřbitovní místa, ledaže poloshnilé mrtvoly byly – k velké újmě na zdraví - znovu vyhrabávány, byl jsem přinucen nutností, počínaje měsícem dubnem, lidi pohřbívat na starém hřbitově, když snad zde u kostela za jeden nebo několik roků mrtvoly úplně zetlejí. Tato nanejvýš nutná záležitost mohla z počátku mnoha umíněným farníkům, omámeným předsudky, vadit, sami po pádných argumentech a zralejší úvaze se nechali všichni upokojiti.

1806

Spadl velký kus zdi u hřbitova

Ke konci tohoto roku, totiž 2. prosince večer se zřítíl velký kus hřbitovní zdi, nějakých 20 loktů dlouhý, na horní straně proti severu, poté co tento kus letos už po několik let byl zralý k pádu, neboť celá zeď měla špatný základ a od záplav vody byla již celá

str. 65

podmáčená, takže už několik let nikdo bez nebezpečí života nemohl jezdit po této cestě. Je proto nutné tento kus spadlé zdi od základu nově postavit a ostatní podmáčené podle možností vylepšiti. Znovu je tady nová, nákladná stavba v těžkých časech, na niž panství nechce nijak přispěti.

1806

Zpráva týkající se odebrání jednoho věrtele obilního desátku ve zdejších tzv. Pidermühle (Piderův mlýn)

Podle starého rejstříku desátků z doby zesnulého faráře a vikáře Fr. Josefa Roßmeisla nebyl Piderovým mlýnem na něj připadající desátkový věrtel žita nikdy placen. Následující faráři P. Lißner, Münster a Erdmann se marně snažili toto staré právo zase přivést k platnosti. Vlastníci mlýna se zdráhali odvádět tyto dávky z příčiny, že tehdy dobrá část gruntu, asi 10 str. výsevku, k tomuto mlýnu měla patřit, ale sedlák Peter Seiboth, na jehož pozemku právě mlýn stojí, měl tyto pozemky, ať už právem nebo neprávem, připojit zase ke svému statku. Tu, protože mlýn nyní nemá žádné pozemky, nechtějí majitelé ani dávat desátek.

V panských pozemkových knihách sice bylo hledáno, ale nemohli jsme přijít na žádnou stopu, jak se to mohlo stát. Písemné listiny také žádné nejsou, buď se ztratily nebo byly čtverácky sedlákem Seibothem a jeho předchůdci zatajeny.

P. farář Anton Erdmann, protože se nic podstatného nenašlo, se dobrovolně dohodl s nynějším mlynářem Ignazem Zappe, který si vzal ještě žijící vdovu po předchozím mlynáři Josefu Seibothovi, a nyní je otčímem a poručníkem Seibothových dědiců

nebo sirotků, v tom smyslu, že řečený Ignáz Zappe za sebe a své budoucí majitele mlýna se zavázal tento roční desátkový věrtel tamnímu rychnovskému faráři předávat, za což on si ale nechá mlít v tomto mlýně obilí pro faru. Když ale ne, pak nemusí a nebude desátek odvádět. P. farář Erdmann souhlasil s touto podmínkou a právě proto se nachází v existujícím desátkovém rejstříku z r. 1792 - 98 řádně tento desátek v příjmu.

Jeho nástupce Josef Wunner chtěl násilím zavést zase staré právo, podal svijanskému úřadu stížnost a dostal rozhodnutí, že když svůj nárok dokáže u krajského úřadu, kam patřily záležitosti desátků podle patentu, pak mu hraběcí justice a hospodářský úřad pomůže při exekuci. Toto právní rozhodnutí je v originálu zde v archivu uchováno z r. 1802, 1. května. On ale zemřel krátce nato, dne 11. května a sporná věc zůstala nerozhodnuta.

Při mém nástupu na faru, neboť jsem neměl k ruce p. Wunnerem zanechaný desátkový rejstřík, musel jsem se řídit zvykem Erdmannovským, a tu jsme našli tento věrtel zrní v každém roce správně, aniž bych ho po dobu 5 let dostával. Ohlásil jsem se proto u zmíněného mlynáře Ignáce Zappe a ten mi řekl totéž, co jsem už od svrchu řečeného P. faráře Erdmanna věděl a nabídl se, pokud mi to bude vhod, řečené vyrovnání nebo smlouvu také se mnou sjednat. Pokud bych ale tomu nechtěl rozumět, pak by to nechal dojít na soudní vyšetřování a proces. Co jsem měl dělat? Abych nevzbudil nové spory a raději se srozuměním, že bez něj nedostanu nic, přistoupil jsem nota bene za svou vlastní osobu na toto vyrovnání jako P. Erdmann

str. 66

a pokud tomu tak Bůh bude chtít a budu zde farářem, budu ve zmíněném Piderově mlýně mlít své obilí, abych dostal tento věrtel zrní.

pag. 90

Mým nejmilejším následovníkům ale nechávám na vůli, aby dělali co se jim zlíbí. Já zmiňuji ještě jen tu zprávu, abych se ospravedlnil že jsem toto farní právo z nedbalosti vzdal nebo nechal spát. Udělal jsem tolik, co jsem mohl. Podstatný důkaz zde ve farním archivu není, pokud vím. Rovněž desátkový rejstřík z posledních let P. Rosmeißla a P. Lißnera zde chybějí. V Münsterově rejstříku jsem našel tento mlýn čp. 55 průběžně v rejstříku. Tedy, jak řečeno, podám o této věci zprávu tak, jak jsem jí za své doby našel. Pokud moji pp. následníci najdou lepší listinu nebo budou vědět jak na to, bude to dobré pro ně..

1807

Nadmíru velké daně související s francouzskou válkou

Krvavá a dlouhá válka mezi naším a nově zvoleným prvním francouzským císařem Napoleonem, dříve zvaným Bonaparte, kterou vedl už déle než 10 let se strašlivou zběsilostí skoro pořád ke škodě našeho státu, přinutila našeho císaře Františka II. nebo I. rakouského císaře jakýmkoli způsobem sehnat peníze, aby na jedné straně se mohlo pokračovat v nešťastné válce, na druhé straně aby se mohly uhradit obrovské státní dluhy nebo alespoň mohly zaplatit jejich úroky. Jeho zemědělní ministři a jiní ziskoví projektanti mu šli svými radami na ruku, jak a jakým způsobem zavedením nových daní a útisků shromáždit peníze. Kdo si chce dát námahu a zjistit, jak velké a přepjaté daně byly, ten si může dát práci a najít v archivu uložené berní patenty a prohlédnout je. Pak se bude divit nad mimořádnými daněmi a peněžním vydíráním.

Bylo sice po krvavé bitvě u Slavkova nedaleko Olomouce na Moravě, kde naši byli spolu s Ruskou armádou totálně Napoleonem poraženi, uzavřen mír mezi námi a Francouzi. Jenom nevíme za jakých podmínek. Mohou být samozřejmě ty nejpříhodnější, ačkoliv slavnosti za dosažený mír jen tak bez okolků nařízeny a proběhly a sice 25. března 1806, totiž na svátek Zvěstování P. Marie, kde ve všech dědičných zemích zároveň ve všech farních kostelích bylo kázání a po něm musela se držet velká mše s požehnáním.

Po ustavení míru byly znovu nařízeny nové daně a kontribuce.

Vedle dřívějších dávek jako „extraordinarium“ [mimořádné dávky] daň z dědictví, na kasárny, opevnění atd., vedle mimořádných dodávek obilí a potravin byly předepsány už za válka třídní daň, pozemková daň, osobní daň, příspěvek na umoření bankocetlí, daň z majetku atd. atd. a násilně vymáhány. Všechna cla a mýta, poštovné za dopisy, kolkovné atd. byly zdvojnásobeny, Za dopis velký půl archu musí se nyní na poště platit 12 kr., kdežto dříve stál jen 4 kr. Co je v tom ale to nejhorší, že se už po 3 roky nenajde v zemi stříbrný krejcar, ale jen bídný papír neboli Bankocetle, a poněkud chudá měděná mince jako drobný peníz, měděný krejcar, měděný groš, 2groš, 5groš a půlzlatka. Kromě těchto druhů mincí není k vidění ani jeden stříbrný halěr, nemluvě o zlatu.

str. 67

Tím se stává, že drahota v zemi stále trvá, ano některé druhy jsou ještě dražší než loni, zvláště maso, z něhož libra hovězího nebo skopového stojí 17-18 kr, vepřového 27-30 kr. atd. Strych pšenice stojí teď ještě 15-16 zl., žito 11-12 zl., ječmen 9-10, oves 6-7 zl. Tato drahota vládne v zemi zejména proto, že neobíhá žádná ražená mince, papírové peníze sedláci, kteří mají přebytek obilí, neberou, raději nechají své obilí zkazit, než aby je dávali za takové hadrové peníze.

Neslýchaná drahota všech zlatých a stříbrných předmětů v c.k. státech – 1807

Mezi těmito novými kontribucemi se vyznamenává ono nařízení vydané začátkem tohoto roku, podle kterého všechno stříbro a zlato, jakož i z něj vyrobené předměty, nádoby, zlatnické a galantní zboží jak v civilních domech, tak v církevních bez nejmenší výjimky se muselo přepuncovat. Pro všechno stříbrné nádobí se muselo z každého lotu složit 12 kr., za zlatnické věci těžší jednoho dukátu se muselo uhradit 20 kr. v dobré, nota bene platné stříbrné nebo zlaté minci. Kdo ale teď (neboť tak je tomu skoro všude)

pag. 91

raženou mincí nemůže zaplatit, neboť se v zemi žádná stříbrná ani zlatá mince nenachází, ten musí za lot stříbra dát 21 kr. a za dukát těžký zlatý kus 30-40 kr. v měděné minci nebo bankocetlích a sice pod trestem konfiskace takového zlata nebo stříbrného kusu, který byl zatajen a chtěl se vyhnout přepuncování.

K tomuto v minulosti ještě neslýchanému přepuncování byla zřízena zvláštní komise ve Vídni a Praze, od níž byly posílány jednotlivé přepuncovací komise do každého kraje našich dědičných zemí, které cestovaly sem a tam po větších městech a všechny obchody, církevní představitele a všechny lidi, vlastníci stříbrné a zlaté předměty, vysokého i nízkého stavu zvali pod nejtěžším rozkazem, aby si své cennosti nechali přepuncovat.

Podle tohoto rozkazu se musely také mé církevní nádoby ze stříbra poslat do Turnova k přepuncování, a sice 8. května 1807, právě na prosebné dny, kde jsem nemohl být osobně, protože se konalo procesí, a tak s nimi jel vrchní kostelník Anton Scheffl. Za přepuncování musel kostel zaplatit 40 zl. 52 kr. Snadno se nechá domyslet, že z toho vzešla ohromná suma peněz mnoha milionů, z nichž si ale páni puncovníci dobře napakovali svůj měšec.

Nová kostelní lampa z karlovarského jemného cínu darována – 1807

V tomto roce 1807 koupil rádelský majitel papírenského mlýna p. Josef Schütz novou čistě cínovou kostelní lampu od karlovarského obchodníka cínem za 30 zl. a daroval ji kostelu. Nechal jsem k ní udělat v Liberci 25 loktů dlouhou lampovou šňuru neboli provázek, vysoustružit k tomu 12 knoflíků ze dřeva, nabarvil je na červeno a tak jsem novou lampu nechal zavěsit a na velikonoční svátky poprvé ji v kostele představil. Také jsem nechal v Liberci udělat nový červený štrapec. Všechno toto příslušenství stálo 5 zl. 30 kr. Tento obnos zapravil jsem z vedlejších příjmů kostela.

str. 68

Vybudování spadlé hřbitovní zdi – 1807

Bylo oznámeno pag. 89 (str. 64), že se zřítíl velký kus hřbitovní zdi. Protože touto velkou dírou dobytek stále pronikal na hřbitov a všechno ničil, bylo třeba myslet na prostředky, jak by se tato zeď dala znovu postavit. Abych podnikl tuto stavbu bez újmy kostelu a také p. tit. hraběte jako patrona neobtěžoval, poprosil jsem farníky z kazatelny o mírný příspěvek a rychtáře a přísežné těch tří farních obcí Rychnova, Rádla a Pulečného, aby přišli ke mně na faru, abychom společně projednali tuto stavbu a provedli ji. Přišli a bylo usneseno, že zdejší dají potřebné vápno a písek, rádelský kámen z Großbusche, pulečenští ale přivezou potřebnou břidlici. Domkáři konečně dají nádenickou práci.

Jak bylo dohodnuto, tak se také stalo. Poté co nádeníci odstranili starý základ a udělali místo a nový základ byl vyhrabán, začali 4 zedníci 24. července stavět novou zeď a dokončili ji za 2 ½ týdne až ke střešnímu dílu, který byl pro trvanlivost pokryt břidlicí. Někteří mohovitější farníci dali také peněžité příspěvky, celkem 21 zl. 6 kr., zbytek jsem vzal z ušetřených peněz za nově zhotovené kostelní lavice u velkého křížku, jak jsem ukázal na pag. 88 (str. 63). Co scházelo, vzal jsem z ušetřených vedlejších příjmů kostela.

Zde podávám specifikaci nákladů:

2 železné lopaty a nový hák	4 zl
7 kop kamene z Großbusche, kameníkovi od kopy 3 zl.	21 zl.
12 strychů vápna ze Želez. Brodu, strych po 1 zl. 12 kr.	14 zl 36 kr.
znovu 4 strychy vápna po 1 zl. 12 kr.	4 zl 54 kr.
příspěvek na příprěž, vozkům, kteří vozili vápno z Žel. Brodu	1 zl 38 kr.
4 pomalým zedníkům každému denně 1 zl., celkem za 2 ½ týdne 60 dní	60 zl.
celkem stál tento kus zdi, bez dopravy a přidavačů	106 zl. 8 kr.

Zřízení nového misijního kříže a jeho vysvěcení r. 1807

Misijní kříž, který zhruba před třiceti lety páni jesuiti jako misijní duchovní a misijní kazatelé nechali postavit před kostelem a vysvětili ho, se stal mezitím tak zchátralým, že stále hrozil zhroucením. Abych zabránil případnému neštěstí, bylo třeba postavit místo starého kříže nový. Poprosil jsem farníky o příspěvek a tu se nabídli dva bratři z Pulečného Josef a Kašpar Schmiedovi, sedláci tamtéž, že k tomu darují starou velkou borovici ze svého lesa. Přijal jsem tento dobrý skutek ke cti Boží s poděkováním, poslal dva nádeníky, aby borovici porazili, pak 2 tesaře, aby kmen v lese opracovali, aby se dal lépe přivést. Když se tak stalo, byl ten kříž zde před kostelem 15. července těmi dvěma tesaři za jediný den postaven. Krista v plechu zdarma namaloval p. Johann Scheffl, zdejší umělecký továrník na dózy a nechal si zaplatit jen za barvy a potřebné zlato. Fermež a červenou barvu na nátěr kříže zhotovil a natřel p. Franz Schmied, malíř skla z Pulečného. K lepší trvanlivosti jsem nechal trám shora pobít plechem, aby voda tak snadno jako dřív nepronikala dovnitř a dřevo nemohlo hnít.

str. 69

Poté co byl hotov, byl tento nový misijní kříž 29. srpna navečer řečeným p. Schefflem a jeho zaměstnanci z továrny vyzdvížen a upevněn, jak dodnes stojí. K povzbuzení pobožnosti kolemjdoucích jsem nechal udělat desku z dubového dřeva a napsal na ni vlastnoručně text ze sv. Augustina a přibil na kříž. Dole jsem nechal udělat a upevnit z měkkého dřeva klekátko.

Náklady jsou následující:

2 dělníci porážení borovice	1 zl.
2 tesaři opracování kmene v lese	
každému denně 1 zl.	2 zl.
zhotovení kříže 1 den po 1 zl.každý	2 zl.
na obití kříže plechem	20 kr.
9 žejdlíků lněného oleje na fermež po 36 kr.	6 zl.
½ polus na barvu k nátěru a ostatní pro	
malíře skla Franze Schmidta	3 zl. 8 kr.
Joh. Schefflovi za barvy a plátkové zlato k malování	
Krucifixu, bez jeho práce	1 zl. 30 kr.
truhláři za klekátko	<u>1 zl. 15 kr</u>
Celkem	17 zl. 13 kr.

Dne 6. září o jedné neděli odpoledne vysvětil jsem slavnostně tento misijní kříž s povolením jeho důstojnosti p. vikáře v Jenišovicích Johanna Nepomuka Chaloupky za asistence mého kaplana P. Josefa Chlupáka a p. mistra Ignáce Massopusta z Pulečného, t.č. akolyty, přítom jsem držel řeč k hojně se dostavivšímu lidu.

Přenesení půnoční hlavní mše o Štědrém dnu na 6 hod. ráno na Hod Boží vánoční – 1807

Žádná věc není tak dobrá, aby se časem nedala zneužít. Tak je tomu i s prastarým zvykem, podle něž křesťané o svaté noci ve 12 hod. se shromáždí v kostele, aby byli přítomni rorátům a zpívané hlavní mši. Tento chvályhodný zvyk pochází už z nejstarších dob křesťanství. Protože ale tato vzpomínka pozvolna vyústila v různé zneužití a prostopášnosti a zvláště v lidnatých městech mnozí zhýralí křesťané celou polovinu noci trávili chlastem, hrami a jinými rozpustilostmi, nakonec ale opilí a

beze vší pobožnosti se objevili v kostele, aby k pohoršení jiných zbožných křesťanů tam tropili všemožné nepříjemnosti, tak se viděly světské i duchovní vrchnosti přinuceny zamezit těmto nepřístojnostem. Proto tak jako už před lety v pražské arcidiecési náš milostivý pán pan litoměřický biskup P.T. Václav Leopold rytíř Chlumčanský z Chlumčan publikoval pastýřský list v celé litoměřické diecési o 4. neděli adventní podle nějž jinak obvyklá půlnoční hlavní mše se měla a musela konat teprve ráno o 6. hod. na Boží hod, a tam kde jindy jitfni mše byla zpívána, ta se měla odbýt o 5. hod. ráno a to sice počínaje od letoška, nadále i na věčné časy! Ačkoliv zde v rychnovské farnosti o svatém Štědrém dnu, pokud se ví, nikdy podobné rozpustilosti nebyly provozovány, přece se z dlužné poslušnosti toto změna hlavní mše předepsaným způsobem zavedla a nadále tak bude držena.

str. 70

pag. 93

1808

Nové schválení a rozdělení mší pro zdejšího kooperátora

Už na začátku uplynulého roku byl guberniálním a konsistoriálním dopisem ode mě požadován dotační arch pro zdejšího kooperátora (viz pag. 71, str. 47) z příčiny: že mše na úmysly náboženského fondu měly nadále přestat a místo nich určeny na jiné úmysly. Na to jsem dostal po čase a sice 24. února 1808 následující konsistoriální resp. guberniální dekret:

Vikariátnímu úřadu v libereckém okrese 154

Podle vysokého guberniálního nařízení z 31. prosince min.roku/17.ledna t.r. č. 42778 byly mše, nadané zemřelým exkřizovníkem červeného srdce Christofem Puchnerem, rychnovskému kooperátorovi "50 mší" přiděleny tím spíš, že doposud neměl přiděleny žádné stabilní mše, o čemž se dotační arch má přístě vyplnit.

O čemž je jmenovaného kooperátora vyrozuměti.

Litoměřice, bisk. kancelář, 30. ledna 1808

Ignaz Piller, kapit. preases

Anton Hirelo, l. kap. konsist.

Brzy nato, a sice 20. dubna 1808 přišel milostivě slíbený list o dotačních nebo mešních přiděleních, kromě nového konsistoriálního nebo guberniálního listu, který zde slovo od slova připojuji. Originály obou dopisů, tak jako také nový dotační arch, jsem založil do zdejšího farního archivu do složky dokumenty nebo listiny.

Biskupskému vikariátu libereckého okresu 621

S odvoláním na konsistoriální list z 23. ledna t.r., č. 154, kterým v důsledku slavného guberniálního nařízení z 31. prosince min. r. č. 42778 rychnovskému kooperátorovi bylo přikázáno ročně proplatit 50 mší na úmysly mešní nadace P. Christofa Puchnera k rukám náboženského fondu, má se podle následujícího guberniálního nařízení ze 4/27 března t.r. č. 4150 o tom vyhotovený dotační arch biskupskému vikariátu v příloze ke konci dodat, aby takový rychnovskému faráři k úschově předán s dodatkem, že kooperátor bez ohledu na to, že stipendijní náhrada podle nejvyššího dvorského dekretu z 9. října 807 (zřejmě překlep 1807) má přestat, přece ty v dotačním listu vykázané mše náboženského fondu má svědomitě vykonat, neboť se nesmí žádný nedodělek nechat narůstat.

Litoměřice, bisk. kancelář, 2. dubna 1808

Franz Piller, kapit. kons. preses

Josef Grünig, kapit. kons. asesor

Následuje opis dotačního archu:

Č. 544

Výkaz o přidělení a dotacích mší

Litoměřická diecése

Boleslavský kraj

pojmenování příjmů	obnos	vzhledem k obdrž. příjmům se má ročně číst mší na následující úmysl zřizovatele nadace	počet mší	kniha nadací
z nábož. fondu ročně	zl. kr. 300 --	za P. Kryštofa Puchnera, býv. křížovníka s červeným srdcem v Praze ročně	50	str. č. 239 12
celkem	300 --	celkem	50	

C.k. státní účtárna, Praha 31. ledna 1808

(L.S.)

Gbdl. Reyko

v. Hessenthal

Karl von Kutschera

Ignaz Newather účet.rada

Franz Schmidt, účet. oficiál

Pozn. (faráře Felgera)

V písemné odpovědi /při přílež. kanonické visitace r. 1803/ k předlož. biskup. dotazu vyjádřil se P. farář Stowasser o zdejších školních a chudinských záležitostech následovně:

„Malé děti počínaje od křtu: dosud nebyly u přijímání: 1465. Z nich školy schopní jsou 391, školu skutečně navštěvují 277. Zbylí 114 buď pro chudobu rodičů, vzdálenost místa a špatné cesty nemohou školu navštěvovat, mnohé tu řečí, tu otcovským napomenutím jsem pobízeli. Vším možným způsobem pracuji, aby nedbalá mládež od prázdných her byla normální metodou odvrácena.

Chudinský ústav v těchto místech není potřebný, neboť přibližně tři díly farníků jsou chudí, nečetní bohatí, kteří těm žebrajícím dávají almužnu.“

**P. Josef Kluppak jmenován kooperátorem
a P. Johann Josef Bergmann kaplanem**

Jelikož nyní, poté co byl P. Josef Walter od r. 1802, 12. listopadu (pag. 74, str. 49) povolán do Jablonce jako lokalista, zde žádný jiný kooperátor nebyl kvůli nedostatku duchovenstva, tak jsem se písemnou prosbou obrátil na naši excelenci p. P.T. biskupa, když držel generální kanonickou visitaci 10. července v Jenišovicích a představil jsem na toto místo svého tehdejšího kaplana P. Josefa Kluppaka, který by rád vyměnil kaplanství za kooperaturu. Jeho bisk. milost schválila naši žádost a poručila svým dvěma spolupřítomným pánům kanovníkům Antonu Hirello a Johanu Trehotzy, aby u konsistoře vyhotovili jurisdikci pro P. Jos. Kluppaka.

Ta věc se táhla po 1 ½ roku, takže jsem poslal ještě 3 prosebné listy, až konečně v roce 1809 v polovině září jurisdikce přišla. Zároveň mi byl místo P. Klappaka dán jiný kaplan, D. P. Johan Josef Bergmann, rodák z Liberce, který zde nastoupil krátce před svátkem sv. Václava.

P. Ignác Massopust z Pulečného měl primici

V témže roce 1808 měl jsem to potěšení pro úplně prvního v Pulečném rozeného světského kněze jménem Ignác Massopust, zde udělat primici. Tato slavnost se

konala 3. neděli po velikonocích, 8. května, přičemž já sám jsem držel primiční kázání. Je synem sedláka Franze Massopusta z Pulečného č.88.

382 děti biřmovány v Jeníšovicích

U příležitosti shora zmíněné generální kanonické visitace přivedl jsem v procesí 10. června ráno 382 dětí za doprovodu velkého množství dospělých do Jeníšovic k přijetí sv. biřmování, jak je biřmovací matrika jmenovitě uvádí.

Nový kamenný kříž v Rádle u kaple

Ve stejném roce 1808 nechal Josef Lang, domkář a povozník v Rádle č. 103 zřídit zcela nový kamenný křucifix se dvěma vedle klečícími dětmi na plácku u rádelské kaple hned vedle školy z očekávaného dědictví svého syna Franze Langa, který jako povozník zemřel na Moravě ve Znojmě. Tento křucifix včetně výzdoby ho stál na 300 zl.

Nová drahá a nešťastná válka s francouzským císařem Napoleonem

Právě začátkem r. 1809 vyhlásil náš císař František I. k potvrzení své samostatnosti nebo suverenity francouzskému císaři Napoleonovi válku poté, co už v minulém roce k tomu byly činěny přípravy zřizováním nových regimentů a nových rezerv jakož i tzv. zeměbrany atd.

Naše armáda, na 600.000 mužů silná, se už koncem února shromáždila, rozdělila se do dvou kolon, z nichž jedna přes Plzeň a druhá přes Karlovy Vary a Cheb ofenzivně vpadly do Bavorska a Falce. Vedle nich táhly ještě dvě armády, jedna pod velením arcivévody Jana do Itálie a druhá pod velením arcivévody Ferdinanda do Polska. Té v Bavorsku velel arcivévoda Karel jako generalissimus. Brzy nato a sice v dubnu setkali se v bitvě u Řezna. Naše armáda byla Francouzi poražena a rozprášena.

str. 73

Francouzi vpadli po tomto vybojovaném vítězství rychle do Rakouska, přepadli Vídeň a obsadili ji. Císařští se opět shromáždili, táhli za Francouzi, u Esslingen byla opět velká bitva při níž sice byla naše armáda o něco šťastnější, ale přece nemohla zabránit, aby Francouzi nepronikli dále do Uher, ukrutně bombardovali a zpustošili Prešpurk, až konečně bylo ujednáno příměří na 2 měsíce. Rovněž nebyly šťastnější zbývající dvě armády v Itálii a Polsku. Tamta byla Francouzi, tato zase Poláky často porážena a z oněch provincií byly vyhnány.

Konečně po skončení příměří začala opět nová bitva u Wagramu, kde byla naše armáda zcela rozprášena. Nyní se pracovalo na míru, který byl šťastně uzavřen, ale nevýhodně pro naši monarchii. Mír byl uzavřen a podepsán 20. října u Vidně v Schönbrunnu. Mírové podmínky sice nebyly zveřejněny, ale ví se,

pag. 96

že nešťastného císaře to stálo velké sebeobětování. Francii se musely postoupit mnohé krajiny jako část Polska, Tyrol, Salzbursko, všechny državy v Itálii, dokonce i Fiume [Rjeka] a Terst atd. a tak našemu císaři nezůstalo víc než Rakousy, Uhry, Morava a Čechy.

Mimořádně velké státní dluhy

Po nastalém míru musel nyní náš císař František zaplatit obrovské sumy válečných výdajů, rovněž jako časté bankocetle a státní dluhy. Po ukončeném počítání, které jsem hodnověrně získal od jednoho kupce, který za války musel zůstat ve Vídni, celá suma dluhů obnášela neuvěřitelných 3,300.000.000 neboli třitisícetřista milionů zlatých, totiž 15 set milionů bankocetlí bez falešných, kterých je v oběhu jistě také tolik, a 18 set milionů státních dluhů, bez válečných náhrad, které zvláště musí náš císař zaplatit císaři Napoleonovi, které jistě dělají aspoň 100 milionů. Jak obrovsky velké jsou tyto státní dluhy, pak se pod rukou s jistotou ví, že ještě velká část je zatajena a nepřijde na světlo, takže státní bankrot je téměř nevyhnutelný, neboť země, které císaři zbývají mají sotva takovou cenu, pokud by byly prodány, než jaké jsou dluhy.

Tento státní bankrot také bude pravděpodobně následovat, pokud mimořádná událost tomuto zlu nevezme šťastnější obrát. Totiž Napoleon se nechal se svou bývalou manželkou rozvést, není známo z jakých příčin, a požadoval od našeho císaře jeho nejstarší princeznu Ludoviku za manželku. Tento sňatek se šťastně uskutečnil a tak získal snad náš mocnár, stejně jako my děti, šťastnější vyhlídky na lepší okolnosti. Co se nyní dále stane, můžeme čekat.

Neslýchané projekty a zoufalé prostředky na umoření státního dluhu

I. odebrání duchovenského a církevního majetku

Mezitím, aby se ze svých strašlivých dluhů vymanili, navrhovali někteří ministři a tajní dvorní radové jeho c.k. Majestátu různé zem ničící projekty, které on, bez zvláštního zkoumání, kam to povede, schvaloval a prováděl. Mezi jinými návrhy, které měly za cíl pouze vymáhání soukromého majetku a zesílení financí, se vyznamenaly dva projekty, které, protože se vztahují k duchovenstvu, zaslouží zde být poznamenány:

str. 74

Za prvé: K umoření bankocetlí se měly původně všechny církevní majetky odhadnout a prodat. To bylo ale brzy natolik změněno, že neměly být prodány, ale jen hypotekárně ke krytí bankocetlí ručit. Nicméně měla všem duchovním, počínaje biskupy až k nejmenšímu venkovskému faráři, jakož i na všechny církevní majetek být vyměřena nová daň navíc splatná ročně. Zda tento plán tak zůstane, dosud není jisté, ukáže to čas.

II. vydání všech stříbrných a zlatých věcí z kostelů a od soukromníků

Za druhé: Protože je nanejvýš nutné místo hromady bankocetlí, které doma mají nízký kurs a v cizině nemají téměř žádnou cenu, zatímco zlatý je brán za 10 – 15 kr., dát do oběhu cinkající zlaté a stříbrné mince, ale erár je zcela vyčerpán a doly nedodávají momentálně žádný výtěžek, tak udělali, jak se říkalo, ministr financí a jiní náboženství nepřející projektanti císaři neslýchaně despotický návrh všechno zlato a stříbro z kostelů a klášterů, jakož i všechny stříbrné a zlaté svršky, ať už se jmenují jakkoli, si vyžádat, dopravit do Prahy, tam roztavit a razit z nich mince. Za to se má stranám dát jen potvrzení o odevzdání a po deseti letech se jim to má běžnou mincí s připočítaným 3% úrokem zaplatit. Co za nepřátelskou senzaci tento návrh vyvolal mezi lidmi, dá se snadno domyslet. Ale více o tom až v příštím roce.

Zřízení nové křížové cesty v kostele

V tomto roce 1809 jsem podnikl přípravy, nechat udělat novou křížovou cestu ke zkrášlení zdejšího farního kostela a na podporu pobožnosti. Dřívějších 14 obrazů zastavení, které byly za zesnulého P. faráře Georga Lißnera opatřeny díky malým příspěvkům farníků, byly průběhem času zcela zpuchřelé a na kusy roztrhané neboť tyto obrazy měly jen plátěný podklad a na stále vlhkých kostelních zdech do plátna vnikala vlhkost a zcela je prohnila. Všechno vylepšování bylo marné a byla to hanba, když člověk hned při příchodu do kostela na první pohled neviděl nic než staré cáry obrazů na zdech. Požádal jsem proto milé farníky o příspěvek na novou křížovou cestu a sehnal jsem šťastně tolik dohromady, že jsem byl s to nechat udělat nové obrazy zastavení.

Co celé dílo stálo, chci zde poznamenat:

Panu mistru malířskému Florianu Schäferovi z Liberce zaplatil jsem za obrazy včetně plátna a rámu s dobrým a trvalým olejovým základem	160 zl. 30 kr
Truhláři a sekerníkovi v Rychnově, Ferdinandu Hübnerovi za čisté ozdobné rámy, dobře fermežované a hlazené	42
Za mosazné růže na 4 rozích rámu zámečnickovi	4 42
Za štítky s čísly atd. malíři skla Franzi Schmiedovi z Pulečného	1 zl. 38 kr.
Za háčky včetně šroubů do dřeva na pověšení zámečnickovi	2 48
Papírové desky ke 14 tabulím, na nichž je napsán zpěv u 14 zastavení velkými písmeny frakturou, daroval papírník p. Josef Schütz z Rádla	
Blindrámý stejně jako ozdobné rámy k tomu zhotovil shora řečený truhlář Ferdinand Hübner	

str. 75

Bílý nátěr tabulí stejně jako barevnou obrubu udělal shora uvedený

Franz Schmied

Psaní frakturou, jakož i květiny k ozdobení tabulí udělaly

zdejší školní děti, jak nejlépe uměly, jak také na každé tabuli
jsou jejich jména

Veškeré náklady na tyto tabule, jako cvoky, lišty a ozdobné lišty,

barvy atd. truhláři a malíři přibližně 34 zl.

Celkem stála nová křížová cesta, jak je nyní v kostele vystavena 248 zl 38 kr.

Mezi mnoha dobrodinci, kteří přispěli, vynikají zejména:

Josef Pitsch, sedlák v Pulečném, který na to dal 50 zl.,

Franz Preißler z Rychnova, který dal 20 zl.

a mnozí jiní, kteří po 10, 5 a více zlatých darovali.

Těchto 14 obrazů zastavení bylo r. 1809, den před zdejším posvícením, už ne na vlhké zdi, ale na pilíře v předkostelí, jak jsou dnes vidět, připevněny, 14 tabulí ale, protože daly hodně práce, bude připevněno teprve příští rok o masopustě.

Obložení sakristie prkny

Zdejší sakristie byla kdysi jen vydlážděna cihlami, ale ty jsou dnes už obroušené, ošlapané a plné děr. A protože sakristie stejně jako kostel je plná vlhkosti, jsou skříně

na ornáty, zejména v zadní části a dole zcela plesnivé. Proto jsem tohoto roku nechal celou vyložit silnými prkny a skříně na ornáty truhlářem opravit a vřadu udělat nové. Tato celá práce podle výdajů stála 39 zl. 37 kr., kteréžto peníze jsem vzal částečně z kostelních úspor, částečně dal za svého.

**Pokračování c.k. rozkazu ve věci odevzdání
stříbrných a zlatých svatých církevních nádob – 1810**

Už koncem tohoto roku 1809 byl ve Vídni vydán a publikován patent, podle něž veškeré zlaté a stříbrné náčiní z klášterů, kostelů a církevních korporací se mělo odevzdat do k tomu určených sběrných úřadů a pak do Prahy na minci dodat. A tento prokletý patent byl doručen právě na začátek roku 1810 prostřednictvím bisk. konsistoře. Z počátku císař požadoval pouze postradatelné stříbro kostelů, klášterů, biskupství a círk. korporací, které se mělo odevzdat během 2 měsíců, a nadto musel každý představený kostela podle svého kostel. inventáře podat během 8 dnů své vyjádření konsistoři, co a kolik z takových sv. nádob v jeho kostele je.

Protože nyní zde v rychnovském kostele ze stříbrných předmětů dále nic nebylo,

pag. 98

než jedna zesn. p. farářem Josefem Michálkem darovaná stříbrná pozlacená monstrance a dva stříbrné kalichy včetně paten, tak jsem dal požadované prohlášení tohoto znění:

str. 76

Vyjádření

rychnovského faráře o přepuncovaných stříbrných nádobách, nacházejících se v jeho farním kostele

Zdejší chudý farní kostel podle farního a kostelního inventáře nemá žádné zlaté sv. nádoby, ze stříbrných ale také nic kromě jediné stříbrné pozlacené monstrance, dvou stříbrných kalichů včetně 2 paten, vše dohromady podle zde okopírovaných přepuncovacích potvrzenek váží 7 marek a 2 loty.

Jelikož ale zde kromě faráře jsou ustanoveni dva kaplani a kromě shora ohlášených dvou kalichů je jen ještě jeden měděný, kteréžto tři jsou k denním mším nepostradatelné, a jelikož vedle zmíněné stříbrné monstrance není žádná jiná, ta ale při nedělních a slavnostních bohoslužbách je zcela nepostradatelná, pak se u zdejšího chudého farního kostela ze stříbrných nádob nemůže nic vzít a odevzdat bez toho, že by to bylo k velké újmě povinných bohoslužeb.

Že je to tak a nejinak dotvrzuje kromě vlastnoručního podpisu rovněž přiložená kopie přepuncovací stvrzenky.

Fara Rychnov, 16. ledna 1810

Josef Stowasser, farář v Rychnově

Opis

přepuncovací stvrzenky

Č. domu: Rychnovská fara

zaplatila zaks zlatých předmětů ve váze dukátů

a za 5 “ stříbrných předmětů “ 7m. 2 loty

obnos t ř i c e t d e v ě t zlatých 54 krejcarů

L.S. (cís.orel) Priv. cís. král. puncovní pokladna

Turnov, 6. května 1807 Kreittner m.p.

Toto vyjádření spolu s přepuncovacím potvrzením jsem já, stejně jako jiní faráři prostřednictvím vikariátního úřadu urychleně zaslal konsistoři a věřili jsme, že budeme jisti před odevzdáním našeho nepostradatelného stříbra.

Ale žel! Týmž vikariátním poslem byly nám naše spisy zase vráceny a zároveň doručen nový c.k. patent včetně zostřeného guberniálního a konsistoriálního oběžníku, v němž znovu pod trestem konfiskace a složení jednoduché ceny zatajeného stříbra a zlata bylo poručeno, všechno stříbrné náčiní kostelů, klášterů a duchov. korporací, bez jakékoliv výjimky vydat, bylo jen povoleno vrchní části kalicha neboli kupy s patenou ponechat. Dolní ale části kalichů, ciborií, monstrancí, ale bez zafastovaných kamenů, nádoby na sv. olej, konvice, tácy, zvonky, nádoby na kadidlo a mísy, lampové lustry, biskupské berle, kování a církevní oděvy, obrazy, schránky na milodary a tabule, oltáře, všechny chrámové stříbrné poklady, jedním slovem všechno zařízení a ozdoby z bílého nebo pozlaceného stříbra nebo ze zlata se mělo bez dalšího odevzdat. Předtím se ale musel a měl udělat výtah z originálního inventáře každého kostela a všechny nejen stříbrné a zlaté, ale i jiné sv. nádoby z ost. kovů kus po kuse zaznamenat a odevzdat podle přiložené kopie, k čemuž byl přiložen i následující formulář:

str. 77

Boleslavský kraj
Panství Svijany

pag. 99

litoměřická diecése
fara Rychnov

Výtah

z originálního inventáře shora řečeného kostela
o tam zaznamenaném zlatě a stříbře

Pol.č.		kusů
	Ze zlata:	
	nic není k dispozici	0
	Ze stříbra:	
1.	jedna jediná pozlacená monstrance	1
2.	dva pozlacené kalichy včetně dvou paten	4
	Ostatní nádoby:	
3.	kalich z mědi pozlacený s patenou	2
4.	ciborium měděné, pozlac.	1
5.	kříž neboli pacifikál z mosazi, pozlac. a postříbě.	1
6.	jiný pacifikál z mosazi, špatně pozlac. a postř.	1
7.	malá monstrance z mědi pozlac. s partiklem	
	sv. kříže	1

Že tento výtah z mně předložených a mnou důkladně prohlédnutých originálních inventářů byl správně sepsán a všechny v inventáři zapsané zcela zlaté a stříbrné, jakož i zlatem nebo stříbrem zdobené, nebo jen částečně zlaté, stříbrné nebo jen pozlacené nebo postříbřené předměty také v tomto výtahu jsou správně uvedeny, tímto potvrzuji

Skrze mě

Joh. Nepom. Chaloupka,
okr. vikář, farář v Jeníšovcích

Josef Stowasser,
farář
Johann Neplecha
účetní kostel. účtů

Těmto zasláným přiznáním nechtěli na krajském úřadě věřit. Krátce nato přišel rozkaz, že ve městech se má ustavit jedna magistrátní osoba a na panstvích jeden

úředník, aby udané fase komisionálně přezkoumali a každý jednotlivý kus měli zvážit a popsat. V této věci přišel sem sychrovský p. Johan Neplecha a v jeho přítomnosti bylo naše málo stříbra částečně zváženo částečně udána váha a přesně popsány, jak následuje:

Popsání u rychnovské fary se nacházejících
stříbrných, pozlacených nádob podle jednotlivých kusů

str. 78

Č.	v rychnovském kostele se nachází	NB. od odvedení jsou podle vys. nařízení z 11. ledna zákonem vyňaty	poznámka
1	stříbrná pozlacená monstrance, váží na těžké váze 2 libry		Jediná zde se nacházející monstrance č.1 se chce až do opatření jiné z obyč. kovu do konce dubna zde podržet, neboť by se jinak nemohly sloužit žádné bohoslužby
2	malý stříbrný melchisedech na monstranci, váží na těžké váze 3 quintl.	melchisedech č. 2	
3	stříbrný velký kalich, kupa váží 10 lotů, dolní část 13 lotů	kupa kalichu č. 3	dolní část kalichu č.3 se chce podržet do opatření jiné z obyč. kovu do konce dubna
4	stříbrná pozlacená patena k uved. kalichu váží 5 lotů 3 quintl.	ke kalichu patena č. 4	
5	hladký malý pozlacený kalich, z něžž kupa váží 6 ½ lotu, dolní část 9 lotů 9 quintl.	kupa kalicha č. 5	dolní část č. 5 se chce ponechat atd.
6	stříbrná slabě pozlacená patena k uved. kalichu váží 4 loty 32 quintl.	patena kalicha č. 6	
7	patena k nemocným je z pozlacené mědi	Ø	Ø
			Johann Neplecha Pojezdny ved. kostelních účtů

pag. 100

Na konec tohoto popsání připojuji ještě následující:

Místní farář prosí poníženě, aby tyto nepostradatelné církevní nádoby jeho chudému kostelu milostivě byly ponechány, neboť by jinak nemohl vykonávat svou duchovní funkci. Pokud by ale tato úpěnlivá prosba mu nebyla splněna, pak prosí přinejmenším o patentální zálohu v bankocetlích místo konvenční mince, aby si co nejrychleji mohl opatřit z obyč. kovu sv. nádoby, neboť jeho fara je velice chudá, aby si to mohla koupit z vlastních peněz.

Josef Stowasser, farář

str. 79

Nato následovalo 31. března rozhodnutí krajského úřadu, jak mi bylo v kopii předáno, jak následuje:

Kopie

Present. Sychrov, 31. března 1810

Prohlédnuto a rychnovskému církevnímu představenému s připomínkami se vrací.

a) Z odvodu jsou zákonem vyňaty: melchisedech pod č. 2, kupy od kalichů č. 3 a 5 včetně paten č. 4 a 6, neboť kostel, u něž jsou tři duchovní, jen jedním kalichem z obyč. kovu je opatřen.

b) Do 15. dubna t.r. musí s příložením tohoto krajským úřadem potvrzeného inventáře krajské pokladně nebo nejbližšímu výplatnímu úřadu odevzdat a doklad o odvedení bez meškání sem předložit:

monstrance č. 1, dolní části kalichů 3 a 5.

Jelikož kostel nemá žádnou postradatelnou hotovost, bude mu na úhradu nákladů na opatření monstrance a dvou spodků ke kalichům vydána záloha 250 zl. v bankocetlích od c.k. výplatního úřadu.

c.k. Krajský úřad Mladá Boleslav

19. března 1810

Merkl, kraj. hejtman

Odevzdání kostelního stříbra 9. dubna 1810

Konečně nadešel ten smutný den, kdy to málo stříbra, které naši zbožní předkové v nejsvětějším úmyslu obětovali Bohu a kostelu, jsem musel předat do profánních rukou k roztavení. 9. dubna přišel spěšný posel ze Sychrova, který musel přepravit naši monstranci a dva spodky kalichů do Svijan, odtud putovaly spolu s jinými sv. stříbrnými nádobami ostatních kostelů z panství do Boleslavi a pak do Prahy na mincovní úřad. Po odvedení čekal jsem čas od času na 250 zl. poukázaných krajským úřadem na opatření nových nádob, ale až do tohoto okamžiku jsem nedostal ani krejcar a, jak slyším, nedostaneme kromě potvrzení o odevzdání nic, leda, jak říká c.k. patent, pokud se to ještě uskuteční, po 10. letech.

Příčiny, proč odevzdání kostelního stříbra se zde tak důkladně popisuje.

Toho je totiž ta příčina, proč já celou historii s odevzdáváním stříbra tak široce a zevrubně popisuji, aby moji následníci, kteří třeba za 10 let se dostanou na mé místo, se mohli přihlásit a jednat o vybrání tomuto našemu chudému kostelu náležejícího obnosu a také aby viděli, že já jako farář jistě jsem dělal vše možné, abych tento majetek mého kostela zachránil a udržel. Zkrátka: Co zmůžeš proti přívalu!

pag. 101

Nové podstavce ke 2 kalichům a nová monstrance z pozlac. mědi

Jelikož nebyl žádný prostředek, jak naše kostelní stříbro podržet, a my tři duchovní přesto jsme museli číst a konat mše sv., nebylo jiné rady, než to uvážít a opatřit nové kostelní náčiní z obyčejného kovu. Abychom mezitím mohli vykonávat své duchovní funkce, musel jsem přinést z Rádla měděnou monstranci a kalich. Mezitím jsem naléhavě požádal farníky z kazatelny o z dobré vůle mírné příspěvky na monstranci a kalich.

str. 80

Mnozí farníci mi přinesli almužny, moji dva kaplani ale, P. Josef Kluppak a P. Joh. Josef Bergmann chodili po celé farnosti dům od domu a prosili o příspěvek. Tak sebrali dohromady 481 zl.

Během sbírky jsem nechal u libereckého pasíře Johanna Lahna udělat dva podstavce ke kalichům z pozlacené mědi, které jsem už na mši sv. o velikonocích poprvé použil. Zároveň jsem u téhož mistra pasíře objednal novou monstranci rovněž z pozlacené mědi, na níž jsem nechal znovu připevnit několik ve stříbře zafastovaných kamenů a 4 čisté stříbrné figuriny, totiž Boha otce, sv. Václava, sv. Jana Nepomuckého a sv. Josefa, které jsem odebral ze stříbrné monstrance, a protože je v nich víc umění než je vnitřní cena, bez rozpaků jsem je podržel zároveň na smutnou památku na minulou monstranci. Novou monstranci jsme obdrželi do 6 týdnů a použili ji poprvé na sv. Letnice. Dva podstavce ke kalichu stály v těchto těžkých časech, kdy je všechno mimořádně drahé, podle počtů p. mistra pasíře 95 zl., monstrance ale 360 zl., dohromady sumu 455 zl.

Nová monstrance, ozdobená dobrými kamínky – 1810

K dokonalé výzdobě této nové monstrance daroval řezáč kamenů z Kokonína p. Anton Preußler několik tuctů krásných křišťálových kamínků, čistě vybroušených, kromě toho jsem koupil cenný ametyst a velké topasy vedle několika českých granátů. Tyto kamínky jsem předal hodkovickému zlatníkovi Augustu Zimmermannovi s úkolem, zafastovat je do stříbra a monstranci podle jeho vlastního názoru, zejména ale melchisedech co nejkrásněji vyzdobit. Udělal tak a osadil melchisedech a zaoblení neboli věnec těmito kamínky, jak monstrance sama práci ukazuje.

Stříbro k tomu a jeho práce stály bez k tomu zakoupených kamenů 31 zl., které já jsem sám dal ze svého a věnoval kostelu, neboť už nebyly žádné peníze ze sbírky.

Dva nové oltářní listy k postranním oltářům v kostele

Bylo už dlouho mým přáním místo dvou staromódních postranních oltářů, které nechal nově ozdobit zes. farář Lißner (pag. 63, str.41), ale nyní barvy a zlato úplně zašly, nechat pořídit dva nové podle současné módy. V tomto záměru jsem nechal od libereckého uměleckého malíře p. Florianu Schäfera namalovat na plátno s dobrým olejovým základem dva krásné oltářní listy, totiž umírajícího sv. Josefa jako mého křestního patrona a sv. Jana z Nepomuku. Ty dva obrazy stály 60 zl., každý 30 zl. Nyní doufám, že dostanu příspěvek na almužnách od dobrých farníků, čímž budu v stavu tyto dva nové postranní oltáře pořídit. Ty dva obrazy jsem zaplatil ze svého.

Ještě jedna zpráva o odevzdaném kostelním stříbře – 1810

Podle mého názoru není nadbytečné dát zprávu budoucím ještě o odevzdaném zlatém a stříbrném kostelním nádobí, aby viděli, jak velké sebeobětování musely boží stánky udělat, aby potápějící se stát ještě poněkud podepřely, jakkoliv všechno, co bylo vzato, jen velice málo pomohlo, zatímco velká část těchto bohu zaslíbených věcí, pokud ne všechny, spadly do hladových vaků profánních, ale to všechno chceme raději přejít mlčením.

pag. 102

Mnoho kostelních představitelů a farářů sbíralo peníze u svých farníků a za raženou minci vykupovali mnohé sv. nádoby, jako kalichy a monstrance atd. Nu

str.81

jak se všeobecně proslýchá, stojí tito dobře to myslící starostliví duchovní při tom všem ještě v nebezpečí, že vykoupené stříbro budou muset znovu odevzdat. To by bylo velice zlé. Přitom je toto vykoupené stříbro téměř nepatrné proti obrovskému množství odevzdaného. Podle spolehlivých zpráv se mělo z pokladu Lorety v Praze odevzdat 40 centů, ze Staré Boleslavi 25 centů, z pražského metropolitního kostela 95 centů stříbra. Sám velice skvostný a cenný náhrobek sv. Jana Nepomuckého byl už určen k roztavení a dokonce rozebrán. Mezitím ale D.P. Franz Pallas de Lauro, děkan kapituly v pražském metropolitním kostele sv. Víta v Praze zcela tajně napsal a doručil obranný dopis Jeho c.k. Majestátu Františkovi I., obsahující nejzávažnější důvody, proč řečený náhrobek nechat celý nepoškozený.

Pamětihodný obranný spis děkana metropolitní kapituly pražské P.T.Franze Pallase Jeho Majestátu císaři o výjimku stříbrného hrobu sv. Jana Nepomuckého z odvodu a roztavení – rok 1810.

Tento dopis je tak mistrovsky vypracován, že nemohu jinak než ho na věčnou památku zde slovo od slova opsati, jak následuje:

Váš c.k. Majestáte!

Svatý popud mě vede, abych položil k nohám nejvyššího trůnu prosebný list a obrátil se na váš Majestát s nejponiženější prosbou, přičemž vznešenost nejvyšší Vaší osoby ve mně vzbuzuje všechnu uctivost a nejvyšší Vaše zbožnost mi zaručuje dobrou důvěru.

Je to tato záležitost: zda se má v Praze nádherný, nákladný, světoznámý hrob zázračného sv. Jana Nepomuckého zničit. Při tomto ohromení a zmaru je přáním mým a tisíců ostatních a nespočetných křesťanů, zbožňovatelů Boha, uctívačů sv. druha vlasti, majitele tohoto více nebeského než pozemského pokladu nejniternější žádost, snažná prosba a snaha, aby tento hrob zásluh a nádherný náhrobek vší budoucnosti milostivě byl zachován nejvyšším vašim náboženským výrokem.

Důvody jsou ve svém počtu tak mnohé a různorodé, že je v prosbě jen poníženě vyjmenuji: tento hrob je nejen v království českém, ale ve všech zemích a provinciích Rakouska, v celém státě císařství, jediný svého druhu, jedinečný.

Není ani v Itálii, ani v jiné katolické říši jemu rovna, a když se rozhlédneme po celém křesťanstvu, nenajdeme podobný. Tak jako tam v pohanských zemích je Palladium nejcennější nezcizitelný obraz úcty, tak, pokud opustil Troju, mělo následovat neštěstí města, tak je podle věrohodného rozumu v křesťanských Čechách svatojanský monument pravým palladiem, nezcizitelné štěstí bez následujícího neštěstí. Jak pohan a mudřec Seneka dosvědčuje: že z padlých pohanských chrámů zbytky zdí, kusy kamene

pag.103

jsou pohany nanejvýš uctívány: jaké smýšlení nás naplní u tohoto náhrobku pravého náboženství. Čím vším je tento hrob v Království? Předmět, k němuž jsou obráceny všechny zraky, pro nějž bijí všechna srdce. Jeho krása, nádhera, nepominutelné místo návštěvy, jeho poutní místo, jeho shromáždění, jeho střed, proudí k němu, derou se, hromadí se.

str.82

Je také touhou cizinců, žádostí cizích zemí, přáním nejuvzdálenějších národů. Je čestným hrobem onoho svatého, jehož uctívání je rozšířeno po celém světě, má dokonce v Římě tři oltáře, ony ve Francii byly ozdobeny krásnými oslavnými projevy, všechny světadily ho mají, Mexiko, Čína, Brazílie, Paraguay, kam katolická církev pronikla, tam došel, a až na hranice zeměkoule se rozprostírá. Je to největší pomník ctnosti, důkaz náboženství, cennost naší vlasti, poklad naší pobožnosti a nejvyšší uznání celého křesťanského světa. Jeho hrob bude slavný. Tento výrok proroka, týkající se Krista, se dá také vztáhnout na jeho žáka.

Když se tento krásný a nákladný náhrobek nahlíží jen světskýma očima, pak je to velké umělecké dílo, nejlepší práce, nejpozoruhodnější ze všech podobných prací, kde zručnost tolik byla uplatněna, a jako takový vynikající kus umění, rovný jiným, zaslouží zachování a udržení.

Při všeobecně vyhlášeném nařízení o odevzdání církevního stříbra jsou přece podle práva v generálním zákoně poměry, kdy jsou povoleny výjimky a všechna nařízení mají modalitu.

Hlavní kostel v Čechách v různých obdobích už čtyřikrát odevzdával zlato a stříbro: v r. 1786 za 9558 zl. 51 kr., pak za 7447 zl. 53 kr., v roce 1793 za 4271 zl. 45 kr., roku 1796 za 3637 zl. 11 kr., r. 1807 za 9547 zl. 35 kr., celkem 34 463 zl. 15 kr.

Kostel v r. 1807 zaplatil obrovskou sumu přes 55.000 zl. za puncování. Obnos ze stříbrného hrobu, který za stávající sbírky peněžních obětí, příspěvku rodiny Wunschwitzů, darů metropolitních proboštů Chrepického a Strahovského, není při národním bohatství nutný a při síle monarchie nepostradatelný, kdežto kostel po zaznamenaných dávkách svých svatých náradí také v této době přináší svou poslední oběť, činí to nejzazší, zbavuje se své nádhery a šperků a tak je stříbrný hrob ještě jednou nepostradatelný.

Jako hlavní kostel Vašeho království zaslouží si také pro svá dvě jména vznešenosti jisté vyznamenání nádhery, k čemuž hrob Jana Nepomuckého mnoho napomáhá.

Z hlediska náboženství posuzováno náleží k slavnostnímu zbožňování nejvyšší Bytosti náležitá krása služby a nádhera, holdování, přičemž nejvyšší Bůh je dárce a darovatelem nejcennějších pokladů, pak mu náleží se strany tvorů obětování a holdování a také jejich nejcennější myšlenky. Nekonečnému Bohu se prokazuje podle rozličnosti doby, místa, okolností částečně jednoduchý, částečně skvostný způsob zbožňování a úsluh.

pag. 104

Když ve starém zákoně na počátku Jehova je vzýván v jednoduchém místě a způsobu, pak následovalo na to velebení této služby v krásném a drahém Šalamounově chrámu. Když v novém svazku v dobách pronásledování křesťanského náboženství pod zemí ve svých katakombách sloužili Bohu, pak následovala po uklidnění krása chrámů, oltářů, náčiní, služeb. Podle znalostí člověka působí na lid, na obyčejné lidi, kteří přece ještě tvoří většinu země, působí na smysly těchžehle mnohosmyslovost.

str.83

Hlavní kostel je také určen k zvláštním a velkým slavnostem, k nejnádhernejším příkladům, k slavnostnímu korunování našich nejmilejších králů a královen, se zřetelem k oné hodnosti a výsosti nejuvznešenějších osob, důležitostí, které se tam

odehrávají, úmluv nejlepších zem. knížat, spojení věrných poddaných, důkazů jejich přichylnosti, lásky a věrnosti, ozdobení dne, zemského štěstí, jako nejvyšší funkci pak korunovací naší nejjasnější královny my s nejvyšší slastí očekáváme, takové naše žhavé přání k nejvyššímu obšťastnění našeho života jest nám žádati.

Pokud by se mělo rozumět politické řeči cizinců, pak by řekli, že udržení tohoto vynikajícího památníku vlasti a náboženství, uspokojení nejkrásnější náklonnosti poddaných - bude státu velmi prospěšné a užitečné, s ohledem na mínění, cítění, nálady, poměry lidu - stejně jako takzvaní filosofové našeho věku rádi předstírají, že náboženství je státnické umění. Od této zrudnosti (v této zemi jsme před 17 lety viděli povstávat nové pohanství) k navrácení se do šťastných krajin světla, kde, podle biblických výroků, svícen víry ještě nebyl odňat, představuje se poznámka o neobyčejném štěstí, které nápadně přísluší českému království, že bylo ve francouzských válkách ušetřeno nepřátelských nájezdů, a kde jiné země tehdy trpěly, od těchto nájezdů, plení a hrůz chráněno a zachráněno. My věříme zbožně a obracíme výrok sv. Ambrože o místních patronech:

Jakkoliv všichni svatí jsou nám všude užiteční, tak jsou to přece zvláště oni naši přímlovci a prosebníci, kteří své utrpení před Kristem, svá muka, své trápení, své způsoby smrti přestáli a osvědčili u nás, na naší půdě.

Mezi těmito mocnými platnými přímlovci u Pána Boha byl po celou válečnou a nebezpečnou dobu sv. Jan Nepomucký veřejně nasazen, čestná stránka onoho nesmrtelného a slavného ducha vystavena, jako záruka ochrany, jako veřejný, slavnostní přímlovce, jemuž jsem já na jeho památné dny jeho mocné ochrany v době plné tísně ve chvalořeči na něj použil biblické místo:

pag.105

Toto je muž, který hodně prosí za svůj lid. Slovo boží se splnilo. Po jeho ochraně, po jeho dobročinnosti, po jeho pro nás učiněném štěstí, po jeho zásluhách vládnou zdvojené důvody pro účtování a uznání, lásku a vděčnost, úsilí a zanícení pro něho.

Jsouce tak šťasten, že mohu hovořit před svým monarchou, nejmírnějším vládcem, milovaným otcem vlasti, který ve své zbožnosti je právě tak vznešený, jako je ve své královské a císařské hodnosti velký, o svých nejponížejších představách, uvedu ještě jednu zvláštní poznámku, z lásky k pravdě, jíž jsem od pověry natolik vzdálen, jako od nevíry. Je jedno dědičné učení, které jde až do šerého dávnověku, skutky dokázané, novými a starými svědectvími osvědčené, že na urážku Jana z Nepomuku následuje trest.

Poté, co totiž tento zbožný sluha Páně ve svém životě zachováním zpovědního tajemství, utrpením mučednické smrti, ochráněním cti jiným byl tak užitečný, tak ukazuje věčný odplatitel za neporušenost jeho cti a obranu jeho jména také zde na zemi jeho odměnu a velebení. Katolická církev vyslovila ve své slavnostní chvále svatého slova ve vztahu k němu:

str.84

Kdo mě bude oslavovat, toho oslavím, kdo ale mnou bude pohrdat, pohrdnu jím. Nejnovější místopisec Čech Schaller uvádí o tom důkazy a s veškerou autenticitou mimořádně smutný příklad pro to, který se stal přímo u hrobu zemského patrona. Králové a královny, císařové a císařovny, spínali ruce u jeho památníku a prokazovali své srdečné uctění tohoto velkého božího služebníka u jeho hrobu. Císař Ferdinand I, Ferdinand II a Eleonora, Ferdinand IV, Leopold I a Eleonora Magdalena, Josef I,

Karel VI a Elisabeta, František I a Marie Terezie. Josef II a Leopold II a Marie Ludovika, Váš císařský majestát sám, a Marie Terezie, nejjasnější pramáti Marie Terezie, konaly zde pobožnosti, aby svou korunu a země vzal pod svou ochranu.

My všichni jsme svědky oné zbožnosti, pobožnosti a povznesení, jaké Váš Majestát u této hrobky tak mnohokrát prokázal. Přiznávám: není více povznášející obraz, než obraz jednoho ve své hodnosti tak velkého, jak se sklání před nekonečným Bohem, v pobožnosti věčného a v žáru zbožnosti oddaného monarchy. Vy Nejvyšší jste ze všeho sami nejzbožnějšími svědky a důkazy tohoto hrobu. Zachovejte jej!

Když jsem měl to štěstí Její Majestát císařovnu před 5 lety při její nejvyšší poslední návštěvě Prahy doprovodit do ctihodného král. hlavního kostela, ukázat jí sochy a o nejvýznamnějším monumentu sv. Janu Nepomuckém mluvit, nebo lépe řečeno Její zbožné pocity následovat, vyjádřila Nejvyšší mezi jinými pamětihodnými výroky, které bych rád zároveň na hrob Janův připevnit chtěl jako drahokamy na stříbře, také tato slova: „Přeji si, abych zde někdy mohla být na svatojanský svátek!“

pag. 106

Ó jaké nádherné divadlo náboženství je o tomto svátku! Byl žářem zbožnosti u tohoto monumentu. Duch ozáření zdá se zároveň kynout Vašemu Majestátu a říkat: Zachovejte tento monument!

Když tento jedinečný hrob by měl být zrušen, když by to podstatné z Čech nemělo existovat, když toto nejdražší místo by mělo zpustnout, jaký rozruch, jaké pohnutí, kolik otřesů vznikne ve všech duších, jaká hnutí, jaké rozháranosti, jaké hoře, jaký nářek, jaký zármutek, jaké sténání pláč - křik!

Celá země by byla vystavena smutku, celá dobrá země, ta svému zeměpánovi příchylná, oddaná, věrná, pracovitá země, ta pravému náboženství, víře otců, zbožnosti, staletím, důkladnosti a stálosti pobožnosti tak oddaná země. Bude lomit rukama, její oči budou prolévat slzy, srdce bude krvácet. Všeobecně těžké ohromení bude ležet nad celou českou zemí, černý smutek pokryje celou zem. Kolik slz poutníků, domácích i cizích bude zde proléváno? Chci tyto slzy ušetřit, toto hoře, tento zármutek, tento žal, tento pohřební průvod. Rozvesel vlast! Utěš církev, uklidni hrob! Čelím stísněným poukazem na Váš sv. majestát, v jehož jménu je souhrn vši ctnosti.

Vrhám se proto Vašemu Majestátu k nohám, nejsnažněji prose (při podpoře tolika důvodů) o udržení hrobu ochranného a zemského patrona Jana z Nepomuku! Je to prosba celé země, všeho lidu, celého národa. Nesmrtelným zůstane titul: Udržovatel hrobu sv. Jana Nepomuckého,

str. 85

ochranitel náboženského místa, zachovatel posvátnosti. Když všechna pozemská jména smrtí přestanou, pak bude toto jméno: Zachovatel dále trvat a v knize věčného života bude zaznamenáno. Váš Majestát se tím stane novým zakladatelem hrobu: zároveň, jak náš božský učitel řekl: sběratel pokladů v nebeské říši.

Památka na Vás bude po všechna následující století ceněna a chválena. Řekl jsem o této odplatě ještě málo. Zvláštním požehnáním bude, jak znám Boha, zbožňovateli světce, odměňovateli dobrých věcí zvláštní požehnání Boží, kterého se V. Majestátu dostane.

V celé mé důvěře v dárce a přímluvce cítím se nucen, jako pozdější, ač nehodný bratr v úřadě Jana z Nepomuku to předpovědět, pokud obdržím vys. svolení V. Majestátu, že k tomuto novému božimu požehnání bych mohl mé zbožné, pokorné návrhy

zaslati, pak bych s modlitbou a vzýváním otce světla přinesl k trůnu, co na všech zármutcích války a neštěstí k novému požehnání V. Majestátu, vašeho nejvyššího vládnoucího rodu, celé nejjasnější rodiny a vašich zemí a národů duch boží bude obklopovat.

Račiž V. Majestát tento současný nejponíženější prosebný list prohlédnouti jako písmo nejvěrnějšího poddaného, člena onoho arcifádu, který nese jméno vždy věrné kapituly a učitele lidu, který v těchto bouřlivých letech revoluce zemí jako učitel lidu na první kazatelně země k udržení pořádku, klidu státu,

pag. 107

blaha lidu, povinností k monarchovi, závazkům vůči trůnu lásky a věrnosti k otcům vlasti, podle své povinnosti kázal a který k příchodu nových požehnání pro nejjasnější dům rakouský prosí vroucně Boha, pána světa, dárce všeho.

Vašeho Majestátu nejponíženěji nejvěrnější
Franz Pallas de Lauro
děkan kapituly metropolitního kostela

Praha, 6. ledna 1810

Žádané působení tohoto prosebného listu

Tento doručенý dopis pohnul J. Majestát k tomu, že zároveň nechal odejít rozkaz pražskému guberniu, aby se nikdo neodvážil vložit ruku na stříbrný hrob sv. Jana Nepomuckého, ale že ten má na věčné časy být uchráněn před zničením a roztavením a tak také zůstalo. Rovněž toho roku se objevil císař s císařovnou o svatojanském svátku v Praze, kde se podívovali nad úžasným přílivem poutníků a sami s dojemnou zbožností byli přítomni slavnostním bohoslužbám.

Velká oprava střechy na kostele a faře 1810

Nuže dost o této zarmucující historii o odvodu stříbra. Nyní chceme se znovu obrátit k našim domácím církevním záležitostem. Dolní část našeho farního kostela byla kvůli zanedbané střеше stále víc a víc v krovu zetlelá vnikající vlhkostí, takže vzpěra se už chýlila ke spadnutí a dešťová voda už pronikala klenbou kostela, kdežto trámy byly většinou shnilé a také vyžděné frontispicium bylo natolik proděravělé, že se

str. 86

jím dalo dívat. Nadto byla i farní střecha tak zetlelá, že dešťová voda dokonce ze všech stran pronikala rourami. Už před 6 lety jsem ohlásil tyto stavební nedostatky u našeho p. hraběte a úředníků se závažnými námitkami a prosil o urychlenou opravu, aby se zabránilo velkým škodám. Ale nikde jsem neuspěl až konečně letos, kdy jsem nově ustanoveného vrchního na Hrubé Skále snažně požádal o prohlídku těchto nebezpečných stavebních závad. Ten přišel sám sem a divil se zanedbanosti. Pak udělal rychlá opatření k těmto tak potřebným opravám. V panském lese bylo poraženo potřebné dříví, farníky sem dopraveno, a třemi tesaři byla začata stavba jak na kostele tak na faře a den před našim posvícením sv. Václava ukončena. Co to všechno stálo, lze vidět v kostelních účtech za tento rok. Polovina kostelní střechy byla stržena a po obnovení trámů a rozpěr zcela nově pokryta. Taktéž i fara byla téměř celá nově pokryta. Nyní je zase všechno v dobrém stavu.

Zřízení a vysvěcení 2 nových kamenných soch sv. Jana Nepomuckého a sv. Anny v Pulečném

Rovněž v tomto roce 1810 nechal v Pulečném obyvatel a forman jménem Gottfried Pitsch, č. 20, udělat a ozdobit dvě nové sochy z kamene. Jedna je uprostřed vsi, sv. Jana Nepomuckého, druhá nad vsí na cestě do Kopaniny a Lisky, sv. matky Anny. Obě tyto sochy vysvětil jsem 15. neděli po letnicích dne 23. září slavnostně s procesím, přičemž se zúčastnilo velké množství lidí.

Nový plot u zahrady na farním dvoře

Také jsem nechal tohoto roku zcela spadlý zahradní plot na farním dvoře od fary až k dolní bráně zcela nově zřídít a zahradu o kus zvětšit na mé vlastní náklady.

pag. 108

Peněžní záloha na kostelní stříbro byla vyplacena – 250 zl.

Už na pag. 100 (str. 79) jsem se zmínil, že nemohu vědět, zda krajským úřadem poukázaná záloha 250 zl. za zabavené stříbro bude mi skutečně vydána. Všeobecně se o tom pochybovalo. Mezitím ale, protože já a sychrovský pojezdny a účetní kostelních účtů Johann Neplecha jsme se obraceli všim důrazem a neúnavným psaním na krajskou filiální pokladnu, tak jsem konečně obdržel 250 zl. v bankocetlích a zmíněný p. Neplecha mi krátce před posvícením peníze předal. Protože už byly církevní nádoby zhotoveny z obyčejného kovu, použil jsem část těchto peněz na jiné potřeby kostela.

Pořízení nové alby, 2 humeralií, 1 rochetu a 1 cingula z těch peněz

Na bílé textilie jsme byli velice chudí a neměli jsme žádnou bílou albu na velké svátky. Proto jsem koupil spěšně v Liberci 8 loktů velmi pěkného závoje na novou albu. Materiál byl bezmála 5 loket široký a stál loket z ochoty 11 ½ zl., celkem tedy 92 zl. Krajky k tomu jsem dal já bezplatně a od práce 2 zl., dohromady alba stála bez krajky 94 zl. K tomu jsem opatřil dvě nové humeralie, ty stály 4 zl. a jedno červené a bílé cingulum po 3 zl. Dále, protože náš kostel ještě neměl žádnou rochetu neboli superpeliculum s rukávy, tak jsem nechal udělat také novou rochetu s vyšitými bílými květy a tato stála 28 zl. 30 kr. Krajky jsem rovněž daroval. S tím stály tyto věci dohromady 129 zl. 30 kr. K opatření toho jsem

str. 87

vzal z 250 zl. jen 125, zl., ostatní peníze včetně krajek jsem dal ze svého, takže teď zbývá ještě polovina zálohy 125 zl., které dále použiji na jiné potřeby. Všechny tyto nové kusy byly poprvé použity při letošním posvícení.

Dva nové zdejší opotřebené pacifikály byly renovovány - 1810

Dále jsem nechal 2 pacifikály neboli kříže zdejšího kostela, které byly z mosazi pozlacené a postříbřené, ale velice zašlé, libereckým p. mistrem pasířem Johannem Lahnem nově pozlatit a opravit a to stálo za oba 13 zl. Obnos jsem zaplatil ze svého a kostel to nic nestálo.

Dvě krásné nové vely vedle tří kvadrátků z damašku byly darovány.

V tomto roce 1810 dostal zdejší kostel od svých farníků dvě nové krásné vely k požehnání s veledůstojnou dobrotou. Jednu s bílým základem s vetkanými krásnými květy a hedvábnou modrou podšívkou daroval p. Franz Klinger, zdejší mistr krejčovský a obchodník přízí, ale musel jsem mu modrou hedvábnou podšívkou

a dobré krajky zaplatit po 22 zl. ze shora uvedených peněz. Jeho bývalá žena, jak na pag. 83 [str. 58] je uvedeno, byla zavražděna. Druhou vélu z modrého pruhovaného atlasu s vetkanými květy bez podšívky darovala manželka Ignáce Seibotha sedláka v Rychnově jménem Klára, rozená Pitschová z Pulečného.

Oprava starého pacifikálu - 1811

V roce 1811 prastarý mosazný a měděný pacifikál, který dříve byl používán při jinak obvyklé koledě a byl zcela zničený, jsem nechal opravit hodkovickým zlatníkem Augustinem Zimmermannem a nově pozlatit a postříbřit. Zato jsem musel zaplatit 25 zl., které jsem vzal z oněch 125 zl.

Dva nové obrazy včetně ráků v horní části nástavců nových oltářů

Nechal jsem tohoto roku namalovat libereckým malířem Florianem Schäferem dva nové obrazy, totiž sv. Annu a sv. Antonína Paduánského ke dvěma novým poprsím pro nové oltáře v horní části nástavce, každý po 22 zl, dohromady 44 zl.,

pag. 109

odměna za přinesení 1 zl., sumou 45 zl. K těmto dvěma novým obrazům zhotovil p. Ferdinand Hübner, truhlář a sekerník [stavitel a opravovatel mlýnů] dřevěné rámy, oba stály 8 zl. Náklady za obrazy a rámy jsem vzal z oněch 125 zl. Zůstává tedy ještě po odečtení těchto výdajů 25 zl., které dále budou použity k ozdobě kostela.

Snížení jmenovité hodnoty bankocetlí na 5 díl – 1811

Na začátku tohoto roku se objevil c.k. patent, který byl publikován 15. března v Čechách a na Moravě a sice na všech místech zároveň, podle nějž cena bankocetlí byla snížena jen na pátý díl jejich jmenovité hodnoty, takže např. 1 zl. měl platit jen 12 kr. Všechny daně, dávky, cla a mýta musely se od tohoto dne pětinašobně zapravít, pročež všechny potraviny a zboží se stalo přehnaně drahým. Toto se stalo, aby na pag. 96 [str. 73] oznámený přebytek zlořečených bankocetlí do 15 ledna 1812, jak patent určuje, se zcela stáhnul a zrušil a za to jiná běžná mince, o níž dosud není žádná představa, se dostala do oběhu. Jak a nakolik tento plán se uskuteční, nás poučí brzy čas.

str. 88

Přeložení faráře Stowassera jako děkana do Duchcova – 1811

Hned na začátku tohoto roku udělila jeho milostivá vládnoucí excelence hrabě Karel Josef duchcovskému děkanovi Antonu Erdmannovi, který kdysi byl farářem zde v Rychnově a r. 1798 byl přeložen do Duchcova jako děkan, jak je psáno na pag. 66 [str.44] dlouho požadovanou presentaci do klidného duchcovského špitálu jako beneficiáta. Pročež pak po uprázdění tohoto obročí mi byl dán z Duchcova pokyn, abych se o tuto tučnou prebendu ucházel, což jsem také učinil a 1. června jsem obdržel hraběcí presentaci. Odejel jsem nato 7. června se dvěma fůrami mého mobiliáře do Litoměřic na biskupskou konfirmaci a pak na svátek Božího Těla do Duchcova. Vrátil jsem se ale zpět do Rychnova, abych své záležitosti dal úplně do pořádku a své domácí náčiní a nádobí dopravil do Duchcova. Poté, co jsem zde všechno ukončil, odejel jsem konečně 26. června se svými věcmi z Rychnova.

Bože propůjč mi k pokračování mého duchovenského úřadu tam svou všemocnou pomoc a požehnání!

Administrace hruboskalského lokalisty Josefa Neubnera

Při postupu p. faráře Josefa Stowassera jako děkana do Duchcova obdržel jsem já, Josef Neubner, rodák z Bohosudova od J. excelence tehdejšího vládnoucího hraběte p. Karla Josefa z Valdštejna a Vartenberka ústní ujištění, že je nakloněn tomu, presentovat mě jako faráře v Rychnově a zároveň vyjádření vůle, abych tuto faru během interkalární doby administroval. Litoměřická konsistoř schválila tento úmysl a určila mě jako prozatímního farního administrátora do Rychnova, jako mého zástupce v lokalii Hrubá Skála turnovského kaplana p. Johanna Arnolda. Po tomto uspořádání jsem přišel 24. června 1811 do Rychnova a spravoval jsem tuto faru plné 4 měsíce. Při svém příchodu jsem zde našel dva duchovní spolupracovníky.

pag. 110

P. Josefa Kluppaka jako kooperátora a P. Josefa Bergmanna jako kaplana. Poslední byl 9. srpna téhož roku přeložen jako kaplan do Libčevsi.

Neobyčejně brzká sklizeň

Kvůli vskutku horkému a suchému počasí, které vydrželo od Jana Křtitele do Jakuba, byla sklizeň obilí v Rychnově o 3 týdny dřív než bývalo jindy, takže na Jakuba (což je na rychnovsku velice řídký případ) všechny druhy obilí byly už ve stodolách.

Pomoc farníků při podzimním setí

Jelikož jsem jako administrátor k na Bartoloměje začínajícímu setí ozimů neměl ještě potah, jevil se mi nutným uchýlit se k farníkům z Rychnova a Pulečného a žádat, aby z větší části zadarmo, částečně za malou úplatu vykonali tyto polní práce na 3 strychách ladem ležících a na 2 strychách strniště.

str. 89

Nástup faráře Josefa Neubnera jako 14. faráře

Dne 18. října téhož roku obdržel jsem od J. excelence PT. pana hraběte Karla Josefa z Valdštejna a Vartenberka c.k. generálmajora jeho ujištění týkající se presentace na faru, načež jsem 22. t.m. od veledůst. litoměřické konsistoře confirmován a uveden jako farář.

Darování lustru do kostela a jednoho obrazového rámu

V měsíci dubnu 1812 daroval velevážený Gottfried Pietsch, sedlák a forman z Pulečného, ze zbožné dobročinnosti zdejšímu farnímu kostelu velký, krásně vypracovaný lustr který jako zvláštní ozdoba kostela byl pověšen naproti kazatelně. Lustr včetně železných tyčí, na nichž je zavěšen, přišel dobrodince na 250 zl. ve splatných šajnech. Dvě k tomuto lustru patřící ramena jsou pro případ, že by se některé z ramen rozbilo, uschována na faře.

V témže roce nechal velevážený Josef Pietsch, sedlák z Pulečného zhotovit rám na obraz sv. Josefa, který jako poprsí je určen pro nový postranní oltář. Zaplatil 7 zl. w.w. (vídeňské měny) a obdaroval jím farní kostel a mnohou květinovou výzdobou k okrášení tabernáku.

pag. 111

Biskupská visitace

V měsíci červnu 1812 držela J. excelence veledůstojný p. Václav Leopold Chlumčanský z Chlumčan a Přestavlk, biskup litoměřický v turnovském, semilském

a libereckém vikariátu kanonickou visitaci a uděloval zároveň svátost biřmování. Při tomto biskupském úředním jednání byly rychnovské farní záležitosti prozkoumány v Rochlicích, biřmovanci ale ze zdejšího farního obvodu v počtu 209 pro nejkratší cestu byli biřmováni v Jablonci.

Sklizeň 1812

Sklizeň v r. 1812 byla nanejvýš špatná, neboť jať kvůli nastalému mokru z poloviny zůstala bez zrna a oves víc než z poloviny měl sněť, takže sotva ½ strychu sypal, k budoucímu výsevu zcela byl nevhodný a strych se prodával za 2 zl.15 kr., kde v nastávajícím jaru strych ovsu na setí až 16 zl. w.w. stál, následkem čehož se setím tohoto roku více ztratilo než získalo.

Přeložení P. Kluppáka

Ke konci září tohoto roku byl kooperátor P. Josef Kluppák přeložen jako kooperátor do Petrovic, na jeho místo přišel začátkem října P. Franz Lustinez z Kocleřova rozený, jako kaplan, člověk, který plně vyhovoval mým přáním.

Změna třídního daňového přiznání

Ačkoli jsem svému bývalému kooperátorovi, placenému z náboženského fondu dával zdarma jídlo, tak ustavením nového kaplana, kterému jsem kromě jídla, prádla, světla, otopu a oferty od uvádění ke křtu také 90 zl. w.w. musel platit, utrpěly mé příjmy podstatně. Bylo mi proto nemožné ponechat předchozí daňové přiznání na třídní daň, které zpracoval můj předchůdce P. Stowasser a přes 300 zl. čistého příjmu udával, aniž bych sám něco přidával. Proto pro rok 1813 snížil jsem je na 120 zl., poslal specificky zpracované a s důkladnými důvody opatřené svijanským hospodářským úřadem, (který k tomu ani nejmenší znepokojení nevyjádřil

str. 90

a nezapochoyboval o schválení) boleslavskému král. krajskému úřadu k přezkoumání a potvrzení. To proběhlo a tak byla moje platba z třídní daně ze 16zl 15 kr. snížena na 4 zl. 30 kr. Ulehčení, doufám, bude

pag. 112

mému p. nástupci také zaručeno, pokud se budou řídit tímto přiznáním, tím spíše, že musí držeti 2 výpomocné kněze.

Různé opravy

V roce 1813 byl pro faru opatřen nový železný kamnovec do krbu a nová železná roura. Pak do horní velké místnosti nové okno z kostelních příjmů.

V tomto roce natropila 7. března neobyčejně silná vichřice podstatné škody částečně na kostele, částečně na faře. Kus hřbitovní zdi se zřítíl, jiný byl odkryt, střecha na čelní straně kostela byla odhozena až na dolní farní louku a mnohá kostelní okna byla silně poškozena. Na faře bylo zadní okno na horní předsíni vyraženo a rozbito, kus stáje odkryt a několik prken z lomenice stodoly oderváno. Všechny tyto škody byly hned jak bylo možné napraveny, až na zřícenou hřbitovní zeď. Ta, ačkoliv už bylo sehnáno vápno, písek, kamení a suť byla odvezena a lidé na práci zjednání, kvůli trvajícím válečným nepokojům nebyla postavena.

Rozšíření kuchyňské zahrady

Při nastalém jaru tohoto roku jsem nechal kuchyňskou zahrádku u fary na vlastní náklady rozšířit na dvojnásobek, základní kameny staré fary vyhrabat a ohradit jí z poloviny novým vyšším ostnatým plotem, také jsem udělal pařeniště. Tohoto roku byla, také na moje náklady, položena nová dlážděná podlaha nad stájí, kde se ukládalo seno a otava, které dříve v zimě vzhledem k vystupujícím výparům ze stáje plesnivěly.

Velice pohotově jsem musel připustit k nanejvýš potřebnému pokrytí stájí náklady na potřebné hřebíky, mzdu z vlastního zaplatit, když milostivá vrchnost jako patron dala jen potřebné šindele, moje dvojí prosby hospodářskému úřadu byly nechány nepovšimnuty s podotknutím: "Pan farář má dost příjmů, může si stáj sám nechat pokrýt". A nepovšimnuty i mé další námitky, že to rád udělám, pokud by bývala střecha zašla mým používáním.

pag. 113

Neobdržel jsem také ani jednu nejmenší útěchu na nějakou výpomoc k této opravě. Kéž můj nástupce je šťastnější při dosahování takových potřebných podpor!

Válečný neklid v srpnu 1813

Když v poslední francouzské válce kdy se spojily Rakousko, Rusko, Prusko, Anglie, Švédsko a Španělsko proti francouzskému císaři Napoleonovi, bylo uzavřeno příměří, vpadl 14 000 mužů silný nepřátelský sbor Vestfálců a Poláků pod velením polského knížete Poniatowského do Liberce, dovolil si žádat závratné výpalné,

str. 91

jednali nepřátelsky s obyvateli, mezi nimi i s rochlickým duchovním, znepokojovali okolní krajinu a hrozili, že proniknou dál. Slabý proti nim poslaný rakouský sbor, asi 1000 husarů a myslivců pod generálem Neippergem nestačil na nepřátelskou převahu a musel se po dvojitým hrdinském pokusu o útok stáhnout do bezpečnější krajiny u Hodkovic, Dlouhých Mostů, Rádl a Rýnovic.

Útok se stal 18. srpna u Jablonného, 19. večer u Liberce a 20. bylo ustoupeno. Jeden oddíl husarů a myslivců ustoupil přes Rádlo, Rychnov, Dalešice na Šumberk, odtud ale šel znovu vpřed a utábořil se za Rýnovicemi. Jak uviděli toto vracející se mužstvo, které bylo v dohledu nepřítele, celý Rychnov propadl děsu a ohromení, takže každý spěchal, aby svůj majetek dopravil do bezpečí tím spíše, že projíždějící husaři potvrzovali ujištění, že Francouzi nejpozději v poledne je budou pronásledovat. Ale tyto řeči neměly žádný důvod, žádný nepřátelský muž nevstoupil do rychnovského údolí, zbabělí Poláci a Vestfálci se neodvážili dál než k Vratislavicím, Rochlicím a Vesci. Nehledě na to nebyla bezdůvodná starost, aby tito nepřátelé, nebude-li se jim klást důrazný odpor, nepronikli dále do země.

Výzva k zeměbraně

V této starosti nyní rozhodl se generál Neipperg, nacházející se v hodkovickém polním táboře, vyzvat obyvatele v sousedních horách k zeměbraně proti těmto nepřítelům, a poslal v tomto zámyslu několik důstojníků. Také 22. srpna co nejrychleji poslal nadporučík od myslivců pro rychtáře, aby pomohl vzmužit tam shromážděnou obec Rychnov a Pulečný.

pag. 114

Poté, co jsem tohoto vlasteneckého vyzývatele marně upozorňoval na těžkosti takového podniku bezbranných lidí, a od něj proto byl uspokojen, že se nejedná ani tak o útok, jako o odstrašení nepřítele při spatření tolika tisíc zeměbranců, tak jsem udělal co jsem mohl, povzbuzoval jsem, odporoval námitkám a konečně jsem slíbil, že je budu doprovázet. Na tuto výzvu vyjádřili mnozí členové obce, že když budou vyzváni i další obyvatelé hor z panství Malá Skála, Navarov, Smržovka a Jesenný a budou rukovat, připojí se k nim. Při tom jsme to zatím nechali uspokojit. Dne 23. ráno v 6 hodin mělo být troubeno k nástupu a zároveň všemi zvony dán signál.

Než nenastalo ani jedno ani druhé. Předobrá prozívatelnost odvrátila provedení záměru, který pro tisíce byl jak nebezpečný, tak povážlivý. O 5. hodině ráno bylo mi rádelským hejtmanem od myslivců von Luxenem sděleno rozhodnutí, že se zeměbranou se má ještě vyčkat až bude nejnnutněji, což ovšem těžko se stane, neboť generál Neipperg dostal posily Rakušanů a Rusů včetně ujištění, že ještě téhož dne dva regimenty Poláků a Vestfálců přešly jako desertéři do tábora v Hodkovicích a budou přísahat na rakouské prapory. Poslední se také skutečně stalo, toužené ruské a rakouské posily ale nepřišly. Celých 12 dní znepokojoval nepřítel, utábořený ½ hod. daleko pod Libercem samotné město Liberec i okolí, byl ale denně napadán našimi husary a myslivci, neboť ti se vždy vraceli s koňmi a jinou kořistí.

str. 92

Konečně když se rozšířila zvěst, že pruský generál Blücher zvítězil u Katzbachu ve Slezsku a táhne dál na Sasko, naši nepřátelé, ze starosti, aby nebyli obklíčení, táhli zpět na Žitavu, Rumburk, do Drážďan a spojili se tam s hlavní armádou. Tak byla, nebi dík, naše krajina začátkem srpna zase osvobozena od nepřítele.

pag. 115

Osm dní po výzvě k zeměbraně nechal generál hrabě Neipperg poslat těm obcím, které jeho výzvu byly ochotny následovat, jako uznání písemné poděkování, přičemž také mě bylo předáno jedno koznámení ve farním obvodu, které spolu s doprovodným dopisem zde uveřejňuji:

**Doprovodný dopis
Důstojnému p. faráři v Rychnově**

Polní tábor u Hodkovic, 28. srpna 1813

Zatímco pan generál hrabě von Neipperg Vaši důstojnosti přiložené poděkování posílá s žádostí, abyste je příslušným obcím oznámil, jsem poctěn úkolem od něj sdělit příjemnou zprávu, že naše hlavní 28. armáda stojí u Drážďan a hodlá město vzít útokem.

Generál Wittgenstein měl právě dobýt Pirnu. Podle oficiálních zpráv J. excel. velící generál von Blücher vybojoval důležité vítězství ve Slezsku, vzal mnoho zajatců a získal mnoho kanonů. Jezera ve Slezsku učinila prchajícímu nepřátelskému vojsku další překážku v cestě. Naše zdejší krajina bude brzy nepřítele prostá

Přijměte, vaše důstojnosti ujištění mé vynikající úcty.

rytíř de Potier
hejtman c.k. gen. štábu

**Neippergovo poděkování
Obyvatelům Jizerských hor**

České válečné činy se zejména ve všech kalendářích třeptí už po staletí. Už od nejstarších dob se jejich sláva osvědčila. Jaký krásný příklad dávají všechny stavy Čech v nebezpečných dnech poslední války! Žádná oběť na oltář vlasti jim nebyla dost velká!

V tomto přesvědčení požádal jsem také já Vás, obyvatele Jizerských hor, v jednom okamžiku pozdvihnout zbraň, když nepřítel si dovolil neslýchané drzosti a my jsme neměli dost sil, abychom ohrožené osvobodili.

str. 93

pag. 116

Že mnozí z vašeho středu budou následovat výzvu, jsem nepochyboval, ale takové velké množství během několika hodin mě překvapilo.

Udiven jsem za rozbřesku hleděl na 1700 odvážných bojovníků, kteří byli odhodláni spolu s mými lidmi dělat společnou věc – chránit své spoluobčany. Nepřítel se mezitím stáhl a já počítám s vaší silnou pomocí při jiné šťastnější příležitosti.

Přijměte za Vaši ochotu můj nejrůznější dík a ono velké uznání, které u mě i mých vojáků zůstane nerozlučným. Vy jste dali důkaz nejen pravé lásky k vlasti, ale i lásky k člověku. Máte velkou zásluhu o všechny své krajany, neboť vy jste byli připraveni hájit národní čest šlechtěného lidu.

Bylo proto příjemnou povinností Vaši neotřesitelnou věrnost, vaši oddanost našemu milovanému mocnáři a vaši statečnost ohlásiti Jeho jasnosti vrchnímu veliteli našeho vojska, knížeti Schwarzenberkovi aj. excelenci v Čechách velícímu p. generálu polnímu maršálovi hraběti Kollovratovi, kteří oba patří k nejstarším českým rodům. Ti to jistě donesou k sluchu J. Majestátu našeho vznešeného císaře.

Zvláště ale děkuji při této výzvě výtečně prokázané činnosti p. faráře Josefa Neubnera z Rychnova, p. úředníkům Karlu Kastnerovi z Malé Skály, Norbertovi Valentovi ze Smržovky a Fritschovi z Navarova.

Z obcí zaslouží přednostně tyto být jmenovány: Jílové, Držkov, Zásada, Haratice, Volešnice, Rychnov, Huť, Maršovice, Kokonín, Vrkoslavice, Jablonec, Mšeno, Sněhov, Huntířov, Smržovka a Navarov

Polní tábor u Hodkovic, 25. srpna 1813

Jeho rak. Majestátu komoří, generál - polní strážmistr, rytíř vojenského řádu Marie Terezie, komandér švédského mečového řádu a zastup. velitel 2 lehké divize
hrabě v. Neipperg v.r.

Poznamenání (faráře Felgera)

P. Josef Neubner zemřel jako osobní děkan ve Všeni 10 září 1826 Jeho druhý nástupce tamtéž byl týž Franz Luštinec, který po svém přeložení odtud do Všeně, administroval zdejší faru.

str. 94

pag. 117

1813 - Sklizeň na kostelním

Sklizeň obilí v r. 1813 byla vydatnější než loni, ozim i jař odpovídaly nadějším; ba starý kus pole u starého hřbitova 9/4 strychu výsevku dal 21 měříc krásného ozimého žita a předčil mé očekávání. Toto po 5 po sobě jdoucích setbách zcela vyčerpané pole, které podle rychnovských zemědělských metod jsem měl nyní po několik let nechat ležet ladem, jsem nechal na jaře 1812 navést hnojem, zasít vičku na krmení a

po posečení podmítnout, na podzim navést hromadu odleželých drnů a z farní jámy ve dvoře vyvést naplavenou zem a pak zasít ozim. Toto ozimé žito, které překonalo jiné žito z ladem ležícího pole přesvědčilo mě o tom, že čistá, mnoholetá lada jsou zbytečná. A že právě s dostatečným hnojením mohl jsem s ním pořídit, tak nebudu napříště nechávat čistý úhor, ale k úhoření určené pozemky budu osívat jetelem nebo vičkou apod. krmením, tím je vyčistím a využiji.

Nový kooperátor

Jelikož v roce 1813 byli v Litoměřicích vysvěceni mnozí mladí kněží, kteří se nemohli lehko umístit, obdržel jsem koncem srpna od litoměřické konsistoře tehdy velice nežádoucí přípis, že mám dostat kooperátora se zámkou, že na valdštejnském patronátu po úmrtí faráře ve Všeni P. Josefa Münstera bude volné jedno kněžské místo.

Protože jsem si nechtěl dělat jistou naději, že dostanu všenskou faru, když jsem byl v Rychnově sotva dva roky a o toto obročí se hlásilo mnoho kandidátů, naježil jsem se proti vyjádřením proti vnucení kooperátora, obhajoval jsem jeho postradatelnost, nedostatečnost příjmů k jeho vydržování i obávanou nespokojenost a rozepře, které vždy vládly mezi třemi duchovními v Rychnově, a mnohé další těžkosti.

Ale nepořídil jsem nic a nedostal žádnou odpověď. Pravděpodobně se mé vyjádření, které jsem 28. srpna poslal poštou do Litoměřic při tam vypuknuvších válečných hrůzách, kdy v té době propukla bitva u Kulmu, stejně jako mnohé jiné dopisy ztratilo.

8. prosince přišel ten určený kooperátor d.p. Florian Schmalfuß ze Serbitz [Srbice] v Žateckém kraji rozený, který mi potom samozřejmě, protože jsem v něm poznal horlivého, zachovalého a spravedlivého kněze, byl vítáný o to více, že rychnovská farnost, která bez něj při brzkém uprázdnění fary by v drsných zimních měsících měla jen jednoho kněze, byla jím částečně odškodněna.

pag. 118

Úmrtí všenského faráře Josefa Münstera

Dne 6. července zemřel vededůstojný P. farář ve Všeni Josef Münster ve stáří 73 let, který za faráře Joh. Georga Lišnera byl 18 let kaplanem v Rychnově a pak, jak na pag. 65 [str. 42] je uvedeno, také 7 let farářem v Rychnově. Protože tato uprázdněná fara Všeň, ležící v mírné krajině byla pro mě v mnohém ohledu žádoucí, zvláště by mohla být snesitelná pro mou slabou tělesnou konstituci, která pro rychnovskou horskou faru nebyla dost pevná a vytrvalá, tak jsem se pokusil, jak bylo již zmíněno, ucházet se písemně o ní. Můj pokus dosáhl cíle, obdržel jsem 6. prosince téhož roku

str. 95

od svého milostivého patrona J. exc. pana Karla Josefa hraběte z Valdštejna a Vartenberka, c.k. generál majora presentaci na tuto faru a byl 11. téhož měsíce vysocedůstojnou litoměřickou konsistoří potvrzen jako farář ve Všeni.

Povýšení faráře Josefa Neubnera do Všeně

Poté, co jsem dal své záležitosti v Rychnově do pořádku, přesídlil jsem 8. ledna 1814 na svou novou prebendu do Všeně se šťastným vědomím, že jsem za dobu své duchovní správy v Rychnově svým povinnostem podle svých nejlepších sil učinil zadost a vědomě a dobrovolně ani v duchovních ani v časných farních záležitostech ani to nejmenší nezanedbal.

Josef Neubner
farář ve Všeni a předchozí farář v Rychnově.

Administrace zdejšího kaplana P. Franze Luschtince

Uprázdňené rychnovské obročí spravoval od 11. prosince 1813 do konce července 1814 starší kaplan P. Franz Luschtinetz. Během spravování byla kostelní věž a zvonice nově pokryty a natřeny, náklady byly zaplacený kostelem, jak ukazuje kniha kostelních počtů z r. 1814.

Úmrtí patrona

Obsazení uprázdňené fary trvalo tak dlouho proto, že 17. března 1814 patron J. exc. Karel Josef, hrabě z Valdštejna a Vartenberka c.k. generál-major na hraběcím zámku zemřel na mrtvici, jeho ostatky byly pohřbeny v tamním lokálním kostele Hrubá Skála v sakristii.

Panství převzal Frant. Adam z Valdštejna

Nyní přešlo držení panství Duchcov a Horní Litvínov, Svijany, Hrubá Skála a seniorátní panství Třebíč na Moravě na jeho bratra Františka Adama z Valdštejna a Vartenberka, plukovníka-poručíka král rak. Leopoldova řádu, komandéra a rytíře matheresienského řádu atd. Týž žil ve Vídni a přišel odtud na tato svá panství teprve v pozdním podzimu.

pag. 119

Nástup faráře Franze Weinhubera jako 15. faráře

Týž dal milost presentace této dlouho opuštěné fary Franzi Weinhuberovi, rodákovi z krajského města Žatce, dlouhá léta ustanovenému lokalistovi na duchcovském panství v Českém Jiřetíně, kde byl 8 ½ roku kaplanem.

Tento pro Rychnov presentovaný Franz Weinhuber, lokalista v Českém Jiřetíně, byl koncem července 1814 konfirmován veledůst. konsistoří a přesídlil 16. srpna do Rychnova. Uvolněná lokálie v Č. Jiřetíně byla přidělena nejstaršímu patronátnímu kaplanovi Josefu Neuberovi, tehdy kaplanu v Duchově.

str. 96

Úmrtí faráře Franze Weinhubera – 1820

V roce 1820, 14. května ukončil farář Franz Weinhuber smrtí svůj duchovní úřad, který zastával 5 ¾ roku. Týž trpěl už nějaký čas na souchotiny a 15. května byl PT. vikářem jenišovickým P. Johannem Chaloupkou za účasti sousedních důstojných pánů u sakristijního okna mimo kostel pohřben. Zemřel ve věku 46 let.

At' odpočívá v pokoji!

Úmrtí matky hraběte r. 1816

29. května 1817 zesnula v Pánu ve Vídni Mama J.exc. hraběte Marie Anna ovdovělá hraběnka z Valdštejna a Vartenberka, roz. kněžna z Lichtenštejna, dáma řádu hvězdového kříže, a dáma paláce J.Majestátu císařovny, na vysílení v 76 letech. Její tělo bylo pochováno na výslovnou žádost zesnulé v Duchcově do rodinné hrobky.

(Dodatek faráře Felgera

1817 – bohoslužba v Rádle

Poté co rádelští v r. 1814 svou kapli rozšířili o dřevěnou předsíň, požádali v r. 1817 faráře Weinhubera, aby pokud možno o všech nedělích a svátcích proti odměně od cesty držel v jejich kapli mši. Jelikož tenkrát byli v Rychnově dva kaplani, svolil. Za faráře Neuberera byla dohoda obnovena, rádelským, pokud budou v Rychnově tři duchovní, přislíbeno konání nedělních a svátečních bohoslužeb včetně exhorty (což dříve nebyl ten případ) a odměna za cestu na bohoslužby stanovena na 1 zl. 12 kr. konv. měny. Při tom zůstalo až do r. 1848 od kdy rádelští se zpěchovali faráři Neuberovi dávat celý obnos, což ale na konání rádelských mší nemělo žádný vliv. ? – 1855!)

pag. 120

Povoláním P. Johanna Liebschera z Flájí do Horního Litvínova, kteréžto farní beneficium se uprázdnilo úmrtím Wenzela Haelbiga, vikáře a faráře, byla flájská fara a úmrtím P. Weinhubera i zdejší fara v Rychnově uprázdněny.

V této době jsem byl já, Franz Neuber, po dobu 1 $\frac{3}{4}$ roku lokalista v Jablonci (narozený v Horním Jiřetíně), kde jsem dříve 13 let jako kaplan v Horním Litvínově pracoval.

Můj bratr Josef Neuber, lokalista v Jiřetíně, požádal o faru ve Flájích a já o Rychnov. Oba jsme byli mezi uchazeči nejstarší a spravedlnost vykonávající milostivý patron František Adam, hrabě z Valdštejna a Vartenberka podepsal presentaci v jednom dni, pro každého z nás bratří, mému bratrovi Josefovi z Jiřetína do Flájí a mě z Jablonce do Rychnova.

Z tohoto vzácného úkazu měl sám pan hrabě velkou radost, dva bratři pod jedním datem obdrželi presentaci.

Nástup faráře Franze Neuberera jako 16. faráře

Dne 23. července jsem obdržel presentaci a téhož dne dopis od mého bratra, který ke confirmaci určil den 27. července, kde my, protože jsem obdrželi presentaci téhož dne, také v jednom dni budeme confirmaci

str.97

slavit. A tak jsme my bratři byli 27. července v Litoměřicích za obzvláštní radosti nejdůstojnější konsistoře potvrzeni.

10. srpna 1820 přesídlil jsem z Jablonce do Rychnova. P. Franz Lustinetz se stal administrátorem lokalie v Jablonci, pak tam mým nástupcem, skutečným lokalistou. Zde jsem měl ale P. Florianu Schmalfuße jako kooperátora.

Po několika dnech od mého nástupu poslal jsem poděkování za mě propůjčenou faru panu nejmilostivějšímu patronovi Adamovi, hraběti z Valdštejna, které sloužilo i jako prosba, aby na mou instalaci, k čemuž jsem zvolil nadcházející svátek sv. Václava, poslal patronátního komisaře a protože běžela zvěst, že panství má být prodáno a bylo už i kupcem prohlédnuto, velice mi na tom záleželo, abych časem zase mohl být přeložen na duchcovský patronát, tu jsem se o tom zmínil rovněž v tomto listě, oddaně prose, aby J.Excel. pan hrabě mě ráčil podržet za kritických patronátních okolností jako čekatele pro duchcovské panství, o čemž jsem dostal 30 srpna 18120 následující rozhodnutí.

K rozhodnutí:

Poté co vlastnictví panství Svijany od 1. září 1820 přechází na p.Karla knížete z Rohanů, nepřísluší mi vyhovět vaší žádosti o delegování panského úřadu k nastávající instalaci. Tím není ovlivněno to, že zůstávám prosebníkovi dosavadní milostí příznivě nakloněn.

Duchcov, 30. srpna 1820

František hrabě z Valdštejna

Zapsáno ve vrchnostenské kanceláři Svijany

Knihy dekretů fol. 110, pod č. 385

Dworzak

pag. 121

Nová slavná vrchnost Karel kníže Rohan r. 1820, od 1 září

Nyní tedy převzal Carl Alain Gabriel kníže von Rohan, vévoda z Bouillonu a Montbasonu, pán na panství Trepin, od 1. září 1820 za čistou kupní sumu 550000 zl. konv. m. panství Svijany. 7. září přišla tato nová svijanská vrchnost poprvé na Sychrov, kde se shromáždilo k přijetí veškeré patronátní duchovenstvo a všichni sloužící panství. Ve všech patronátních kostelích byla konána slavnostní velká mše včetně Te Deum za šťastné panování a nejmilostivější blahovůli vůči poddaným.

Po několika dnech obhlížela J.Jasnost při návštěvní cestě některé dvory a lesy, přibližně za 14 dní přišli i do Rychnova, kde, přestože se zdrželi jen krátce, byla tato nová vrchnost s nejpovinnější uctivostí radostně uvítána. Před kostelem stála školní mládež až ke kostelním dveřím, J. knížecí jasnost šla do kostela, kde jsem mu požehnal. Když jsem v sakristii odložil rochetu a štolu, J.J. přišla ke mně, otevřela peněženku a předala mi 100 zl. w.w., abych je rozdělil mezi skutečně chudé a nejchudší.

Všichni se všeobecně radovali, že obdrželi milostivou, mírnou vrchnost a už předem počítali na Její další milost a mírnost. Bohu buď dík! Lidé se nemýlili, brzy se doslechli, že Jasnost nařídila svijanskému vrchnímu úřadu každoročně při okružních vizitách na tomto panství rozděliti ve 2 lhůtách mezi chudé a nejchudší jeden tisíc zl. w.w.

str. 98

Z tuto tak velkou dobročinnost prosí obdarování potřební s nejmyslitelněji pohnutým srdcem Boha o dlouhé zachování a šťastné vládnutí tohoto nejjasnějšího knížete, kéž nebe vyslyší pokornou prosbu chudých a Jeho jasnost jako nemilostivějšího otce potřebných v držení panství obšťastní a požehná.

Slavnost instalace

28. září 1820 byl jsem já, Franz Neuber, instalován jako farář v Rychnově důstojným p. Franzem Wolfem, děkanem v Liberci, t.č. biskupským vikářem v libereckém vikariátě, týž byl tak laskav, že mi sám držel instalační řeč. Jako patronátní komisař přišel urozený Karel Spengler, vrchní na Svijanech.

Potřebné stavby při nástupu na faru

Při mém nástupu jsem shledal velmi nutnými některé stavební úpravy jak u kostela, tak u fary a jejích hospodářských budov, jak ukazuje vyhotovený inventář. A bylo pro mě těžké najednou tolika věcmi obtěžovat milostivého pana patrona. Udělal jsem

hned v příštím jaru r. 1821 počátek mých nároků na patrona s kostelem, neboť v klenbě v presbyteriu byly trámy zetlelé a bylo třeba nové zastřešení.

Stavba v kostele

Na můj poukaz a žádost přišla z vrchního úřadu komise, která nalezla mé údaje opodstatněnými. Tak byly ještě v tomto roce položeny nové trámy, kostel až na menší část nově pokryt podle úředního výpočtu 275 kopami šindele.

pag. 122

Stavba na faře

U farní budovy dřevěná kůlna na rohu fary před kaplanovým oknem jakož i druhá, velmi malá u stáje na dříví nebo sáně byly v nejhorším stavu, které hrozily každým okamžikem spadnout. Dřevo bylo shnilé, střecha plná dř, ani jedna šindel se už nedala použít. Stavba kůlny byla ponechána mému dobrozdání a vedení. Nechal jsem obě kůlny zbourat a ve stejné rovině a v návaznosti na stáje nechal postavit kůlnu na dříví a vozy, po skončení staveb jsem odevzdal na úřad výkaz a obdržel jsem zaplacenou.

Biskupská visitace

V roce 1821, 26. května konal nejdůstojnější biskup Josef František Hurdálek v Jablonci kanonickou církevní visitaci kamž byl přidělen i Rychnov.

Přeložení kooperátora P. Floriana Schmalfuße.

Jelikož prodejem panství Svijany patronát byl oddělen od duchcovského panství a zde byl pro německé duchovní k dispozici jen farní obvod Rychnov a lokalie Jablonec, obě místa ale byla nově obsazena, pak nezůstala pro P. Floriana Schmalfuße žádná brzká naděje na povýšení, neboť on už sloužil na valdštejském patronátu 8. rok, požádal na konsistoři o přeložení jako kaplan do Horního Jiřetína, mého rodiště, které je na duchcovském valdštejském patronátu, aby mu oněch 8 let strávených na témže patronátu nebylo pro povýšení ztraceno.

str. 99

Týž pak získal jurisdikci na svou žádost na uvolněné kaplanství v Horním Jiřetíně.

Nový kooperátor

Na jeho místo nastoupil 1. října 1821 nově ordinovaný kněz jako určený kooperátor v osobě d.p. Josefa Buryanka, rodáka z Loukova , panství Svijany

Oprava haltýře [nádrže na ryby]

R. 1822 jsem nechal velice zchátralý haltýř, jehož střecha z vrchní strany už ležela téměř na zemi, na vlastní náklady vyčistit a opravit, protože přece, jelikož široko daleko nejsou k dostání ryby, je velice potřebný a částečně slouží i k braní vody pro dobytek.

Nová casula od výrobce papíru

V roce 1822 jsem obdržel od rádelského výrobce papíru Josefa Schütze darem 100 zl. w.w. na novou casuli pro kostel, o čemž jsem se kvůli nákupu hedvábné látky poradil se zdejším mistrem krejčovským Leopoldem Hofrichterem. Šli jsme společně na jarmark, koupili bílé a zelené vyšívané hedvábní včetně dalších potřeb. Casule, jejíž prostřední část je ze zelené vyšívané látky a postranní díly z bílé vyšívané, byla

zhotovena a k velké radosti dobrodince se líbila. Z těchto 100 zl. zůstalo ještě 16 zl., za ně jsem nechal opatřit novou albu.

2 Casule darovány Její Jasností kněžnou Bertou

R. 1823 darovala zdejšímu kostelu Nejjasnější kněžna Berta, dcera vládnoucího knížete excel. Rohana (provd. za Viktora Rohana, bratra vládnoucího knížete Karla) dvě nové casule [neboli planety = součást liturg. oděvu] a sice jednu černou květovanou, zcela novou, a jednu modrou, která byla ze sychrovské dvorní kaple, místo níž byla opatřena nová modrá casule.

pag. 123

Dar knížete chudým školním dětem

V r. 1823 mi milostivě poslal J.Jasnost vládnoucí kníže Karel v. Rohan 100 zl. w.w. pro chudé školní děti, kteréžto peníze jsem použil většinou na boty a punčochy pro chudé děti na zimu a něco použil na školní knihy. Knihy byly částečně chudým dětem dány, částečně určeny k půjčování, a ty jsem jim dal domů k opatrování.

Zhotovení krytu na podlaze

Už po mnoho let moji předchůdci často požadovali na úřadě, aby pod celou kaplanovou místností, kde prkna podlahy ležela zcela volně, pro zdola nahoru pronikající nezdravý chlad se nechala udělat rourová deska, ale stále se nic nedělo a každý kaplan, který tuto místnost obýval, stěžoval si na zimu od nohou. Také já jsem se přimlouval o zhotovení krytu a to šťastně, že to bylo konečně uděláno. V témže roce opraveny také stáje, na nichž opadal jíl mezi trámy.

Nástroje a 1 alba věnovány kostelu

Johann Schäffel, továrník na dózy, daroval v roce 1823 zdejšímu farnímu kostelu ke cti Boží následující hudební nástroje: pár kotlů, housle, altovou violu, 2 klarinety, 2 flétny a 2 trumpety.

str. 100

V témže roce Josef Schäffel, č.p. 152 z Rádla daroval albu z jemného plátna s krajkami. Bůh to dobrodincům odplatí!

Odchod PT p. biskupa Hurdálka a nástup nového veledůst. biskupa

V r. 1823 resignoval j. bisk. milost Frant. Josef Hurdalek na biskupství, což bylo j. Majest. a svatým otcem papežem schváleno. Odebral se do Prahy a přál si zbytek života strávit v klidu pokud mu to slabost a tělesné okolnosti dovolí.

Na jeho místo byl ustanoven veledůst. Vinzenz Eduard Milde, atd. atd. Bůh dej novému vrchnímu pastýři své požehnání, šťastlivé vládnutí a dej mu na jeho pastýřskou funkci dožít se zde radosti atd. atd. Týž přišel v srpnu do Litoměřic a ujal se biskupství právě při ordinaci absolventů teologie.

Při této ordinaci byl mi přidělen můj mladší kněz jako 2. kaplan, a sice P. Ignaz Hujer, rodák ze Bzí.

Úmrtí papeže Pavla VII.- Nový papež Lev XII.

V měsíci září 1823 zlíbilo se Bohu sv. Otce papeže Pavla VII. povolati z tohoto světa. J. Majestát nařídil, vzhledem k velkým zásluhám tohoto sv otce ve všech kostelích držet slavnostní exequie [pohřební slavnosti].

Konklave k volbě nového papeže netrvalo dlouho, už v listopadu t.r. byla volba sv. otce ukončena, církve dostala novou hlavu, která přijala jméno Lev XII, načež v téže měsíci byla ve všech kostelích jako poděkování zpívána slavnostní hlavní mše a Te Deum.Laudamus.

Nová rocheta

Jelikož kostel neměl žádnou celou rochetu, nechal jsem z kostelních příjmů udělat novou, na což jsem ze svého přidal 5 zl. w.w.

Úmrtí hraběte Frant. Adama z Valdštejna

R. 1823, 27. května zesnul v Horním Jiřetíně J.exc. hrabě Frant. Adam z Valdštejna (týž prodal panství Svijany knížeti Rohanovi) a 30. května byly jeho ostatky na jeho vlastní přání pochovány ne do rodinné hrobky v Duchcově, ale na novém rozsáhlém hřbitově u lesa, který ještě ani nebyl obehnán zdí.

At' odpočívá v pokoji!

pag. 124

Koupě panství Semily

R. 1824 prodal Jakub Veith, gruntovní pán semilského panství a statku Jesený, panství Semily včetně statku Jesený našemu knížeti Karlu z Rohanů, a tak byl patronát touto koupí velice zvětšen.

Stavba na faře

V roce 1824 byla na zdejší faře podniknuta následující stavba: V čeledníku byla položena nová podlaha z prken, v místnosti pro spaní čeledi pod velkou kaplanskou místností, kde byla podlaha zcela shnilá, položeny cihly, stejně tak i v kuchyni, kde také nanejvýš nepohodlná pec byla zcela přestavěna. Podobně byly v předsíni před místností na potraviny,

str. 101

kde nikdy podlaha nebyla, položeny cihly. Kromě toho byla celá fara pokryta novými šindeli, kdy bylo spotřebováno 210 kop šindelů. Také byla ve 2 farářových místnostech osazena dvě nová okna.

Roku 1815 byla u fary zbourána horní zeď, ta proti kostelu, neboť u každého okna počínaje pod střechou až dolů k zemi byly podstatné pukliny a ty se každým rokem zvětšovaly, a zeď byla nově postavena a zcela nově u každého okna vyzděna, položeny kamenné rámy a usazena zcela nová kamenná zárubeň u dveří, na ni zavěšeny nové dveře s novými závěsy a zámkem.

Kromě toho byla i horní část fary až k vratům obezděna, tak kde dříve býval jenom bídný prkenný plot zároveň byla udělána nová vrata a černě natřena.

Na dolní straně ke dvoru byla v horním traktu zhotovena 4 zimní okna. Také byla omítnuta předsíň u skladu potravin, která byla tak co fara stojí nenahozena.

Stavba v kostele

R. 1825 poté, co byly provedeny nutné stavby na faře, se přikročilo ke kostelu. U kostela po obou stranách frontispicia, pod velkými kamennými koulemi omítka postupně vlhkým počasím během mnoha let byla smyta a odpadla a to tak, že už cihly od vlhkosti se drolily, částečně spadly a tak chyběla tu a tam omítka.Bylo

proto to nanejvýš nutné opraveno, nově nahozeno nebo omítnuto, nově obíleno a prohlubně natřeny žlutě. Tyto práce potřebovaly mnoho pracovních dní co se týče lešení a proto byly spojeny s velkými náklady.

Také byl ve stejné době u hlavního vchodu stržen spodek a zavěšeny nové hlavní dveře s docela novým zámkem. Od těchto dveří dovnitř počínaje v celé chodbě 1 ½ kopy nové podlahy z prken položeno, staré schody do kostela kvůli starým lidem obnoveny a zeď kolem hřbitova, která rovněž měla pukliny, opravena.

Vedle toho byla zvýšena dvířka ve hřbitovní zdi naproti faře, neboť v zimě za sněhu byla příliš nízká, a na hřbitovní zeď 20 kop šindele přibito.

Sakristie byla vybílena. Rok předtím byla márnice pokryta.

Celý obnos zaplatil patron, jeho Jasnost kníže Karel Rohan.

Jak žádoucí, jak ctihodné, mít tak milostivého patrona.

pag. 125

Stavba školy r. 1825

Už po několik let byla při školních vizitacích zmiňována a navrhována nutnost větší místnosti nebo raději postavení velice potřebné druhé místnosti. Dosud všechny stavby při škole prováděla obec. Dávala a kupovala materiál, platila řemeslníky, dokonce postavila ze svého školu a stodolu a dosud vždy je udržovala v dobrém stavu. V roce 1825 bylo ale vážně přikročeno ke zřízení druhé místnosti. J. Jasnost kníže Rohan převzal stavbu jako patron, obec nemusela dávat nic než dopravu a přidavače. Byla postavena zděná druhá prostorná místnost, první byla zcela dřevem pobita, zároveň také byt učitele a stáj byly vyzděny. Kolem byla osazena velká okna, v obou učebnách a také v bytě učitele dány nové dveře a v nové třídě postavena nová kamna.

str. 102

Jak je dobré, že se konečně postavila druhá třída. Bůh žehnej tomuto nejlepšímu nejmilostivějšímu patronovi, který tak rád a pohotově vydává takové sumy na patronátní stavby. Bůh ho zachovej dlouhá léta atd., atd.

Ozdobení obou soch v nikách frontispice

(viz díl 2, pag. 137)

Když zedníci pracovali na frontispici, byly obě sochy sv. Josefa a sv. Jana Nepomuckého, které měly velké trhliny, jak byly vystaveny horkému a vlhkému povětří, z frontispice odneseny, neboť bylo už jen málo vidět z bývalého ozdobení. Bylo mým přáním, aby tyto obě sochy, když nyní kostel po opravách bude mít zcela jiný vzhled, se také nechaly ozdobit, ale nebyly peníze. Poradil jsem se s výrobcem dóz Ignazem Schäffelem z čp. 188 v Rychnově, udělal jsem mu návrh, že hledám dobrodince na ozdobení těchto soch, on ale se tak ochotně nabídl, že to se svými dětmi udělá bezplatně ke cti Boží. Udělali ten křesťanský skutek a obě sochy, které potřebovaly velké opravy, vypadaly jako nové. To udělalo mě i každému pravému křesťanovi srdečnou radost. Nechal jsem ty tak nádherně ozdobené sochy za zvuků trub a kotlů znovu usadit na místo do výklenku.

Ozdobení sv. Jana Nepomuckého

Mezitím nechal Johann Schaeffel, továrník na dósy, na vlastní náklady opravit malířem Georgem Neudeckem sochu sv. Jana Nepomuckého stojící u školy.

Ozdobení misijního kříže u kostela – 1825

Jelikož nyní byla stavba kostela za r. 1825 ukončena a už se blížila poutní slavnost, kdy se den před ní měla konat kanonická visitace, a kostel vypadal od frontispice jako docela nový, kazil vzhled jen léty omšelý misijní kříž. Aby z této strany bylo všechno v lepším stavu, nabídli se někteří malíři, že ukřížovaného Krista přemalují a kříž nově natrou. S velikou radostí jsem přijal tuto nabídku a tento misijní kříž byl velmi krásně opraven.

Bůh odplat' všem těmto lidem horlivým ke cti Boží.

pag. 126

Dar beránka Božího kostelu

V témže roce 1825 darovala vdova Katharina Preißlerová z č. 33 zdejšímu farnímu kostelu beránka Božího, vyrobeného pražským sochařem a velmi nádherně ozdobeného, na němž jsou velmi pěkně pozlacené svícny. Nechal jsme ho usadit na tabernáklu, kde jinak bylo použito jméno Ježíš. Tento beránek Boží stál dobrodělku 80 zl. w.w.

Opatření červeného sukna pro kostel

Už po mnoho let chybělo zdejšímu kostelu sukno, které o velkých svátcích nebo při jiných slavnostních příležitostech by se rozprostřelo na stupně u hlavního oltáře. Staré, které kostel měl, už dlouho vůbec nebylo vhodné k upotřebení. Už při svém nástupu jsem si řekl, že časem opatřím červené sukno, ale těžko se to dalo udělat. Musel jsem se starat nejdříve o důležitější věci. Nyní se to postupně dalo udělat a to spořivostí, pečlivým hospodařením a pomocí zbožných dobrodinců. Teprve v r. 1825 bylo opatřeno sukno 28 loket, stálo 45 zl.w.w.

str. 103

Blesk při bouřce zapálil budovu

Dne 28. srpna 1825, večer okolo 8 hod. začala bouřka, která byla doprovázena neobyčejným a nepřetržitým nebo lépe neustálým blýskáním. Bouřka byla silnější a blesk zapálil obydlí Klary, vdovy po Ferdinandu Samelovi č. 123 v Rychnově, dům hned stál v jednom ohni a všechn majetek se proměnil v popel. Její oba synové byli bleskem zraněni, jeden ležel dlouhou dobu bez ducha, byl velice blízký smrti, byl zaopatřen svátostí umírajících, ale po několika dnech se uzdravil. Zvířata ve stáji se zachránila.

Při vládnoucí vichřici bylo zvláštní štěstí, že se tento oheň nerozšířil na další domy. Také bylo štěstím pro tuto nešťastnou vdovu, že byla na účast a dobročinnost svých bližních sama. Byla bohatě podpořena. U kostela se při sbírce sebralo 25 zl ww. Většina to udělala v tiché dobrotě.

Poškozená vdova ještě v témže roce postavila pomocí soucitných lidí a v zimě tak měla nové obydlí. Uvnitř se ale musí ještě mnohé dodělat.

Přeložení P. Ignaze Hujera

Dne 15. prosince 1825 obdržel můj kaplan P. Ignác Hujer (pro mě zcela nečekaně) od nejdůstojnější konsistoře jurisdikci jako kaplan do Vysokého n. Jizerou, kam přesídlil dne 21 t.m., neboť jsem ho mohl hned pustit. Vysoký kaplan P. Karel Hušek byl veledúst. konsistoří přenechán mladému pánovi von Veit jako vychovatel. Ve Vysokém byl kaplan nepostradatelný, v Rychnově ale jsem měl, vedle P. Hujera ještě P. Josefa Buryánka jako kooperátora a mohl jsem ho postrádat.

Nové superpeliculum - 1826

Protože všechna superpelicula ve zdejší kostele byla veskrze špatná, nechal jsem ze dvou starých udělat jedno nové a za pomoci dobrodinců jsem opatřil jedno nové z jemného plátna na velké svátky pro p. kaplana na kázání.

Roku 1826 v říjnu jsem přijal jako svého nově ordinovaného kněze a sice P. Georga Riedla rodáka z Loukova jako osobního kaplana. Protože neuměl česky, a pro německé klienty na patronátu nebyla téměř žádná vyhlídka na povýšení, požádal nejdůstojnější konsistoř o přeložení do Pankráce na hrab. Clam - Gallasovském patronátu.

pag. 127

Na jeho místo jsem dostal P. Paula Pohla, rodáka z Nového Města, který 1 rok byl kaplanem v Raspenavě. Nastoupil sem v říjnu na kaplanství.

Dar casule – 1827

R. 1827, 8. září byl jsem pozván na zpívanou mši sv. do Sychrova v panské kapli (tam, kde na svátek Narození P. Marie je posvěcení). Vysoká vrchnost byla tehdy sama na Sychrově přítomna. Po ukončených bohoslužbách vykonal jsem poklonu nejjasnějšímu patronovi a kněžně Bertě. Řeč přišla na církevní ornáty, vylíčil jsem chudobu mého kostela a byl jsem tak šťasten, že jsem pro rychnovský kostel dostal darem casuli, jejíž látka byla hedvábí, prostřední kus žlutý s květy a boční strana červená se žlutými portami. Je to už třetí casule, kterou za mého působení jako faráře v Rychnově darovala zdejšímu kostelu nejjasnější kněžna Berta v. Rohan.

str. 104

Viděl jsem při kanonické visitaci 29. září 1827

Wolf Franciscus, vikář

V témže roce 1827 byly na velkou kostelní věž, z níž spadlo mnoho šindelů, dány nové.

Ve škole byla předsíň vyložena novými cihlami, obě podlahy v učebnách strženy a položena dlažba.

Dne 15. března 1828 mi oznámil zvoník, (který kvůli strženému provazu na tzv. pozdvihování právě na malou věž musel vylézt), že stojan na malý zvonek je zcela shnilý a jest se každý den obávat, že spadne dolů. Nechal jsem hned zavolat tesaře, aby udělal nové trámy, kde tento zvonek musel být z předešlého trámu vyzdvižen. Když se to stalo, zeptal jsem se, zda na tom nebyl nápis, na což mi odpověděli, že ano. Protože ale tento nápis tesař nemohl přečíst, vystoupil jsem sám až nahoru, a nápis je následující:

Nahoře stojí: R. 1715 ulil mě Nicolaus Zoy v Praze

Uprostřed: David Kraus, vrchní rychtář z Rádla nechal udělat tento zvonek rychnovskému kostelu ke cti Boží a sv. Václava Roku 1713

V roce 1828, krátce přede žněmi, byla opravena farní stodola, která to opravdu potřebovala. Byla, protože shnilé trámy klesly, zdvižena, shnilá dřeva vyříznuta a místo nich udělána zeď, zároveň bylo uděláno zcela nové humno s novými nosníky.

Rok 1828 byl pro nižší třídu lidí poněkud tíživý. Odbyt výrobků vázl, úroda už po 3 roky se nezdařila a strych žita stál 18 zl. w.w.

pag. 128

Rok 1829, jubileum sv. Jana Nepomuckého

V tomto roce bylo slavně slaveno sté výročí svatořečení sv. mučedníka a zemského patrona Jana Nepomuckého. V hlavním městě Praze se slavil tento svátek od 16. května do 15. června. V litoměřické diecési byl podle předpisu P.T. nejdůstojnějšího bisk. ordinariátu 16. května slaven svátek sv. Jana jako obvykle, jubilejní slavnost svatořečení ale začala 8. června a byla ukončena 15. téhož měsíce.

Viz Konsistoriální kurenda [oběžník] č. 39 z 2. května

Mnoho úmrtí

V měsíci květnu t.r. řádila zde mezi dětmi smrt, 37 jich zemřelo, vedle nich ještě 5 dospělých, takže v tomto roce zemřelo 42 lidí a narodilo se jen 10. V této době se zde rozšířily osypky, mnoho dětí zemřelo na tuto nemoc.

Vstoupil jsem při kanonické visitaci 29. září 1829

Wolf Franciscus, vikář

str. 105

Zvětšení rádelské kaple a přístavění věže včetně opatření druhého nového zvonu. 1829

Jelikož rádelská kaple byla příliš malá, aby pojmula všechny obyvatele obce hodlající se zúčastnit bohoslužeb, tak tomu bylo konečně odpomoženo, když byla v r. 1814 postavena předsíň ze dřeva a obložená dřevem, která chránila přítomné na bohoslužbě před deštěm a sněhem. V této kapli byly už 12 let na základě dohody s rychnovským farářem každou neděli a svátek na náklady obce konány mše sv. včetně exhort.

Protože ale nyní střecha této kaple byla shnilá, věžička na zvon hrozila zhroucením, déšť pronikal všude a ani oltář nebyl dostatečně zabezpečen, tu jsem jako farář nemohl tomuto stavu lhostejně přihlížet, naléhal jsem o to vážněji (neboť jsem obec již dříve několikrát k tomu přátelsky vybízel) na opravu schátralé budovy a pohrozil jsem, že v opačném případě nechám kapli úplně zavřít.

Při mé příští poradě mezi duchovními a obecními staršími byla uznána velká nutnost stavby a uzavřeno získat na to prostředky jednak prodejem dříví z obecního lesa, jednak výzvou k obyvatelům obce, aby dali dobrovolné příspěvky.

K tomu konci a účelu vydal jsem jako farář o 6. neděli po letnicích 1829 výzvu k zbožným darům.

pag. 129

Tohoto evangelijního Ježíše, jako nejlepšího přítele člověka, který neúnavně povyšuje slávu svého nebeského otce, jakož i tělesné i duševní blaho lidstva, toho máme následovat, příležitostí dělat to, nemáme nedostatek. Přešel jsem nyní na nutnost stavby kaple a představil jsem jako vzor zakladatele, bývalého člena obce, nebožtíka Eliáše Hübnera, který před 104 lety zcela sám od základu na vlastní náklad postavil kapli, a ještě po stavbě určil jako základ malý kapitál, a také udělal mešní nadaci. Tolik udělal tento muž zcela sám a jediný, jeho kosti jsou zpráchnivělé, ale památka žije a zůstane navždy. Když tento stánek postavil, byl dost velký, ale atd. Když jeden jediný člen obce ke cti Boží a jeho uctívání tolik udělal, proč by neměla

celá obec, zvláště když je jednotná a jednomyslná, tento chrám, který je nyní malý, aby je při bohoslužbách všechny pojmul, nemohla ho zvětšit? atd., atd atd.

Následujícího dne šel jsem zrovna společně s rádelským vrchním rychtářem Florianem Langem sbírat osobně ty příspěvky a měli jsme takové štěstí, že jsme v krátkosti nasbírali na 709 zl w.w. Velice pohotově přinášeli členové obce podle svých sil své zbožné oběti, ale všichni jednomyslně s přáním a za podmínky, aby jejich kaple nebyla jen opravena, ale mohla být zvětšena, aby dřevěná předsíň, která jejich kapli hyzdí, mohla být jako postradatelná odstraněna a nyní všeobecně aby na oltář, kde obětuje kněz a učitel slova Božího, mohli vidět a pozorovat ho.

Náklady na rozšíření kaple a zbudování zvonice byly stavebními znalci (započteny jsou fůry a přidavači) odhadnuty na 2000 zl w.w. neboli 800 zl. konv. měny. Obec ujistila skutečnou spoluúčastí. Začátek stavby se musel urychlit, neboť příznivé počasí již natolik postoupilo, aby se ještě na podzim mohla stavba ukončit.

str. 106

Prodejem dříví z obecního lesa, jak to lesní úřad vykázal a bylo odhadnuto na 683 zl.w.w, se přišlo veřejnou licitací (kupci z radosti, že výtěžek půjde na stavbu kaple, navzájem litovali, včetně akcidenčí, které obnášely 2 kr. ze zlatého, bylo 40 zl.) na celkem 1310 zl ww.

Dobrovolné zbožné sbírky vynesly částečně v hotových penězích, ale i v kasírovaných dlužích, 963 zl. 52 kr. w.w.

Protože nyní založená nebo započatá stavba zvonice způsobila už všeobecnou a nezvyklou radost, tu se v nich vzmohlo nové zbožné přání, kdyby to tak bylo možné, na ní mít i druhý zvon, jinak sice budeme mít, říkali, pěknou zvonici, ale v ní žádný zvon.

pag. 130

To mě jako duchovního přimělo k nové úvaze, na jaký způsob by bylo možné toto přání, které jsem také sdílel, splnit a k jejich i mé radosti by se mohlo vyhovět. Netajil jsem své přemýšlení a poradil jsem se se shora řečeným činným, pro tuto stavbu tak vhodným rychtářem a oba nás napadlo požádat o dar svobodné osoby obojího pohlaví, jimž rodiče k povzbuzení jejich ducha týdně přenechávají výdělek, a tímto příspěvkem se přiblížit ke splnění všeobecného přání.

Věřil jsem, že by k tomu mohlo sloužit v rádelské kapli odbývané náboženské poučení. Zůstal jsem při tomto dobře udělaném plánu a oznámil při bohoslužbě, odbývané 12. neděli po letnicích v kapli, že se zde dnes bude odbývat odpoledne křesťanské vyučování včetně svatého požehnání, přičemž očekávám, že všechny dospělé svobodné osoby se pilně zúčastní.

Když jsem odpoledne přestoupil práh kostela, pocítil jsem při pohledu na nejpočetnější shromáždění pravou duchovní radost u srdce a lichotil jsem si, že můj skutečný zámysl dnešní odpolední bohoslužby by mohl být odpovídající. Vybral jsem si proto látku z dobrého pastýře atd., poděkoval dospělým a vlastníkům domů, kteří už dobrovolně a ochotně přinesli bohaté oběti ke zvětšení jejich svatostánku a vyzval svobodné osoby, aby následovali zbožného příkladu svých rodičů a také ze svých poctivých úspor přispěly na druhý zvon. Úspěch předčil daleko má očekávání.

Ještě téhož dne přišlo víc než 90 zl. w.w. a vůbec od těchto svobodných osob se vybralo 3206 zl. 49 kr. w.w.

Neváhal jsem hned tento zvon objednat, zatímco ke kanonické vizitaci stavba toho roku až na ohození a omítnutí byla hotova, a nový zvon tento den měl poprvé zaznít, protože tento den byl určen na 30. září 1829. Činorodý, touto dobrou věcí zcela nadšený rádelský rychtář Florian Lang nabídl se sám, že v této záležitosti pojede do Prahy, kde jsem ho vlastnoručním listem odkázal na c.k. dvorního mistra zvonaře Karla Bellmanna.

Týž vyhotovil tento zvon, který vážil 209 liber po 42 kr. konv.měny,
odtud obnos 146 zl. 18 kr. konv.měny
doprava, dřevo a železo 19 zl.
Suma 165. zl 18 kr. konv.m.

pag. 131

Nato výrobce zvonu po mnohých prosbách a po zdůraznění, že tyto peníze vzešly pouze ze sbírek od dobrodinců slevil 5 zl., které dal jako dar kapli, takže to všechno včetně dopravy stálo 160 zl. 18 kr. k.m.

str. 107

O vysvěcení zvonu je uchován výkaz v archivu, zní takto:

„Léta Páně 1829, dne 14 září zasvětil jsem zvon přešťastné Paně Staroboleslavské označené na počest Nejsvětější Trojice.

V Praze, 24. září 1829 Franciscus de Paula Pischler
bisk.sufagán a gener. vikář

Nápis na zvonu zní:

Nahoře na jedné straně je obraz sv. Trojice, pod ním následující nápis: Od dobrodinců obce Rádlo opatřen .v roce 1829 za tehdejšího faráře Franze Neubera a rychtáře a obecního dohlázeitele Floriana Langa v Rádle.

Na druhé straně je obraz sv. Jeronýma, jež jsem proto zvolil, že na jeho svátek zvon poprvé zazněl.

Ulito v Praze Carlem Bellmannem 1829.

Účet bude specificky podán v r. 1830, až bude stavba zcela dokončena

1830

Vybílení rychnovského kostela a ozdobení varhan

R. 1830 byl určen rychnovský kostel k vybílení, což se mělo stát v létě v nejlepší roční době. Protože ale byla oznámena bisk. kanonická visitace v celém libereckém vikariátu, bylo k tomu přikročeno dříve, a sice bylo toto bílení podniknuto 23. dubna. Při tomto bílení se vzbudilo ve mně žhavé přání, aby varhany, které od r. 1801 byly bez krytu, to jest bez nátěru nebo ozdoby, mohly být také ozdobeny. O prvním velikonočním svátku, kdy jsem měl kázání, jsem oslovil své farníky, předložil jsem jim své přání a vyzval k zbožnému příspěvku. Hned 2 dny nato byla podniknuta sbírka, počítal jsem s jejich dobrovolnou obětí. První dny sbírky slibovaly, že se ozdobení bude moci konat, a já jsem zároveň podnikl vážná opatření. Nemohl jsem váhat, pokud jsem chtěl to všechno udělat v souvislosti s bílením.

Dříve než nejdůstojnější biskup měl přijít do Rychnova, bylo jen 3 dni předtím dokončeno bílení kostela. Zdobení varhan skončilo o osm dní dřív. Jelikož toto

zdobení za 90 zl. w.w. se všeobecně líbilo, bylo přáním mým a mnoha jiných zbožně smýšlejících farníků, aby také hlavní oltář, postranní oltáře, kazatelna, křtitelnice byly renovovány. K tomu se opět dobří křesťané sami nabídli ke sbírce. Zejména hodně pro to udělal truhlář Josef Zappe. č. 258 z Rychnova.

pag. 132

1830 – příjezd nejdůstojnějšího p. biskupa na vizitaci

Stavby byly urychleně podniknuty a před příjezdem p.biskupa dokončeny. Tak mnoho se lidé namáhali, tak často téměř čas nestačil, aby fermež na oltáři mohla uschnout. Byl jsem přinucen z opatrnosti tumbu zakrýt papírem, aby se zabránilo dotyku s biskupským ornátem.

str. 108

Jeho bisk. milost veledůstojný p. ordinář Vincenc Eduard Milde začal svou bisk. kanonickou visitaci na panství Stvolínky 3. května, když večer toho dne přišel na 1. určenou stanici, totiž do Vítkova, v doprovodu PT.p. kanovníka Václava Kara, ředitele kanceláře.

Dne 4. t.m. byl vizitován Vítkov, kam je přidělena Nová Ves [u Chrastavy]. Večer téhož dne přijeli do Liberce, kde byli až do 8. do 4 hod. odpoledne. 8. jeli do Rochlic, 9. tam vizitovali a ráno dlouhé Mosty. Po obědě v Dlouhých Mostech se odebrala bisk. milost do Vratislavic, kde se vizitace konala 11. Ráno 12. byly vizitovány Rýnovice, a po obědě byla nastoupena cesta před Jablonec do Rychnova, kam přijeli 12.

Na hranicích panství mezi Dobrou Vodou a Vrkoslavicemi byla jeho bisk. milost očekávána tehdejším vrchním úředním soudcem Spenglerem a p. vedoucím kostelních účtů Dvořákem s 26 předjezdci a procesí pokračovalo. Kolem ½ 5 odpoledne 12. května přijel nejdůstojnější ordinář sem, vizitoval 13. a biřmoval. 14. byli zbývající biřmovanci z prvního dne biřmování a učitelstvo, představení obcí a duchovní svolání. Biřmováno bylo 799 ze zdejšího farního obvodu. Tak byla j. bisk. milost po dvě noci a 2 obědy v Rychnově, bez toho, že by mi byl přidělen jiný beneficiát [odměna, požitek].

14. okolo 3 hod. odpolední byla nastoupena cesta do Železného Brodu, kam téhož doprovázelo 46 předjezdců.

Vizitovány byly 15. Železný Brod a 16. tam přidělené Loučky. 17. Jenišovice a 18. Vlastibořice. 19. Loukovec a 20. tam Loukov a Přepeře přidělené k Loukovci.

21. Hodkovice a 22 k Hodkovicím Jeřmanice, 23 a 24. vizitován Český Dub, 25 Světlá a 26. Osečná, kteréžto dne se J. bisk. milost ještě vydala na zpáteční cestu a přijela na nocleh do Svěbořic.

Poznámka: Od r. 1792, kdy veledůst. biskup Ferdinand rytíř v. Schulstein vizitoval Rychnov, sem nepřišel žádný biskup. Rychnov byl vždy přidělen jinam.

pag. 133

Smrt papeže Pia VIII. a volba Řehoře XVI.

Dne 30. listopadu alíbilo se Bohu odvolat sv. otce, Papeže Pia VIII z pozemského života. Konkláve k nové volbě trvalo do 22. února 1831, církev dostala novou hlavu, která přijala jméno Řehoř XVI.

Úmrtí pražského arcibiskupa

Dne 14. června 1830 zalíbilo se Bohu, J. knížecí milost veledůst. p. Václava Chlumčanského rytíře z Chlumčan a Přestavlk, arcibiskupa pražského odvolat ze života. Ten odkázal školnímu ústavu v Liberci 53 000 zl.

Jeho nástupcem se stal královéhradecký biskup hrabě Kolovrat Krakovský

1831 – požár jenišovického kostela

Dne 5. května 1831 v noci okolo 10 hod. nastala bouřka a blesk zapálil věž jenišovického kostela, všechny zvony se rozlily a celá střecha se stala kořistí plamenů.

Dar pro kostel

Roku 1831 darovala Marie Anna, manželka Floriana Schütze, výrobce papíru z Rádla, kostelu k Božímu tělu sametové, vyšívané oltářní sukno.

str. 109

Viděl jsem při kanonické vizitaci v Rychnově 20 července 1831

Michael Grund

vikariátní administrátor a osobní děkan v Osečné

Nákup zákoníku

Roku 1831 byl z kostelního jmění s povolením slav. zemského úřadu a patrona koupen pro rychnovský farní archiv lexikon zákonů sestávající z 10 svazků od Petra Karla Jaksche za 19 zl. k.m

Uložení proplacení mší z náboženského fondu

Slavné zemské místo svým nařízením z 24. listopadu 1831, č. 46 316 o dodatečném proplacení mší po zrušených klášterech karmelitánek u sv. Josefa v Praze, augustiniánů z Theben a Liska, po minoritech z Horažďovic. Těm kněžím, kteří buď cele nebo z části obdrželi požitky z náboženského fondu a dosud jim nebyla proplacena žádná mše, zamýšlí se během dvou let proplatit mše sv.

Proto byl také rychnovskému faráři, když ročně dostává jako doplnění kongruy a farní dar 83 zl. 35 kr., přiznán nárok, kdy mu bylo přiděleno podle výkazu o přidělení dotací a mší č. 40 na úmysly náboženského fondu 84 sv. mší a to:

pro rok 1832	42 mší sv. a
pro rok 1833	42 mší sv.
dohromady	84 mší sv.

pag.134

Jmenování litoměřického biskupa arcibiskupem ve Vídni

Dne 27. prosince 1830 byl nejvyšším guberniálním přípisem nejdůstojnější litoměřický p. biskup Vincenz Eduard Milde, který v r. 1823 v měsíci srpnu přišel do Litoměřic jako biskup, jmenován J. majestátem Františkem I. arcibiskupem ve Vídni.

Dne 21. února byl též papežem Řehořem XVI. jako arcibiskup praekanonizován, téhož dne vedle mnoha jiných biskupů a arcibiskupů mezi jinými i p. Karel Borrom. Hanl, člen metropol. kapituly v Praze a guberniální rada jmenován biskupem do Hradce Králové. PT. arcibiskup Vincenz Eduard Milde opustil 24. dubna Litoměřice.

Jmenování nového biskupa – 1832

Dne 21. prosince 1831 byl děkan litoměřické kapituly, teologický studijní rada p. Augustin Hille J. majestátem jmenován biskupem litoměřickým, 5. července praekanonizován a 16. září vysvěcen a intronizován 7. října 1832.

Znovu uviděl při kanonické vizitaci v Rychnově 3. července 1832

Michael Grund

bisk. vikář venk. Liberecký, děkan v Č.Dubu

Opatření 3. zvonu do Rádla

V roce 1833 rádelští dobře smýšlející obyvatelé oživilo přání, které měli už tenkrát, když byl opatřen druhý zvon, aby měli na věži i 3. zvon. Popovídali si o tom při shromáždění, každý si přál uspořádání dobrovolné sbírky

str. 110

a každý počítal, že se určitě potřebný obnos sejde. Udělalo se mnoho dobrovolných subskripcí a to odpovídalo očekávání a přání. Napsal jsem proto v této záležitosti znovu dvornímu zvonaři Karlu Bellmannovi do Prahy, co by měl stát takový zvon, těžký 4 centnýře, a dostal jsem odpověď, že libra je za 38 zl. k.m. Nato byla řeč osadníků jednotná, zvon se může nechat udělat.

Protože ale byli v této obci jednotliví neklidní lakomí obyvatelé, kteří jsou proti každé dobré, užitečné věci i kdyby byla pro chudé ústavy, podniky a výroby a proto si na všech místech stěžují, jak prokázali už při zvětšení kaple a při Josefem Hübnerem pořízené Olivetské hoře, tak udali u krajského úřadu i opatření většího zvonu, načež dostali od sl. krajského úřadu takovouto odpověď:

Jelikož obyvatelé obce Rádlo k opatření většího zvonu na tamní věž u kaple potřebnou sumu 281 zl. 20 kr. k.m kryli dobrovolnou sbírkou, pak proti takovému opatření zvonu nic nelze namítat.

O čemž bude uvědoměna obecní rychta podle výnosu k.krajského úřadu z 14/23 t.m. č. 1647.

Vrchní úřad Svijany 22. února 1833 Spengler, vrchní úředník

pag. 135

Psaní p. Bellmanna, zvonaře

Sděluji zprávu, že u mě objednaný zvon je hotov a může být odebrán.

Tento nový zvon váží 393 liber

libra 38 kr. k.m., obnáší 248 zl. 54 kr. k.m.

dále za železné cívky včetně železného

obití a kříž 24 zl.

za vážení 4 zl.

dohromady 276 zl. 54 kr.

Z toho zvonař dostal hotově zálohu 50 zl.

takže zbývá ještě zaplatit 226 zl. 54 kr. k.m.

Carl Bellmann, dvorní zvonař

O vysvěcení tohoto zvonu je výkaz uchován v archivu a zní

Léta Páně 1833 5. dne měsíce března ode mě dole řečeného byl vysvěcen zvon k počtě P. Marie pro veřejnou kapli v Rádle.

Svědék: Frant. Vilém Tippmann bisk. ...

sufragán arcibisk. pražského

Žádost konsistoři kvůli slavnosti tohoto zvonu a hodin

Křesťansky smýšlející obyvatelé Rádla si přejí o některé neděli nebo svátku u příležitosti prvního zaznění nově opatřeného zvonu a věžních hodin konat slavnostní bohoslužbu v kapli.

str. 111

Napsal jsem proto, abych jejich přání bez vší odpovědnosti mohl vyhovět, o povolení veledůst. konsistoři a poukázal jsem přitom na to, že sbíráním dobrovolných příspěvků přišlo tolik, že opatření tohoto zvonu s příslušenstvím bylo vyřešeno, jakož i vysvěcení se mohlo konat v Praze.

Také jsem poznamenal, že rádelští obyvatelé ještě rozhodli o tomto radostném slavnostním dni chudým členům obce dát nedělní oběd.

L.S. Rychnov, 2. dubna 1833

Neuber, farář

Nato obdržel jsem následující dopis, který doslova opíšu: podle zprávy rychnovského faráře P. Fr. Neubera, je ve filiálce v Rádle, patřící k Rychnovu, konána každou neděli a svátek bez omezení bohoslužeb v rychnovském farním kostele bohoslužba, tak bude ze strany veledúst. biskup. ordinariátu požadované povolení ke svěcení zvonů v Rádle předsevzato bisk. některou neděli s tou překážkou P. faráři Neuberovi uděleno po sdělení, že toto svěcení zvonů se bude konat po skončení bohoslužby v rychnovském kostele v Rádle, a sice podle římského rituálu ovšem bez pomazání oleji.

Ostatně obci Rádlo, která svými příspěvky ke svěcenému zvonu tak bohatě přispěla, a k němuž ještě v den svěcení chce přispět dobročinností, je třeba dát děkované uznání jejího křesťansky zbožného smyslu.

Litoměřice, v bisk. kanceláři 13. dubna 1833 (nečit. podpisy)

Biskup. vikariát 25. dubna 1833

Michael Grund, správce vikariátu

present. Rychnov. 20.- dubna 1833

Fr. Neuber, farář

pag. 136

1833 – opatření olejového obrazu Zmrtvýchvstání

V měsíci únoru 1833 domluvili se někteří bohatí a dobře křesťansky smýšlející obyvatelé na sbírání dobrovolných příspěvků k slavnému zmrtvýchvstání našeho Spasitele, vyjádření toho dát velkou olejovou malbou na hlavní oltář. Začali subskripci a po ní se začalo na obraze pracovat.

Na zbožných dobrovolných přispěvcích se sešlo 85 zl. 54 kr. w.w. Plátno, barvy, olej, rám a pozlacení stálo 54 zl. 58 kr. Tak pro malíře Ignaze Müllera za uměleckou práci zbylo 33 zl. 56 kr. k.m. Ten cenil tento obraz, pokud by ho dělal na objednávku pro jiného, na 150 zl. w.w., tak on z křesťanské zbožnosti přinesl oběť 64 zl. 6 kr.

Revidoval jsem při kanonické vizitaci 18. května 1833

Michael Grund, bisk. venk. vikář, liberecký administrátor

str. 112

Slavnosti 13. dubna 1833 v rádelské kapli,

nejdůst. konsistoři povolená bohoslužba kvůli zvonu a hodinám

Po obdržení povolení týkajícího se hodin, koupených p. Josefem Maschkem, obchodníkem přízí č. 165 a zbožnými křesťany pořízeného 3. zvonu byla slavnostní bohoslužba konána 6 neděli po velikonocích. Den předtím byla držena kanonická visitace a posvěcení. Po bohoslužbách v Rychnově byla tam držena slavnost. Při

příchodu p. vikáře do Rádla se zvony poprvé rozezněly na začátku toho byly nové hodiny.

P. Josef Tobiasch, lokalista v Dlouhých Mostech měl k tomu vhodné kázání a p. vikář sloužil mši.

Po skončených bohoslužbách byli místní chudí v počtu 36 nakrmeni, přičemž byli obsluhováni p. vikářem, rychnovským duchovenstvem, vrchnostenským rentmistrem a obecním představeným. Kromě tohoto oběda byl každý chudý podělen ještě bochníkem chleba.

1833 – Kongres monarchů v Mnichově Hradišti

Cholera v letech 1832 a 1833

Nemoc je doma ve východní Asii a proto po své vlasti je také zvána „asijská“ cholera, asijská nemoc. Tato epidemie překročila v r. 1830 hranice Asie a drala se neuvěřitelnou rychlostí po neprobádaných cestách do sousední ruské říše podobná neviditelnému dobyvateli, šířícímu všude zhoubu a děs. Zpočátku se zdála zcela zlomyslnou, podlehl jí během 2 – 3 hodin nejsilnější muži. Nesčetné byly oběti její zběsilosti v kolosální ruské říši. Když pověst tohoto moru o jeho pustošení ve všech novinách zaznívala, byla celá Evropa jata panickou hrůzou. Každý se třásl strachy o život, zvláště když mor ve velmi krátké době se stejnou prudkostí

pag. 137

řádlil v sousedním polském království, kde právě v té době hořela pochodeň povstání a bylo velice pravděpodobné, že se rozšíří dál. Protože tak bylo ohroženo i naše mocnářství, dbala vláda na to, aby učinila účelná opatření, aby odvrátila tuto nemoc. Věřilo se, že se toho docílí silným obsazením hranic a zavedením karantény. Ale snad na turecké hranici k odvrácení moru byla tato protiopatření prokazatelná, ale tentokrát zůstala bez úspěchu. Hlídkující armáda měla sice přiměřené úkoly, pod ztrátou svobody a života nenechat přejít hranice nikoho, kdo přichází z napadené země, pokud předtím nepobyl 10-15 dní v karanténě. Stejně to bylo s dopravou zboží, dopisy byly propichovány a prokuřovány. Kdo se chtěl proplížit a na trojí výzvu nezůstal stát, měl být na místě zastřelen.

Ale přes přísný dohled a přehnanou opatrnost ukázal se mor v zádech hraniční linie a přepadl s větší strašností sousední Halič. Také v této provincii řádlil hrozně mezi lidmi i zvířaty. Přece brzo, brzo musely také Uhry poznat tento bič boží. Také v této zemi se ukázal mor zlým a zuřil dál ve své původní prudkosti. Nezadržitelně lámaje všechny závory, nedal se ani od hranic Dolních Rakous a Moravy odvrátit našel i tam své oběti, jejichž počet nebyl nevýznamný.

Hlavní a sídelní město Vídeň sebral. Na Moravě zvláště Znojmo tvrdě poznalo jeho řádění. V tomto městě v jediné noci

str. 113

bylo 400 lidí napadeno tímto morem. Protože tak tento mor byl velice blízko naší vlasti Čech, byla v Praze ustavena Sanitární komise za předsednictví protomedika guberniálního rady Jos. Nádherného. Na dobrozdání této komise bylo sl. vysokým místem nařízeno v každé obci podle obyvatelstva, zařídit 2 nebo více domů jako špitálů a všemi rekvisitami nemocničního pokoje je vybavit, aby nemocní mohli být odděleni od zatím nenakažených. Tím narostlé, většinou nepotřebné náklady musely

nést obce. Komise oznámila jisté prostředky prevence, mezi jiným chlorové vápno, a jako mimořádně potřebné doporučeno.

pag. 138

Bylo hromadně rozdáváno mezi lidi a mělo se užívat vykuřování veřejných i soukromých budov. Ale jak málo kordony a karantény dosáhly cíle, tak i tato opatření a prevence neměla žádoucí úspěch. Místo aby se tím uklidnily vášně, byly tím úzkostnější, neboť už měli před očima to nebezpečí nedorozumění, lidé totiž věřili, že každý nakažený bude nucen jít do špitálu a tak děti budou odloučeny od rodičů, muž od ženy, nesprávné užití chlorového vápna (obyčejní lidé je často – jak škodlivé!- jedli místo aby s ním vykuřovali). Zlovolní demagogové, kteří obyčejným lidem namlouvali, že je chtějí otrávit, podněcovali vášně velice. Lidé byli nedůvěřiví, protivili se všem opatřením. Na mnoha místech došlo k otevřenému povstání, zlému nakládání. Lidé dokonce odmítali navštěvovat kostely.

Poté co smysl sanitární komise byl takto zpochybněn, se později od toho všeho ustoupilo, jen byla péče o to, aby každá obec v případě vypuknutí nákazy byla opatřena jedním krajským úřadem určeným lékařem. A poté, co se přesvědčili, že obsazení hranic a karantény jen brání obchodu a dopravě a způsobuje tak nedostatek potravin pro pracující třídy a tím má za následek zvyšování bídy, byla také tato opatření zrušena.

pozoruhodná je také okolnost, že čím víc se blížilo hospodářské nebezpečí, tím víc se uklidňoval strach a ohromení. Nakonec zůstalo jen u opatření a předpisů duchovních institucí. Neboť i nejdůst. biskupská konsistoř nezůstala u hrozícího nebezpečí nečinná, ale hledala základ útěchy v náboženství, věřící odvaze a dětskému odevzdání vzbudit důvěru ve vůli boží. Byly nařízeny veřejné modlitby, provozované denně s věřícími. Modlitbu složil tehdejší nejdůst. biskup Vincentius Eduardus Milde, a ta zní takto:

Všemohoucí, dobrý Bože, ve tvých rukách je počátek i konec života lidí. Ty jsi nám dal život, Ty ho můžeš udržet, Tobě jedinému důvěřujeme. Brzy a nenadále může život vzít konec. Proto voláme k Tobě: Smiluj se, ochraňuj a udržuj náš život, abychom měli čas na pokání a hodni byli věčné blaženosti. Když ale Ty, o Bože seznáš, že delší život by nebyl k naší spáse, pak staň se Tvá svatá vůle. Dej nám útěchu v hodině našeho utrpení. Posilni naši důvěru ve dnech nebezpečí a nech nás ve víře v Tebe, v naději na Tebe, v lásce k Tobě ukončit život a vejít na cestu pokání do věčné blaženosti, kterou nám ukázal Ježíš Kristus, který s Tebou a sv.Duchem žije a vládne na věčnosti. Amen.

str. 114

Tak se věci měly, taková byla nálada lidu, když mor napadl v listopadu 1832 také naši vlast. Přišel nejprve u moravské hranice u Králík, a ještě v témže měsíci byl v Praze. Postupoval rychle, v krátké době byla napadena většina krajů. Pak ale poněkud ochabl ve své prudkosti, dostal méně zlý charakter, případy onemocnění byly řidší a uzdravení bylo spojeno s méně těžkostmi.

pag. 139

Zato řádila v Čechách o to déle. Jeden rok a víc byly Čechy jevištěm jeho krutého pustošení, kdežto Halič a Uhry byly po několika měsících cholery prosty. V hranicích Čech našla cholera i svůj hrob. Nepokračovala ani do Bavorska, ani do

Saska. Také náš farní obvod, vyjma několika onemocnění a úmrtí, symptomů, které cholera doprovázejí, nás Bůh milostivě uchránil. Ze sousedních obcí byly napadeny: Hodkovice, (kde v celém farním obvodu bylo na 300 onemocnění a 68 úmrtí během 6 týdnů), Vratislavice, Rochlice, Liberec, Železný Brod, Turnov aj.

Příznaky této nemoci: neobyčejná malátnost, závratě, lesknoucí se zapadlé oči, studený neobyčejně suchý jazyk, strnutí končetin, vrásčitá kůže, pálení a tlak v žaludku, kručení a tření v břiše, častější zvracení a průjem.

Příčiny: nestřídmost, prochladnutí, nečistota, nepořádný život, (tak většinou napadá jen zesláblé, vynervované a nepořádně žijící osoby) přemrštěný strach a úzkost.

Prostředky: rychlé zahřátí těla až k pocení, zejména čaj heřmánkový, mátový a z černého bezu.

Opatření nového lustru

Když jsme o vánoční mši v r. 1833 zapalovali svíčky na lustru, ten nenadále k úleku a bolesti srdce všech přítomných pobožných lidí spadl na zem neboť se lety mohl postupně rozšroubovávat, což nebylo zpozorováno. Byl tak říkajíc zcela zničen, jen nanejvýš několik částí zůstalo nepoškozeno. Lidé velice litovali této ozdoby kostela. Přece ale se oživil zbožný, křesťanský smysl v srdcích farníků, takže bylo brzy možno společně ho nahradit.

pag. 140

Velice hlasitá byla přání a starost opatřit jiný lustr, chtěli uspořádat sbírku mírných a dobrovolných příspěvků a přišlo víc než činil obnos za nový, ještě krásnější velký lustr. Tento lustr stál 90 zl. k.m.

Bůh žehnej těm, kteří na to přispěli. Tento lustr byl přinesen o velikonočním týdnem .

str. 115

Opatření dvou otočných lamp k svátku Božího těla

Už řadu let bylo mým přáním na svátek Božího těla mít otočné lucerny k doprovázení nejdůstojnějšího dobra. Dosud byly na 4 oltářích kromě vysvěcení o tomto dni, když vítr na oltářích nedovolil, aby svíčky na lustrech hořely, nasazeny jednoduché dřevěné lucerny, které tomuto velkému svátku nebyly vůbec přiměřené. Ale co dělat?

Uspořádaná sbírka na lustr, která vynesla víc, než lustr stál, otevřela mi cestu, abych mohl opatřit tyto otočné lampy. Zhotovil je Johann Ullrich, mistr klempířský v Liberci za cenu 17 zl.42 kr. k.m. včetně poslovi za přinesení.

Viděl jsem při kanonické vizitaci v Rychnově, dne 7. července 1834

Mich. Grund, bisk. vikář liberecký a děkan v Č.Dubu.

Farářem Felgerem připojeno

Rychnovská paschální konsignace po desetiletích, od r. 1804

Srovnávací sestava velikonoční konsignace z let 1804, 1814, 1824, 1834, 1844, 1854, 1864, 1874

Rok	pokřtěni manž nem.	děti	zpověď bez přijím-	zpověď s přijím.	zemřelí dosp. děti	výuka nábož. mimo kostel	sňatky	počet duší
1804	162 1	1408	35	3027	46 59		33	4470
1814	177 11	1459	47	3552	67 56	29	31	4758
1824	214 27	1358	87	3241	62 119	34	31	4686
1834	190 21	1359	207	3726	78 133	5	36	5292
1844	150 25	1795	149	3996	86 72	23	39	5940
1854	195 36	2198	87	4265	109 113	8	36	6550
1864	190 29	2305	116	4377	73 85	13	56	7007
1874	185 33	2593	90	5002	46 99	8	51	7693

pag. 141

1834 - Požár ve Vysokém

Dne 29. července potkalo město Vysoké na semilském panství k. Karla Rohana v boleslavském kraji velké neštěstí, neboť večer v 7 1/2 hodin vypukl z neopatrnosti požár v domku, položeném stranou. Během méně než 4 hodin shořelo město úplně. Krásný kostel, 142 obytných budov, z nich 12 solidně postavených z kamene, vedle 63 stodol, se staly kořistí plamenů a zcela zničeny. Při velikém suchu a rychlosti plamenů a při nedostatku vody nebylo uhašení plamenů možné a mnozí obyvatelé nezachránili kromě svého života nic nebo jen málo

str. 116

Jelikož z města byly ohněm ušetřeny jen nedůležité domky ležící stranou, tak museli nešťastní obyvatelé odejít do sousedních vsí a utěšovat se tím, že jim přijdou bohaté dary, o které štědrá vlast a její velkodušné obyvatele požádali, a budou tak vyrvání chudobě, a které o to víc potřebovali, neboť jen málo budov kvůli chudobě obyvatel bylo pojištěno.

Byly zároveň uspořádány sbírky almužen pro nešťastníky a v okolí přišly skutečně podstatné příspěvky. V samotném zdejší farním obvodu byly příspěvky nad očekávání a to:

Rychnov	155 zl. 40 kr.w.w.
Rádlo	93 zl 4 kr
Pulečný	75 zl. 50 kr
Celkem	324 zl. 34 kr.w.w.

1834 - Úmrtí J.Majestátu našeho nejmilovanějšího otce vlasti Františka I.

Věrné láskyplné srdce nejspravedlivějšího, ve všech bouřích času neochvějně poctivého knížete přestalo bít. Ve stáří 67 let, svým věrným milionům stále příliš brzy vyrván, zvěčnělý monarcha nejen v slzách lidu, který otcovsky miloval a řídil, ale také v úctě celé Evropy zřídil si trvalý pomník svého zbožného mírového vládnutí. Každou hodinu svého života zasvětil štěstí svých národů a míru v Evropě. Za nejtěžších podmínek, za jakých ještě žádný kníže než on nebyl potvrzen a nevstupoval na trůn, žádný nepřinesl knížecí povinnosti tak bolestnou obět'. Jeho otevřená, čestná tvář odzbrojovala nepřítel, získala si všechna poctivá srdce. Naši

bolest mírní jen vědomí, že dědictví Habsburků, totiž zbožnost, spravedlnost a mírnost, které zvěčnělý po 43 let vlády bezúhonně dodržoval, přejde na jeho osvíceného syna a nástupce.

Zvěčnělý, miliony želený otec svých národů, jehož slávu budou světové dějiny stále hlásat, se narodil ve Florencii 12. února 1788 a stal se vládcem v dědičných zemích 1. března 1792.

pag. 142

Za římsko-německého císaře byl zvolen 7.července a jako takový byl ve Frankfurtu korunován 14. července téhož roku. Císařem rakouským se prohlásil 11. srpna 1804, jako takový byl ve Vídni prohlášen 7. prosince téhož roku a složil německou císařskou korunu, když došlo k rozpadu Německé říše 6. srpna 1806.

Byl Bohem odvolán z tohoto světa 2. března ve ¼ 1 ráno a po krátké nemoci, kdy měl zápal horečky.

Podle nařízení sl. veledůst. biskup. konsistoře byly slavnostní Exequie za zesnulého stanoveny na 17.,18.,19. března.

str. 117

Viděl jsem při kanonické vizitaci v Rychnově, 30. května 1835.

Michael Grund, bisk.vikář liberecký a děkan v Č.Dubu

Nejvyšší dopis J. c.k. Majestátu Ferdinanda I. – 1835

Jeho c.k. Majestát napsal při příležitosti odjezdu z král. hlavního města Prahy následující nejvyšší dopis, který mi ráčil dojit.

Milý hrabě Chotku,

Při ukončení mé cesty po Čechách chci vám tlumočit plnou spokojenost, kterou mi dal pohled na tuto pravou kulturu postupu vpřed části monarchie. Tam, kde je souzvuk s veřejným životem, kde věrnější duch lidu řízený pravidly na všech polích a v průmyslu zemi otevírá nové a nevyčerpatelné prameny blahobytu, padá stále vynikající díl zásluh na ty, kteří jsou pověřeni jejich bezprostřední správou.

Že můžete počítat s plnou spravedlností, kterou Vám v tomto ohledu dávám, nepotřebuji snad ani říkat, současný nárok mé přízně

pag. 143

uděluji vám ne méně v celém pocitu, že ten vám poslouží k dalšímu pobídnutí.

Mnohé důkazy věrného smýšlení a přichylnosti na mé srdce působily blahodárně.

V dobru, které můj zvěčnělý otec uprostřed bouří času způsobil, v tom budu pokračovat a budu se vždy cítit šťastným, když mé Čechy mi odplatí pocitu, které věnují památce slavného zesnulého

Toto mé smýšlení prosím oznamte

Praha, 12. října 1835

Ferdinand, v.r.

Poznamenání faráře Felgera

1836, 7. září, byl císař Ferdinand I v Praze korunován jako král český.

Úmrtí knížete Louise, bratra vládnoucího knížete Karla Rohana - 1836

Večer 13. ledna 1836 v ½ 7 po přijetí sv. umírajících na Sychrově zesnul vysoce urozený pan Julius Armand Ludvík princ von Rohan, princ de Guemenec, c.k. generál - polní strážmistr, rytíř mnoha řádů, atd. atd. pán na panství Řepín a panství Nebuzely, bratr vládnoucího knížete Karla Alana Gabriela v. Rohan, prince de Guemenec, vévody z Bouillonu a z Montbazonu

str. 118

Tělo zesnulého bylo 18. ledna uloženo do rodinné hrobky v Loukově. Tímto úmrtím se stali oba synovci Filip Josef Idesbald Camil a Armand Julius Morides Benjamin, knížata z Rochefortu a Montaubanu, ze závěti pány na Řepíně a Nebuzelech.

Úmrtí vládnoucího knížete Karla Rohana.

V témže roce, 24. dubna zesnul po zaopatření sv. umírajících v 9 hod. dopoledne na Sychrově Jeho jasnost, od 1. září 1820 vládnoucí kníže Karel Alan Gabriel v. Rohan, princ z Guemenecu, vévoda z Bouillonu a Montbazonu, c.k. polní maršál - poručík, rytíř řádu zlatého rouna, řádu Marie Terezie a francouzského řádu sv. Ludvíka atd. po 15. ledna dosaženém věku 72 let

pag. 144

Slavnostní pohřeb nebožtíka se konal 28. dubna dopoledne kolem 11 hod., přičemž se zúčastnilo veškeré patronátní duchovenstvo vedle mnoha cizích pánů spolubratří v počtu 54.

Bezduché tělo bylo mezitím uloženo také v Loukově do kníž. rohanské rodinné hrobky. Dne 3. května byly konány ve všech patronátních kostelích panství Svijany slavnostní exequie. Poté co byly ukončeny, byly všude rozdávány almužny, mezi zdejší farní a obecní chudé bylo rozděleno 130 zl. k.m.

Držení panství Svijany, Semily a Lomnice přešlo na Její Jasnost princeznu Bertu, dceru zesnulého, která 22. února zemřela bezdětná a všechna její panství (poté co svému strýci a manželovi knížeti Viktoru Rohanovi ponechala jen doživotní užitek panství Svijany) přešla dědictvím na j. jasnost knížete Josefa Idesbalda Kamila v. Rohan, vévodu z Bouillonu a Montbazonu, prince z Guemenec - Rochefort a Montauban, který právě držel Český Dub.

1837 - Převzetí patronátu nad rádelskou školou.

Na 1. března 1833 poníženež vznešená žádost rádelské obce na J. Jasnost knížete Karla v. Rohan dala tehdy vládnoucí nejjasnější kněžna Berta následující vys. rozhodnutí ve vztahu k převzetí patronátu nad rádelskou školou:

V Rádle existující filiální škola podle stávajících direktiv uznána jako potřebná a sl. zemským místem potvrzena, nejsem proti, abych podle školních zásad převzala patronátu náležející povinnosti a břemena počátkem tohoto roku.

Co se ale týče nákladů na opravy, provedené v r. 1832 rádelskou obcí, tak ty, protože se už nedají patřičně prokázat, nebude obec nárokovat, ale ponese je sama.

Sychrov, 17. dubna 1837

Princezna Berta v. Rohan

Zapsáno v panské knize dekretů z r. 1839, fol. 29, č. 212, 23. května 1837

str. 119

pag. 145

1837 Jubileum rádelského učitele Aug. Krause

K ohodnocení toho stejně tak krásného jako i důležitého učitelského povolání byla u příležitosti blížících se 50. let, po které v Rádle Augustin Kraus nepřetržitě jako ustavený učitel s pílí pracoval, zdejší a činností horlivým dohlížitelem školního distriktu Johannem Pažoutem navržena oslavná a chudému učiteli dvojnásob příjemná jubilejní slavnost. Poté, co také příslušná vyšší místa a milostivá patronka na odměnyhodné zásluhy jmenovaného učitele byla upozorněna a dobré výsledky byly dosaženy, byla 28. srpna na jmeniny jubilujícího kmeta konána jubilejní slavnost za přítomnosti veledůst. školdozorce, patronátního komisaře vrchního úředníka Spenglera, početných duchovních a učitelů následujícím způsobem:

Od rádelské kaple se vydal průvod ke škole. Zde promluvil veledúst. školdozorce, obklopen církevně oděnými duchovními několik pozdravných slov jubilujícímu učiteli, který pak byl veden před kostel. Pod širým nebem, obklopen školní mládeží, přítomnými hosty a početným lidem řekl p. školdozorce několik slov opět oslavujícímu kmetovi, týkajících se uznání tichých zásluh ze strany představeného. K potvrzení těchto slov byly jubilujícímu učiteli ihned oznámeny a předány různé odměny a pochvaly a to:

1. obnos 50 zl. w.w. jako podpora z výnosu učitelského kalendáře se svolením veledúst. p. biskupa
2. Poukaz na 48 zl. k.m. na udržování školního pomocníka ze školního fondu, schválený vys. guberniálním výnosem z 30. července t.r. č. 37110 s ohledem na stáří a zásluhy jmenovaného učitele
3. Ze stejného ohledu od milostivé patronky kněžny Berty podepsaný poukaz na roční deputát 1 ½ měřice pšenice, ½ měřice hrachu a 8 měřic žita po dobu jeho života.
4. Pochvalný dekret veledúst. bisk.konsistoře za zásluhy a zvláště vykonávání krásné ctnosti skromnosti a snášenlivosti, pročež se J-. knížecí milost cítila pohnuta ve cti zešedivělému učiteli udělit biskupské požehnání.

Opakované volání slávy patřilo podporovatelům dobra i jubilujícímu učiteli. Pak bylo klečícímu učiteli uděleno bisk. požehnání p. školdozorcem jménem veled. biskupa. Během tohoto slavnostního aktu zazněl zpěv k této slavnosti složené písně. Po ukončení přednesl jeden žák několik procítěných slov díky a radosti.ve jménu všech, kteří byli jubilujícím učitelem učení a povznášení, Všichni přítomní odebrali se ke slavnostně vyzdobené kapli, kde veledúst. p. školdozorce z hlediska náboženství držel povedenou řeč, slavnostní mše, kterou jsem sloužil, ukončila tuto slavnost. Na památku toho obdrželo každé školní dítě krásný, na zadní straně z podnětu tohoto dárku nakreslený obraz.

str. 120

pag. 146

Aby chudému jubilantovi také vnějšně k jeho svátku se mohlo něco dát, o to jsme se už dříve postarali, opatřili pro něj úplně nový oděv. Spolužák jeho, veledúst. kanovník a arciděkan v Liberci Franz Wolf, nám předal sukno na svrchník a vestu. Náklady na zhotovení a obstarání ostatních drobných součástí oděvu jsme si vzali na starost my, veledúst. p. školdozorce a já.

Rádelská obec se dobrovolně postarala o pohoštění početných hostí. S jarostí skončil tento pro náš farní obvod pozoruhodný a řídký den.

Příkazání 48 zl.c.m. pro rádelského učitele na budoucí vydržování pomocníka

Následkem slav. guberniálního výnosu z 26. srpna 1837 č. 41548 byl rádelskému učiteli k vydržování pomocníka povolen obnos ročně 48 zl., od šk. roku 1837/38 byl poukázán krajské pokladně v Boleslavi.

Konsistoriální výnos z 13 září 1837, č. 3441

Vikariátní úřad Hodkovice, 31. září 1837, pod č. 809

Pažout, vikář

Zvětšení patronátu – 1838

Poté co knížecí rohanský dům už dříve získal koupí panství Lomnice vedle statku Čistá, jakož i dříve p. Starý Dub, zvětšil se patronát v tomto roce o přikoupené panství Český Dub.

Opatření 4 obrazů, představujících 4 evangelisty - 1838

Částečně k ozdobení zdi presbyteria, částečně aby na místě spíše karikujících obrazů, používaných dříve za oltáře na sv. Božího Těla se dalo něco krásnějšího, bylo objednáno zhotovení 4 nových 4 evangelisty zpodobujících obrazů a to tak, že já, kooperátor Franz Ullrich, obchodník přízi Josef Wenzl, řeznický mistr Josef Ullrich, oba z Rychnova, zdejším malířem Ignazem Müllerem požadovaný nízký obnos 28 zl. k.m složili a jemu s díky předali.

Násilné vniknutí – 1839

V tomto roce (17. ledna) jsem měl zármutek, neboť násilným vniknutím jsem utrpěl škodu.

Poznámání faráře Felgera: Blíže o tomto případě viz pag. 180 (str. 144)

pag. 147

Věžní hodiny – 1839

Jelikož opatření věžních hodin bylo už dlouho požadovaným všeobecným přáním, pak okolnost, že zdejší bezdětný domkář Franz Schöffel č. 52 k tomu účelu dal 400 zl. w.w. dalo ještě větší impuls, aby se toto přání uskutečnilo. Proto v Rychnově a Pulečném kooperátor Franz Ullrich a prozatímní kaplan františkánský kazatel P. Norbert Lopata sbírali příspěvky, které přes chudobu zdejšího obyvatelstva přesto dopadly dobře, že se k odkazu mohlo přidat 391 zl. w.w. Zhotovitel

str. 121

těchto hodin Josef Patzelt z Liberce dostal za ně 450 zl. w.w. Když se tomu připočítají jiné výdaje, tak se dostane 781 zl.40 kr. w.w., které hodiny a jejich usazení stály. Zbývajících 10 zl. w.w. k nimž později přibyl větší obnos, jsou věnovány udržovacímu fondu.

Musí se poznamenat dodatečně, že kvůli neočekávaným, ochromujícím formalitám jsem řečený odkaz ještě (1841) od vrchnosti nedostal a tak jsem tento výpadek musel hradit z vlastní kapsy.

Obsazení místa učitele v Rádle - 1839

Úmrtím jubilujícího rádelského učitele Augustina Krause byl jeho spomocník Franz Rufer dekretem z 26. července 1839 potvrzen jako nástupce na tomto místě.

Smlouva - 1839

Od 1. listopadu byla uzavřena smlouva mezi mnou a kooperátorem a osobním kaplanem. Je ve farním archivu .

Poznamenání faráře Felgera: viz pag. 161 této knihy (str. 129)

Nová škola v Pulečném – 1839

Obcí Pulečný dříve zakoupený dům pro školní vyučování už dlouho neodpovídal zvýšenému přílivu školní mládeže. Proto se už hezký čas myslelo na opatření nové školní budovy. Obec sama s přinucením obcí Klíčnov a Kopanina jako přiškolených

pag. 148

chtěla tuto stavbu z vlastního popírat. Poté co před několika lety už byl přivezen materiál a během té doby se starali o stavební povolení, k tomu poslednímu ne a ne dojit, a začali na zvláštní podnět dobrého obecního rychtáře Ignaze Maye stavbu sami, neboť byla nanejvýš nutná. Byla dostavěna v tomto roce a 19. prosince byla otevřena pro vyučování. Dříve nebylo žádné slavnostní vysvěcení, které bývalo oblíbené neboť a) neodkladná nastěhování do nové školní budovy kvůli tomu, že prodej staré školy byl nezbytný b) kvůli šnečí rychlosti stavebního povolení, tím méně potvrzení stavby dosud nebylo vykonáno.

Zato jsme se snažili zahájení vyučování co nejdříve oslavit. Školní děti šly za zbožného zpěvu a motlítek do kostela, kde byla sloužena mše. Zpátky se šlo podobným způsobem. Ve vyzdobené škole pak bylo početné shromáždění, poté co jedno dítko proneslo přivítání, byly konány zkoušky. Já jsem pak promluvil několik důrazných slov k dětem a ostatním přítomným o účelu našeho shromáždění. Děti a sice všechny byly poděleny obrázky na jejichž zadní straně byl tento den, ne bez vědomí vrchnosti, označen jako den uspořádané slavnosti.

Oltářní list, představující patrona kostela - 1840

Jelikož oltářní list byl značně poškozený nebylo pro nás malou radostí podle přání krásně realizovat nový. Podnět k tomu daly jmeniny nyní zesnulého patrona Karla knížete Rohana, kdy při početném shromáždění duchovních a světských osob na Sychrově jsem řečené přání vyjádřil a zároveň tak bylo pojato od p. kníž. přijatého dvorního sekretáře Jansy, že týž hned podnikl subskripci a vyhotovení nového oltářního listu jedním šikovným

str. 122

mistrem nechal udělat. To se také stalo, protože už několik let od toho uplynulo, došel od malíře Hellicha z Říma krásný obraz v den před svátkem sv. Václava. Po vysvěcení obrazu byl k radosti všech umístěn. Starý obraz, výrazně namalovaný, ale už poničený, čeká na své použití. Nový obraz stojí 200 zl. k.m., ale kdo to zaplatí, zatím nevíme. Snad knížecí rodina? Přinejmenším subskribenti nebudou asi požádáni.

Nové mešní oděvy – 1840

Staré, seprané mešní oděvy by potřebovaly vyměnit za nové. Stalo se. Já sám jsem z církevních příjmů koupil dvě z merina, jeden modrý a bílý, druhý modrý a žlutý. Také nechali 2 dobrodinci jeden krásný, z těžé látky zhotovit a dát. Jména těchto dobrodinců pochválených samotnou biskup. milostí jsou:

obchodník přízí Josef Wenzl, čp.55 a mistr krejčovský Leopold Hofrichter

Úmrtí patronky Berty, kněžny v. Rohan – 1841

Po dlouhém utrpení zesnula v Pánu 22. února nejjasnější kněžna Berta v. Rohan.

Navštívení Páně v této farnosti

Během 7 let byly v této farnosti 4 požáry z dopuštění božího a pod zvláštní ochranou boží a sice v Rychnově v sobotu p. Johanna Barta 1834, v Dolní Dobré Vodě 1837 a Horní Dobré Vodě 9. srpna 1838 (lázně) a v Rádle v prosinci 1840. Pokaždé shořel jen jeden dům, ačkoli v Rychnově a Rádle hrozilo velké neštěstí.

1841 - pokrytí kostela

Byl už nejvyšší čas aby se podniklo pokrytí kostela ze zadní strany, neboť dešťová voda pronikala už skrze klenbu, což bylo lze pozorovat zejména na levé straně kůru.

pag. 150

Po opakovaném upozornění patronátu na nutnost byly pak 102 kopy šindelů počínaje fontispiciem až k postrannímu oltáři pobity.

Biskup. kanonická vizitace – 1841

Pro Rychnov v samotném místě oznámil biskupskou kanonickou vizitaci nejjasnější biskup Antonín Bartoloměj Hille na 19. července. Přišel sem z Rýnovic 18. července o 7 hodině. Jelikož bylo cirka 1200 bířmovanců, ráčila J.bisk. milost bířmovat ještě tentýž večer do ½ 10. Mnohem větší počet byl bířmován o vizitačním dnu. V 7 hod. ráno vizitace začala. Kázání jsme měl já sám. Ve 12 hod. bířmování skončilo, s PT p. ordinářem byl p. kanovník Nečásek. Vše proběhlo k plné spokojenosti.

O 5. hod. byla nastoupena cesta do Hodkovic, z Hodkovic do Č. Dubu a pak do Osečné. České stanice panství Svijany, Jeníšovice nebyly tentokrát vizitovány.

Také my, kteří jsme byli vizitováni, jsme teď neměli být vizitováni, kdyby J. bisk. milost libereckému p.t. veledůst. p. Fr.Wolfovi, který slavil své kněžské jubileum, nechtěla prokázat zvláštní milost a vyznamenání, osobně se objevit, kdy všeobecně lidem oblíbený děkan byl uveden jako arciděkan. Toto jubileum dalo j. biskupské milosti příležitost, že jsme byli dříve vizitováni.

str. 123

Následek biskup. vizitace

Při této vizitaci byl také předán bířmovancům obrázek na památku a sice lehkou, vkusnou a příhodnou formou. Bířmovancům bylo zdůrazněno, zda by nechtěli dát nějaký dar svobodně a podle libosti, pro bířmovací kartičku atd. atd. něco jako oběť pro milost být bířmováni, kterým se získají peníze na opatření už dlouho chtěného obrazu Krista pro kostel. Chudí byly z toho vynechány. A hle! toto přání bylo splněno, obraz zdobí vánoční svátek, přičemž hoří lampy, a stál 45 zl. k.m.

pag. 151

Totéž v následující blíží se vizitaci. Obnova kostelních schodů 1845

Zatímco průvod šel do kostela při biskup. kanonické vizitaci hlavním vchodem, kamenné stupně k hlavnímu vchodu byly velice srázné, nerovné a některé natolik vysoké, a daleko od sebe, že bylo v pořádku také mou pozornost tomu věnovat a starat se, aby schody byly z gruntu rozebrány a většina nově opatřena a stupně ke vchodu pro přicházejícího vysokého hosta p. ordináře, jakož i pro budoucí farníky, zvláště ale pro staré se staly pohodlnými.

N.B. výlohy jsou vidět v kostelních účtech za rok 1842

Rovněž byly před příchodem p.t. nejdůstojnějšího p. biskupa k vizitaci márnice a hala u sakristie nově pokryty.

1843 – Pokus o kostelní loupež

Ze 17. na 18 říjen 1846 pokusili se zlí lidé dveřmi od sakristie vyloupit kostel. Ale, díky Bohu, se jim to nepodařilo. Když zvoník, dříve než obvykle chtěl dát znamení na mši sv. a přišel ke dveřím do sakristie, uviděl k svému zděšení, co se zde začalo a pokoušelo, ale nebylo provedeno, nebo nemohlo být provedeno. Tito špatní lidé se pokusili násilím pomocí páčidel této noci rozbít dveře jakož i dveřní kámen. Už strčili palec mezi dveře a kamenný rám, zastrčili zašpičatělou páku asi 1 ½ coule silnou a vyrobenou z jedlového kořene vedle klínu, který získali z téhož jedlového dřeva. Jedině dobrý dveřní zámek, který byl vyroben z dobrého železa, že nevyskočil ale nechal se jen ohnout, překazil vloupání a krádež.

Zda jinak něco zamýšleli, nevíme. Páčidlo a klín se našly v mezeře. Nebyli by potřebovali už mnoho času, aby dveře přece rozbili. Když náš zvoník tyto chtěl ráno otevřít, přišel celý ohromený ke mně, aby mi to ukázal, kamž jsem hned s ním a jedním čeledínem šel. Těžko šlo vyndat páku a klín, které zámek zatarasily. Zámek nezamykal. Museli jsme celý den chodit do sakristie kostelem.

Téhož dne oznámil jsem to vrchnímu úřadu a druhého dne byla na místě už komise, aby to shlédla a podala zprávu.

str. 124 – 125

pag. 151 a 152

Farář Felger:

Nové katastrální vyměrování v roce 1843

V létě roku 1843 konalo se zde nové, v císařství zavedené katastrální vyměrování, aby se vytvořila po josefském katastru daňová základna

Zde v Rychnově vedl vyměrovací práce geometr N. Steier z I. inspektorátu. V důsledku vyměrování byla navržena mapa z níž jsou vzaty plány kostelního a církevního majetku, které jsou na začátku této knihy.

*Vyměrovací výsledek vykazuje následující schéma
(podle katastr. vyměření z r. 1843 - Viz k tomu mapy.)*

Církevní majetek

Trat'	Č.parcely	kategorie	Výměra jiter/ sáhů	dohromady	Poznámka
Místní	144	zahrada	/ 301	301sáhů	starý hřbitov
Mlýn	889	louka	/340		odděl.od fary cestou
„	892	„	/38		
„	896	„	1 / 797	1 jitro 1165	
„	888	pole	6 / 586		
„	891	„	/321		
„	893	„	1 / 872		
„	895	„	1 /852	9 jiter 1031	
Místní	143	pastvina	/404		
Mlýn	890	„	/ 33		Starý hřbitov
„	894	„	/40	447 sáhů	
„	887	les	2 /1160	2 jitra 1160	
„	900	pohřebiště u kostela a márnice	/ 447	447 sáhů	
„	1803	Polní cesta	/470	470 sáhů	
		Celkem	15 / 251 sáhů		
Farní					
Mlýn	273	Fara	/431	431 sáhů	
„					
„	898	Zahrada	/ 417	417 sáhů	
Místní	141	Louka	2 /426		
Mlýn	897	Louka	4 / 312		
„	903	„	/164	6 jiter 902 s.	
místní	142	pole	/ 1273		
mlýn	902	„	2 /1537		
„	904	„	7 /254		
„	914	„	8 / 875	19 jiter 739	
„	905	Pastvina	/38		
„	906	„	/ 105	143 sáhy	
„	918	Les	8 / 1264	8 jiter 1264	
místní	1731	Cesta	/ 101		
mlýn	1801	„	/677		
„	1802	„	/772		
„	1804	„	/206		
„	1805	dom.cesta	/ 39	1 jitro 195	
„	899	Pustina	/ 45	45 sáhů	

K parc.č. 897: od tohoto č. (podle dřív.vyměření č. 706) byla odděl.parcela 282 sáhů ke zvětšení hřbitova, přičemž od benefícia byla přidělena kostel. louka č, 889 – 340 sáhů.

NB: po odečtení neplod.půdy 1 jitra 814 sáhů zůstává 33 jiter 122 čtver. sáhů, tedy o 1 jitra a 122 sáhů více než při josefinském vyměření.

str. 126

pag. 153

**Nařízení J. bisk. milosti z apoštolské plné moci,
týkající se mše početí P. Marie a laumetánské [loretánské?] litanie**

Naše sv. církev od svého počátku ve všech dobách živila největší uctívání blažené Panny a matky Boží Marie a sice z nejdůstojnějších důvodů neboť si ji Bůh vybral k nejvznešenější úloze, aby byla matkou jeho prvorozeného syna, neboť ona je pro nás nejvíce hodná napodobení, příklad ctnosti a že ona, podle víry, která ve všech dobách v církvi vládla, měla ze všech lidí tu přednost, že se na ni, jako nejblahoslavenější a neposkvrněnou pannu a rodičku Boha, nemůže vztahovat, co svatá církev o dědičném hříchu učí, pročež že bez poskvrny dědičného hříchu byla počata, víra která svůj základ má už v pozdravu anděla, který církev denně opakuje: Zdravas Maria a Ty jsi milostiplná.

Aby se uctění milostiplné, neposkvrněné početí bohorodičky Marie podle ducha sv. církve v myslích věřících pevně zdůvodnilo a pokud možno zvýšilo, obrátil se na sv. otce J. bisk. milost veledůstojný p. ordinář spolu s celým episkopátem Čech, podle příkladu mnoha jiných biskupů katolické církve na základě trvale zachovávané víry zvláště na základě dekretu sv. církevního koncilu v Tridentu zasedání 5 de peccato originali [o prvotním hříchu] s prosbou, aby k pozvednutí chvály a uctívání nejbláženější panny a bohorodičky Marie také v kostelích zdejší diecése v praefatiu mše sv. „z jejího početí“ vloženo slovo „neposkvrněného“ tak, aby se četlo „a ty bez poskvrny počatá“ a aby dále bylo povoleno v laumetánské [loretánské?] litanii, kdykoliv se prosí po verši „Ty královno všech svatých, oroduj za nás“ ještě připojit Marii následující pochvalu „Ty královno bez poskvrny dědičného hříchu počatá – pros za nás!“ (Viz pamět.kniha sv. 2, pag. 81)

Jeho papežská svatost s nepopsatelnou radostí a velkou útěchou přijala živě planoucí uctívání matky našeho spasitele spojenou prosbu českého episkopátu a podle toho udělila jejich biskupským milostem apoštolskou plnou moc, aby:

1. od nynějška když bude mše sv. o početí Panny Marie v předmluvě k ní místo dosavadního „a ty v početí“ se mělo číst nebo zpívat, „A ty v neposkvrněném početí“

pag. 154

2. v laumentánské [loretánské?] litanii, kdykoliv se prosí, po verši Ty královno všech svatých, byl připojen ještě verš “Ty královno počatá bez poskvrny dědičného hříchu, pros za nás!“, aby
3. v okolnostech, kdy se zde jedná o víru, která je tak stará, jako církev sama, a nyní klamu našich novot nebo nerozumného nesprávného výkladu musí čelit, bylo zamezeno všemu, co nápadně nebo jaksi jako kapka by mohlo přicházet, proto také prohlášení z kazatelny je výslovně zakázáno.

Jeho bisk. milost oddal se proto blahodárné, oprávněné útěše, milovanému diecéznímu kléru a celému věřícímu stádu s tímto dekretem sv. oheň duše připravil a doporučil své a sv. otce zbožné přání, které z bratrského srdce k Marii, matce milosrdenství bude posláno.

str. 127

Z tohoto výnosu se měly na každé faře udělat opisy a na oběžníku potvrdit, že skutečně byl udělán opis. Také je výnos zapsati do pamětní knihy, o čemž se p. vikář má časem přesvědčit.

Litoměřice, z biskupské konsistoře na svátek Navštívení p. Marie 1842

Václav Kara, konsis. preses

Filip Degel,, konsist. rada, ředitel kanceláře

Dodatek faráře Felgera:

Vysvěcení kříže v Pulečném – 1845

Dne 1. září 1845 se konalo slavnostní vysvěcení nového kříže, zřízeného na pozemku č. 46 Augustinem Schmiedem. Vysvětil ho cestou delegace farář Franz Neuber.

14. března 1845 přišel do Rychnova jako kaplan p. páter Johann Patzak, bývalý zastupující administrátor z Březiny, na místo p. Franze Manžela, přeloženého do Vysokého.

pag.155

1845

Slavnostní vzpomínka na 300. výročí tridentského koncilu 13. prosince 1845
Výnos č. 4676 - Následující pastýřský list o slavnostní vzpomínce na o třísté výročí tridentského koncilu jako duchovní oběžník bez prodlení dát na vědomí a následně také zapsat do farní kroniky.

Letošní 13. prosinec je vůbec pro katolický svět, pro učící církve a zvláště pro duchovní velmi důležitý, významný den. Je to třístoleté jubileum, den radosti v Pánu, který je věrně ve smyslu předpovědí (příslibů), den k zvláštní chvále a cti Boha, našeho Spasitele, který chce, aby všichni lidé byli blaženi a došli k poznání pravdy.

1) 13. prosince 1545 to bylo, kdy začal svatý všeobecný koncil v Tridentě. Tohoto dne to bylo, kdy celá učící církev, kterou Ježíš Kristus na skále Petra založil, a jí samotnou slíbil chránit proti branám pekelným, Mat. 16, 18-19, částečně bezprostředně, částečně prostřednictvím pravoplatného zastoupení, v božsky církevním pořádku, ve svatém duchu, který jí vládne, Jan 16.13, z podnětu všeobecně známého odpadlictví se shromáždila v prvním zasedání podle apoštolského příkladu v Jerusalemě, Skutk. apošt.15, otevřela vysoké funkce božského mystéria, aby v nerušeném, svatém vědomí božského příslibu, Mat. 18,20, že Pán sám skrze ducha svatého je uprostřed shromáždění, Jan 14,16-17, pravé katolické učení na základě a ve shodě se sv. apošt. nepřetržitou tradicí proti rozšířeným mylným učení, se stejně mnohou důkladností jako zásadami, jako božské učení vyhlásila.

pag. 156

Musel bych popřít tíseň svého srdce. Musel bych zapřít dětskou lásku k mé sv matce, římsko katolické církvi. Musel bych můj vroucí pocit vděčnosti a mou pokornou lásku k božské neviditelné hlavě církve - Ježíši Kristu popřít, když bych jako biskup tak významný moment naší svaté církve beze stopy nechal přejít, bez toho, abych Pánu, který žije dál ve své svaté církvi a tak viditelně

str. 128

dále působí, zbožnou obět' chvály a ducha v církevním smyslu spolu s mým milovaným klerem, který, jak pevně věřím touhu mého srdce rovněž sdílí, přednesl. Protože ale podobný svátek, podle své povahy (abych mluvil církevní řečí) ne na fóru, ale jen v choru se může oslavit, tak ve zbožném pohledu k Pánu a v duchu apoštol. varování: Využijte čas! jsem se rozhodl nařídit následující:

- 1) zamýšlený církevní svátek se má konat 3. neděli adventní, tj. 14. prosince
- 2) řečenou neděli se má konat přiměřené kázání, zpracované podle přiloženého návrhu kázání, ale přece se vyhnout s opatrnou obezřetností nápadným a zraňujícím narážkám, každému označení, vzbuzujícímu vášně, které neslouží k povznesení, a příklad sv. církevního sněmu bude napodoben, jenž při stanovení dogmat měl na očích jen svaté učení bez toho, aby osoby nebo strany byly jmenovány, bez toho, aby se připustila přímá polemika.
- 3) Po kázání se má místo jiných modliteb vkleče přečíst (pomodlit) tridentské vyznání víry v pobožnosti.
- 4) Při hlavní mši může být užita instrumentální hudba, má se modlit *Collute pro ratianum actione* (por missam votivam de Ste Trinitate)

pag. 157

- 5) při odpolední pobožnosti se mají po modlitbách, které bezprostředně následují místo obvyklých modliteb modlit z diecézního oznamovatele v oddíle 2 pod nadpisem odpustkové modlitby č.178, s vypuštěním první modlitby.

Není mým úmyslem a vůbec není mou vůlí, aby byl církevní svátek předem oznamován věřícím z kazatelny, nábrž aby se vyvarovalo všemu, co by mohlo dát zdůvodněný podnět k nesprávnému výkladu.

K tomuto církevnímu liturgickému nařízení chci ještě v pravý čas připojit jedno slovo. Mezi mnoha uzdravujícími opatřeními a nařízeními, která toto svaté všeobecné shromáždění mocí svého pána propůjčené božské plné moci, Matouš 18.18, k oslavení jeho říše na zemi zasáhlo, potvrzuje jedno vynikající místo: zřízení duchovních seminářů, v nichž mladíci, kteří věří, že jsou povoláni, pod dohledem, vedením a péčí biskupů se vzdělávají k duchovnímu stavu, dříve než přijmou svátost vysvěcení na kněze a než budou připuštěni ke kněžskému povolání. Nesmírně velké a uzdravující je dobrodiní těchto ústavů, na nichž my jsme částečně účastni,

pag. 158

zevrubněji vysvětlovat a zároveň i ospravedlňovat by bylo bezmála jako prohřešek proti této sv. církvi, neboť prospěšnost toho každému, kdo má smysl a cit pro záležitosti lidí, je očividná.

Pro jeho ne tak všeobecné faktické uznání nalezlo zvláštní a velice důrazné nařízení sv. církevní rady, které se zřizováním církevních seminářů vůbec nejen nestojí v těsné souvislosti, ale skrze které pravý účel těchto duchovních seminářů teprve pak bude pokud možno nejúplněji dosažen, tím že budou, tím čím podle svého označení mají být: semeništem dobrých, bohu důstojných kněží. Je to důrazná výzva biskupům, aby své diecézní chlapecké semináře – seminaria puerorum - zřizovali. Poukazují na zasedání 12 c 18 o reformaci. Svatý koncil motivuje zcela ze začátku své toho se týkající nařízení sice krátkými, ale velmi trefnými slovy, o mravně zkažené přirozenosti lidí

str. 129

vzaty, ze zkušenosti čerpaných důvodů, které zároveň vyjasňují a uchvacují, jakmile jsou vysloveny. Je a bylo vroucím přáním mého srdce, mé niterné prosby k Bohu, takový institut po příkladu mnoha jiných diecézí, částečně i z monarchie,

pag. 159

také v mé diecézi vypěstovat. Nyní nevidím žádný vhodnější okamžik k položení základu k tomuto institutu než výročí slavnosti 300 let tohoto slavného koncilu. Není-liž pravda, milovaní! důstojný, přiměřený předmět takového svátku. Já nepředstavuji zde ještě materiální fundament, ale onen základ, který především musí být položen, pokud se dobro má podařit. Rozumím zejména základ v srdcích, základ dobré, pevné rozhodné vůle, položený s bohem v pokorné, důvěřivé modlitbě, ve společenství s mými v srdci milovanými bratry a sestrami. Pokud pán nestaví dům, pracují stavebníci marně. Žalm 126,1 [127,1] Kde ale dva nebo tři v mém jménu jsou shromážděni (sjednoceni), jsem uprostřed nich, Mat. 18,19,20 [Mat. 18,20]. Spokojím se proto teď tento velesprávný předmět jen podnitit a z mého milého kleru každého stupně přátelsky přizvat o tom si pohovořit se zaslouženou srdečností v bratrském rozhovoru. Když přijde čas, Ž 74,3[Ž 75,3], v církevním i zákonném pořádku, zcela v duchu a smyslu sv.koncilu přiložím ruku k dílu, v dorozumění spolu se svým klerem mé nynější toho se týkající zámysly s použitím účelných rad blíže rozvinouti. Až nastane čas.

pag. 160

Mám dětinskou důvěru, že Bůh brzy stanoví tento čas. Jen jednou je to teď, že já vám, milí, důrazně kladu na srdce: Buďte bdělí a nepřipusťte pokušitele k novým rozhovorům, jenž rád zobrazením nepřekonatelných těžkostí a překážek od dobrých úmyslů a rozhodnutí se snaží odstrašit. Zůstaňte ve své víře, že Bůh, který dává vůli, také přinese vykonání, až přijde pravý čas. Neboť Bůh je to, který vám dá rovněž vůli, jakož i dokončení podle jeho libosti. Fil.2,13. Vůle je v tomto případě něco bohulibého. Vztahuje se k zařízení, které má svého času sloužit k jeho větší cti, ke zvelebení říše na zemi a od jeho sv. církve vychází, skrze kterou on sám působí. Nebylo by to hříchem pochybovat o uskutečnění? Nestavme jen v ješitnosti slova na naše vlastní síly, nebudme předem pyšní ve své krátkozrakosti, ale přenechme stavbu se zbožnou, pokornou, věřící důvěrou božskému staviteli,

pag. 161

tak bude jeho ochrana a požehnání proti očekávání na nás spočívat. Jsme beztak jen křehké nádoby, bezmocné nástroje, nemůžeme nic velkého, jen malé způsobit. Jen Bůh je velký, magnus Dominus, jak bývá nazýván v žalmech. On sám velké působí, qui magna solus efficit, jak zpívá sv. církev, Hymn. ad vesp. in comun, non ving. - My můžeme hořčičné semínko zasadit, Bůh z něj nechá vyrůst velký strom s mnoha plody. Takovou víru, milí, působí pevná důvěra. Dejte křesťanskou odvalu, získáte vítězství skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Buď s vámi milost našeho Pána Ježíše Krista. Amen!

Z mé biskupské residence

v Litoměřicích, 18. listopadu 1845

Augustin Bartolomeus, biskup

Viděl jsem: Jan Pažout, vikář

str. 130

Farář Felger uvádí:

Podle kontraktu na pag. 147[str. 121] z 29. října 1839 (potvrzeného sl konsistoří 20. ledna 1840. který p.farářem Neuberem až do jeho pensionování a také za jeho nástupců byl dodržován, dostal p. kaplan od faráře vedle veškeré stravy, otopu, obsluhy a prádla ročně 120 zl. a kooperátor měl ze svých 200 zl. od náboženského fondu faráři za celé zaopatření přenechat 70 zl., takže mu zbylo 130 zl. Vedle toho měli oba pomocní kněží ještě kondukty a asistence při pohřbech pro sebe. Všechny ostatní štolové poplatky, které byly věčné, patřily faráři. Běžné výpomoci, mešní legáty, měsíční a výroční vzpomínky plynuly do pokladny, kterou si všichni tři duchovní dělili rovným dílem. Funkční a fundační mše zde jakož i v Rádle byly konány bezplatně všemi třemi duchovními.

pag. 162

**1846 - smrt knížete Benjamina v. Rohan-Rochefort
pána na panství Řepín, bratra vládnoucího knížete panství
Svijany, Č.Dub, Semily, Lomnice a statku Čistá**

Princ Benjamin(narozen 13. června 1804) přišel z panství Řepín 5.srpna 1845 odpoledne o 4. hod. do Prahy, a poté, co pojedl v hostinci U černého kosa, odebral se asi v 7 hod. do c.k. vojenské školy plavání a bavil se tím, že několikrát skákal po hlavě.

Zvyklý se nepřepínat se, skočil, nehledě na to, ještě jednou, odvážil se nebezpečného tělesného přeskočků, který ale dopadl nešťastně, že princ byl po skoku odmrštěn pod splav. Po několika sekundách, kdy se čekalo na jeho vynoření, se vrhli všichni, kdo se považovali za zdatné plavce, do vody, a když ho hned nenašli, a předpokládali, že mohl zamířit na břeh, nechali plaveckou školu dále v řece.

Nalezli ho konečně na zemi v bahně, mohlo být kolem 8 hodiny. Všechny snahy o oživení byly nasazeny, přece však nepůsobily všechny prostředky, které pokračovaly až do 3 hod. ráno, přesto, že nebyl pod vodou víc než 10 minut, zhola nic. Byl a zůstal mrtvým, neboť mrtvice ho bez pochyby po napjatém skoku už zabila.

Byl podle dne a roku svého narození uvedených nahoře v nejlepších letech, ve věku 42 let a těšil se v poslední době nejlepšímu zdraví. Nejzarmocujícíjší byl proto takový způsob smrti pro celý Rohanský dům, ale o to bolestnější ztráta, která se přihodila vysoké, všeobecně oblíbené a vážené rodině, neboť v knížeti ztratila něžného manžela, milujícího otce. Také všichni poddaní ztratili v něm dobrotivého pána, chudí svého dobrodince a celá společnost truchlila pro podporovatele všeho dobrého a krásného. Tak byl tento zesnulý u bohatých i chudých oblíben pro svou dobrotu srdce, všeobecně byl litován. Jeho památka hned tak nevyhasne, za to ručí osvědčení jeho charakteru.

Ostatky byly 8. srpna večer o 6 hod. požehnány v Praze v kostele p.Marie Vítězné, odtud převezeny na Loukov a 9. ráno mezi 8. a 9. hod.na hranicích panství očekávány a přijaty a uloženy do rodinné hrobky v Loukově. Protože ale 9. srpna byla neděle a duchovenstvo nemohlo se zúčastnit, stalo se toto křesťanské požehnání [výkrop] teprve 10. srpna ráno po 10 hod., přičemž bylo přítomno asi 50 kněží.

At' odpočívá v pokoji!

1846 – Skon knížete Viktora

Nekrolog z Bohemie, ročník 19, č. 186 z 10. prosince

Dne 10. prosince potkala vysoce knížecí rodinu Rohanů v tomto roce už druhá ztráta, i když ne tak nečekaná a děsná jako první. Na svém zámku Sychrov zemřel totiž toho dne po delší nemoci J. Jasnost kníže Viktor Ludvík v. Rohan, princ z Guenemecu, vévoda z Bouillonu a Montbazonu, šéf rodiny Rohanů, ve ctihodném stáří 81 let. Zesnulý se narodil 20. července 1766 na zámku ve Versailles a byl rodinou původně určen k duchovnímu stavu. Vstoupil proto jako čestná reserva do kapituly ve Štraßburku a ukončil tam svá studia a bydlel u svého strýce, kardinála Rohana, posledního knížecího biskupa ve Štraßburku. Protože ale se nijak necítil povolán pro duchovní stav, obrátil se po dosažení 16 roku věku na svého dědečka z matčiny strany, polního maršála prince Soubise, aby mohl nastoupit k francouzskému námořnictvu. Ve věku 19. let dosáhl hodnosti fregatního kapitána a měl tak jako mladý muž štěstí navštívit nejzajímavější části Orientu, Východní Indie a Ameriky.

První francouzská revoluce přerušila jeho vojenskou dráhu. Při jejím vypuknutí předal králi Ludvíkovi XVI. žádost o propuštění, emigroval a vstoupil se svými bratry, mladším Karlem a Ludvíkem, kteří veleli tzv. Rohanskému dobrovolnickému sboru do rakouských služeb. Jeho vojenské výkony pod velením slavného generalissima arcivévody Karla jsou z rakouských análů dostatečně známy. J. Majestát císař František uznal zásluhy zesnulého propůjčením řádu Marie Terezie a jmenováním majitelem českého pěšího pluku č. 21.

Rok 1809 viděl prince naposled na válečném poli. Prodělal toto tažení jako polní maršál - poručík, odložil ale koncem roku svou hodnost a postavení a stáhl se do soukromého života.

Kníže byl manželem své neteře a dcery svého staršího bratra, kněžny Berty. Manželství zůstalo bezdětné, a tak přecházejí všechny jeho tituly na jeho synovce, na svijanského Kamila Rohana, který bude nyní šéfem domu.

Kdo kdy přišel se zesnulým do styku, bude si vždy pamatovat vynikající dobrosrdečnost a milou humanitu, která vyzařovala z celého jeho bytí. Z nezdobenou rytířskostí a pravou laskavou blahovůlí vycházel bez rozdílu každému vstříc a smutek jak jeho milých,

pag.164

vysokých příslušníků rodiny, nejjasnějších příbuzných, tak jeho poddaných, kteří ztrácejí nejhodnějšího pána, bude stejně hluboký a opravdový.

Pokoj popelu jeho!

Slavný nebožtík byl 12. prosince navečer o 5 hod. uložen do rodinné hrobky v Loukově. 14. se konalo slavnostní requiem a podle pokynů ve všech patronátních kostelích panství Svijany, Semily, Český Dub, Lomnice, Čistá a Řepín konány zádušní mše.

1848 - vypuknutí revoluce a propůjčení konstituce

Víc než třicetiletý mír, který Evropa s několika výjimkami užívala po francouzských válkách, a který byl velice přínosný na poli věd a umění, vyrobil ale pro stav věci nebezpečnou zápalnou látku, která v poslední době byla patrná zejména u středních vrstev obyvatelstva. Národy uviděly, že zejména v politických a sociálních poměrech není všechno tak, jak by pokročilý čas a vzdělanost lidstva vyžadovaly. Zpozorovali, že slib, který daly korunované hlavy v bouřlivých dobách dřívějších válek svým národům, které přinesly všechny oběti, v klidných časech v nato následujících dobách ale nedodržely, totiž dát svým národům konstituci. Nespokojenost s činností kabinetů byla stále zřetelnější. Revoluční duch byl ve všech národech zejména polskými a italskými emisary buzen a udržován bdělým. Marně klepali prozíraví muži, jako Görres se svými bouřlivými slovy na dveře kabinetů, varovali jejich vůdce, aby pochopili poměry a zavčas zabočili, než se jim zřetelně ukáží červánky krvavé doby. Tak se stalo, že to, co mohlo se stát svobodným rozhodnutím monarchů a zavedením do státního života pozvolnou, mírnou cestou ke štěstí, odpadlo. To ale že náhle vypukla a cestou revoluce byla dána na pořad, se stalo příčinou nevýslovných neštěstí. Národy dosáhly konstituce a lidové ústavy.

V pamětihodném roce 1848 bouře vypukla a Paříži, která vždy udávala Evropě tón, otevřela i tentokrát rej revoluce. Ve třech dnech (22.-25. února) tam vypukla a dokonána revoluce, vláda byla svržena, král s rodinou na útěku. Tento průběh zapůsobil jako elektrická rána na celou Evropu. Během měsíce byly téměř všechny země střední a jižní Evropy v otevřené vzpouře, Německo, Prusko, Rakousko, Itálie, země na dolním Dunaji. Koruny se začaly viklat na hlavách korunovaných knížat. Ale protože nám jde hlavně o náš rakouský stát, budeme si všimnat těch věcí u nás.

Už 14. března shromáždili se v Praze ve svatováclavských lázních Češi a Němci, aby se poradili o petici císaři o propůjčení lepších zařízení, zatímco jako v dorozumění, ve Vídni téměř zároveň byly zveřejněny první přání o svobodě tisku. 13. března je Vídeň v otevřeném povstání, v občanských bojích teče první krev. 14. března byla povolena tisková svoboda, zavedena Národní garda. Kníže Metternich uprchl. 13. byla konstituce oficiálně povolena. Jako bleskem se tato zpráva rozšířila po všech zemích rakouského území, národy pozdvižené sebevědomím, že si získali svou odvahou svobodnější ústavu, jásalý

pag. 166

a dávaly radost najevo iluminacemi a jinými oslavami. Jen ti opatrnější viděli tyto věci z vážnější stránky, když v tom tušili dobu neblahou. Úder byl dán, jedna změna vytlačovala druhou, což ve stabilním Rakousku bylo dosud něco neslýchaného: časopisy se objevovaly ve velkém počtu a byly hladově lidem hltány.

Zlý následek konstituce se brzy ukázal. Nemohlo přijít nic jiného, než že různé národy se lépe rozdělily a členové jednoho každého

se dříve uzavřely do sebe. Místo aby se v těchto osudných časech spojily, šly jednotlivé národy proti sobě a vznikla dosud v Čechách nevídaná národnostní

nenávist, která zvláště v naší krajině, kde se Češi a Němci vzájemně stýkají, byla citelná. Hlavním podnětem bylo připojení k Německu. Jelikož to se ve stejnou dobu chtělo konstitučně sjednotit, Čechy ale dosud byly německou spolkovou zemí, pak vznikl sporný bod: “Zda do Frankfurtu nebo ne“.

Pražské letniční bouře 11. června

Dne 10. dubna vytvořil se v Praze hlavně z Čechů národní výbor, který ale vystupoval jednostranně a svémocně a zejména německé kruhy rozhořčil. Hořkost mezi Němci a Čechy stále stoupala, až konečně v červnu vypuklo o svatodušním pondělí povstání v Praze, jeho hlavní příčina nebyla dosud objasněna, na němž ale národnostní žárlivost hrála nemalou roli. Celé Čechy byly od 10. do 18. června ve velkém napětí, neboť kanonáda byla slyšet na velkou vzdálenost, dokonce i u nás v Podještědí, a zůstali jsme bez spolehlivých zpráv z hlavního města. Praha se vzdala a byla ve stavu obležení.

Mezitím vypukly nové kravály ve Vídni 15. a 23. května, jejich hlavním důvodem byly požadavky na komoru a volby bez censu do prvního rakouského říšského sněmu. Císař v důsledku toho uprchl do Innsbrucku.

Důležitou otázkou bylo teď svolání zemského sněmu a říšské rady a volby do nich. Vláda požadovala od svých německých zemí obeslání do Frankfurtského národního shromáždění, lidé se na to dívali, že tomu nedává dost váhy. České kruhy odmítly se voleb zúčastnit, jen Němci volili své zástupce.

Volby do zemského sněmu a říšské rady.

Volby do českého zemského sněmu byly vypsány a již podniknuty (císař. komisař, krajské komitě a bisk. vikář přísl. okresu je vedli. Naše obec byla přidělena k volbě v Českém Dubu) zatímco mezitím vypuknuvší červnové povstání v Praze učinilo celému zemskému sněmu konec.

Nyní se přikročilo po několika týdnech k volbám do prvního ustavujícího rakouského sněmu, do něž byl zvolen JUDr Stradal z Hodkovic, rodák z Litoměřic.

pag. 167

22. června byla říšská rada za střelby z děl a zvonění zvonů ve Vídni zahájena a den nato, (23 července - 6. neděle po letnicích) na bisk. nařízení byla v naší diecézi uspořádána slavnost.

Prvním podnikem říšské rady bylo povolání císaře zpět do Vídně, které 12. srpna splnil. Jediný čin říšské rady v této době bylo poslancem Kudlichem navržené zrušení poddanství a roboty, které také říšský sněm přijal a 7. září císařem bylo sankcionováno. Prudké debaty byly v říšském sněmu, který také vídeňané drželi ve velkém napětí; až se 6. října uvolnilo.

Vídeňská říjnová revoluce – 6. říjen

Revoluce vypukla znovu, strašnější než předtím. Občané zabíjeli občany, kteří měli jiné politické smýšlení. Ministr války, hrabě Latour byl ohavně

str. 134

zabit a pověšen na lucerně. Císař znovu uprchl a odebral se do Olomouce. Říšští poslanci, kteří si nebyli jisti životem, uprchli v přestrojení zvláště poslanci české pravice. Jen ti, které lid poznal jako své, zůstali a tvořili ve vzrušené Vídni jediný, i když slabý úřad.

Anarchie trvala několik týdnů, až přivolané vojsko pod knížetem a polním maršálem Windischgrätzem Vídeň stále více obkličovalo, po několikadenním boji 30. října ji dobylo a ty, které shledalo vinnými podle válečného práva, byli s vojenskou přísností potrestáni. Takové doby jsou mimořádné, nikdo, ani ti, kdo byli nadšeni pro jednotu nevěděli poradit správný prostředek. A bylo za pražských svatodušních bouří dost lidí zvláště v českých krajích, kteří spěchali hlavnímu městu na pomoc a údajně ohroženou svobodu chtěli zachránit, tak i v německých kruzích zvláště v Liberci a okolí byli ti, kteří chtěli spěchat na pomoc Vídni. Naštěstí jejich úmysl se neuskutečnil.

Nyní následovalo ticho v politickém životě, ale ticho jako po nějaké silné bouři, kdy se chladnokrevně přehlížejí utržené ztráty. Lidé zašli příliš daleko, zaslepeni některými podněcovateli a ztratili své dobré mínění o vládě. Ta se nyní cítila zase silná a vzala po víc než půl roce zase otěže vlády do svých rukou. Umírnění se zase řadili okolo trůnu, když uviděli, pravé blaho může být zajištěno pod silnou vládou, i když svoboda bude nuzněji odměřena než pod bezuzdnou vládou lidu.

Císař povolal říšský sněm do Kroměříže na Moravě, kde pokračovala nepřetržitá jednání, obklopil se schopnými, odpovědnými ministry, kteří byli schopni zachránit státní loď z propasti revoluce.

pag. 168

Tak stály věci, když 2. prosince 1848 císař Ferdinand zcela nečekaně se vzdal vlády, trůn přenechal svému 18. letému mladistvému synovci Františkovi Josefovi, synovi arcivévody Františka, který se nástupnictví vzdal, císař se odebral do soukromí do Prahy. Vážnost a láska jeho poddaných ho následovala, všeobecně byl nazýván Ferdinand Dobrotivý.

Smutný případ smrti továrníka a poslance říš. sněmu Karla Herziga ve Mšeně

Jako pozoruhodné a důležité pro tuto krajinu zaslouží zaznamenání v této době se udavší smrt p. Karla Herziga, továrníka v Liberci a poslance říšského sněmu. 5. ledna 1849 shořela jeho továrna ve Mšeně v důsledku neopatrného topiče v tamní pohonné jednotce a vlastník, jehož továrna dávala tisícům lidí výdělek, chtěl ještě zachránit nějaké věci, byl ale zasažen padajícím trámem a přišel v žáru o život. Jeho ostatky byly v Liberci ze velké účasti lidí pohřbeny, přičemž justiciář Pollatschek, rovněž říšský poslanec držel na hřbitově pohřební řeč. Také událost doby.

Říšský sněm v Kroměříži

Během toho seděli poslanci v Kroměříži v arcibiskupském paláci a sněmovali. Už byli u debaty o základních právech, přičemž je třeba zmínit zejména §§ o odstranění trestu smrti, které také byly přijaty, téměř už na konci porad došlo na záležitosti týkající se církve, když vláda říšský sněm náhle rozpustila a vydala oktrojovanou ústavu.

str. 135

Rozhodující byla noc ze 7. – 8. března. V 8. ráno obsadilo vojsko vchod do sálu říšského sněmu a poslanci, z nichž někteří už byli mezitím proskribováni, se rozprchli do všech 4 stran.

Tak skončil 1. konstituční rakouský sněm, jehož jediné dítě, přijaté do života, bylo zrušení poddanství a roboty. Soud o tom je podle názoru soudců různý. Mohlo by se o tom říci to, co říká Schiller ve svém Valdštejnovi:

„Od stran dobro a nenávisť spleteny, kolísá jeho obraz charakteru v dějinách.“
Jedněmi byl vynášen až do nebe a noviny psaly víc o falešnosti vlády, o potupě, kterou prostřednictvím zástupců lidu lidem samotným udělala. Od jiných byla do bláta stržena. Přinejmenším se může člověk od většiny odklonit, když se říká, že snaha většiny poslanců byla řádná, ale povětšinou teoretici chtěli vybudovat stát podle pravidel rozumu a filosofie bez základních pravidel a zvyklostí, jak se v lidu vžily, ani v nejmenším na ně nebrali ohled jako na substrát. Skoky dělají zřídka dobrotu a jmenovitě strhávají jistá zařízení církevních pravidel, zvláště duchovní hierarchii.

pag. 169

Italská válka

Zvláštní překážky a těžkosti v novém utváření Rakouska byly, kromě připojení k Německu, italská a uherská válka, jimž zde chceme věnovat také pár řádek.

Celou Itálií hýbalo v té době přání po sjednocení. Lombardie byla s konstitucí nespokojena. 18. března vypukla revoluce v Miláně, 22. března v Benátkách. Polní maršál Radecký se z Milána stáhl, sebral ale své vojsko znovu a táhl, posílen čerstvými oddíly, proti sardinskému králi Karlu Albertovi, který připojil Lombardii. Tak těžké bylo vedení války v Itálii, kde se téměř každý o samotě stojící dvůr stal pevností, tak se tam prokázala vždy osvědčená chrabrost rakouského vojska, které zvláště z naší země Čech mělo mnoho oddílů, a maršál Radecký vtáhl po získaných bitvách u Kurtatone a Kustoza a jiných vítězných malých střetnutích 6. srpna vítězně do Milána.

Klid byl nyní ustaven. Lombardie až na malý kus Benátska byla v rukou Rakušanů, pouze příznivými úspěchy revoluce v ostatní Itálii byli piemont'ané udrženi ve vzruchu, a když byli Rakušané plně zaměstnáni v Uhrách, využil sardinský král příležitost, aby ještě jednou porušil mír. Ale tentokrát tak neučinil ze svobodného popudu, ale víceméně donucen svými poddanými, jejichž horečnatá krev prahla po nových převratech. Karel Albrecht pozoroval teď válku jako prostředek, aby se udržel na trůně, když vše v jeho zemi svědčilo pro pád trůnu, že on, v případě bude-li opět rakouskými vojsky poražen, přece mu bude Rakouskem a jeho konservativci zaručeno, že bude moci doufat v udržení trůnu.

Vyhlášení války v polovině března 1849 bylo rakouskými vojáky uvítáno s radostí, staříčkový otec Radecký vedl své vojáky do nepřítelovy země, přišel, uviděl, zvítězil a po 5. dnech byla piemontská armáda ve dvou bitvách u Montary a Novarry poražena. Král uprchl, poděkoval se, a jeho syn a nástupce přišel sám do válečného stanu Radeckého, aby jednal o mír.

str. 136

Uherská válka

Méně štěstí měly alespoň z počátku rakouské zbraně v Uhrách. Tato krásná země, která odjakživa měla jistá přednostní práva před ostatními rakouskými zeměmi, byla víc než jindy navštívena metlou revoluce. Vláda chtěla tlačena nouzí v březnových dnech dát více koncesí, než mohla dát ostatním zemím. Maďaři šli za svými výdobytky a vytvořili své vlastní nezávislé ministerstvo. Když se pak Chorvati a

Srbové chtěli rázně osvobodit od maďarského tlaku a usilovali také o větší politickou samostatnost, rozpoutal se boj ve vlastní zemi,

pag. 170

na němž se ostatní země Rakouska z počátku nepodílely. Ale když císařský zplnomocněnec hrabě Lambery koncem září 1848 byl v Pešti hrozně zavražděn, vídeňské říjnové povstání bylo připsáno maďarským penězům, bralo Rakousko Maďary jako své otevřené nepřátele. Když byla dobyta Vídeň, táhl polní maršál Windischgrätz se svou armádou koncem prosince 1848 proti Maďarsku.

Z počátku se dařilo rakouským zbraním, Windischgrätz postupoval vítězně vpřed, Pešť a Budín padly bez boje do jeho rukou. Pak se ale štěstí obrátilo. Přes mnoho bitev o nichž není nic jistého, zda byly vítězné nebo prohrané, nemělo rakouské vojsko žádné štěstí. Začalo se pochybovat o vojenském umění velitele. Ať už to byl ten případ nebo ne nebo byl vinen nepříznivý terén, krátce Maďari poté, co Bém v Sedmihradsku porazil Rakušany, postoupili v dubnu pod Perzelem, Dembinskim a zvláště Görgeyem a hnali Rakušany po mnoha vítězných bitvách až k Bratislavě.

Jen v Ofenské pevnosti [u Budapešti] zůstala rakouská posádka uprostřed nepřátelské země. Görgey zaútočil a vyzval velitele Hentziho, aby pevnost vydal, což ten statečný muž tváří v tvář smrti odvázně odmítl. Od 18. do 22. května trvaly nyní útoky a boje se vzrůstající úporností, až pevnost 22. padla. Celá ještě zůstávající posádka musela skákat přes šavle [před šavlemi?], jen málo důstojníků zachránil rytířský Görgey před zuřivostí svých vojáků. Smrtelně zraněný ušlechtilý Hentzi zemřel v jeho náručí.

Vláda netušila, že maďarské jednotky budou tak významné. Proto se rozhodla požádat cara všech Rusů, ochránitele všech korunovaných hlav, a zavolat o pomoc. Tomuto volání car ochotně vyhověl. Ruské vojenské masy přitáhly z různých stran do Uher a jejich pomoci děkovalo rakouské vojsko, které mezitím mělo velitelem polního maršála - poručíka Weldena a potom pol. maršála - poručíka barona Haynau, že konečně zvítězilo. Maďari byli zahánáni do Dolních Uher, ze všech stran obklíčeni a uprostřed srpna 1849 složil Görgey se svým vojskem zbraně. Hlavní vůdci vzpoury už dříve včetně Košuta, velitele maďarského spiknutí, uprchli s uherskými korunovačními klenoty do Turecka.

Nyní následoval stanný soud. Honvédi (uherská národní garda) byli zařazeni do rakouského vojska, viníci potrestáni a nejtěžší zločinci popraveni. Teprve po mnoha měsících vydal císař rozkaz, aby už političtí delikventi nebyli popravováni.

Následky pro Uhry byly špatné. Země byla z velké části zpustošena, lidé vytrženi ze svého mírového zaměstnání a bude trvat léta, než se zotaví. Také mnohý statečný rakouský voják tam přišel o život ať už přímo v boji nebo ve špitálech. Zvláště cholera tam mnohé postihla.

str. 137

pag. 171

Působení politických událostí na život lidí

Změny, které nové politické uspořádání přineslo lidem, byly důležité a ne nejlepší. Velká většina lidí měla to nejrůznější chápání svobody. Tisk byl bezuzdný a rozšiřoval bezpočtem větších a menších časopisů mezi lidmi ty nejzhoršující názory. Všechno staré bylo nyní špatné. Kdy byl někým ve starém režimu, ať to byl duchovní nebo úředník, bylo na něj pohlíženo podezřívavě, platil za škůdce lidu a nezřídka veřejně zlomyslnými pomluvami pošpiněn. Kdo mluvil nejdrzeji, byl lidu nejmilejší,

to byl jejich člověk, mnozí, kteří za klidných dob byli sotva známi za prahem svého domu, získali si teď jméno. Snad byli ve vyšších vrstvách skuteční stoupcí svobody, kterým tato doba dovolila říci také vážnější slovo, ale v nižších vrstvách lidu byli takoví vzácností. Lidé rozuměli pod pojmem svoboda většinou svobodu od všech zákonných náležitých povinností, daní, štoly atd. a došli teprve později k lepšímu názoru.

Peněžní poměry

Také jedna veličina této doby stojí za zaznamenání, úplné zmizení zlata a stříbra z oběhu. Příčinou mohl být rozvrat státu a z toho vyplývající nejistota státních papírů. Když se nedostatek stal citelným, chtěl stát odpomoci zlu tím, že vydal zákaz vývozu zlata a stříbra. Ale tento prostředek nepomohl, zvrhl se ve svůj opak. Obchod s cizinou nemůže přestat. Tam klesly rakouské papíry díky tomuto zakazu o to víc a spekulantů bylo dost, kteří tajným vývozem našli dvojnásobný zisk. Zlato a stříbro byly nyní považovány za zboží, za dražší peníze nakupovány (dukát okolo 6 zl.k.m.) a odcházely tak do ciziny. Teprve když bylo pozdě, zrušil stát chybný zákaz. V samotné cizině klesla důvěra v stát. Kdo jen něco měl, nechal si to nebo to zahrabal, takže zlato a stříbro úplně zmizely z oběhu, samotné měděné mince byly zřídkavé.

Aby měli směnné prostředky pro obchod a obchodní transakce, viděli se obchodníci a jiní nuceni vydávat vlastní soukromé poukázky a to se dělo v takovém množství, že nebylo téměř žádné větší místo, zejména v našem severu Čech, které by nemělo továrnu na peníze. Viděli jsme peníze nejrůznějšího druhu, z kartonu, zinku a dřeva. Že při tom nechyběly i padělané, falešné poukázky, rozumí se samo sebou. Také nové bankovky, vydávané na jaře 1848 národní bankou se roztrhávaly na 2 nebo 4 kusy, na půlzlatky a čtvrtzlatky. Kdo měl hotově několik zlatých, nacházel se v držení všelijakých vzezření, mezi nimi roztrhaných, špinavých, poslepovaných papírů

pag. 172

a mnohý, který měl důležitý obchod, musel dlouhé dny sedět s hrncem mouky, a lepit.

Takové peníze neměly, pochopitelně velkou cenu v očích držitele, byl to jen bídný papír, za to šly také obchody a jednání každého druhu lépe, než člověk mohl v těchto poměrech očekávat.

Zmatky v politickém životě nemohly odraz v životě církevním. Od začátku tiskové svobody zažívaly určité, novým poměrům neslušící instituce církve v tisku jakož i v říšském sněmu prudké výpady. Hlavy

str. 138

církve zpočátku mlčely a jen slabě byly slyšet, až konečně pochopily, že je nutno vystoupit proti ničícímu duchu nové doby.

Shromáždění biskupů ve Vídni

Na pozvání vlády se shromáždili arcibiskupové a biskupové z v té době klidných provincií Rakouska v počtu 35 k svému poradnímu shromáždění ve Vídni. Začalo 3. neděli po velikonocích 1849 a skončilo 3. neděli po letnicích. Jednání byla tajná, jejich výsledek předložen vládě. Ještě se čeká na zveřejnění.

Zrušení desátků

Císařským patentem ze 7. září 1848 o zrušení poddanství a odbřemenění půdy byl lid přiveden k mylnému názoru, že je tím také zrušen zde obvyklý desátek. Jelikož se o tom vláda sama nevyjádřila, tak se duchovenstvo v našich oblastech rozhodlo desátek za r. 1848 nevybírat. Teprve později vláda blíže vysvětlila, že dávka, v Čechách mylně nazývaná desátek, není pojata do patentu ze 7. září, ale je také určena ke zrušení. Podle ediktu k tomu vytvořené komise pro ulevění pozemk. povinností z 15. října 1849 musela každá fara sepsat povinné desátky na zvláštní list, aby byl základ pro jejich zrušení. Ale zatím se mělo jejich hrazení dít jako dříve. Lid se tu a tam vzpíral, takže na mnoha místech byla zapotřebí exekuce. V našem farním obvodu se jen Pulečný zdráhal, byl ale po vysvětlení duchovního a po uplynutí několika týdnů nakonec svolný.

Nové politické rozdělení Čech.

S rokem 1850 začala politické obnova Čech. Gubernium bylo přeměněno v místodržitelství, apelace ve vrchní zemský soud, krajské úřady v krajské vlády, patrimoniální úřady v okresní hejtmanství, justiční úřady v okresní soudy. Místodržitelství začalo fungovat 1. ledna, krajské vlády 15. ledna, a okresní hejtmanství 1. února.

pag. 173

Čechy byly rozděleny místo dřívějších 16 na 7 krajů. Náš farní obvod přišel pod Českolipský kraj a v justičním ohledu pod okresní soud v Jablonci.

Emfyteutické přenechání pozemků, patřících církvi

Joachymovi Maschkemu Viz sv. II, pag. 224

Dodatečně se zde zaznamenávají následující přípisy bisk. vikariátního úřadu :

Opis

Liberecký bisk. vikariát

Č. 265

Emfyteutické přenechání zahrady, patřící k rychnovskému kostelu pod č. top. 682, 293 čtver. sáhů na Joachima Maschkeho spojená dvorská kancelář schválila následkem došlého dvor. dekretu z 11. prosince 1847 č. 41584 za uvedených podmínek.

Bylo proto c.k. krajskému úřadu zdůrazněno, že emfyteutická originální smlouva podle podmínek protokolu, přijatého na svijanském vrchním úřadě

str. 139

10. května 1847 pak podle zde právně sepsaného návrhu smlouvy nechala udělat a pak předložila k ratifikaci.

Ostatně c.k. krajský úřad má sledovat, aby rychnovská církevní pokladna přijatou kupní cenu 54 zl. 56 kr. k.m. jako církevní kapitál chápala a výnosně uložila.

To se dává na vědomost biskup. vikariátnímu úřadu týkající se guberniál. výnosu z 8. ledna 1848, č. 76 832 s odvoláním na vikariátní zprávu z 23. března 1847 č. 263.

Od litoměřického biskup. konsistoře 27. ledna 1848

Václ. Kara, preses[předseda] Filip Dengel, komnsist. rada a ředitel kanceláře

K[opie]. sloužící k vyrozumění p. veledůst. p. faráře v Rychnově

Liberecký bisk. vikariátní úřad v Loukově, 4. února 1847

Joh. Pažout, vikář

**Dar lidumila z Vídně
Dílo dobročinnosti lidumila pro rychnovskou farní obec**

Ctěný patronátní úřade!

neznámý a neznámým zůstat chtějící dobrodinec z Vídně z čisté křesťanské lásky obmyslel některé potřebné farní obce zdejší diecéze k založení nebo rozšíření chudinských ústavů velkomyslným darem po jedné Metalliques-obligace po 1000 zl na 5%. Mezi těmito tak velkodušně obdarovanými obcemi je také farnost Rychnov. K tomuto účelu pro chudinský ústav farnosti Rychnov vinkulovaný 5% na státní dluh vypsany 1. ledna 1838, č. 157810 per 1000 zl. byl předán ct. představenstvu chudinského ústavu v Rychnově k naplnění zbožné, lidumilné vůle dárce. Tato vůle zní výslovně tak, že tato obligace bude pojata jako separátní fondový kapitál a připadající všechny úroky ročně s přednostním ohledem na dobrozdání faráře budou rozděleny mezi chudé a trpící osoby celého farního obvodu, které budou vyzvány, aby se za dobrodince modlily.

Úroky z řečené obligace půjdou na řečený chudinský ústav od 1. července 1848, jsou pololetně splatné proti předložení nekolokované kvitance a podle slav. guberniál. intimátu ze 16. října 1848, č. 48711, s pomocí oznámení c.k. komorního účetního úřadu z 5. září 1848 č. 11087 a 13257, poukázání úroků z této obligace bude provedeno zdejšímu zemskému kreditnímu oddělení v Praze.

Podle výnosu biskup. konsistoře. z 13. listopadu /20 prosince 1848 č. 4149 bude nyní jen jeden sl. patronátní úřad o provedení toho vystupovat s podotknutím, že velkodušný dobrodinec zároveň v duchu našeho sv. náboženství prosí, aby se o tomto daru zachovalo mlčení a pokud to nebude nutné, nevydávalo žádné prohlášení.

str, 140

Kéž Boží požehnání spočine na této setbě křesťanské lásky a slouží ke zdaru chudých a trpících až do nejzazší budoucnosti ve věrném vyplnění a dárci ať připraví věčnou blaženost.

Liberecký bisk. vikariátní úřad v Loukově, 20. prosince 1848

Č. 1058 Zároveň se sděluje veledůst. p. faráři v Rychnově
Bohu jistě milý křesťanský dar

Pazour

**1. konstituční volby obecního představenstva
sestávající z 1 starosty, 2 radních a 4 členů výboru**

V důsledku celé přestavby státu v administrativním i justičním ohledu byl nutný nový obecní řád. Vláda nařídila, že v každé obci bude představenstvo složené ze starosty, několika obecních radních a výborů. Každá obec byla podle výše daní rozdělena do voličských sborů, a tyto volily po 6 členech výboru a 3 náhradnících. Výbor pak ze sebe volil starostu a radní. Ve třech obcích farního obvodu se konala volba pod vedením c.k. okresního komisaře z Liberce, p. Riepla, a to v Rychnově 17. září, v Pulečném 21., a v Rádle 27. září. Po skončené volbě složili podle císař. nařízení zvolení starosta a radní přísahu do rukou duchovního v kostele. Zvoleni byli:

1. v Rychnově:

Starosta:	Josef	Peukert	48	sedlák
Radní:	Josef	Preißler	258	kupec
	Ignaz	Maschke	119	kupec
Členové výboru	Kníže Kamil	v.Rohan		
	Josef	Preißler	267	sekerník
	Augustin	Schöffel	177	výrobce doz
	Anastas	Schöffel	188	výrobce dóz
	Josef	Hoffmann	23	kupec
	Anton	Peukert	54	kupec
	Josef	Preißler	301	sedlák
	Franz	Hofrichter	194	výrobce dóz
	Franz	Seiboth	149	sedlák

str. 141

2. v Pulečném

Starosta	Augustin	Massopust	55	
Radní	Franz	Preisler	27	
	Anton	Lucke	7	
Členové výboru	kn. Kamil	Rohan		
	Anton	Podlipny	141	
	Josef	Schmied	46	
	Anton	Wawrich	137	
	Florian	Massopust	54	

3. v Rádle

Starosta	Anton	Lang	104	sedlák
Radní	Ignaz	Müller	186	sedlák
	Augustin	Hübner	96	obch. přízí
Členové výboru	kn. Kamil	Rohan		
	Ignaz	Maschke	89	sedlák
	Franz Wenzel	Lang	106	sedlák
	Josef	Demuth	109	sedlák
	Wenzl	Lang	135	pekař
	Johann	Roßmeisl	162	šenkýř
	Franz	Ruffer	163	učitel
	Josef	Lang	164	obch. přízí
	Anton	Lang	193	sedlák

Odpadlictví

Jako zarmucující skutečnost této doby je třeba zvláště zaznamenat náchylnost části zdejší farnosti k protestantismu nebo jmenovitě k dosud bezejmennému vyznání, jehož přívrženci se nazývají lichotivým jménem prakřesťanství. První stopy se projevovaly už před 6 – 8 lety, pravděpodobně podníceny blízkostí protestantské modlitebny v Jablonci, která od té doby měla mnoho návštěvníků mezi zdejšími farníky. Věc zůstala více v tajnosti a otevřeně se ukázala teprve, když vypukla v 48. revoluce, začaly nové, nevázané, bezostyšné řeči a svoboda slova a tisku a vynořily se protináboženské pamflety jako houby po dešti.

Jmenovitě přišel k duhu řečeným nevěřícím prozatímní ministerský výnos, podle kterého konvertující místo dřívějšího 6 týdenního vyučování pouze během 2 týdnů dvakrát před svědky se měli objevit u svého duchovního

str. 142

a oznámit svůj úmysl, po němž výstup z příslušné církve byl vyřízen.

18. srpna 1850 ohlásili se 3 farníci z Pulečného, mezi nimi stařec 80.letý, 12. září 1850 pět rychnovských. Jejich jména jsou zaznamenána ve zdejších protokole o změně vyznání.

Pensionování p. faráře Neubera – 1851

Takové události plnily našeho vrchního pastýře Augustina Bartoloměje nejhlubším zklamáním. Dal si všemožnou práci, aby přišel na příčiny toho a přiměl zdejšího faráře p. Franze Neubera, který už 30 let spravoval zdejší farnost, aby šel do pense. Změněné okolnosti ve zdejší farnosti vyžadovaly skutečně pozornou, účinnou obezřetnost, než jakou mohl dát zdejší farář vzhledem k svému věku. Administrace farnosti byla prozatím svěřena bisk. konsistoři od 19. února 1851 pisateli tohoto, Karlu Rößlereovi, od září 1849 kaplanovi zde. Farář dosáhl pense od 1. dubna a vzdal se po jejím obdržení od 1. července obročí, načež se odebral na odpočinek do Horního Litvínova. Rychnovské obročí bylo administrováno v duchovním i světském smyslu.

Mezitím náš stánek Boží potřeboval mnohé ve své stavbě i okrase a byly malé vyhlídky na to, že potřebné výlohy budou kryty z církevního jmění,

pag. 177

takže k tomu nutnému pokrytí byla k tomu účelu udělána sbírka v Rychnově, Pulečném a Svatém Kříži, a jiné prostředky vzaty v úvahu, aby zkrášlení, které se jevilo nejnnutnějším, se mohlo podniknout.

1851 Vyčištění kostela ustavení hlavního oltáře. Nový postní kříž

Aby se prach a prastará špína z kostela odklidily, potřebovali jsme po 6 dní 4 osoby. Výlohy byly:

Oprava kostelních lavic	13	49	kr. k.m.
nový postní kříž s obrazem Krista	28	58	
baldachýn k němu	16	54	
úprava hl. oltáře a ozdobení	82	29	
Celkem	148	36	

Tato náklady byly pokryty takto:

- a) dobrovolnými příspěvky

při rozdávání biřmov. cedulek v r. 1850	4 zl	45 kr.	k.m.
b) sbírky vynesly	95	50	
c) odkaz z Rychnova č. 250 (zprostřed- koval p. starosta)	22	8	
d) vyměněné staré, stříbrné kusy	6		
e) z kostelní pokladny kryto	19	53	
Celkem	148	36	

Vyúčtování výdajů spolu se sběracími archy je v archivu.

str. 143

(Odsud začínají zápisy faráře Felgera)

Vojenské kvartýry v r. 1849, 1850 a 1851

Od událostí, popsaných farářem Neuberem na pag. 113 – 115 [str. 90-92] při líčení válečných událostí roku 1813 neměl zdejší farní obvod žádné vojsko až do r. 1849, od kdy po 3 roky, částečně kvůli vládnoucím nepokojům, částečně kvůli zbrojení proti Prusku byly několikrát vyžádány vojenské kvartýry v této oblasti, a protože podle nového obecního zákona duchovní domy ztratily svou bývalou imunitu, byla také rychnovská fara vždy při kvartýrech obsazena a to:

V časném předjaří 1849, kdy nadporučíkovi od pluku velkoknížete Konstantina byla přikázána k ubytování fara po dobu 5 týdnů;

pag. 178

potom koncem prosince 1850, kdy nadporučík od pluku Geppert byl 10 dní ubytován na faře;

konečně v létě 1851 kdy byl na faře ubytován hejtman italského praporu myslivců a obsadil sklad a některé dolní místnosti.

Několik pozoruhodností ze života faráře p. Neubera.

Vzpomínce na p. faráře P. Franze Neubera chci dodatečně věnovat ještě několik řádek.

Týž se narodil 4. října v Horním Jiřetíně, kde byl jeho otec učitelem. Studoval v Mostě a Praze a byl 8. září 1805 vysvěcen na kněze. Poté co žil 13 let v Horním Litvínově jako kaplan, přišel jako lokalista do Jablonce, panství Svijany kde zůstal 1 ¾ roku a položil základ k svému pozdějšímu majetku.

V roce 1820 byl po smrti faráře Franze Weinhubera presentován Františkem hrabětem z Valdštejna na rychnovské obroči a 27. července téhož roku confirmován jako farář v Rychnově. Jelikož několik týdnů nato svijanské panství, které bylo dlouho v držení hraběcí Valdštejnské rodiny, koupí převedeno na knížete Rohana, uzavřel také P. Neuber řadu Valdštejnských farářů v Rychnově.

Při jeho zdejším nástupu nenalezl faru a kostel v nejlepším stavu, potřebné opravy byly pak díky jeho dobrotě postupně prováděny, zejména vystavěny nové kůlny na dřevo, část hřbitovní zdi proti kostelu přestavěna, fara a kostel pokryty novými šindeli.

V oné době a ještě mnoho let poté vládl v rychnovské farnosti, zejména v Rádle, značný blahobyt. Předání lnu a vlny, zvláště ale obchod přízí a rychnovská výroba dóz poskytovaly lidem dostatečné zaměstnání a výdělek. Poměrně zachovalé lesy skýtaly laciný stavební materiál. Ceny životních potřeb byly nízké, z toho plynul i

živý společenský život a sklon udělat něco pro církevní a obecné potřeby. Tyto příznivé stavy umožňovaly podniknout stavbu rádelské věže,

pag. 179

opatřit věžní hodiny, nejprve v Rádle, pak i v Rychnově a jinak opatřit mnohé kostelní potřeby díky příspěvkům dobrodinců. Také zdejší duchovenstvo si nemuselo stěžovat na nouzi, a protože farář Neuber byl šetrný, svůj dům a hospodářství držel v dobrém stavu a kromě toho

str. 144

se podílel na zde kvetoucím směnečném obchodě, takže během svého 20. letého působení zde se domohl značného majetku, který mu umožnil aby svá stará léta mohl strávit bezstarostně.

Přitom nezanedbával farář Neuber, pokud jeho síly nebyly ještě oslabeny, přestože měl tu a tam výpomocné kněze, své povolání. Zvláště byl čilý a šťastný při opatřování přísně úřední části, založil nové seznamy obyvatel, matriky vedl až do svého stáří téměř zcela sám. Jako znak jeho zbožného smýšlení si lidé povídali, jak vždy na své narozeniny, které byly zároveň jmeninami, když odbily 3 hod. odpoledne, vstal od stolu u něž v ten den bylo více hostů, vyňal svou domácí čepičku a zbožnou modlitbou slavil svou hodinu narození. Ač on nadto ve všem díle dodržoval přísně právní smysl, byl veselý a družný a nechal se také vidět s přáteli v hostinci, požíval vážnost a přichylnost farníků a svých duchovních sousedů. A kdyby byl dal na představy posledních, kteří mu v jeho stáří radili, aby se stáhl a břemeno duchovní péče přenechal pevnějším ramenům, byl by si ušetřil mnohé smutné a zraňující zkušenosti, které na stará léta tady musel udělat.

Bylo nyní v tomto čase požadováno, kdy obyčejně člověk začíná zastarávat, a zrovna teď byly potřebí dvojité síly, aby zvládl Rangeovské[?] pikle které se snažily zmocňovat mysli i v této krajině, být pánem a neztrácet duchapřítomnost a odvalu.

pag. 180

Ale farář Neuber se nemohl smířit s myšlenkou, že by opustil své dosavadní postavení a místo, kde dosud spokojeně žil. Tápal sem a tam, mluvil často o odstoupení, ale nemohl se k tomu pevně rozhodnout. Tak zůstal ještě mnohá léta a rok od roku bylo jeho postavení těžší.

Noční vloupání do fary

Už 1839 postihl ho případ, který se ho musel bolestně dotknout. Zatímco v lednu byl se svým kooperátorem P. Ullrichem v Rádle na večerní zábavě, vnikli zloději oknem proti sklepnímu vchodu do přízemí, které tehdy bylo větší než teď, do fary, spoutali domácí čeleď s výjimkou hospodyně, která dveře do čeledníku, kde se nacházela, dobře zavřela, otevřeli farářovu ložnici v horním patře, rozbili skříně a ukradli vedle prádla, oděvu a nějakých peněz mnohé cenné hodiny, kterých měl farář Neuber, jako milovník hodin, mnoho. Zloději nebyli vypátráni.

Později začal farní obvod upadat v obchodech, postupně zanikaly zde kdysi prosperující výrobní odvětví. Výnosy štol byly stále menší a farář Neuber si začal stěžovat, že musí dokládat z úspor z minulých let, aby udržel dům, kde podle svědectví kaplana přinejmenším v posledních letech jeho bytí to byla skutečně pravda. Zároveň způsobily nespokojenost farnosti mnohé neoblíbené poměry

v domě, které zestárlý muž snad ani nepozoroval, pak žalostné vybavení školy, které se faráři přičítalo k tíži, stejně jako zanedbanost kostela a snad i častá výměna kaplanů (farář Neuber měl za 30 let zdejšího pobytu 20 kaplanů, kteří se zejména v posledních letech velice často střídali).

str. 145

Za takových okolností přišel rok 1848 se svým pomateným podvodem se svobodou, se svou neuctivostí ke všemu stávajícímu a svou dychtivostí po novotách. Nyní nastalo odmítání desátku, vylíčené na pag. 172 [str. 138]. Ano někteří mladí mužové z Pulečného se odvážili dokonce v davu proniknout na faru a jisté štolové obnosy, které před časem zapravili faráři, žádali nazpět.

pag. 181

Vniknutí se podrobiv udělal farář Neuber co požadovali. Tento zlý duch ve farnosti byl většinou podněcován zdejším léčitелеm jménem Augustin Kittel (který později se vystěhoval do Uher a tam zemřel) a zde se potloukajícím studentem jménem Josef Müller č. 265 (nyní zásobovací asistent a syn v r. 1850 v říjnu odpadlého zdejšího domkáře a pekaře Antona Müllera, který 1854 utekl do Polska).

Mezi jiným byla rychnovská národní garda těmito dvěma rýpaly svedena k bláznivému kroku, který na dlouhá léta obec Rychnov zdiskreditoval. Někdo si totiž udělal zlý žert a rozšířil pošetilou zprávu, že držitel svijanského panství a rychnovský patron je proskribován a vypsána cena mnoha tisíc zlatých za jeho zajetí. To si chtěla rychnovská národní garda vydělat. Pak se roznesl zpráva, že do hájovny v Dobré Vodě navečer přijel jezdec. To nemohl být nikdo jiný než prechající kníže. V noci se tedy vydal plně ozbrojený oddíl národní gardy k Dobré Vodě, obklíčil hájovnu a ráno chtěl lapit tučnou kořist. Mezitím se ale ukázalo, že jezdec ze včerejška nebyl pan kníže, ale jeho hajný ze Svijan. Nato oddíl odešel domů sice ne s kořistí, ale o to víc s posměchem a spravedlivým rozhořčením všech dobře smýšlejících v obci.

Ve stejné době vydal jmenovaný Josef Müller spolu se synem šenkýře v Maršovicích pamflet, v němž mezi jinými nesmyslnými rouháními byla modlitba za zemřelé a obětování při mši sv. prohlášeny za hloupost, který měli drzost přibít na dveře zdejšího kostela a jiných sousedních kostelů.

Takové smutné příhody nebyly nyní schopny postavení p. faráře Neubera učinit méně těžkým. A když nyní ještě, aby míra trpkých zkušeností byla dovršena, nastalo odpadlictví, vylíčené na pag. 176 [str.141]nemohla bisk. milost jinak, než p. faráře nejnaléhavěji vyzvat,

pag.182

aby se ucházel o pensionování, což on pak, když administrace v duchovních záležitostech byla 19. února 1851 svěřena p. P. Karlu Rößlerovi, od 1. července dosáhl. Několik dní nato, tj. 8. července přesídlil P. Neuber do Horního Jiřetína, bez toho, že by mu farnost, kde sloužil 30 a 11/12 roku, vyslovila zvláštní úcast.

Úmrtí faráře Neubera

Nemoc nohou, kterou už trpěl v Rychnově zkalila mu poslední dny jeho života, až ho Pán povolal ze života 28.ledna 1855 ve věku 73 ¼ roku a jen 7 měsíců před jeho

nastávajícími sekundicemi [=50. výročí vysvěcení na kněze]. Když zpráva o jeho smrti sem došla, a bylo za něj slouženo slavnostní requiem, shromáždilo se hodně farníků. Byl to stav smíření.

str. 146

Mešní nadace faráře Neubera

Několik dní před svým skoncem předal farář Neuber svému bratrovi P. Josefu Neuberovi, faráři a osobnímu děkanovi v Horním Jiřetíně 60 zl. k.m. aby zřídil mešní nadaci v rychnovském kostele se žádostí, aby z 5 % úroků z tohoto kapitálu byly čteny 3 tiché, ohlášené mše sv. za zakladatele a jeho zesnulé rodiče, pokud možno v den jeho smrti, a pak 28. září a 4. října. Rozdělení se mělo stát tak, že za každou ze 3 mší obdrží rychnovský beneficiát za ohlášení a odsloužení 36 kr. k.m., kostel 16 kr., kostelník 6 kr. a ministranti 2 kr. (pro realizaci této nadace jsou zde podniknuty 4. srpna 1855 příslušné kroky.

Podstatnou část svého jmění odkázal p.farář Neuber synovi zdejšího řezníka Franzi Ullrichovi, který byl vychován na rychnovské faře a až do posledních dnů panu faráři v Jiřetíně sloužil.

Zvětšení církevního jmění za faráře Neubera.

Stejně jako uměl p. farář Neuber spravovat své jmění, tak se snažil k velké spokojenosti sl. patronátu zvětšovat církevní jmění. Proto také jeho heslo: "Jen šetřit církevní jmění". Následkem toho se vlastní fond farního kostela, který při jeho nástupu v roce 1820 na zajištěném kapitálu obnášel 1585 zl. 32 kr. w.w. a na hotovosti 9 zl. 48 kr, dohromady tedy 1595 zl. 32 kr. w.w., za 30 let od jeho nastoupení zvětšil nejméně šestinásobně, takže roku 1850 při jeho odchodu z kostela dosáhl založený

pag. 183

kapitál výši 8615 zl. 5 kr. a farní fond 1911 zl. 25 kr., dohromady 10526 zl 30 kr. w.w. Tato úspora byla ale docílena jen tím, že za celých 30 let jen kromě jediného pokrytí střechy a vybílení na kostel pro jeho vnitřní zařízení a zkrášlení téměř nic nebylo vydáno. Tak záleží na následovnicích faráře Neubera odstranit zanedbanost za 30 let, což bude čím dál těžší, když sl. patronát ve Svijanech ne bezvýznamný farářem Neuberem ušetřený kapitál vidí raději jako nedotknutelný základní kapitál církve, z nějž plynou nanejvýš roční úroky, které může fara použít.

Nová nadace faráře Neubera

Zatímco během 50 let od r. 1770 do 1820 vykázal Rychnov jen dvě bezvýznamné mešní nadace, vyznamenala se první doba faráře Neubera všelijak. Tak vzniklo v r. 1820 – 1841 u rychnovského kostela 6 různých nadací s celkovým fondem 158 zl. k.m. a 2 různé školní nadace u Rychnova, dohromady 80 zl.

O třech starších nadacích, a sice Eliáše Hübnera pro Rádlo a Antona Vogta a Josefa Maschke (č. fund. X a XI) z Rychnova byly za faráře Neubera vydány nové nadační listiny, jak je vidět v knize „Instrumenta fundationum [Fundační listiny]

Farní ekonomie za faráře Neubera

Stejně jako všichni jeho rychnovští předchůdci, měl i farář Neuber farní majetek ve vlastní režii a je mu ke cti, že pole držel v dobrém stavu. Zato o farní louky se staral macešsky. Jelikož zde za jeho působení byl obvyklý úhorový systém, dodržoval ho i on a ročně ponechával jeden nebo druhý kus pole chudým lidem

str. 147

z obce, kteří ho směli pohnojít a pěstovat tam brambory. V následujícím roce následovalo obilí. K obstarání hospodářství držel stále pár koní.

Z farního lesa dostával do r. 1851 ročně 8 sáhů, ačkoliv tak byl les přetížen. Naproti tomu také sázel, ale vzhledem k převládajícímu lesnímu plevelu z toho měl malý užitek.

pag. 184

Cholera 1850

Když v r. 1850 v některých sousedních obcích vypukla s velkou povážílostí a vyžádala si mnoho obětí, např. v Hodkovicích a Českém Dubu, kde byl tehdy pisatel tohoto kaplanem, těšil se rychnovský farní obvod tak jako v r. 1833-1834 (pag. 136 - 139, [str. 112-114]) zvláštní ochraně Boží. Zde přicházely jen jednotlivé případy a sice jen v části Rádla, který se obyčejně nazývá „Haine“ a pak ve Sv.Kříži.

Biřmování 1850

V srpnu roku 1850 navštívila J. bisk. milost Augustin Boromeus Hille, biskup litoměřický, město Liberec a udělil při tom svátost biřmování. Využili jsme té příležitosti, abychom také mládež rychnovské farnosti obrátili k milosti svatého biřmování. A tak bylo podle výkazu v knize biřmování 27. srpna pod vedením zdejšího kaplana d.p. Karla Roesslera 159 dětí biřmováno v Liberci.

Biřmování 1851

Také v následujícím roce 1851 naskytla se podobná příležitost, když veledůst. p. biskup Augustin Boromeus Hille vizitoval sousední semilský vikariát. To bylo 29. července v Jablonci, pod vedením tehdejšího zatímního administrátora d.p. Karla Roesslera biřmováno 36 dětí a 12. července v Šumburku pod vedením zdejšího kooperátora d.p. Johanna Ullmana 193 osob rychnovské farnosti, jejich jména jsou zaznamenána ve zdejší biřmovací knize.

Neštěstí při střelbě z hmoždíře

Zde bývalo zvykem navečer vzkříšení ozdobit střelbou z hmoždíře. V roce 1851, 19. dubna se při této slavnosti stalo to, že jeden hmoždíř, snad příliš naládován při odpálení se roztrhl a jedna střepina zasáhla 31 let starého hasiče Antona Ullricha, domobrance z Rychnova č. 338, a zranila ho na hlavě tak, že v témže okamžiku se svalil mrtev na zem.

Předchozími zprávami z doby administrování d.p. Karla Roesslera, které trvalo do potvrzení 17. faráře v Rychnově, d.p. Aloise Schalka, do 11. září 1851, je tato farní pamětní kniha uzavřena.

Fara Rychnov, 28. února 1856

(farní razítko)

P. Anton Felger, farář

Chronologický reálný a personální index k předcházející pamětní knize

I.

Pořadí rychnovských farářů od znovuzaložení rychnovské fary 1686

Rok nástupu	Jméno	pag. (=stránka pův. kroniky)
1686	I. Jophann Friedrich Schossig: sv. teologie licenciát, naroz. v Rumburku, uveden uprostřed listopadu 1686, Zemřel zde 29. května 1740 a nechal se pochovat v Turnově u františkánů. Za něj se začala nová stavba kostela r. 1704 a 1712 dokončena. Vysvětil ještě neúplný kostel, podle nejstarší matriky fol.220. Viz nejst. matrika fol. 76 a 186 Byl zde farářem 22 let a 6 ½ měsíce.	8
1710	II. Johann Georg Hartelt: první kaplan v Rochlicích od r. 1703, později kaplan v Liberci. Přišel 1710 a zůstal tady do 25. července 1712, kdy byl dán na faru do Vísky. Opatřil r. 1712 stříbrný kalich s drahokamy pro farní kostel. Byl zde farářem přes 2 roky. Viz nejst. matriku fol. 196 a 197a 220 a 226	13 21 215
1712	III. Ferdinand Friedrich Vitus Vetter, předtím farář ve Vítkově. Zde farářem od 1. srpna 1712 do 11. února 1716. Odtud ustanoven na faru ve Všeni. Za něj opatřil rádelský vrchní rychtář David Kraus rychnovský sanktusový zvon. Byl zde 3 ½ roku. Viz nejst. matrika f.155, 164, 197, 198, 221.	13 22
1716	IV. Balthasar Ignaz Franz Teichmann (zvaný též Teich), od 17. února 1716 necelý rok. Zemřel v Rychnově a byl pochován pod kazatelnu v novém kostele. Viz nejst. matr. f. 165, 227 + 25. listopadu 1716	13
1717	V. Johann Josef Michálek, nar. v Praze, farář zde od poč. r. 1717 až do smrti 29.března 1739, celkem 22 ¼ roku. Byl pochován do nového kostela před hlavní oltář. Za něj byly vysvěceny 28. června 1719 zvony na farním kostele, založen vrchnostenský farní deputát <i>pag. 186</i> zřízena hr. Valdštejská mešní nadace, postavena a vysvěcena kaple v Rádle, u nového kostela zřízen nový hřbitov a vysvěcen. Z vlastního pořídil kalich a monstranci, vystavěl kůr a varhany, vyzdobil hlavní oltář a zřídil r. 1739 mešní nadaci. Jeho kaplan byl P. Willenberger Viz nejst.matr. fol 169 Administrator po Michalkově smrti: P. Willenberger	14 14 15 16 21 21 23 21
1739	VI. Wenzl Kostial, farář zde v r. 1739 od 8. května do 4.	23

	května 1740. Odtud odešel jako farář do Rovenska. Realizoval mešní Michálkovskou nadaci.	27
str.149 1740	VII. Franz Josef Roßmeisl, nar. 27. srpna 1710 v horním městě Kraslicích, syn tamního šichtmistra. Byl předtím 4 roky kaplanem v Duchcově a byl na faru v Rychnově presentován hr. Frant. Josefem z Valdštejna. Nastoupil zde 10. května 1740 a zemřel zde 10. září 1771, poté co 30 let a 4 měsíce byl farářem v Rychnově, a 3 roky a několik měsíců arcibisk. vikářem. Byl pohřben v kostele před kazatelnou. Za něj byla realiz. nadace Mikuláše Hoffmanna a 5 dalších, dále postaven první misijní kříž. Postavil nové varhany. Stodola a stáj shořely. Jeho kaplany byli P. Schwarz a P. Joh. Roßmeisel.	27 28 75 46
1771	VIII. Johann Leopold Roßmeisel, bratr předešlého. Předtím byl zde 16 let kaplanem. Zemřel zde 27. března 1772. Byl tak jen půl roku farářem, a odpočívá po levé straně svého bratra. Byl hr. Emanuelem z Valdštejna presentován. Jeho kaplanem a administrátorem po něm byl P. Münster. Bratr faráře Roßmeisela, jménem Johann Josef, svým povoláním rytec, se oženil s dcerou rádelského hostinského Klarou Wenzl a založil rod dosud v Rádle existující rodiny Roßmeislů.	46 47
1772	IX. Johann Georg Lissner, narozen v Mikulášovicích, předtím 9 let kaplanem v Horním Litvínově, presentován Emanuelem hr. Valdštejnem. Byl zde farářem od 10. dubna 1772 až do své smrti 21. května 1785, dohromady 13 let a 2 měsíce. Měl těžký začátek, neboť 1772 byla velká drahota, hlad, nemoci (tyfus), pád dobytka a krupobití. <i>pag. 187</i> Vybuďoval postranní kůry a nový mariánský oltář, udělal 5 nových oken do kostela, opravil věž a hl. oltář, vyzdobil postranní oltáře, opravil starou křížovou cestu a postavil nový mis. kříž, posvětil sochu sv. Jana Nepomuckého před novou školou a založil tuto pamětní knihu. Za něj vypuklo t.zv. selské povstání. Nová dnešní fara a školy byly postaveny a Rychnov s celým Boleslavským krajem oddělen od pražské arcidiecéze a připojen k diecézi Litoměřice. Jeho kaplany byli P. Münster a P. Peukert. Far. Lissner byl později vikariát. sekretářem Viz rychnovské kostel. počty z r. 1782 Administrátorem po smrti far. Lissnera byl P. Münster	47 65 47 až 49 65 43
1785	X. Josef Münster, narozen v Praze, předtím zde 18 let kaplanem, byl Marií Annou roz. kn. z Lichtenštejna presentován na faru v Rychnově jako farář a zůstal zde od 1785 do 1792, kdy odešel na faru do Všeně, (jako 76 let předtím farář Vetter). Byl zde farářem 7 ½ roku.	65

	Získal dvor. dekretem z 25. října 1788 33 zl. 35 kr. z nábož. fondu jako přídavek ke kongruie a založil zdejší biřmovací knihu. Dne 6. července zemřel ve věku 73 let jako farář ve Všeni, kam ho následoval farář Neubner. Jeho kaplanem zde byl P. Peukert. Administrátorem po far. Münsterovi byl P. Peukert.	68 117
str.150 1792	XI. Anton Erdmann, předtím 25 let kaplanem v Hor. Jiřetíně, 26. července 1792 jmen. konsistoří v Litoměřicích farářem v Rychnově. Za něj opravena kostelní věž, upraven hl. oltář, pořízeno věčné světlo a nová kostel. sedadla. Vyklenuty 2 místnosti dole na faře, horní 3 přestavěny, polovina kostela nově pokryta. Získal r. 1798 24. ledna kooperaturu v Rychnově, ale zůstal 5 měsíců bez kaplana a byl v srpnu 1798 povolán do Duchcova jako děkan, takže zde byl farářem 6 let. Jeho kaplanem byl P.Peukert. V r. 1811 resignoval P. Erdmann na duchcovské děkanství a byl beneficiátem duchcovského špitálu, kde také zemřel. Administrátorem po p. Erdmannovi byl P. Walter.	65 69 66 109
1798	XII. Josef Wunner nar. v Oseku, předtím 10 let kaplanem ve Flájích, nakonec kaplanem 13 .let v Duchcově, presentován hr. Karlem Josefem Valdštejnem jako farář v Rychnově 13. října 1798. Za něj vstoupila kooperatura (vedle kaplanství) v život. Byla zřízena mešní nadace A. Vogta. Od svého nástupu pobíral vedle 33 zl. 35 kr. z nábož. fondu ještě 50 zl. z farní pokladny. Snažil se o nové varhany a sebral na ně 361 zl.14 kr. Zemřel zde 11. května ve věku 53 let, když si 7. května na cestě z Rádla přivodil zápal plic. 14. května 1802 byl jenišovickým P. vikářem Chaloupkou pohřben u vchodu do sakristie vně kostela po levé ruce. Byl zde farářem 3 roky a 7 měsíců. Jeho kaplani: P.Walter, P. Basler, P. Greundl. Administrátorem po jeho smrti byl P. Walter	pag. 188 68 68 75 73
1802	XIII. Josef Blasius Bernhard Stowasser, nar. v Karlových Varech 3. února 1751, studoval v Teplé a Ostrově u K.Varů, pak v Praze, kde byl ordinován. Přišel jako neomista [nově vysvěc.kněz] do Horního Jiřetína, kde pak byl po 24 ½ roku jako kaplan přeložen do Duchcova. Odtud byl 15. září 1800 přeložen jako lokalista do Č. Jablonce, kde zůstal 2 roky. Pak presentován hr. Karlem Josefem z Valdštejna 2. září 1802 do Rychnova a zůstal do 26. června 1811, téměř 9 let, kdy odešel na Erdmannovo místo do Duchcova.jako děkan. Našel při svém nástupu v Rychnově velký nepořádek, který způsobil kaplan Greundl, opatřil nové varhany, které dodnes stojí, měl ale při tom mnoho těžkostí, vestavěl do kostela další sedadla, které prodával na doživotí, r. 1806 zůstal sám bez kaplana., vybudoval	73 74 74 76 77 81 79 100 101

	přední kůr, opatřil novou křížovou cestu místo staré, pořízené za faráře Lišnera, a jiné kost. potřeby, opatřil novou monstranci a 2 podstavce ke kalichům. Za něho byla fara celá nově pokryta, kostel pokryt z poloviny. Zemřel jako emeritní vikář a děkan v Duchcově 11. června. 1829. Jeho kaplani byli: P. Greundl, P. Tischler, P. Kluppak a P. Bergmann Administrátorem po jeho odchodu byl P. Neubner	107
<i>str. 151</i>		<i>pag. 189</i>
1811	XIV. Josef Neubner nar. v Bohosudově, kaplan v Libuni za vikáře Meinharda Jelínka, později lokalista na Hrubé Skále, převzal admin. v Rychnově 24. června a byl po presentaci hr. Karlem Josefem z Valdštejna od 22. října farářem zde. Za něj byl kostelu darován velký skleněný lustr. Vyznamenal se za válek v zdejší krajině r.1813, vynikající hospodář byl po smrti faráře Münstera 11. 12. 1813 povolán jako farář do Všene. Byl farářem v Rychnově 2 1/2 roku. Jeho kaplani byli: P. Kluppak, P. Bergmann, P. Lustinetz, P. Schmalfuß. Administr. po jeho odchodu byl P. Lustinetz	109 110 113 118 116
1814	XV. Franz Weinhuber, nar. v Žatci, dř. 8 ¼ kaplanem v Hor. Jiřetíně, koncem července 1814 konfirmován jako farář v Rychnově. Za něj začaly r. 1817 pravidelné nedělní a sváteční bohoslužby v Rádle. Byl vášnivým jezdcem. Zemřel ve věku 46 let na zápal plic 14. května 1820 a byl 18. května 1820 pohřben bisk. vikářem Chaloupkou na hřbitově pod okno do sakristie, kde je ještě k vidění jeho náhrobek. Byl zde farářem 5 ¾ roku Jeho kaplani: P. Lustinetz a P. Schmalfuß Administrátorem po smrti byl P. Lustinetz	119 120 119
1820	XVI. Franz Neuber, nar. v Horním Jiřetíně 4. října 1781 syn tamního učitele, ordinován 8. září 1805, byl 13 let kaplanem v Horním Litvínově, pak 1 ¾ r. lokalistou v Čes. Jablonci, 27. července byl konfirmován jako farář v Rychnově Je posledním valdštejnským klientem. Za něj byla fara opravena a nově pokryta, postaveny hospodářské budovy, vystavěna zvonice v Rádle, pro Rádlo opatřeny 2 nové zvony, farní kostel vybílen, opatřeny věžní hodiny do Rádla a Rychnova. Uzavřel se svými kaplany kontrakt, byl r. 1830 vizitován bisk. Mildem a 1831 bisk. Hillem, obdržel 1845 k svátku sv. Václava colare canonicum [kanovnícký kolárek]. V r. 1848 měl mnoho nepřijemností, r. 1839 vykraden. Měl slabé srdce, r. 1850 odpadlo 8 lidí od církve, obdržel 19. února 1851 <i>pag. 190</i> administrátora in spiritualibus, odešel 1. července 1851 do pense, a přesídlil 8. července do Horního Litvínova, bral důchod 400 zl. k.m. a zemřel v Horním Litvínově 28. ledna 1855 ve věku 73 ¼ roku poté co dal Rychnovu	120 124 až 128 135 147 151 132 150 181 176 182

	60 zl. k.m. na mešní nadaci. Byl farářem v Rychnově 30 11/12 let. Jeho kaplany byli: P. Schmalfuß, .P. Buryánek, P. Hujer, P. Riedl, P. Pohl, P. Stransky, P. Seliger, P. Eisert, P. Horna, .P. Ullrich, P. Calligari, P. Leidl, P. Tiataun, P. Neswadba, P. Lopata, P. Těšínsky, P. Manžel, P. Ullmann, P. Patzak, P. Rößler. Administrátorem po far. Neuberovi: P. Roessler.	
<i>str. 152</i>		
1851	XVII Alois Schalk nar. v Hořeněvsi u Smiřic, v Královéhradeckém kraji, 1. prosince 1810, studoval v Praze vstoupil do řádu redemptoristů a r. 1833 byl ordinován. Byl použit na misiích v Tyrolích a Belgii Po svém vystoupení z řádu se zdržoval v Praze, získal tam v r. 1839 a 1840 díky svým kázáním velkou pozornost, přišel pak jako abbé do kníž. rohanských služeb a obdržel r. 1841 faru v Boskově u Semil V r. 1851 se nechal přeložit do Rychnova a byl 11. září confirmován jako rychnovský farář. Pronajal zdejší farní hospodářství a vrhl se na hledání uhlí a předal obci Rychnov od nepaměti kostelu patřící tzv. „Standgeld“. Za jeho doby byly i Klíčnov a Kopanina přifařeny k Rychnovu. Kostel nově, ale špatně pokryt, příjmy za dříví z farního lesa 8 sáhů zmenšeny na ¼, desátek ze strany obcí zrušen a 4 lidé odpadli od církve. 31. prosince 1852 obdržel velkou faru v Lomnici, kraj Hradecký, přesídlil tam 5. ledna 1853, poté co zde byl farářem 1 rok a 3 2/3 měsíce a příjmy (nájem) rychnovského farního majetku, co se týče luk, do sv. Jiří 1854 a co do polí dokonce do sv. Jakuba 1854 byly předem vybrány a vzal si je s sebou. Jeho kaplani byli P. Ullmann a P. Roessler Administrátorem po faráři Schalkovi byl P. Roessler	druhá kniha pag. 11 anásl.
1853	XVIII. Anton Johann Felger, nar. v Hořicích, bydžov. kraj 7. února 1814 studoval v Jičíně, Praze a Litoměřicích, ordinován 3. srpna 1837, pak kaplanem v Mladé Boleslavi do září 1840, pak kaplanem v Č. Dubu (s přerušením 14 měsíců, kdy byl deficientem [= invalidní kněz]) do dubna 1853, během té doby dvakrát administroval děkanství. 9. dubna 1853 ho kn. Kamil Rohan presentoval do Rychnova, 21. byl confirmován, přesídlil 28. dubna z Č. Dubu 1853 do Rychnova a byl instalován 8. května 1853. Nalezl kostel, faru, hospodářské budovy a celé farní hospodářství v žalostném stavu. 1 ¼ roku byl bez všech hospodářských příjmů, dlouhá léta vedl se svým předchůdcem neplodný spor kvůli neoprávněně odebraným farním příjmům, prostavěl na faře a hospodářských budovách ze svého přes 700 zl. k.m., pronajal, donucen k tomu, farní pozemky na 6 let. <i>Doplňk z knihy „Reichenavia“</i>	<i>pag 191.</i> svazku II 41 a násl.

	<p><i>Odešel 1876, když zde byl duchovním 23 let do pense a přesídlil do Osečné, ke svému bývalému kaplanovi, nyní faráři v Osečné P. Josefu Fischerovi a zemřel tam r. 1886, dne 8. července. Byl velmi pilným místním kronikářem a sepsal sám II., přes 500 stran čítající svazek farní kroniky. Jemu děkuje Rychnov za většinu toho, co o něm víme</i></p> <p><i>Po něm administroval P. Adalbert Kundt.</i></p>	
str. 153		
1877	<p>XIX. Franz Krupička od 8. února 1877 do 9. srpna 1883, kdy zemřel.</p> <p>Více viz sv. III, 1. strana (Tam stojí např.: P. Franz Krupička, nar. 11. června 1827 ve Všejanech, ordinován 25. června 1852, byl kaplanem ve Mcelích, Ruprechticích, Loukově, Č. Dubu a ods. 1. října 1871 administrátorem in spiritualibus et temporalibus [věcí duchovních i světských] v Jablonci za chybějícího faráře Reckziegela. 8. února 1877 dostal faru v Rychnově. 9. srpna 1883 ukončil svůj život. Zvláště byla známa jeho přátelskost ke každému.</p>	
1883	<p>XX. Johann Ladislaus Bernard, narozen 2. března 1846 v Modřicích, studoval v Mladé Boleslavi, Jičíně a teologii v Litoměřicích, ordinován 23. července 1870, byl 1 rok kaplanem v Dlouhých Mostech, od 1.10.1871 do 15.2.1877 kaplanem v Č. Dubu, V této době administroval 2krát beneficium v Osečné, přesídlil 15. února 1877 do Jablonce, byl tam nejdřív administrátorem a od 23. června 1878 farářem. Za něj byla velice zpusťlá fara zcela restaurována, kostel opatřen mnohým novým náčiním a velký zvon s mnoha těžkostmi pouze z peněz dobrodinců přelit. Pole přeměněny ve vzorné hospodářství.</p> <p>22. listopadu potvrzen jako farář v Rychnově. Nalezl stáje na spadnutí. Za něj byly opatřeny sbírkou věžní hodiny; nové náčiní, 6 kusů antipendií [oltářní pokrývky], nové svícny, konvička na křty a pro mše, nádoba na svěcenou vodu opatřeny díky sbírkám. Z vlastního nechal renovovat mariánský oltář za 65 zl. k.m., viz pamětní kniha III sv. Nově zřídil vodovod a přeložil ho na dvůr, postavil nový záchod a faru pokryl šindeli.</p>	

II.

Pořadí rychnovských kaplanů

1730	I Josef Willenberger do května 1739, protokaplan. Asistoval u první mše sv. v rádelské kapli za far. Michálka. Během jeho administrace po + far. Michálka mu vypomáhal jezuita P. Franz Baumert, později františkán P. Aquilinus Raab. Byl zde 9 let.	17 21
1739	II. Josef Schwarz od května 1739 do své smrti 17. ledna 1758. Narodil se v Č.Dubu, syn tamního purkrabího. Na vlastní náklady nechal postavit oltář Marie pomocné ve farním kostele a daroval kostelu ještě dnes se tam nacházející monstranci podobný pacifikál cum particula do veto Blahosl. Panny Marie. Byl zde přes 18 let.	27
1755	III. Johann Leopold Rossmeisl od srpna tohoto roku do září 1771, kdy nastoupil po svém bratru Františkovi jako farář v Rychnově (jeho spolukaplanem byl Ferd. Simm, cooperátor tractus vicar). Byl zde kaplanem 16 let. Viz kalendář událostí: 5 září 1745 a 14. květen 1753	46
1771	IV. Josef Münster, od února 1771 do května 1785. Administroval zdejší faru po far. J. Rossmeislovi a po far. Lißnerovi, načež se zde stal farářem. (dočasnou výpomoc poskytoval P. Nemesius Lobdariensis, kaplan kapucínského konventu v Zákupch. Byl zde kaplanem 14 ¼ roku.	47
1780	V. Josef Peukert od září 1780 do února 1798. Nar. v Rychnově č. 50, 23. ledna 1754, syn rychnovského domkáře Gottfrieda Peukerta. Zatímco administroval obročí po far. Münsterovi, byl 21. června veledúst. p. biskupem Schulsteinem vizitován a vše nalezeno v pořádku. V roce 1798 přišel jako zámecký kaplan do Svijan, kde ve vysokém věku 28. ledna 1835 zemřel. Měl mladšího bratra jménem Stefan, ten byl také duchovním a jako neomista zde v Rychnově 14. července 1791 zemřel. Celkem byl P. Peukert 18 7/12 roku zde kaplanem.	67
1798	VI. Josef Walter od srpna 1798 do listopadu 1802. Narozen v Háji u kláštera Osek. Nejdřív kaplanem 12 let v Horním Litvínově, pak v Osečné, 1. července 1799 protokooperátorem v Rychnově. Administroval faru po P. Erdmannovi a faráři Wunnerovi. Náruživý jezdec. Obdržel 9. listopadu 1802 po P. Stowasserovi lokálii v Jablonci, kde 26. září 1807 zemřel na zánět pohrudnice. Kaplanem zde byl 4 ¼ roku.	68 70
1798	VII. Cajetan Basler, od srpna 1798 do června 1800 nar. v Liberci, dostal jako kaplan z nábož. fondu 50 zl. Byl později kol r. 1813 administrátorem u panen Alžbětinek v Kadani. Byl zde 1 ¾ roku.	pag. 193 69
1800	VIII. Gerog Greundl, od června 1800 do května 1803 Pasovan. Připravil p. faráři Stowasserovi mnoho nepříjemností. Přišel r. 1803 jako kaplan v Doksech. Byl zde necelé 3 roky	74 77
str.155		
1803	IX. Adalbert Tischler, od června 1803 do prosince 1805. Předtím kaplanem v Jeníšovicích, později 1813 přišel jako lokalista do Nečemic v lounském vikariátě. Byl zde 2 ½ roku kaplanem.	81
1807	X. Josef Kluppák, od února 1807 do září 1812. Od září 1809 kooperátorem. Sbíral s P. Bergmannem dům od domu , aby se mohla	92

	opatřit monstrance 451 zl. Koncem září 1812 přeložen jako kooperátor do Petrovic. Zemřel jako osobní farář v Bělé 16. března 1827. Byl zde kaplanem 5 7/12 roku	111
1809	XI. Johann Josef Bergmann, od září 1809 do srpna 1810. Narozen v Liberci. Jako administrátor přeložen po P. Neubnerovi do Libčevsi. Byl zde kaplanem 2 roky.	110
1812	XII. Franz Lustinetz, od října 1812 do srpna 1820. Narozen v Nemojově u Koclétova, královéhradecký kraj, 9. listopadu 1787, ordinován 9. srpna 1811, administroval zdejší faru po far. Neubnerovi a far. Weinhuberovi, a přesídlil 10. srpna 1820 jako lokalista do Č. Jablonce. Byl později farářem v Bozkově, Příchovicích, Semilech a nyní je seniorem patronátu kníž. Kamila Rohana a osobním děkanem ve Všeni. Zemřel jako pens. děkan ze Všeni v Praze 21. prosince 1866. Byl zde kaplanem 7 3/4 roku.	111
1813	XIII Florian Schmalfuß, od prosince 1813 do září 1821. Narozen v Sebnitz v žateckém kraji 4. května 1790, ordinován 13. srpna 1813, kooperátor, přišel odsud v září 1821 jako kaplan do Horního Jiřetína Zemřel jako pens. farář ve Flájích u Horního Litvínova 28. března 1854. Byl zde kaplanem 7 3/4 roku	117 122
1821	XIV. Josef Buryánek, od 1. října 1821 do července 1830 Narozen v Loukově u Svijan 6. září 1797, ordinován 14. srpna 1821. Kooperátor. Odešel odtud jako kaplan do Všene, odtud jako lokalista do Č. Jablonce a je nyní farářem ve Světlé na panství Starý Dub. + 10. května 1872 jako osobní děkan ve Světlé. Byl zde kaplanem 8 3/4 roku.	122
1823	XV. Ignaz Hujer, od října 1823 do prosince 1825. Narozen ve Bzí, 6. listopadu 1798, vysvěcen 7. září 1823. Byl od 21. prosince přeložen jako kaplan do Vysokého. Později byl zámeckým kaplanem v Sychrově, pak brzy za sebou lokalistou ve Vlastibořicích, farářem v Loukovci, v Ruprechticích. Jako penzista bydlel ve Bzí, našel smrt v Jizeře u Malé Skály 31. května 1852. Zde byl něco přes 2 roky.	pag.194 123 126
1826	XVI. Josef Riedl, od října 1826 do září 1827. Narozen Luka 15. června 1800, vysvěcen 4. září 1826. Pak byl kaplanem v Pankráci a zemřel jako lokalista ve Větrově 19. listopadu 1847. Byl zde kaplanem necelý rok.	127
1827	XVII. Paul Pohl, od října 1827 do října 1828. Narozen v Neustadt [Jezvě?] 7. srpna 1801, ordinován 4. září 1826. Předtím kaplanem 1 rok Raspenavě. Neměl nejlepší pověst. Nyní je kaplanem v Liboticích. Zemřel jako deficient v Praze 16. dubna 1863. Zde byl 1 rok.	
<i>str.156</i>		
1828	XVIII Josef Stranský, od října 1828 do září 1829 narozen v Dolní Rokytnici n. Jizerou 20. dubna 1802, ordinován 3. září 1828. Přítel jezdeckví. Byl později plukovním kaplanem a žije nyní na pensí v Skoroticích. Zemř. 17. října 1869. Byl zde 1 rok.	
1829	XIX Josef Seliger, od října 1829 do září 1831. Narozen 13. července 1794 v Bukovci (u Dubé), ord. 24. srpna 1820. Po P. Buryánkovi byl kooperátorem. Později zám. kaplan na Sychrově, pak farář v Ruprechticích, nakonec farář v Třebušíně na panství byrona Puteaniho, u něhož kdysi byl hofmistrem. Byl zde 2 roky.	
1830	XX. Karl Christoph Eisert, od září 1830 do pros. 1830. Zemřel jako farář v Záhořanech. Byl zde 1/4 roku.	

1831	XXI. Anton Horna, od září 1831 do ledna 1833 Nar. v Turnově 14. července 1807, ord. 5. srpna 1831. Od list. 1831 zde kooperátorem, později byl kaplanem v Ruprechticích a Loukově u Svijan a nyní je protofarářem v Březině. Byl zde 2 roky. (+ 17.7.1869 v Březině)	
1833	XXII. Franz Ullrich od října 1833 do ledna 1842. Nar. v Hodkovicích 27. února 1809, ordin. 3. srpna 1833, od začátku kooperátor, dlouho bez spolukaplan. S P. Norbertem Lopatou nasbíral r. 1839 v Rychnově a Pulečném přes 391 zl. w.w. na příspěvcích na zřízení věžních hodin v Rychnově, zemřel v Hodkovicích jako deficient 21. července 1843. Ve farním obvodu má dobrou památku pro svůj vynikající talent, dobrotu srdce a nevysychající humor. Byl zde 8 ¼ roku.	147
1835	XXIII. Anton Calligari, od září 1835 do února 1837 Narozen v Turnově 23. ledna 1797, ord. 24. srpna 1822. Předtím kaplan v Příchovicích. Z Rychnova šel do Březiny jako lokalista a nyní je farářem v Loukovci. Byl zde 1 rok a 5 měs. (+Loukovec 25.1.1864)	Pag.195
1837	XXIV. Josef Calasanz Leidl, františkán z Turnova (výpomocný kaplan). Nar. v Chebu 25. května 1807, ord. 25. července 1832. Vynikající matematik a dobrý společník. Zemřel okolo r. 1851 v Praze. Zde byl od března 1837 do září 1837, dohromady ½ roku.	
1837	XXV. Willibald Tiataun, od září 1837 do srpna 1838. Nar. ve Smržovce, 4. března 1809 (syn učitele), ord. 3. srpna 1835. Pijan! Byl zde necelý rok.	
1838	XXVI Franz Nesvadba, od září 1838 do února 1839, nar. ve Stanovém 27. července 1812, ord. 3. srpna 1836. Předtím kaplanem v Nymburce. Žije nyní jako deficient a zám. kaplan v Jeseném. Byl zde 5 měsíců.	
1839	XXVII. Norbert Lopata, od února 1839 do srpna 1839, františkán z Turnova. Nar. Slaný 13. července 1810, ord. 6. srpna 1837. Mechanik. Byl pak mnoho let kaplanem v Strenicích a nyní je vikářem ve slánském konventu. Byl zde ½ roku jako výpomoc. Zemřel v Praze 16. června 1864 jako guardián slánského konventu.	
1839	XXVIII. Franz Těšínský, od září 1839 do července 1840. Nar. Všeliby 28. září 1811, ord. 3. srpna 1836. Nyní farář v Kostomlatech u Lysé. Za jeho času uzavřel farář Neuber se svými kaplany kontrakt. Byl zde 10 měsíců.	161
<i>str.157</i>		
1840	XXIX. Franz Manžel, od září 1840 do března 1845. Nar. Dolní Slivno 20. prosince 1809, ord. 3. srpna 1838. Od ledna 1842 kooperátor. Odtud jako kaplan do Vysokého, kde je dodnes. Zde byl 4 ½ roku. (zemřel jako farář ve Vlastibořicích 25.10.1874)	
1842	XXX. Johann Ullmann, zde od 18. června 1842 do 18. listopadu 1869. Nar. v Černé Studnici 25. června 1813, ord. 6.listop. 1841. Dříve kooperátor v Polubném. Od 10. března 1845 zde kooperátorem. Má zásluhy o opravy a řádné vedení farního seznamu duší. Přesídlil 18. listop. 1869 jako administrátor do Jeřmanic. Byl zde 17 let a 5 měsíců.	
1845	XXXI. Johann Patzak, od března 1845 do října 1847. Narozen ve Hvězdě u Dvora Králové 7. dubna 1808, ord. 8. srpna 1837. Jako gymnasista odveden k vojsku, směl ale svá studia dokončit a dostal propuštění jako ordinarius v litoměřickém bisk. alumnátu Byl nejdříve kaplanem v Sutomi, pak ve Stráži, Tšochau, později defic.	Pag.196

	v Kostomlatech, nato potom kaplanem ve Chřibské, Osečné, Hodkovicích, Loukově u Svijan, administrátorem v Březině, konečně kaplanem v Rychnově. Později defic. ve Dvoře Králové, Praze, Trutnově, Albendorfu v Kladsku, pak kaplanem ve Mcelích, později defic. ve Štýr.Hradci. Žije nyní jako defic. v Praze a toulá se. Zde byl 2 ½ roku. (+ 10.11.1873 jako penzista ve Dvoře Králové).	
1848	-- Willibald Tiataun bohužel po druhé od ledna 1848 do září 1849. Měl později stejně jako předtím mnoho stanic. Nyní je kooperátorem v Strojeticích, jesenický vikariát, pak jako defic. ve Smržovce. Byl zde 1 ¾ roku. (Zemřel 25. února 1877 ve Smržovce).	
1849	XXXII. Karl Roessler od září 1849 do 6. září 1857. Narozen v Mimoni 29. ledna 1819, ord. 29.7.1842. Nejdříve kaplan v Osečné, Č.Dubu. Administr. v Jeřmanicích. Za faráře Neubera byl 19. února 1841 admin. in spiritualibus, po farář. pensionování také administr. in temporalibus. Administroval obročí po druhé po far. Schalkovi od 31. 12. 1852 do 20.4.1853. Založil zdejší paulánský spolek a podnítil stavbu nového mariánského oltáře v presbyteriu farního kostela. Zasloužil se o ozdobení hl. oltáře a povznesení zdejšího církevního zpěvu. Ve volném čase se zabýval hudbou a studiem astronomie. Byl učitelem na nově zřízené ženské preparandě v klášteře anglických panen v Pešti v Uhrách, později hlavním školním ředitelem v Kraslicích. Zde byl 8 let.	176 177
1857	XXXIII. Josef Fischer, nar. 3 ledna v Tanvaldě, studoval v Mladé Boleslavi a Litoměřicích, 25. července bisk. Hille ordinován, koncem října jako neomysta do Rychnova. Má zásluhy o školu a vyzdobení kostela. Horlivý kněz a populární kazatel. Koncem září 1873 odešel jako zámecký kaplan do Sychrova, odkud v polovině července 1875 přesídlil jako farář do Osečné a tam byl instalován rychnovským osobním děkanem P. Antonem Felgerem. Byl zde 15 let a 11 měsíců.	
<i>str.158</i>		<i>Pag.201</i>
1870	XXXIV Josef Tschörch, nar. 1. července 1845 ve Vratislavicích. Studoval v Litoměřicích, kde byl 23.7.1870 vysvěcen na kněze. Přišel v polovině srpna jako neomysta do Rychnova, osvědčil se jako vzácně horlivý kněz. Slabé zdraví ho přinutilo na velikonoce 1873 se stát deficientem. Na podzim 1879 znovu nastoupil do duchovní práce a stal se kooperátorem v Křižanech. Byl zde 2 roky a 8 měsíců.	
1873	XXXV. Josef Kretschmer, nar. v České Lípě 16.12.1836, studoval v Č.Lípě a Litoměřicích, kde byl 25.7.1861 ordinován. Nejdřív byl několik let kaplanem ve Svěbovicích, pak ve Stráži p. Ralskem, Sloupu, Č. Jablonci, Křižanech a přišel koncem srpna 1874 do Rychnova jako kaplan. Po odchodu P. Felgera byl ustaven do Šumburku. Ale neodešel, ale 11. září 1876 duševně narušen odešel do deficientního stavu a přesídlil do České Lípy. Zde byl 3 roky.	
1873	XXXVI. Albert Gottfried Kundt, nar. 6.11.1848 v Č. Lípě, studoval na gymnasiu v Č.Lípě, maturoval tamtéž 15.7. 1868, vstoupil v říjnu do kněžského semináře v Litoměřicích, kde byl 21.7.1872 vysvěcen na kněze. Přišel 23. září jako prozatímní kaplan do Vratislavic a odtud na vlastní žádost přeložen do Rychnova, kam nastoupil 16. listopadu 1873. Administroval obročí po faráři Felgerovi od 11. září 1876 do 13. února 1877 (apostata - [dopsáno později]).	

1876	XXXVII. Hugo Schwertner, nar. 10.1. 1850 v Horní Řasnici studoval gymnasium v Litoměřicích, maturoval tamtéž r. 1871. Byl jako gymnasista odveden k jednoroční voj. službě a jako akcesista po uplynutí jednoroční služby v Praze dán na dovolenou. Studoval pak teologii v Litoměřicích a 15. července 1876 byl vysvěcen na kněze. Přišel jako neomysta 11. září 1876 jako prozatímní kaplan do Rychnova. Po obsazení uvolněného obročí byl převeden jako kaplan do Sloupu, kam 25. února 1877 odjel. Byl zde velmi zbožný a horlivý kněz. Byl zde 5 měsíců.	
1881	XXXVIII. Johann Žďárský, nar. 18.6.1848 v Bukovině u Turnova. Ordin. 25. 7. 1871. Byl zde od března do konce září 1881.	
	Hysperský, Slavík, Beran, Mannsfeld, Cvejn., Pluhar, Náhlovský, Knotek, Halm, Novec, Teis, Hatscher, Byka, Kopřiva (Tato jména jsou na konci seznamu, špatně čitelná, psaná zřejmě mnohem později různými písaři. Jedná se pravděpodobně o pozdější kaplany.)	

Patroni kostela

1686	Karel Arnošt Excel. hrabě z Valdštejna a Vartenberka, zakladatel zdejší katolické duchovní správy a deputátu.	8
1704	Nařídil při svém pobytu v Rychnově stavbu nového kostela a nadal deputát – 1711.	10 215
...	Matyáš hrabě Valdštejn	
1722	Marie Margareta hraběnka z Valdštejna Vdova po hr. Matyášovi, roz. hrab. Černínová z Chudenic, redukovala farní pivní a obilní deputát.	14
1730	Františekl Josef hr. z Valdštejna povolil stavbu rádelské kaple	16 18
1740	Schválil mešní nadace: Eliáše Hübnera a Michálkovskou	23
1772	Emanuel Filibert hr. z Valdštejna presentoval faráře Roßmiesla a Lißnera	46 47
1778	Marie Anna kn. z Lichtenštejna provd. hr. z Valdštejna a Vartenberka (poručnice) přispěla k opravě věže	59
1798	Karel Josef hr. z Valdštejna a Vartenberka presentoval faráře Wunnera	68
1811	present. faráře Stowassera jako děkana do Duchcova a lokalistu z Hrubé Skály P. Neubnera do Rychnova	109
1814	zemřel na Hrubé Skále 17. března 1814	118
1814	František Adam hr. Valdštejn prezentoval faráře Weinhubera a faráře Neubera do Rychnova	120
1820	Karel kníže Rohan od 1.9.1820. Navštívil Rychnov a daroval peníze.	120 121
1836	Zemřel v Sychrově 24. dubna	143
1836	Berta kněžna v. Rohan dcera předešlého	
1841	zemřela 22. února	149
1851	Kamil kn. Rohan present. faráře Schalka a P. Felgera (viz kronika II, pag. 13 a 48)	
1892	Alain kn. Rohan presentoval faráře Fr. Svobodu 10. května 1903 (tento zápis byl pořízen později)	

Dobrodinci kostela a školy

1704	Karel Arnošt hr. Valdštejn - postavil kostel	10
	farář Schossig	13
1712	farář Hertelt, daroval kostelu zlatý kalich	21
1714	David Kraus, rádelský vrchní rychtář opatřil sanktusový zvon za 60 zl.	22 127
1717	farář Michálek, daroval monstranci, kalich a další a další	21
1717	Marie Margareta hr. z Valdštejna, deputát	14
1724	Elias Hübner z Rádla, zakladatel kaple v Rádle	16-19
1755	P. Josef Schwarz kaplan, persifal, marián. oltář	27
1778	Maie Anna kn. z Lichtenštejna, oprava věže	59
1782	Josef Maschke a Anton Schäffl, vrch. kostelník, obrazy kříž. cesty	
1782	far. Lißner	60
1795	Josef Maschke hl. oltář ve far. kostele - 130 zl	66
1801	Josef Maschke, rychtář, nové dalmatiky	72
1802	far. Stowasser pag. 73, 75, 78, 79, 88	101
1804	Anton Preissler, obch. přízí, kříž na starém hřbitově 30 zl.	80
1807	Josef Schütz, papírna, nová lampa 30 zl., pag.91	97
1808	Josef Lang, Rádlo, kříž před školou 30 zl.	95
1809	Josef Pitsch, Pulečný, nové obrazy kříž. Cesty, pag. 97, 110	122
1810	Gottfried Pietsch, Pulečný č. 20, 2 nové sochy, lustr, pag 107	110
1816	Zacharias Lang, Rychnov č. 170, školní nadace 40 zl.	
1820	Karel kn. Rohan, škol. dětem a chudým, pag. 121	123
1823	kn. Berta z Rohan mešní roucha, pag. 127	122
1823	Johann Schaeffel, Rychnov, hudeb. nástroje, pag. 123	125
1823	Franz Müller, Rádlo, chud. nadace 40 zl.	
1825	Karel kn.Rohan, opravy kostela	124
1825	Ignaz Schäffel, vyzdobeny 2 sochy	125
1825	Katharina Preisler, nový Beránek Boží - 80 zl	126
1829	Florian Lang, Rádlo, stavba věže, pag. 129	130
1834	Maria A. Maschke, Rychnov 124, nadace na kříž 20 zl.	
1838	Franz Schaeffel, Rychnov 52, škol. nadace	
1830	Josef Zappe, Rychn. 258, ozdobení	131
1838	Franz Schaeffel, Rychnov 52, věžní hodiny	147
1840	Hofrath Jansa, nový olt. obraz	149
1840	Josef Wenzl, Rychnov 55, mešní oděvy	149
1840	Leopold Hofrichter, Rychnov 101, mešní roucha	149
1851	p. Josef Roessler ,kaplan hl. a marián.oltář, prapor	177

Stavby a opravy kostela

1704	od 1704 do 1712 stavba kostela	11
1707	Dokončena věž	65
	Hudební kůr za far. Michálka postaven	21
1778	Far. Lišner staví postranní kůry. Náklad 164 zl.	58
1778	Oprava věže a sanktusové věžičky. Náklad 310 zl. 23kr.	59
1778	Nové okno nad marián. oltářem 16 zl. 42 kr.	59
1781	Dvě nová okna u hlav.oltáře 35 zl. 10 kr.	60
1782	Dvě nová okna u postr. oltářů 35 zl. 10 kr.	60
1792	Věž bouří značně poškozena	65
1794	Věž opravena a ošalována 300 zl.	65
1797	Věž kostela na straně k faře nově pokryta	66
1798	Kostel místo cihel vydlážděn kamennými deskami	66
1802	Přestavba schodů na kůr na evang. straně 18 zl.	78
1804	Přední kůr včetně lavic, nový 94 zl 12 kr.	81-82
1805	Nová střecha na malé hale a přestavba sakristie 77 zl.	85
1809	Sakristie vyložena prkny 39 zl.	97
1810	Polovina kostela nad kůrem nově pokryta, krov a frontispice opraveny	107
1813	Poškození kostela vichrem	112
1814	Zvonice nově pokryta a natřena	118
1821	Krov nad presbyteriem opraven a kostel téměř celý nové pokryt 275 kopami šindele.	121
1824	Márnice nově pokryta	124
1825	Frontispice kostela opravena a žlutě natřena, nová kostelní vrata, 90 kusů podlah. desek, zeď hřbitova opravena, sakristie vybílena	124
1827	Na kostelní věži několik nových šindelů	127
1828	Oprava sanktusové věžičky	127
1830	Kostel vybílen	131
1841	Částečně nové pokrytí kostela, 162 kop šindelů	150
1841	Schody k hlavnímu vchodu přeloženy	151
1841	Hala u sakristie a márnice nově pokryty	151

Pořadí nejprve arcibiskupských a od r. 1784 biskupských okresních vikářů jimž od r. 1700 rychnovská fara podléhala.

trvání úřadu

1700 - 1714	J. Franz Tischler, vik. a děkan v Č. Dubu	14
1714 – 1727	Cristoph Sigismund Tab. Weis, děkan v Č.Dubu, byl později apošt. protonotář a probošt dómu v Litoměřicích	13
1728	Jacob Weis, vic. administrátor, farář v Boskovicích	1
1729 – 1737	Wencesl. Josef Nutter, farář v Loukově, vysvětil 6. ledna 1734 nový rychnovský hřbitov	9
1738 – 1756	Wencesl. Anton Klyma, farář v Loukově	19
1759 – 1764	Johann Anton Tlamka, děkan v Turnově	6
1765 – 1769	Franz Josef Roßmeisl, farář v Rychnově. První tři roky admin. vikář, pravděpodobně zůstal vikářem do své smrti r. 1771	7
1771 - 1776	Josef Jona, nejprve farář v Tejně u Rovenska, později farář ve Všeni. První dva roky admin. vikar. Franz Hoffmann, děkan v Turnově. První rok admin. vicar.	5
1777 - 1779	Franz Hoffmann, děkan v Turnově. První rok adm. vik.	3
1780 - 1820	Johann Nepomuk Chaloupka, farář v Jenišovicích. Skutečný vikář od r. 1781 až do smrti 1820. Za něj byl k pražskému arcibiskupství patřící Boleslavský kraj přičleněn k Litoměřické diecézi. (1784)	40
1820 – 1830	Franz Wolf, děkan v Liberci. Zemřel jako arciděkan na pensi v Liberci 3. května 1853	10
1831 – 1835	Michael Grund, děkan v Č. Dubu, admin. vicar. Zemřel jako farář v Hodkovicích 4. srpna 1843	5
1836 – 1851	Johann Event. Pažout, farář v Hodkovicích a později v Loukově. Byl pak farářem v Lomnici, pak rektorem semináře v Hradci Králové a zemřel jako královéhradecký kanovník (canonicus curatus) 21. února 1862	16
1852 – 1855	Josef Gahler, děkan v Liberci, instaloval rychnovské faráře Schalka a Felgera. Zemřel 23. března 1856	4
1856 – 1858	Albert Küffer, rytíř von Asmansvilla, děkan v Č. Dubě. První rok adm. Vikář. Koncem roku 1858 děkan u sv. Víta v Praze a později prelát arcibiskupský v pražské metropolitní kapitule.	2
1859 – 1871	Franz Moysel, farář v Vochlicích. + 16. června 1873	13
1872 -	Josef Koubla, farář v Osečné. Zůstal vikářem Libereckého distriktu poté, co r. 1873 se stal farářem v Příchovicích.	

Pořadí representantů patronátu a účetních kostelních účtů ze Svijan

1689	Anton Bernard Recht, účetní	délka
1690 – 1692	Martin Georg Deron, hejtman	služby
1693	Paul Dionis Koch , purkrabí	
1694 – 1696	Rudolf Czervenka, hejtman	
1697 – 1704	Paul Dionis Koch, purkrabí	
1705 – 1710	Leopold Ferd. Mayer	
1707	Johann Georg Kniežourek účetní	
1711 -. 1712	Paul Dionis Koch, purkrabí	
1713 – 1714	Leopold Ferdinand Mayer	
1715 – 1719	Fr. M. Kröschl, hejtman	
1720 – 1725	Johann Georg Kniežourek, purkrabí	
1732 – 1738	Johann Christof Jaeger, dř. purkrabí, od 1737 hejtman	
1739 – 1756	Johann Christof Kastner ,hejtman (direktor)	
1746 – 1749	Wenzel Kobera, kontribuční písař	
1761 – 1764	Johann Karl Papstmann, direktor	
1765 – 1766	Josef Bechler, direktor	
1767 – 1769	Matthäus Josef Schindler, direktor	
1770 – 1771	Matthäus Josef Schmidt, purkrabí	
1772 – 1775	Georg Wenzel Neuber, direktor	
1776 – 1778	Wenzel Anton Kodrle, direktor	
1773	Franz Schlindenbuch, účetní	
1779 – 1784	Georg Flanderka, vrchní ředitel	5
1785 – 1787	Josef Grieger, ředitel	
1788 – 1789	Josef Hirsche, rentmistr a účetní	
1790 – 1795	Josef Brunner, účetní	
1793 – 1794	Josef Ullrich, ředitel	
1796	Anton Tschochner, ředitel	
1798 – 1811	Johann Neplecha , účetní	
1812 – 1814	Wenzel Höfer, účetní	
1815 – 1820	Ferdinand Laggof, účetní	
1824 – 1854	Johann Dworzak, účet.kost.úctů, + 2.12.1866	
1824	N. Zingroßer, mnoho,let vrchní úředník	
1826 – 1850	N.Spengler, vrchní úředník	
1851 – 1866	Johann Czech rada panství, + 2.12.1866	15
1855 – 1863	Karl Merz, správce účtů a účetní	9
1864 – 1870	Anton Quaiser správce účtů a účetní	7
1867 -	Wenzel Zejdl, kníž. sekretář a patronát. komisař	
1871 – 1873	Wilhelm Kubín, správce účtů a účetní	3
1874 -	Karl Finger, lesní kontr. a, účetní	

Nápisy na rychnovských zvonech
(sebral P. Felger)

1 velký zvon
severní strana

uprostřed: velký Valdštejnský znak, pod ním nápis:

František Josef, sv. římské říše hrabě z Valdštejna,
řím. císař. a král. majestátu skutečný tajný rada,
komoří, držitel většího zem. práva a plukovník
dědičný kraječ v království českém

dole: hladký, bez ozdob

jižní strana:

uprostřed: obraz sv. Jana Nepomuckého a sv. Josefa
podtím:

(ruka s ukazováčkem) Josef Michálek, nynější farář
přes horní arabeskový pruh nápis:

(ruka s ukazováčkem) Valentin Lissiak mě ulil
v král. malostran. residenčním městě Praze 1736

II. prostřední zvon

Na horním arabeskovém okraji nápis:

Ke cti Boží byl jsem ulit
Donatem Schoetternem v roce 1648

Střed: bez obrazu svatého

Opis na dolním okraji:

...občan....Elyas Moeller, vrchní rychtář
z Rádla,.....místní rychtář z Rychnova,
Martinus.....z Drostitz děkan

Pozn k I.:

Tento zvon byl r. 1719 za faráře Michálka benediktinským opatem Aemilianem Kotterovským v Rychnově ve jménu „František Josef“ vysvěcen a r. 1738 přelit. Přelití stálo 242 zl. Viz kostel. počty z r. 1739.

Pozn. k II.:

U tohoto nejstaršího zvonu jsou na 2 stranách kusy rozbity. Tehdejším místním rychtářem v Rychnově byl pravděpodobně Georg Halbich, viz matrika z r. 1644 a 1647. Děkan (rozumí se českodubský) je Cuculus, který měl tehdy přidělenou rychnovskou farnost. Také tento zvon je 1719 vysvěcen a sice na jméno „Karel“.

III. Malý zvon
Jižní strana

Uprostřed nápis:

Tento rozbítý zvon z rychnovského kostela sv. Václava
byl v Praze přelit a vysvěcen v r. 1724

Severní strana:

Uprostřed: obraz sv. Václava
Nahoře: věnec z arabesek
Dole: hladký, bez ozdob

Poznámka:

Tento zvon byl před svým přelitím r. 1719 vysvěcen na jméno „Václav“.

str. 166

pag. 208

Počet duší a domů rychnovské farnosti
a řemeslné poměry tamtéž

R.1713 za faráře Vettera činil počet duší celé farnosti (Rychnov, Rádlo a Pulečný) dohromady podle inventáře 888 duší.

R. 1734 se konal za faráře Roßmeisla první soupis obyvatel, o čemž byla založena první farní kniha duší. Jak velký byl tehdy počet obyvatel, není z toho vidět. Podle náznaků byl tehdy:

V Rychnově: 1 tkadlec, 8 přadláků, 8 ševců, 6 kameníků, 4 truhláři, 4 formani, 3 tesaři, 3 kupci, 2 mlynáři, 2 pekaři, 2 řezníci, 2 zedníci, 2 holiči, 2 hudebníci, po jednom: učitel, kostelník, hrobník, šenkýř, výrobce punčoch, kovář, kolář, myslivec, výrobce lžic, šindelář, dřevař, obecní posel, Siedeschneider [krejčí??].

V Rádle: 3 krejčí, 2 ševci, 2 tkalci, po jednom: mlynář, léčitel, Mühlscher [= stárek ve mlýně], pekař, řezník, kovář, kolář, forman, truhlář, tesař, zvoník, hajný.

V Pulečném: po jednom: mlynář, pekař, obchodník obilím, švec, Jungrichter [mladý soudce?]

Ostatní obyvatelé zabývali se zemědělstvím, byli sedláci, chalupníci, domkáři.

1761 se konalo za faráře F.J. Roßmeisla nové sčítání lidu, jak prokazuje druhý farní rejstřík. Tehdy obnášel počet duší celé farnosti 2235 duší.

pag.209

a sice: a) v Rychnově	1106 duší ve	232 rodinách
b) v Rádle	748	158
c) v Pulečném	381	81

Tehdy bylo v Rychnově 11 velkých a 11 malých sedláků, 62 chalupníků a 45 podruhů. Všichni žili ve 164 domech.

1771 se konalo první číslování domů (podle Roßmeislova Mannschafsbuch [kniha obyvatelstva]) V tomto roce měl Rychnov 172, Rádlo 136 a Pulečný 63, Kokonín (Dobrá Voda) 176, a Svatý Kříž 5, dohromady 393 domovních čísel.

1786 podle úředních údajů faráře Münstera měl Rychnov 1369, Rádlo 915, Pulečný 533, Kokonín - Dobrá Voda 129, Sv.Kříž 98, dohromady 3044 duší.

1799 měla farnost 4264 duší. Viz pam. kniha I, pag. 69

1807 se konalo druhé číslování domů (podle matrik). Tehdy měl Rychnov 310 a Rádlo 235 čísel.

Populace podle zpovědních seznamů v celé farnosti:

1804	4470 duší	1840	5664 duší
1810	4589	1850	6070
1820	4520	1860	6461

1830	5126	1870	7447		
Roku 1864 čítal:	Rychnov	370	Svatý Kříž	21	
	Rádlo	249	Kopanina	19	
	Pulečný	142	Jestřebí	11	
	Klíčnov	35	Mohelka	5	
	Dobrá Voda (Kokonín)			32	

Dohromady 884 domovních čísel.

Rychnovští učitelé a kantoři
sestaveno podle matrik a účet. knihy

1616 - 1623 Bartolomäus Fritsch, učitel v Rychnově, z Pirzu u Míšně, 9. února 1616 s Kateřinou, dcerou 22. 11.1616 zemřelého Bartla Krätschmera (Krätschmerus) oddána zdejším pastorem Mag. Andresem Krollem. Pravděpodobně r. 1623 se zdejším pastorem Justusem Beckerem se vrátili do své vlasti.

1663 - 1682 Georg Schwarz z Pulečného, učitel v Rychnově, délka působení a smrt neznámy

1686 - 1702 Christof Wenzel Jähne (Jahnne) z Rochlic, kantor v Rychnově. Oddán s1686 s Rozinou Hübnerovou z Rádlu + 13. května 1702, 40 ½ let stár

1707 - 1740 David Kraus kantor v Rychnově, třikrát ženat, + 13. 12. 1740. 69 let stár. Jeho první manželka Rosina + v srpnu 1711, 35 let. Se svou druhou manž. Marií Magdalenou roz. Peukert žil od r. 1712 do 1730, kdy 1ve věku 40 let zemřela. Potřetí se oženil 1731 se Salomenou roz. Müller z Rychnova.

1741 - 1758 Franz Johann Adam Kraus (syn předchozího) nar. 28.10.1712, učitel a kantor v Rychnově, sňatek 15.11.1733 s Annou Marií Kittelovou, + 28.2.1758, 45 let stár Byl pilným učitelem ,měl hezký rukopis, jak o tom svědčí dodnes uchovaná kniha ceremonií, která je na kůru.

Ježto jeho syn Ignác, určený za jeho nástupce byl při jeho smrti teprve 18.letý, školu delší čas spravoval jistý

Josef Karel Hübner, který r. 1758 se objevuje jako zastupující učitel mládeže a r. 1759 jako kantorský mistr a spolusprávce.

1763 – 1815 Ignaz Franz Kraus, nar. 2.7.1740. Kantor v Rychnově.Oženil se 12.2.1765 s Annou Františkou , dcerou rádelského výrobce papíru Tobiáše Schütze a měl s ní dvě děti, Ignáce a Františku. Jeho dcera Anna Františka nar. 15.10.1783 si vzala Františka Josefa Hübnera, sedláka v Rychnově č. 46 (zvaného Mühlschers Franz) Jejich syn Ignác (Josef) nar. 6.2. 1770. který se objevuje r. 1809 jako školní pomocník v Rychnově a 1813 jako učitelův administrátor , propadl jako uchazeč o uvolněné místo v rychnovské škole a

pag.211 a 212

a oženil se ve věku 48 let 19.11.1818 s Antonií, dcerou po + Josefu Preißlerovi, domkáři v Rychnově č. 255, v jejím domě zřídil si krám a zemřel bez dětí 8.10.1833. Pro tento manželský pár je ve zdejším kostele mešní nadace per 239 zl

Za učitele Ignace Krause se vyskytuje jeho bratr

Leopold Kraus v letech 1785 – 1796 jako pomocník v Rychnově.

1816 – 1825 Johann Paul Čumpelik, učitel v Rychnově, nar. 1781, předtím učitel v Turnově, manž. Anna roz Reinartová, dcera řezníka z [Backofen]. Zemřel ve věku 44 let 18. ledna 1825, zanechal syna Josefa. Měl pověst schopného učitele a od Krausovské strany byl nenáviděn.

1825 – 1866 Franz Rudlof v r. 1798 narozen ve Vlčicích u Hostinného. Předtím soukr. učitel a sládek na Malé Skále, později škol.pomocník v Rychnově, oženil se 17.5. 1825 s vdovou po učiteli J.P.Čumpelikovi a tím byl učitelem a kantorem v Rychnově. Schopně hrál na varhany, ale méně se staral o školu. Byl majordomem u faráře Neubera. Zemřel 68.letý 23.11.1866, poté co 15.3.1862 ovdověl. Za něj byli školními pomocníky:

Ignaz Kuhn, pak učitel v Dalešicích

Franz Ruffer, později pomocník a učitel v Rádle

Josef Čumpelik, (nevl.syn učitele Rudlofa) později pomocník v Hodkovicích, Dlouhých Mostech, Č.Dubu, pak učitel v Letařovicích, nakonec, v Rychnově po uč. Rudlofovi

N.Chudoba, později pomocník v Osečné

Emmanuel Jiroušek (1847)

Franz Adam z Havlovic, dř. pomocník ve Vlastibořicích

N. Klinger z Č.Dubu později učitel v Penzingu u Vídně

Wenzel N. Weitzdörfer z Mrzlice, pak učitel v Jablonci, od 1873 řídící učitel ve Frant. Lázních

1867 Franz Adam podučitel, spravoval t.r. kůr a školu jako provizor, jemuž po ruce stál pomocník Weitzdörfer

1868 -...Josef Čumpelik řídící učitel a regenschori nar. v Rychnově č. 51, 2.. března 1819. Předtím učitel v Letařovicích. Rychnovským školním výborem 3 hlasy proti 2 , které obdržel provizor Adam, zvolen řídícím učitelem.

Pořadí rychnovských kostelníků, zvoníků a hrobníků

1602 – 1614	Jakob Schlenz krejčí z Rádla, zemřel nešťastně po pádu stromu 29.10.1614 v Großbuschi, pohřben rychnovským pastorem M.Andreasem Kröllem 31.10. Byl stár 43 let a 13 let kostelníkem.Viz stará matrika fol 201
1686 – 1726	Hanns Hübner, vrchní kostelník cca 40 let. + 8.dubna 1729, stár 73 let.
1686	Elias Hübner, další kostelník
1686	Georg Krause, kostelník
1713	Johann Krause, zvoník
1718 – 1744	Johan Hartig kostelník 26 let. Náhle +10. pros.,1744, stár 74 let
1727 – 1729	Paul Preissler starší kostelník .+ 27.10.1729, stár 54 let
1729 - 1746	Mathias Ebl vrchní kost.(nást. Paula Preisslera), + 5.5..1746 stár asi 63 let. Byl chvalitebným kostelníkem v Rychnově po sedmáct let.
1745 – 1759	Josef Hartig kostelník po 14 let (1754 zvoník) pohřben 7.7.1759, let 51
1754	Josef Maschke č. 77, hrobník, nar. 21.9.1736
1754 - 1772	Johann Friedrich Sachöffel č. 79 kostelník, později hl.kostelník, +18.4.1772, stár 65 let
1759	Franz Simm, + 14.3. stár 46 let, hrobník
1769 - 1778	Hanns Christof Peukert č.43, hrobník
1769 - 1801	Josef Maschke č.70 zvoník, pak hrobník +11.5.1801, 65 let
1772 - 1823	Anton Schöffel č. 79, (syn Joh. Friedr.) sedlák, kostelník, pak vrchní kostelník, +74 let stár, dne 9.9.1823
1806 - 1813	Franz Vogt č. 46, kostelník, a hrobník, +1813, stár 45 let
1813 - 1832	Josef Maschke(švec), zvoník, postavil v l.1813/14 dům pod 326 na kostel. pozemku vedle školy +1832, stár 74 let
1813 - 1834	Christof Jäger, č.70, hrobník, +23.4.1834, let 65
1816 – 1850	Ignaz Schäffel, č.79, (syn Antona) sedlák a kostelník, +2.4.1850,let 69
1833 - 1851	Josef Maschke, č.77, zvoník, (chromý) nar. 1788, +21.1.1857,69 let. Farářem Schalkem pro služ. neschopnost propuštěn
1834 - 1857	Franz Jäger, č.70, (syn Kryštofa), hrobník, nar. 1789, propuštěn v květnu 1857 pro hrubé zacházení s nebožtíky.+ srpen 1865, let 76
1851 - 1855	Leopold Hofrichter, krejčí č. 101, kostelník, svobodný, bratr hodkovického děkana P. Josefa Hofrichtera. Ustanoven P. Schalkem, resign .na kostel. službu koncem července 1855 a + 26.7.1876 stár 74 let
1851 – 1856	Leopold Kraus, krejč.tovaryš, z č.63, kostelníka Leop. Hofrichtera pomocník, do 1855, pak 1 rok do konce července 1856 kostelník, resignoval 1856. Později se oženil, prodal svůj dům a odešel do Jablonce
1851 - 1854	Franz Hofmann zvoník (manžel porod. báby M.A. roz. Vogt), dělník, ustaven far. Schalkem, resign. 1854, později se stal domkářem a r. 1876 odešel se svým synem Antonem do Brazílie
1855 - 1871	Josef Hofmann švec a domkář, v č. 86, za Leopolda Krause byl zvoníkem od zač. roku srpna 1855, po L.Karausovi kostelníkem, + červen 1871,ve stáří 41 let
1856 - 1864	Anton Hofmann domkář-výměník, vč. 86(otec kostel. Josefa H.) zvoník od poč. srpna 1856, do své smrti 1.7.1864, ve stáří 66 let. Po jeho smrti obstarávala zvonění žena kostelníková s dětmi

1857 - 1858	Franz Peukert ,tkadlec v č. 45, asi 1 rok hrobník, resign. 1858 a zemřel 22.února.1873, stár 63 let
1858 – 1872	Anton Pietsch, z č. 168, domkář, hrobník, +11.10.1872, stár 59 let
1871	obstarávala vdova po + kostelníkovi Josefu Hofmannovi jménem Barbara, roz Masopust, se svým synem Franzem (nar. 1854, pasíř) + 3.12.1875 pak se synem Josefem (nar. 1857. švec) a mladšími dětmi
1872	Franz Josef Maschke , zedník a domkář, hrobník (zet' + hrobníka Franze Jägera, od října 1872. Nar. 8.7.1815

Opis

noty, zpracované svijanským patronátem ke konci kostelních účtů r. 1856 pro předložení při biskupské vizitaci 6. srpna 1857 určitých seznamů „o vlastních kostelních kapitálech a pro faru a kostel stávajících duchovních a světských nadací“.

Text:

Poznámka: Podle dekretu J. Excel. pana Karla Arnošta, hraběte Valdštejna psaného ve Vídni 30. května 1711 a rychnovským farářem Johanem Georgem Herteltem dne 11. září 1711 vystaveného reverzu jsou p. farář ale bez následků pro svou podporu a za odsloužení 12 mší na úmysly p. hraběte ze svijanské panské renty na penězích 120 zl. 1 ½ str. pšenice, 5 měřic žita(?), 1 ½ str. ječmene, ¾ str. hrachu, 1 bečku soli, 12 sudů piva, kteréžto požitky byly dány a dekretem paní Marie Margarety hr. z Valdštejna daným v Mnichově Hradišti 12. dubna 1722 v tom byl změněn, že rychnovskému faráři z renty panství Svijany 100 zl., 6 sudů piva in natura, pak proti zaplacení tácu a přísypného 6 sudů příváčku, vědro čerstvého piva z každé várky, 1 velikonočního beránka, 1 ½ str. pšenice, 5 str. žita, 1 ½ str. ječmene, a ¾ str. hrachu se mají dávat, za což on je povinen v rychnovském kostele číst šest mší sv., 3 v době sv. Kateřiny za tchyni paní Marie Magdaleny, hr. z Valdštejna a 3 za pana hr. Matyáše z Valdštejna kolem doby sv. Matyáše, pročež nákladná výročí v Turnově se zrušují.

Podle knihy dekretů z r. 1779 vložené dekrety z 30. července 1779, 7. července 1780, 18. srpna 1781 byly p. faráři proti přísypu ječmene a zaplacení tácu 13 sudů, a nakonec podle dekretu z 8. listopadu 1802 jen 8 sudů příváčku dáno.

Tyto nadační obnosy a nadační závazky nejsou ani zemskodeskově zajištěny, ani upraveny řádnými nadačními listinami, proto je na ně nahlížet jako na precaer [s výhradou, do odvolání]. Za jedno vědro čerstvého piva obdrží p. farář jako ekvivalent 3/8 sudu dobrého piva.

Informace o Rádlu a Pulečném z doby faráře Lišnera
Zpráva o úředně vyžádaných otázkách o k rychnovu přiřazené obci Rádlo

1. Jméno, stav ,poloha, obvod obce K Rádlu: vesnice na panství Svijany v boleslavském kraji, leží na kulaté výšině, mezi městy Liberec a Hodkovice, patří k pražské arcidiecézi

2. Mělo místo vždy své jméno, nebo Ves Rádlo má své jméno od polohy neboť návrší, na kterém stojí, představuje zaoblení, nazývané jako rádlo.

3. Kdy a
v kterém století vzniklo, není

známo.

4. všichni jsou Němci

5. jak bylo řečeno u Rychnova

6. Také není známo

7. Patří je Svijanům

8. Veřejná kaple od r. 1724, postavená dobrodincem z obce, pod ochranou sv. Trojice, v ní se konají ročně dvě mše sv., jinak ale patří tato obce k faře Rychnov

9.

10. 0

11. už řečeno

12. 0

13 většinou řezáči kamene, obchodníci přízí a obilím,

14 velice kamenitá a kopcovitá

15. 0

16 jinak nic než proti východu Krkonoše a na severu Ještěd

17. 0

18. bez řeky a potoka

19.

20. toho času 150 popis. čísel.

O Pulečném:

1. Pulečný je ves na panství Č.Dub v boleslavském kraji, poněkud zvýšená niva, a blízko Rychnova

2. Kde vzala své jméno se neví

3. Také není známo, kdy byla založena, není tam ani zámek ani kostel, patří do farnosti Rychnov

4. Je více německá než česká

5. Její veledůstojnost a milost Marie Kateřina z Napeku (Neupök), vrchní v panenském klášteře u sv. Jakuba ve Vídni

6. není mi známo

7. patří do Dubu

8. bylo již řečeno

9. 0

10. 0

11. nic podobného tu není
12. 0
13. většinou sedláci a přadláci
14. kamenitá a kopcovitá
15. 0
16. 0
17. není mi známo
18. Ve vsi není ani potok, ani řeka
19. 0
20. mají kolem 70 čísel

V Johanna Karla Rohna Bohems = Liberecký

Antiquitas eccles..... (1772 nebo později): Dějiny kostelů, kaplí a klášterů a jiných staveb církevních v kraji boleslavském „Praha

O Rychnově na str. 99 se píše:

Reichenavia, Richnow, Reichenau, farní kostel sv. Václava

Platila r, 1384 osm grošů do tehdejšího děkanátu Turnov

Byl tu dříve vikariát, ale přenesen jinde

O Rádle tamtéž:

Rádlo u Rychnova, kaple sv. Trojice, v našem století postavená obyvateli.

Jako u jiných knih tohoto druhu, poskytl nám starosta Rychnova ing. Chlouba kopie. Originál byl nalezen v archivu litoměřické diecése.

Rukopisné zaznamenání byly nesrovnatelně těžké na přepis, protože výrazy a způsob psaní se v 18 století značně lišily od dnešních. Navíc jsou kopie na mnoha místech vadné. Strany 200, 202 a 206 chybějí.

Naskytla se otázka, zda má být překlad historicko - vědecký nebo bude účelnější těžko čitelné svévolné zápisy odostříti a připravit je pro dnešního čtenáře. S ohledem na to, že v dnešním Rychnově jsou na této knize velice zainteresováni a chtějí text přeložit, ale i naši čtenáři budou mít větší užitek více z obsahu než z kudrlinkovitého zápisu, byly výrazy a způsob psaní mírně upraveny. Lehce srozumitelné zvláštnosti tehdejších záznamů byly ponechány. Obsahově se nic neměnilo, jen bylo poněkud odlišně psána velká nebo malá písmena.

Mnohá slova nemohla být přečtena nebo pochopena, na jejich místě je toto znamení: ----. Doplnky, které nejsou v předloze, nacházejí se v \diamond , doplnky k českému překladu v těchto závorkách: []. Mnohé výrazy, měrné jednotky a jiné zkratky se už nepoužívají a nejsou nám běžné. Často se najde vysvětlení v textu.

Jestliže německý text dělal sám těžkosti, pak latinské odstavce byly ještě obtížnější, a bude v nich mnoho chyb. Bez znalosti této řeči je bezchybný přepis nemožný [v českém překladu byla některá chybná čtení uvedena na pravou míru, leč v něm. přepise neopravena]. Prosíme o shovívavost.

Poukážeme na to, že v té době lidé tisíce u údajů o roce mnohdy nepsali, psalo se např. 833, má místo 1833, H.H. znamená pánové., P.P. znamená patres [otcové=duchovní] Tehdy bylo obvyklé psát v mnoha slovech „th“, také se neužívalo dlouhé „ie“ jako dnes např. regieren, reparieren. V průběhu doby se ale zpozorovalo, že mnohé zvláštnosti se měnily. Nebyl tehdy ještě „Duden“ [pravidla něm.pravopisu] s pevnými pravidly a každý pisatel měl své zvláštnosti a tvorbu písmen.

Při přepisu se mohou vyskytnout chyby když např. není slovo čitelné a mohlo by být špatně vyloženo, ale jisté je že zůstal dodržen smysl věty. . Ale najdou se chyby přes všechnu péči“, jak v psaní originálu tak při přepisu [překlepy]. Prosím čtenáře o shovívavost. [v českém překladu jsou jen zkratkovitě uváděny různé, dnes už nic neříkající titulatury šlechticů, význ. osob a úřadů]

Pro pisatele těchto rádků bylo zaměstnávání se rychnovskou pamětnicí, která je stará přes 300 let, plně fascinace, která odškodní veškerou práci.